

URSULA K. LE GUIN  
AYA TIRMANMAK

ve diğerk öyküler



metis

Ursula K. Le Guin  
**AYA TIRMANMAK**  
ve diğ er öyküler

Ursula Kroeber Le Guin, 1929'da Kaliforniya'da doğdu. Babası ünlü antropolog Alfred Kroeber, annesi yazar Theodora Kroeber'dir. Radcliff ve Columbia üniversitelerinde edebiyat eğitimi gördü. 1950'li yıllarda fantastik öyküler ve romanlar yazmaya başladı. 1962'de ilk bilimkurgu öyküsü yayımlandı. 1974 tarihli *Mülksüzler*'e kadar altı bilimkurgu romanı yazdı. Bu tarihten sonra zaman zaman bilimkurgu öyküleri yazmakla birlikte romanlarında daha ziyade yarı gerçekçi/yarı fantastik temalar işledi.

Kısa hikâye, deneme, şiir, çocuk kitapları ve roman türlerinde eserler veren Le Guin'in aldığı çok sayıda edebiyat ödülü arasında Ulusal Kitap Ödülü, beş kez Hugo ve beş kez Nebula Ödülü, Kafka Ödülü ve PEN/Malamud Ödülü bulunuyor. Le Guin halen Portland, Oregon'da yaşıyor.

Türkçede *Mülksüzler* ile başladığımız Le Guin edebiyatı, okurdan gördüğü ilgiyle birlikte geniş bir koleksiyon oluşturdu. "Yerdeniz" dizisi, yazarın ilk dört kitaptan on yıl sonra yazdığı *Öteki Rüzgâr*'la bir beşleme haline geldi. Kısa hikâyelerden oluşan *Yerdeniz Öyküleri* de beşlemeyle aynı coğrafyada geçiyor.

Le Guin'in düzyazılarını merak eden okurlarımıza, edebiyat konulu makale ve denemelerini bir araya getirdiğimiz *Kadınlar Rüyal ar Ejderhalar* başlıklı seçkiyi öneriyoruz.



Metis Yayınları  
İpek Sokak 5, 34433 Beyoğlu, İstanbul  
Tel: 212 2454696 Faks: 212 2454519  
e-posta: info@metiskitap.com  
www.metiskitap.com  
Yayınevi Sertifika No: 10726

Metis Edebiyat  
AYATIRMANMAK  
ve diğer öyküler  
Ursula K. LeGuin

İngilizce Basımı:  
Unlocking the Air and Other Stories,  
Harper Collins, 1996

© Ursula K. LeGuin, 1996  
Türkçe Yayın Hakları © Metis Yayınları, 2012  
Çeviri Eser © Aslı Biçen, 2012

İlk Basım: Kasım 2012

Metis Edebiyat Yayın Yönetmeni:  
Müge Gürsoy Sökmen

Kapak Kolajı: Emine Bora

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık:  
Metis Yayıncılık Ltd.

Baskı ve Cilt:  
Yaylacık Matbaacılık Ltd.  
Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203  
Topkapı, İstanbul Tel: 212 5678003  
Matbaa Sertifika No: 11931

ISBN-13: 978-975-342-887-3

URSULA K. LE GUIN  
**AYA TIRMANMAK**  
ve diğ er öyküler

Çeviren:  
ASLI B  EN



**metis**

## LE GUIN KOLEKSİYONU

•

MÜLKSÜZLER 1991  
ROCANNON'UN DÜNYASI 1995  
BALIKÇIL GÖZÜ 1995  
DÜNYAYA ORMAN DENİR 1996  
BAĞIŞLANMANIN DÖRT YOLU 1997  
UÇUŞTAN UÇUŞA 2004  
DÜNYANIN DOĞUM GÜNÜ 2005  
İÇDENİZ BALIKÇISI 2007  
LAVİNİA 2009  
RÜYANIN ÖTE YAKASI 2011  
AYA TIRMANMAK 2012

•

### *Yerdeniz*

YERDENİZ BÜYÜCÜSÜ 1994  
ATUAN MEZARLARI 1995  
EN UZAK SAHİL 1995  
TEHANU 2000  
YERDENİZ ÖYKÜLERİ 2001  
ÖTEKİ RÜZGÂR 2004

•

### *Batı Sahili Yıllıkları*

MARİFETLER 2006  
SESLER 2008  
GÜÇLER 2009

•

KADINLAR RÜYALAR EJDERHALAR 1999

## İÇİNDEKİLER



|                                  |
|----------------------------------|
| Dört Buçuk • 9                   |
| Profesörün Evleri • 45           |
| Ruby 67 Numarada • 51            |
| Limberlost • 55                  |
| Zihnindeki Mahlukat • 65         |
| Sağlam Basmak • 71               |
| Bodrumdaki Kaşıklar • 85         |
| Yazın Seatown'da Pazar Günü • 91 |
| Kuraklık • 93                    |
| Ethergezer • 99                  |
| Havanın Kilidini Açmak • 127     |
| Çocuk Gelin • 141                |
| Aya Tırmanmak • 145              |
| Babasının Koca Kızı • 151        |
| Bulunanlar • 163                 |
| İhtiyarlar • 167                 |
| Bilge Kadın • 187                |
| Kaçak Avcı • 191                 |



# DÖRT BUÇUK



## YENİ BİR HAYAT

Stephen'ın yüzü kızardı. Beyaz tenli, kel bir adam olduğundan kızarınca pespembe olurdu. Yanağını öpen Ann'e bir koluyla sarıldı. "İyi ki geldin, canım," dedi uzaklaşarak; arka tarafta bir yerlere bakıyor, ne yapacağını bilemiyormuş gibi gülümsüyordu. "Ella demin çıktı. On dakika olmadı. Bazı belgeleri Bill Hobby'ye götürmesi gerekiyordu. O gelene kadar bekle yoksa seni göremediğine çok üzülür."

"Tabii," dedi Ann. "Annem de iyileşti. Grip oldu ama o kadar da ağır geçirmede. Siz hepiniz iyi misiniz?"

"İyiyiz iyiyiz. Kahve ister misin? Ya da kola? Gelsene." Ann içeri girsin diye kenara çekildi ve onun peşinden açık renk mobilyalarla dolu küçük oturma odasından geçerek sarı metal panjurların güneş ışığını çizgi çizgi tezgâha düşürdüğü mutfığa girdi.

"Burası amma sıcak," dedi Ann.

"Kahve ister misin? Şu tarçınlı, kafeinsiz kahvelerden var, Ella'yla ben çok seviyoruz. Hakikaten sıcak. İyi ki bugün cumartesi. Şurdaydı yahu."

"Ben zaten içmek istemiyorum."

"Kola?" Dolabı kapatıp buzdolabını açtı.

"Peki içerim. Varsa diyet kola olsun."

Tezgâhın yanında durup Stephen'ın bardağı, buz ve iki litre-



lik plastik kola şişesini çıkartmasını seyretti. Sanki bu mutfak üzerinde hakkı varmış ya da içlerinde ne olduğunu yoklamak istiyormuş gibi dolapları açmak veya kendi evinde olsa yapacağı gibi sıcak güneşi dışarıda bırakmak için panjurları kapamak istemiyordu. Stephen'ın büyük, kırmızı plastik bardağa döktüğü kolanın yarısını bir çırpıda içti. "Oh!" dedi. "İyi geldi!"

"Gel dışarı çıkalım."

"Top oynamayacağız di mi?"

"Bahçede çalışıyordum. Toddie'yle birlikte."

Ann oğlanın annesiyle olduğunu düşünmüştü, daha doğrusu zihni çocuğu annesine bağlamış, annesi yoksa onun da olmayacağını varsaymıştı; şimdi biraz ihanete uğramış gibi hissediyordu.

Babası, eve ilk girdiğinde yaptığı gibi, gitmesi gereken yönü işaret edip kendisi arkada kalarak, arka balkona açılan kapıya kadar ona eşlik etti. Ann önde o arkada çamaşır makinesinin, kurutma makinesinin, yer kovanın, süpürgelerin yanından geçerek tel kapıdan çıktılar ve tek beton basamaktan arka bahçeye indiler.

Stephen tel kapıyı ayağıyla kapattı ve evin duvarı dibindeki çiçek tarhlarını, ortadaki etrafı çalılarla çevrili çimenlikten ayıran tuğla döşeli patikada duran kızının yanına geldi. Çimenliğin bir köşesinde, boyalarının döküldüğü yerler paslanmış iki küçük, beyaz demir sandalye, takımları olan küçük bir masanın iki yanına konmuştu. Onların arkasında Toddie sırtı dönük, bahçeyi çevreleyen şimşir çitin gölgesindeki büyük çiçekli abelyanın önünde çömelmişti.

Toddie hatırladığından daha iri görünüyordu, sırtı yetişkin bir erkeğinki kadar genişti.

"Hey, Toddie. Bak, bak, ııı, Ann geldi!" dedi Stephen. Güneşten hafif yanmış, beyaz teni hâlâ pembeydi. Belki de yüzü mahcupiyetten değil sıcaktan böyle kızarmıştı. Etrafı kapalı bahçede beyaz evden yansıyan güneş insanın tenini ateş gibi yakıyordu. Acaba "ablan" mı diyecekti? Sesi yüksek ve neşeliydi. Toddie hiç oralı olmadı.

Ann bahçeye göz gezdirdi. Yüksek yeşil duvarları, ışıktan bir

tavanı olan, çim zeminli, havasız bir odaydı. Hortumun yanındaki otları temizlenmiş toprakta, açık renkli, güzel gelincikler salınıyordu. Bakışlarını çimenliğin öte tarafındaki gölgede çömelmiş tıknaz figürden kaçırıp çiçeklere çevirdi. Oğlana bakmak istemiyordu, hem babasının da onu buraya getirmeye, ona baktırtmaya hiç hakkı yoktu, batıl inanç bile olsa bebeği korumayı akıl etmesi gerekirdi ama aptallıktı aslında, batıl inançtı. "Bunlar çok hoş," dedi, açılmış bir gelinciğin gevşek, yumuşak yaprağına dokunarak. "Renkleri harika. Bahçe güzel görünüyor baba. Epey çalışıyorsun herhalde."

"Sen bu tarafa çıkmamış mıydın hiç?"

Başını iki yana salladı. Yatakodalarına bile girmemişti. Stephen'la Ella evlendiğinden beri bu eve üç ya da dört kere gelmişti. Bir keresinde pazar günü geç bir kahvaltı için. Ella kahvaltıyı oturma odasında, tepsilerde ikram etmişti ve Toddie gözünü televizyondan hiç ayırmamıştı. Bu eve ilk geldiğinde Ella, Stephen'ın karısı değil yanında çalışan satış elemanlarından biriydi. Babası bazı belgeleri bıraksın diye bu eve uğramışlardı. Ann o zaman lisedeydi ve babasıyla Ella ayakkabı siparişlerinden konuşurken oturma odasında beklemişti. Ella'nın zihinsel özürlü çocuğu olduğunu biliyordu ve hem çocuğun odaya gelmesini istemiyordu hem de onu görmek istiyordu. Ella'nın kocası aniden öldüğünde, Ann'in babası masada ciddi bir sesle "Neyse ki oturdukları evin taksitlerini bitirmişler," demiş, annesi de "Zavallı kadın, mongol muydu neydi o zavallı çocukla kaldı," demişti. Sonra da mongolların fazla uzun yaşamadığından ve bunun bir şans olduğundan konuşmuşlardı. Ama hâlâ hayattaydı işte çocuk ve Stephen da onun evinde yaşıyordu.

"Biraz gölgeye ihtiyacım var," dedi Ann, demir sandalyelere dönerek. "Gel de konuşalım baba."

Babası peşinden geldi. Ann oturup çıplak ayaklarını çimlerde soğutmak için sandaletlerini çıkarırken tepesinde dikiliyordu. Başını kaldırıp babasına baktı. Kel kafasının eğrisi, kalabalık bir yerleşim yerinin üzerinde yükselen çıplak bir tepe gibi açık ve asil,

güneşte parlıyordu. Çenesinin, uzun dudakları ve burun delikleri- nin, etli burnunun, küçük, açık renk, kaygılı gözlerinin sıkış tıkış doldurduğu, kenar mahalle yüzü vardı babasının. Sadece büyük bir Kaliforniya tepesine benzeyen alnında biraz alan vardı. "Eee baba, nasılsın?" dedi.

"İdare eder. İdare eder," dedi babası biraz yana dönerek. "Wal- nut Creek'teki dükkân iyi iş yapıyor. Yürüyüş ayakkabısı." Kısa, sert çimlerin arasındaki hindibayı kökleme için yere eğildi. "Ma- ğazada yürüyüş ayakkabıları koşu ayakkabılarından iki kat fazla satıyor. Sen de iş arıyormuşsun öyle mi? Krim'le konuştun mu?"

"Evet, bir-iki hafta oldu." Ann esnedi. Durgun sıcak ve yeni kazılmış toprağın kokusu uykusunu getiriyordu. Her şey uykusu- nu getiriyordu. Uyanmak bile. Tekrar esnedi. "Kusura bakma! Mayıs'ta bir şeyler çıkabilirmiş, öyle dedi."

"Güzel, güzel. İyi iş," dedi Stephen, bir-iki adım uzaklaşmış bahçeye bakıyordu. "İyi bağlantı."

"Ama temmuzda bebek geldiği için işi bırakmam gerekecek, onun için de başlamaya değer mi emin olamıyorum."

"İnsanlarla tanışmış olursun, bir başlangıç yapmış olursun," dedi Stephen kendisi de çok emin olmadan. Abelyaya doğru yak- laşıp yüksek, neşeli bir sesle "Aferin Toddie! İyi iş çıkardın! Aferin oğluma benim!" dedi.

Siyah saçlar altında hatları belirsiz, beyaz bir yüz, gölgede bir an ona döndü.

"Şuraya da bak. Nasıl da kazmış. Senden iyi çiftçi olur." Step- hen kendi durduğu gölgeyle Ann'in durduğu gölge arasındaki eri- yik, beyaz havanın öte tarafından konuştu: "Toddie buraya başka çiçekler de ekecek. Kış soğanları filan."

Ann bardağın dibinde eriyen buzun suyunu içti ve beyaz tişör- tünü hemen pas lekesi yapan alçak sandalyeden kalktı. Babasının yanma gidip kazılmış toprağa baktı. Koca oğlan elinde küreği, ba- şı önde, hareketsiz duruyordu.

"Şu köşeyi de dönmeye ne dersin?" dedi Stephen, yanına gidip işaret ederek. "Şuraya kadar filan kazsan mesela."

Oğlan başını salladı ve yavaş ama kuvvetli kazmaya başladı. Elleri beyaz ve büyük, kısacık tırnakları kara toprak doluydu.

"Şu güle kadar filan kazsan mesela. Soğanları geniş geniş ekersin. Sence de daha güzel görünmez mi?"

Toddie tekrar ona baktı. Ann onun şekilsiz ağzını, bıyıkları terlemiş üst dudaklarını gördü. "Ev-vet," dedi Toddie ve tekrar işe koyuldu.

"Gülün etrafını şöyle dönersin," dedi Stephen. Ann'e baktı. Yüzü rahat ve tenhaydı. "Bu oğlan doğuştan çiftçi," dedi. "Neyi ekse çıkıyor. Bana da öğretiyor. Öyle di mi Toddie? Bana da öğretiyor-sun!"

"Bilmem," dedi alçak ses. Baş öne eğik duruyor, parmaklar toprağı karıştırıyordu.

Stephen Ann'e güldü. "Bana öğretiyor," dedi.

"Ne hoş," dedi Ann. Ağzının iki tarafı kasılmıştı ve boğazı ağrıyordu. "Permanente'ye kontrole giderken sana da şöyle bir uğrayayım demiştim baba. Bardağı mutfaka bırakıp buradan, bahçe kapısından çıkayım. Seni görmek iyi oldu, baba."

"Daha yeni geldin."

"Yolumun üstü diye uğrayayım demiştim. Ella'ya selam söyle, onu göremediğime üzüldüm." Sandaletlerini ayağına geçirdi; bardağı mutfak lavabosuna koyup içine biraz su akıttı, sonra güneşin altında tuğla patikada duran babasının yanına çıktı tekrar. Sandaletinin tokasını takmak için ayağını beton basamağa dayadı. "Bileklerim çok şişti," dedi. "Dr. Schell tuzu yasakladı. Hiçbir şey tuz koyamıyorum, yumurtaya bile."

"Evet, hepimizin tuzu bırakması lazım," dedi Stephen.

"Doğru." Bir an durduktan sonra ekledi, "Ama benimki hami-lelikten tabii, tansiyonum yüksek, bir de ödem yapıyor. Tabii dik-kat etmezsem." Babasına baktı. Stephen bahçeye bakıyordu.

"Bebeğin babası olmayabilir ama dedesi de olmayacak anlamına gelmiyor bu," dedi. Güldü ve kızardı, kırmızı sığağın maske gibi yüzünü kapladığını ve kafatasını karıncalandırdığını hissetti.

"Tabii, tabii," dedi babası, "herhalde, işte," cümlesi bitti mi bit-

medi mi anlamadı Ann. "Hepimiz bakacağız," dedi.

"Tabii. Sen de kendine iyi bak baba," dedi. Yanına gidip yan-ğını öptü. Çöp bidonlarının yanından geçerek tuğla patikadan bah-çe kapısına giderken, babasının terinin hafif tuzunu hissetti dudak-larında ve çiçeğe durmuş bir pelesenk ağacı altından kaldırıma çı-kıp kapıyı arkasından kapadı.

## KIRILMAZ

"Sırtım kaşınıyor."

Ann tırnıgı uzatıp, kıvrık uçlarını hafif hafif kardeşinin sırtına sürttü.

"Orası değil. Şurası." Kolunu vücuduna dolayıp tam yerini göstermeye çalıştı. Tırnaklarının içi toprak dolmuş kalın parmak-ları havada kımıldanıyordu.

Ann öne eğilip bu sefer kardeşinin sırtını eliyle kaşdı. "Şimdi oldu mu?"

"Hı hı."

"Ben limonata içeceğim."

"Hı hı," dedi Todd, çıplak dizlerine yapışan toprağı silkerek yanından kalkan ablasına. Ann dizlerine ulaşmak için belinden eğilmemiş, hafifçe çömelmişti.

Sarı mutfak, arı kovanındaki petek gibi sıcak ve basıktı; sarı ışıkla dolu, tatlı bulmumu kokan, havasız bir hücre. Tam larvalara göre. Ann hazır limonatayı suyla karıştırdı, büyük plastik bardak-lardaki buzun üzerine döktü ve elinde bardaklarla dışarı çıkıp tel kapıyı ayağıyla kapattı.

"Al bakalım, Todd."

Kardeşi dizlerinin üzerinde doğruldu ve sağ elindeki küreği bırakmadan limonatayı sol eliyle aldı. Limonatanın yarısını içti, sonra elinde bardakla eğilip yeniden kazmaya koyuldu.

"Şuraya bıraksana, çalının yanına."

Bardağı dikkatle ot бүрүмүш toprağı bıraktıktan sonra kazma-

ya devam etti Todd.

"Afferin sana!" dedi Ann limonatasından bir yudum alarak; ağzından fıskiye gibi salya fışkınyordu. Başını gölgeye, bacaklarını güneşe vererek toprağa oturdu ve yavaş yavaş buzu emmeye başladı.

"Sen kazmıyorsun," dedi Todd bir süre sonra.

"Hayır."

Biraz durduktan sonra "Limonatanı iç. Buzlar eriyor," dedi.

Todd küreği bırakıp bardağı aldı. Limonatayı bitirdikten sonra boş bardağı eski yerine bıraktı.

"Ann," dedi, kazmayı bırakmış, çıplak, geniş, soluk sırtı ablasına dönük oturuyordu.

"Todd."

"Babam noelde gelecek mi?"

Ann nasıl cevap vereceğini düşündü bir müddet. Fazlasıyla uykuluydu. "Hayır," dedi. "Artık eve gelmeyecek. Biliyorsun."

"Belki noelde demiştim," dedi kardeşi zor duyulur bir sesle.

"Noelde yeni karısının, Marie'nin yanında olacak. Artık orada oturuyor, Riverside'da, yeni evinde."

"Belki gelir demiştim. Noelde."

"Hayır. Gelmez."

Todd sustu. Küreği eline aldı, tekrar bıraktı. Ann onun bu cevaptan tatmin olmadığını farkındaydı ama ne sorunu olduğunu anlamamıştı ve sorun istemiyordu. Sırtını kâfur ağacına dayadı ve bacaklarının üzerinde güneşi, altında tenine batan otları hissederek oturdu. İki göğsünün arasından bir damla ter aktı ve bebek evrenin sol tarafının derinliklerinde bir kere usulca kımıldandı.

"Belki rica etsek noelde gelir," dedi Todd.

"Canım," dedi Ann, "öyle bir şey yapamayız. Onun Marie'yle evlenebilmesi için annemle ikisi boşandılar. Tamam mı? Noeli de onunla geçirecek. Marie'yle. Biz de kendi noelimizi her zamanki gibi burada kutlayacağız. Tamam mı?" Başını sallasın diye bekledi. Sonra başını salladığını görmediği halde devam etti. "Onu çok özölüyorsan mektup yazıp söyleyebiliriz, Todd."

"Onu görmeye gidebiliriz belki."

Ya, ne demezsin. Merhaba baba, moron oğlun ve bekâr hamile kızın piyangodan çıktı, merhaba Marie! Bu fikir komik gelmişti ama gülecek kadar değil. "Gidemeyiz," dedi. "Baksana, şu güllerin önünü öbür uca kadar kazarsan annemin aldığı kanna soğanlarını ekebiliriz. Orada çok güzel görünürler. Kocaman, kıpkırmızı çiçek açarlar."

Todd küreği aldı ama tekrar aynı yere bıraktı.

"Noelden sonra gelmesi lazım," dedi.

"Neden ki? Neden lazım?"

"Bebek için," dedi kardeşi, çok alçak bulanık bir sesle.

"Ha," dedi Ann. "İşe bak. Bak şimdi Toddie. İyi dinle. Ben bebeği doğuracağım değil mi?"

"Noelden sonra."

"Doğru. Bebek benim olacak. Bizim. Seninle annem onu büyütmeme yardım edeceksiniz. Tamam mı? Benim de başka birine ihtiyacım yok. Başkasını istemiyorum. Bebek de istemiyor. Sadece seninle annem. Tamam mı?" Başını sallasın diye bekledi. "Sen bebeğe bakmama yardım edeceksin. Ağlayınca bana haber vereceksin. Onunla oynayacaksın. Okuldaki şu küçük kıza, Sandy'ye yardım ediyorsun ya, öyle. Tamam mı Toddie?"

"Evet. Tabii," dedi kardeşi, zaman zaman insana içinden başka birinin konuştuğu hissini veren, erkeksi ve kendinden emin bir sesle. Dizleri üzerinde dikleşmiş, ellerini kot pantolonu üzerinde açmıştı; gölgedeki yüzü ve gövdesi çimenlerden yansıyan ışıqla aydınlanıyordu. "Ama o daha yaşlı bir baba," dedi.

O eski-baba diyecekken tuttu kendini Ann. "Ee ne olmuş?"

"Yaşlıların genelde Down çocukları olur."

"Yaşlı annelerin. Olabilir. Eee?"

Todd'un yuvarlak, ağır yüzüne, üst dudağının iki yanındaki seyrek bıyıklara ve kara gözlerine baktı. Todd başını çevirdi.

"Senin bebeğin de Down bebek olabilir."

"Olabilir tabii ama ben yaşlı bir anne değilim, canım."

"Ama babam yaşlı."

"Ha," dedi Ann ve biraz durduktan sonra ekledi "Öyle." Çıplak ayaklarını Todd'un kazdığı toprağa uzatarak kendini zar zor gölgeye çekti. "Şimdi beni iyi dinle Todd. Babam senin baban. Benim de babam. Ama *bebeğin* babası değil. Tamam mı?" Todd başını sallamadı. "Bebeğin başka babası var. Sen bebeğin babasını tanımıyorsun. Burada oturmuyor. Davis'te oturuyor, hani ben de gitmiştim ya. Babam – babam hiçbir şey değil. Onun bizimle alakası yok. Yeni bir ailesi var. Yeni bir karısı var. Belki bebek yaparlar. Yaşlı ana baba olurlar. Ama bu bebek onların değil. Bu bebek benim. Bizim bebeğimiz. Babası *yok*. Dedesi *yok*. Ben varım, annem var, bir de sen varsın. Tamam mı? Sen onun dayısı olacaksın. Bundan haberin var mı? Bebeğin Todd Dayısı olacak mısın?"

"Evet," dedi Todd mutsuz bir sesle. "Tabii."

Bir-iki ay önce her fırsatta ağlıyordu ama şimdi içindeki evren etrafını mesafeyle kuşatmıştı ve duygular ona ulaşmak için bu uzun mesafeyi katederken, okyanusun ortasındaki kırılmayan büyük dalgalar gibi sakin, yumuşak ve derin bir hal alıyorlardı. Ağlamak yerine ağlamayı, o tuzlu sızıyı düşünüyordu. Üçlü bahçe çatalını aldı ve Todd'un kafasını kaşımak için uzandı. Ama Todd ulaşamayacağı kadar uzağa gitmişti.

"Çocuklar," dedi anneleri, tel kapı arkasından gürültüyle kapanırken.

"Hoşgeldin Ella," dedi Ann.

"Merhaba anne," dedi Todd, arkasını dönüp toprağı kazmak için eğilirken.

"Buzdolabında limonata var," dedi Ann.

"Ne yapıyorsunuz? O eski soğanları mı ekiyorsunuz? Onları ne zaman çıkarttığımı ben bile unuttum, yeşereceklerini zannetmiyorum. Kannalar çıkabilir. Piştim! Çarşı çok sıcak!" Yüksek topuklu sandaletleri, kilotlu çorabı, sarı keten elbisesi, ipek eşarbi, makyajı, ojesi, sprey boyalı saçları, tam teçhizat sekreter üniformasıyla çimenliği geçti. Oğlunun başını öpmek için eğildi ve sandaletinin burnuyla Ann'in çıplak topuğunu iteledi. "Pis çocuklar," dedi. "Ay! Ne sıcak! Ben duşa giriyorum!" Tekrar çimenliği geçti.



Tel kapı çarptı. Ann, korseden kurtulan yumuşak kıvrımları, ılık duş suyunun akıttığı makyajın ilk evreninin üzerinden süzülüşünü, şimdi içinde yaşadığı o yumuşak mesafeyi aynı anda hayal etti.

## KAPLAN

Ella'nın üzerinde sarı, kolsuz elbisesi, siyah deri kemeri ve siyah küpeleri vardı. Saçlarını spreylemişti. "Kim geliyor?" diye sordu Ann kanepeden.

"Dün söyledim ya, Stephen Sandies." Ella, çubuklar üzerinde yürüyen bir sirk midillisi gibi, yüksek topuklu sandaletleriyle yanından geçerken ardında sprey ve parfüm kokusundan bir dümen-suyu bıraktı.

"Bu ne?"

"Butikten aldığım sarı elbisem."

"Parfümünü diyorum akıllım."

"Telaffuz edemiyorum," diye seslendi Ella mutfaktan.

"*Jardins de Bagatelle*."

"Evet o. Bagatel kısmında sorun yok. Eskiden bagatel oynardım. Alırken sadece elimle işaret edip 'Şunu verin' dedim. Krim'de parfüm deniyordum. Hoşuna gitti mi?"

"Evet. Dün akşam biraz çaldım."

"Ne?"

"Boşver."

Ann miskin miskin bacağına kaldırıp nişan alır gibi üzerinden baktı. Parmaklarını yelpaze gibi açıp aralarından nişan aldı, tekrar kapadı, tekrar açtı. "Egzersiz, egzersiz, egzersizi *asla* ihmal etme," diye mırıldanarak öteki bacağına kaldırdı. "Zardang, hepsini bagatele zardangla."

"Ne?"

"Yok bi şey, anne!"

Ella bir vazo dolusu kırmızı kanna çiçeğiyle tekrar oturma odasına döndü. "Burdan Londra da görünüyor, Fransa da," dedi.

"Egzersiz yapıyorum. Stephen Sandman geldiğinde burada yatıp nefes egzersizi yapacağım, huh huh huh hu. Kim bu adam?"

"Soyadı Sandies. Muhasebeci. Çıkmadan önce bir içki içmek için eve çağırdım."

"Nereye gidiyorsunuz?"

"Yeni Vietnam lokantasına. Sadece bira ve şarap lisansları varmış."

"Nasıl, iyi bir adam mı bu Stephen Sandpiper?"

"O kadar da iyi tanımiyorum," dedi Ella gergin. "Tabii senelerdir ofisten aşinalığımız var. Karısıyla iki-üç sene önce boşanmış."

"Huh huh hu huh hu," dedi Ann.

Ella geri çekilip vazodaki çiçeklere baktı. "İyi oldu mu?"

"Mükemmel. Beni ne yapacaksın? Burada böyle donumu gösterip yavruköpek nefesi yapayım mı?"

"Balkonda otururuz, diye düşünmüştüm."

"Çiçekler evin içinden geçerken şöyle bir görülsün diye yani."

"Sen de bize katılabilirsin, canım."

"Bu adamın üzerinde olumlu bir etki bırakabiliriz," dedi Ann, doğrulup yarım lotus pozisyonu alarak. "Üzerime bir önlük geçirip hizmetçi gibi davranabilirim. Önlüğümüz var mı? Şu küçük beyaz bonelerden de takabilirim. Kanepeleri ikram edebilirim. Kanepe alır mısınız Bay Sandpuppy? Kanopa, Bay Sandpopa?"

"Kes artık," dedi annesi. "Sersem tavuk. Balkon serin olmaz umarım." Tıkır tıkır yine mutfağa gitti.

"Onu gerçekten etkilemek istiyorsan," diye seslendi Ann, "beni saklasan iyi edersin."

Ella ânında kapıda belirdi, dudakları büzülmüş, küçük mavi gözleri havalimanlarındaki ışıklar gibi yanıyordu. "Böyle konuşmaktan seni men ediyorum, Ann!"

"Baksana çok pasaklıyım, donum görünüyor, saçım yağlandı, ayaklarımın altı da simsiyah."

Ella bir süre daha ona ters ters baktıktan sonra dönüp mutfağa girdi. Ann yarım lotus pozisyonundan çıkıp ayağa kalktı. Mutfak kapısına geldi.

"Yalnız kalsanız daha iyi olur diye düşünmüştüm."

"Onun kızımla tanışmasını istiyorum," dedi Ella, krem peyniri haşin haşin karıştırarak.

"Gidip giyineyim. Harika kokuyorsun. Adam geberecek." Ann annesinin ensesine burnunu dayayıp koklamaya başladı. Annesi "Yapma, yapma gıdıklanıyor," diye hafifçe bağırarak başını çevirdiğinde, yumuşak, çilli teninde iki yuvarlak kırışık belirdi.

"Vamp," diye ateşli bir sesle fısıldadı Ann annesinin kulağının arkasından.

"Kes şunu!"

Ann banyoya gidip yıkandı. Sıcak suyun sesi, buharı, akıp gitmesi öyle hoşuna gitti ki uzattıkça uzattı. Çırılçıplak koridora çıkmak üzereyken bir erkek sesi duydu ve banyoya kaçıp kapıyı çekti, sonra hafifçe aralayıp içeriyi dinledi. Kannalara kadar ilerlemişlerdi. Banyodan çıkıp odasına koştu. Üzerine bikinisini ve bağışlayıcı şekilsizliğiyle yuvarlak karnını saran tişört elbisesini giydi. Saçlarına parmaklarıyla şekil vererek fön makinesiyle kuruttu, ruj sürüp sonra sildi, boy aynasında kendine baktı. Biraz sakinleşip yalınayak koridora, kannaların yanından balkona çıktı.

Gri, sık, keten bir spor ceket, içine de kravatsız beyaz gömlek giymiş olan Stephen Sandies ayağa kalkıp elini sertçe sıktı. Gülüşü beyazdı ama bembeyaz değil. Koyu renk saçları hoş bir şekilde kırışmaya başlamıştı. Bakımlı, yanık tenli, ince, elli yaşlarında bir adamdı. Ağzı gergindi ama buruşuk değildi, daha ziyade her şey kontrol altında gibi bir havası vardı. Kendinden emin bir hali vardı ama öyle görünmek için kendini kasmıyordu. İş görür. Aferin anne, Büyük Otel Zardang'ına takılabilirsin! Ann annesine göz kırptı. "Limonatayı soruyorsan içerde unutmuşum canım. Frijiderde," dedi annesi ayaklarını çaprazlayarak. Ella, Batı Sanayi Ege menliğinde frijider ya da kanape diyen ve ayaklarını bilek seviyesinde çaprazlayan son insandı. Ann bir bardak limonatayla döndüğünde Stephen konuşuyordu. Beyaz örgü sandalyeye oturdu. Hanım hanımcık bir kız gibi. Limonatasını yudumladı. Onlar ikinci margaritaya geçmişlerdi. Stephen'ın sesi yumuşak, hafif çatlak,

çok seksiydi, tatlı bir ses. Şimdi cici bir kız ol ve limonatanı içip bas git. Bas git de nereye? Yatakodasındaki televizyonun başına mı? Siktir. Unut gitsin. Burada kal, güzel bir gündü. Bagatel Bahçelerinde elim sende oyna. Beni yakalayamazsın. Oğluyla ilgili ne diyordu?

"Bilmem ki," dedi içini çekerek. Çok derinden çekmişti içini. "Gerçekten bütün bunları dinlemek istiyor musun?" dedi Ella'ya, soruyu tamamlayan hafif alaycı, buruk bir gülüşle.

Ne yani hayır mı diyecek?

"Evet," dedi Ella.

"Uzun ve sıkıcı bir hikâye gerçekten de. Hukuk savaşları sıkıcı oluyor. Hollywood filmlerindeki mahkeme sahneleriyle alakası yok. Özet geçersen Marie'yle ayrıldığımızda o kadar öfkeli ve o kadar... şaşkındım ki fazla uzatmadan bir sürü hükme onay verdim. Yine özetle, onun oğlumı yetiştirmek için uygun olmadığı sonucuna varmak durumunda kaldım. Bunun üzerine klasik vesaayet savaşına girdik. Doğrusu ben ona çocuğu görme hakkı bile verilmemesinden yanayım ama mecbur kalırsam biraz taviz verebilirim. Yargıçlar anneden tarafa tabii. Ama ben kazanmaya kararlıyım. Kazanacağım. Avukatlarım çok iyi. Süreç biraz yavaş olmasa. Gecikmelere ve prosedürlere katlanmak çok zor geliyor. Onun oğlumla geçirdiği her günün yarattığı olumsuz etkiyi düzeltmek gerekecek. Sanki çaresi olan bir hastalığa yakalanmış da çare ben-deymiş gibi. Ama benim tedaviye başlamama izin vermiyorlar." Peh. Nasıl da iman etmiş ama nasıl sakın. Nasıl emin. Ann adamın yüzüne yandan baktı biraz. Yakışıklı, haşın, kibar, hüznü, Tanrı gibi. Acaba çok çok çok mu yanlış anlıyordu bazı şeyleri adam? Acaba haklı mıydı?

"Şeyden mi – içki problemi mi var?" diye sordu Ella cılız bir sesle. Bardağını sehpaaya bıraktı.

"Alkolik denemez," dedi Stephen o nazik, ölçülü tavrıyla. Sulanmış margaritasına baktı. "Böyle şeyleri anlatmayı sevmiyorum aslında. On bir sene evli kaldık. Güzel zamanlarımız da oldu."

"Tabii," diye mırıldandı Ella üzüntüyle, bu cümlenin küçült-

meye çalıştığı acıyla kıvranarak. İyi de adamın *kendisi* neden kıvranamamıştı?

"Ama," dedi. "Yani. Evlerden irak! Allah da biliyor ya. İş yok ama kredi kartı var – ödediğim nafakalar nereye gidiyor hiç bilmiyorum. İki yılda Todd üç okul değiştirdi. Düzensiz, bohem bir hayat ama hepsi bununla kalsa keşke. Çocuğum ahlaksızlığa maruz bırakılıyor."

Ann dehşete kapılmıştı. Bu kadarını beklemiyordu. Borç, pislik, düzensizlik, eyvallah da ahlaksızlık... Ann'in çocuğu ahlaksızlığa maruz bırakılacaktı, maruz. Çıplak, yumoş, çaresiz, maruz bırakılacaktı. Onu doğurmakla bir şeylere maruz bırakmış olacaktı. Annesi olmakla onu bir kadın hayatının, kendi hayatının pisliğine, düzensizliğine, ahlaksızlığına maruz bırakacaktı. Babası temiz, beyaz kâğıda yazılmış mahkeme emriyle Riverside'dan gelecekti. Çocuk onun elinden alınacaktı. Çocuğunu asla göremeyecekti. Ziyaret etmesine izin verilmeyecekti. Analık hakkı tanınmayacaktı. Ölü doğmuş gibi olacaktı, daha onu bir şeylere maruz bırakmasına bile fırsat kalmadan ahlaksızlıktan ölecekti.

Ella'nın ağzı büzülmüş, gözleri yere inmişti. Stephen'ın demin söylediği tek kelime ona her şeyi açıklamıştı. Ann dinlemiyordu bile. "Kadın" mıydı acaba o kelime?

"Oğlumu neden orada bırakamayacağımı anlamışsındır," dedi Stephen ve kıvranmasa da acı çektiği belliydi, koltuğun kolunu sımsıkı kavramasına bakılırsa buna şüphe yoktu.

Ella başıyla onayladı.

"Bu – kadının arkadaşları. Hepsi – aynı cins. Bununla da gurur duyuyorlar."

Ann bu canavarlar birliğini gözünün önüne getirebiliyordu.

Stephen konuşurken başı küçük, sert kasılmalarla sallanıyordu. "Çocuk bütün bu olan bitenin içinde tek başına. Onlarla yapayalnız. Sekiz yaşında. İyi bir çocuk. Doğru bir çocuk. Yapamıyorum. Tahammül edemiyorum. Onu. Onların yanında. O şeyi öğrenirken. Düşünmeye dayanamıyorum."

Bu kesik cümlelerin her biri Ann'e makineli tüfek mermisi gi-

bi isabet etmişti. Limonata bardağını yere bıraktı, dikkatle ayağa kalktı ve yüzünde silik bir gülüş Margaritaville'den kaçtı. Adamın onu vurduğu yerlerden oluk oluk kan akıyordu, dokuz aya bedel şeytani bir âdet kanaması. Arkasında annesinin sesi adamı teselli etmek için bir şeyler söyledi, sonra ince ve cılız arkasından seslendi: "Ann?"

"Şimdi dönerim anne."

Alacakaranlıkta yanan çiçeklerin yanından geçerken Ella'nın sesini duydu, "Ann kaydını bir seneliğine dondurdu. Beş aylık hamile." Tuhaf bir ses tonuyla konuşmuştu, ikaz eder gibi, böbürlenerek. Gurur duyarak.

Ann banyoya gitti. Duşa girerken çıkardığı donunu, şortunu ve tişörtünü ortalıkta bırakmıştı ve adam evden çıkmadan önce işemek için tuvalete girebilir ve onları görebilirdi, arkasından annesi de görüp ölebilirdi. Kirlileri topladı. Annesinin sesi kurşun deliklerini kapatmıştı. Kan seyrelemiş gözyaşına dönüşmüştü. Kirlileri ve ıslak havluları sepete atarken burnunu çekti. Minnettarlıktan ağlıyordu. Yüzünü yıkadıktan sonra Jardins de Bagatelle şişesini açtı ve anne kaplanın parfümünü ellerine, yüzüne, kokusunu duyabileceği yerlere sürdü.

## YİNİSTAN'DA YAŞAMAK

Duffy sırt çantasını omzuna vurup kapıdan çıkarken arkasına bakıp "Yedi gibi dönerim," dedi.

Gürültüyle uzaklaşan motosikletinden geriye sessizlik kaldı. Pazar gazetesi bütün odaya saçılmıştı. Öğleden önce uyanan çıkmamıştı.

"İnanmazsın," dedi Ella mizah dergisini indirerek, "kanamalarımız tamı tamına aynı zamana denk geliyor artık, bir gün önce bir gün sonra."

"Hadi ya? Duymuştum. İyiymiş."

"Evet ama benim âdetlerim çoğunlukla pas geçiyor. Eee ne de-

mişler, kısasa kısas." Ella pufladı. "Ben bir kahve daha içeceğim." Ayağa kalkıp ayaklarını sürüye sürüye mutfığa gitti. "Sen de ister misin?" diye seslendi.

"Şimdi değil."

Ella ayaklarını sürüyerek geri döndü. Ayaklarını kaldırdığında ayağından çıkan, alçak topuklu, pembe tüylü terlikler giymişti.

"Bunlar da amma cicili bicili, El. Hakkaten ama."

"Duffy bir katalogdan sipariş etmiş." Ella tekrar divana oturdu. Kahvesini sehpa koyduktan sonra ayağını kaldırıp terliğe baktı. "Bana yakışacağını düşünmüş. Aslında eskiden Stephen'in bana aldığı şeylere benziyor. Yanlış şeyler."

"İnsanın okulda yaptığı şeyler gibi, sonra da annenle baban kullanmak zorunda kalır."

"Kadınların erkeklere kravat alması gibi. Ben şal desenine bayılırdım, Stephen nefret edermiş meğer, kıvrık kıvrık böcek gibi görünürmüş ona, halbuki benim hiç haberim olmadığından ona o canım şal deseni kravatları alıp duruyordum."

"Ne garip değil mi..."

"Ne?"

"Ne bileyim, birbirimizi çok da iyi tanımıyoruz aslında, hasbel kader biraz tanıyoruz ama hiç zannettiğimiz kadar değil. Yani sen bunları *giyiyorsun* mesela. Ya da ikimiz de ötekinin onaylamayacağını düşünüyoruz annemin evini satma konusunda, sen de konuyu açmak için ter döküyorsun bir sürü. Her şey tersten. Ama işe yaradığı da oluyor. Bazen."

"Evet," dedi Ella. "Bazen." Pembe tüylü iki ayağını da sehpa ya dayamış, küçük, parlak, açık mavi gözleriyle yargılar gibi sert sert bakıyordu. Ondan çok daha iri ve on beş yaş küçük olan üvey kardeşi Ann çizgi romanların, spor eklerinin ve kahve fincanlarının ortasında yerde oturuyordu. Üstünde ifadesiz, sarı, yuvarlak bir yüz olan ve "Have a Day" yazan kırmızı bir tişört ve mor bir eşorfan giymişti.

"Annem benim dördüncü sınıfta yaptığım o tavuklu kültablasını ölene kadar kullanmıştı," dedi Ella.

"Sigarayı bıraktıktan sonra bile. Babamı sever miydin El?"

Ella ayaklarına baktı. "Evet," dedi. "Severdim. Kendi babamı pek hatırlamıyorum. Öldürüldüğünde altı yaşındaymışım, zaten bir sene önce denizaşırı gitmiş. Annem ağlamasa ağlamazdım bile. Bu yüzden de kıyaslayacak bir şeyim yoktu. Bill'le evlendiklerinde canımı sıkan annemle yalnız olmayı özlemektir. Şimdi bizim yaptığımız gibi böyle miskinlenmeyi. Kadın kadına. Duffy'yle birlikte olmayı da kısmen bu yüzden seviyorum. Tabii Duffy'yle biraz daha, yani cinsiyetle değil cinsellikle ilgili sanırım. Duffy'yle yaşamak o kadar kolay değil, temkin gerekiyor. Annemle çok kolaydı. Seninle çok kolay."

"Biraz fazla mı kolay acaba?"

"Bilmem. Belki. Ama hoşuma gidiyor. Neyse. Bill'i kıskandığımı filan düşünme. Çok tatlı adamdı. Hatta ona biraz âşık bile olmuşum. Annemle rekabet ediyordum herhalde. Pratik yapıyordum..."

Ella'nın sık görülmeyen gülüşü, uzun ince dudaklarını sevimli bir yarım daireye çevirdi.

"Hoş kime âşık olmadım ki. Matematik öğretmenime. Otobüs şoförüne. Gazeteci çocuğa. Tanrım, sabahın kör karanlığında kalıp camda beklerdim onu görmek için."

"Hep erkeklere mi?"

Ella başını salladı. "O zaman daha kadınları icat etmemişlerdi," dedi.

Ann yere uzanıp gerindi ve mor bacaklarından önce birini sonra ötekini tavana doğru kaldırdı.

"Evlendiğinde kaç yaşındaydın? On dokuz mu?" diye sordu.

"On dokuz. Gençtim. Çocuktum. Ama salaklıktan evlenmemiştim. Yani Stephen çok iyi bir adamdı, prens gibi bir şeydi. Sen onun içmeye başladığından sonraki hallerini hatırlarsın."

"Düğününüzü hatırlıyorum."

"Tabii ya, çiçek buketini sen tutuyordun."

"Marie Teyzenin o sevimsiz oğlu da yüzük taşıyıcıydı, birbirimize girmiştik."



"Evet, Marie Teyze de ağlayarak zaten *aileye azınlıkların* girmesine oldum olası taraftar olmadığını söylemişti, annemin tepesi atmıştı ve hazır başlamışken Bill'in yüzüne karşı İspanyol dölü di-yeydin bari demişti ve Marie 'Peki öyleyse İspanyol dölü, İspanyol dölü!' diye haykırmaya başlamıştı. Histeri krizine girince Bill'in veteriner kardeşi onu giyinme odasına çekip yatıştırıcıyı basmıştı. Öyle başlayan evlilikten ne hayır gelir. Ama Steve gerçekten de çok, çok zeki, sevimli bir çocuktur. Mesela bunu Duffy'ye söyleyemem. Kırılır. Kendine güveni yok pek. Ama bazen hem Steve'e hem de kendime haksızlık etmemek için söylüyorum. Çünkü alkolik olunca öyle bir insana dönüşmesi büyük haksızlıktı. Nihayet koşa koşa evden kaçmak zorunda kaldım. Benim için sorun olmadı, her şey yoluna girdi. Ama onun başlangıçta nasıl olduğunu sonunda ne hale geldiğini düşündükçe haksızlık hissine kapılıyorum."

"Hiç haber almıyor musun artık?"

Ella başını iki yana salladı. "Geçen sene öldüğünü düşünmeye başladım," dedi aynı sakin sesle. "O kadar düşmüştü ki. Ama kesin olarak bilmiyorum."

"Ciddi olduğun tek adam o muydu?"

Ella başının tek bir hareketiyle onayladı.

Bir süre sonra pembe tüylü ayaklarına bakarak, "Sarhoş biriyle sevişmek çok da tahrik edici bir şey değil. Duffy'den başkası beni ayartamazdı belki de." Yüzü kızardı, solgun yanaklarında narin ama canlı bir pembelik aniden belirip ağır ağır azalmaya başladı. "Duffy çok iyi bir insan," dedi.

"Ben de sevdim," dedi Ann.

Ella içini çekti. Pembe tüylü terliklerini yere atıp kanepeye kıvrıldı. "Ne bu böyle, itiraf saati mi?" dedi. "Sana neden bebeğin babasından ayrıldığını soracaktım, orospu çocuğunun teki miydi?"

"Tanrım."

"Kusura bakma."

"Yok, ondan değil. Sadece söylemeye utanıyorum. Todd on yedi yaşında. Şimdilerde on sekiz olmuştur herhalde. Bilgisayar Programı öğrencilerimden biri." Ann yerde doğrulup başını dizle-

rine kapatarak hem sırtındaki gerilimi boşalttı hem de yüzünü sakladı, sonra dimdik oturdu; gülümsüyordu.

"Biliyor mu?"

"Hayır."

"Kürtajı hiç düşünmedin mi?"

"Evet. Ama önlem almayan bendim. Neden önlem almadım diye düşündüm. Zaten öğretmenliği bırakmak istiyordum. Riverside'dan uzaklaşmak. Burada körfez kıyısında oturmak, burada iş bulmak. Asıl yapmak istediğim şeyi bulana kadar geçici işlerde çalışmak. İstedğim an iş bulabilirim, benim için sorun değil. Eninde sonunda programcılığa geri dönmek istiyorum, belki danışmanlık yapabilirim. Bebeği doğurduktan sonra yarım günlük bir işle başlarım. Bebekle yalnız yaşamak ve biraz ağırdan almak istiyorum. Çünkü hayatım boyunca her şey için acele ettim. Hem ben eş ya da sevgili olmaktan ziyade anne olmak için yaratılmışım gibi geliyor."

"Bunu zaman gösterecek," dedi Ella.

"Zaten ağırdan almak istememin sebebi bu. Ama sana asıl uzun vade planımı da anlatayım. Elli, hatta altmış yaşında bir yönetici bulup onunla evleneceğim. Anne babayla evlenir, nasıl?" Başını tekrar dizlerine kapatıp gülümseyerek kalktı.

"Şapşal, şapşal," dedi Ella. "Şapşal uyuz kardeş. Balayında bebeği buraya bırakabilirsiniz."

"Ella teyzesine."

"Duffy amcasına. Duffy'yi hiç bebekle görmedim."

"Gerçek adı Duffy mi?"

"Sana söylediğimi öğrenirse beni öldürür. Marie."

"Yemin ediyorum söylemeyeceğim."

Gazeteleri karıştırmaya devam ettiler. Ann, Kuzey Sahilindeki tatil yerlerinin fotoğraflarına bakıyordu, seyahat acentalarının ilanlarını okuyordu, Hawaii'ye uçak, Alaska'ya gemi.

"Marie Teyzenin o sevimsiz oğluna ne oldu sahi?"

"Wayne. UCLA işletmeden çok iyi derecede mezun oldu."

"Yakışmış."

"Sen neydin? Balık mı?"

"Galiba."

"Uzun vadeli planlar yapmak ve kendine bir akrep bulmak için çok uygun bir günmüş. Senin cici babayı diyor."

"Hayır, kasım ne ki akrep mi?"

"Evet. Yirmi dördüne kadar."

"Peki, yaptım gitti planı. Hemen aramaya başlıyorum..."

Küçük bir sessizlikten sonra gazetesini okumaya devam eden Ella, "On yedi ha," dedi.

"Kes şunu," dedi Ann, gazetesini okumaya devam ederek.

## YANSIMA

Çimenliğin aşağı tarafına, nehir kıyısına kırmızı kannalar ekilmişti. Bu çarpıcı rengin arkasında nehir namlu grisiydi. Hem kırmızı hem de mavi çizgiler Stephen'ın aynalı gözlüklerinden yansıyor, yukarı aşağı hareket ediyor ve yüzünün ifadesini anlaşılabilir bir şekilde değiştiriyordu. Todd başını sinirli sinirli çevirerek bu görüntüden gözlerini kaçırdı. "Ne oldu?" diye sordu Stephen.

"Keşke bu aynalı gözlükleri takmasaydın."

"Kendi yansımanı mı görüyorsun?" Stephen gülerek gözlükleri ağır ağır çıkardı. "O kadar kötü mü?"

"Filmlerdeki robotlar gibi yüzünden birtakım renklerin geçtiğini görüyorum sadece. Aynalı gözlükler saldırgan bence. Havalı görünmek isteyen siyahlar takıyor. Hank Williams Junior filan."

"Arkasında olduğunda savunmaya yarıyor. Gizlenen yumuşak gövdeli hayvan. Korunmacı taklit. Sırf bu yolculuk için aldım bunu." Stephen'ın yüzü gözlüksüz yumuşak görünüyordu, hamur gibi ya da plastik gibi değil, kullanıla kullanıla pürüzsüzleşmiş taş ya da tahta gibi yumuşak. Yüzünün bütün çizgileri incedi ve dudaklarının, burnunun, gözkapaklarının kesimi narin ama yılların aşındırmasıyla belirsizdi. Todd kendi büyük, yumuşak ellerine, dizlerine ve baldırlarına, huzursuzluğunu bileyen bir hoşnutsuzlukla baktı. Stephen'ın güneş gözlüğünü tutan ellerine baktı tekrar.

"Haklısın," dedi Stephen, "saldırgan." Kavisli, böcek gözü gibi camlar kendi yüzünü ve karanlık dağın önündeki otelin beyaz cephesini yansıtacak şekilde tutmuştu gözlüğü. "Ben seni görüyorum – sen beni göremiyorsun... Ama ben sürekli sana bakmak istiyorum. Bunları taktığımda da istediğim gibi bakabiliyorum. Senin de beni fazla görmekten gerekmiyor."

"Seni görmek hoşuma gidiyor," dedi Todd ama Stephen gözlüğü yeniden taktı.

"Şimdi benim nehre baktığımı zannedecekler ama ben burada içeride sana bakıyorum, baktıkça bakıyorum, doymaya çalışıyorum... Sana inanmıyorum. İnanamıyorum. Geldiğine. Gelmek istediğine. Bana bu inanılmaz hediye vermek istediğine. Sana bakarken bunları takmak zorundayım. On dokuz yaşındasın. Gözlerim kör olabilir. Bir şey söylemene gerek yok. Benim bunları söylememe izin vermen benim için hediye. Bana verdiğin hediye bir parçası." Aynalı gözlüğü taktığında, cevapları yansıtan sesi daha alçak, yumuşaktı.

Todd üsteledi, "Sen de bana bir şeyler veriyorsun. Hatta çoğunlukla sen veriyorsun."

"Yok canım," diye mırıldandı Stephen. "Yok öyle bir şey."

"Ya bütün bunlar?" Todd kırmızı kannalara, beyaz otele, karanlık sırtlara ve nehre baktı.

"Bütün bunlar," diye tekrarladı Stephen. "Artı Bayan Gertrude ve Bayan Alice B. Tanrım bu kadınlar bizi komik aynalardaki yansımalar gibi takip ediyor. Bakma!"

Todd çoktan başını çevirmiş, çimenlikteki patikadan gelen kadınları görmüştü bile. Yaşlı olan öndeydi, genç olan elinde oltalarla epey geriden geliyordu. Todd'un baktığını gören yaşlı kadın iki iri alabalığı havaya kaldırdı ve "kahvaltı" kelimesiyle biten bir şeyler söyledi.

Todd başını sallayarak iki parmağıyla zafer işareti yaptı.

"Balık tutuyorlar," diye mırıldandı Stephen. "Balinaları kıyıya sürüyorlar. Pişpirik oynuyorlar. Dev sekoyaları kesiyorlar. Füze atıyorlar. Ayıların bağırsaklarını söküyorlar. Yeter ki bir şeylerle

meşgul olsunlar da bizden uzak dursunlar! Balıklarını sallayan bir lezbiyen şu anda görmek istediğim son şey. Rica ederim gittiklerini söyle."

"Gidiyorlar."

"Çok şükür." Kavisli siyah yüzeyler üzerlerinde yanan kannalarla geri döndü. "Binmeyi umut ettiğimiz sandalı boşaltmış olmaları. Nehre inelim mi?"

"Tabii." Todd ayağa kalktı.

"Gerçekten istiyor musun, Tadziu?"

Todd başını salladı.

"Ne istesem ne teklif etsem yapıyorsun. *Kendi* istediğin şeyleri yapmalısın. Senin mutluluğun benim mutluluğum demektir."

"Gidelim hadi."

"Gidelim," dedi Stephen gülümseyerek ve ayağa kalktı.

Baraj gölünün tembel sularında Todd kürekleri sandalın içine aldı ve oturduğu yerde kaykıldı.

Arkasında Stephen'in çatlak sesi fısıltıyla şarkı söylüyordu, "*Dans les jardins de mon père...*" bir an sustuktan sonra daha yüksek sesle devam etti:

*"Ame, te souvient-il, au fond du paradis,  
De la gare d'Auteuil, et des trains de jadis?"*

"Bahar tatilinde ödev verilmez," dedi Todd.

"Bunu kimse çeviremez zaten."

Todd, Stephen'in parmağının sol kulağının kenarını bir tüy gibi okşayıp geçtiğini hissetti.

Suyun üstünde mutlak sessizlik vardı. Todd'un dudaklarında kendi terinin tuzu vardı. Arkasında, sandalın başında oturan Stephen hiçbir şey söylemiyordu.

"Biri aşağıda yem kutusunu unutmuş," dedi Todd aşağıdaki bölmeye bakarak.

"Asla onlara götürmem. Resepsiyona bırakırım. Ya da suya atarım daha iyi. Tam da bekledikleri fırsat. Bile bile bırakmışlardır. Ay ne kadar düşüncelisiniz, biz de sizinle ve babanızla konuş-

mak için can atıyorduk, ben Alice B, bu da Gertie, burası tam bizim gibi erkeklere göre bir yer değil mi? Buna lezbo patlaması deniyor."

Todd güldü. Yine kulağının kenarından o tüy gibi dokunuş geçti ve hazdan titrememek için kendini zor tutarak tekrar güldü.

Sandalın içinde öyle yarı uzanmış dururken sadece renksiz gökyüzünü ve üzerine güneş vuran uzun dağ sırtlarını görebiliyordu.

"Bence," dedi, "onlar hakkında yanlış şeyler düşünüyorsun. Yemekleri pişiren Marie diye biri var ya, genç olan dün gece onunla konuşuyordu. Gece geç vakit cigaralık içmek için dışarı çıktı-ğında terastaydılar. Buraya annesiyle birlikte geldiklerini anlatıyordu. Annesinin baktığı erkek kardeşi ölmüş, uzun bir hastalık mı geçirmiş, beyninde hasar mı varmış ne. Kardeşi ölünce biraz değişiklik olsun, dirlensin diye annesini buraya getirmiş. Yani aslında anne kız onlar. Geldiğinde kayıt defterinde isimlerini görmüştüm, Ella Sanderson ve Ann Sanderson."

Arkasındaki sessizlik devam ediyordu. Başını iyice geriye bıraktı, gökyüzünü yansıtan siyah güneş gözlükleriyle Stephen'in yüzünü tersten görene kadar.

"Çok mu önemli?" dedi Stephen'ın sesi, muazzam bir hüznle.  
"Yo."

Todd başını kaldırıp renksiz suyun üzerinden renksiz gökyüzüne, tepelerin birleştiği baraja baktı.

"Hiç önemi yok."

"Buracıkta sandalı batırabilirim," dedi arkasındaki hüzünlü, kırılğan ses. "Taş gibi."

"Peki."

"Anlıyor musun...?"

"Tabii. Burası tam ortası. Neresi su neresi gökyüzü belli değil. Batmak uçmak aslında. Önemi yok. Tam ortada. Hadi batır."

Uzun süre sonra Todd tekrar doğrulup oturdu, kürekleri suya indirdi ve uzun, sakın hareketlerle kürek çekerek barajın kenarından uzaklaşmaya başladı. Arkasına hiç bakmadan.

## HAFRİYAT

Ann'in babası çiftlik evinin aşağısındaki kaynaktan küçük bir gölet yapmıştı yenilerde. Öğle yemeğinden sonra onu görmeye gitmişlerdi. Suyun karşı kıyısındaki yüksek, çıplak, sarı tepede atlar otluyordu. Suyun seviyesi yağmur mevsimindeki en üst çizgiden yaz seviyesine inmiş, kırmızı, çamurlu bir kıyı bırakmıştı. Aşırı büyük görünen bir sandal küçük iskelenin yanına çekilmişti. Mayolarıyla iskelenin üzerine oturmuş, ayaklarını ılık suya sarkıtmışlardı. Yemek ve şarapla öyle doluydular ki henüz yüzmek istemiyorlardı. Bebek daha yürümeye başlamadığı ve derin uykuda olduğu halde, iki tarafında da bir-iki karış mesafede su olduğu bilgisi Ann'in zihnini alttan alta rahatsız ediyor, sık sık dönüp arkasına bakmasına ve bir elini sürekli bebeğin üzerinde yattığı pikenin ucunda tutmasına neden oluyordu. Aşırı koruyucu hallerini gizlemek ya da kendine açıklamak için bebeğe her baktığında, başını güneşten korumak için çıkarıp üzerinde küçük bir çadır yaptığı pamuklu tişörtü düzeltiyordu.

"Eee," dedi babası, "nasıl bir hayatın var merak ediyorum. Yaşadığın yeri. Birlikte oturduğun kadını. İstersen oradan başla."

"San Pablo'da eski bir evin zemin katında oturuyoruz. İki odalı bir ev, Toddie'nin odası da yüklük. Üst katta yaşlı bir Japon çift oturuyor. Mahalle biraz arıza ama çok hoş insanlar var, özellikle bizim ada gayet iyi. Marie'ye gelince. Gay ama ilişkimiz yok. Onun ilgisini Toddie çekiyor."

"Yok artık!"

"Yani bir bebeğe ebeveynlik yapmak istiyor." Ann hem babasının tepkisini komik bulduğu hem de biraz sinirli olduğu için güldü. "Bilgisayar programcılığı ve danışmanlık yapıyor, bu yüzden de çoğunlukla evde çalışıyor. Bebek bakımı açısından çok iyi oluyor. Hem benim de onun da birer eşimiz varmış gibi oluyor."

"Aman ne güzel," dedi Stephen.

"Yani insan yetişemediği yerde birinin sorumluluk alacağını biliyor. Ne bileyim pis işleri halledeceğini filan."

"Benim eş tecrübem pek öyle olmadı," dedi babası. "Erkek milletinden umudu kestin yani."

"Hayır. Dediğim gibi Marie'yle ilişkimiz yok. Onun lezbiyen arkadaşları var, benim arkadaşlarımın çoğu hetero ama şimdilik, bilmiyorum, daha o taraklarda bezim yok. Günün birinde yine başlarım tabii. Öyle tövbe filan etmedim. Bebeği doğurmak istedim. Şu anda sadece onunla vakit geçirmek istiyorum. İş saatlerim biraz düzensiz ama ben olmadığımda Marie oluyor ve bebeğin uyanık olduğu zamanlarda genelde ben oluyorum. Şimdilik her şey yolunda gidiyor. Sonra değişebilir..."

Konuşurken, bir-iki karış ötesinde oturan babasında fiziksel bir direnç, büyük bir sabırsızlık hissediyordu; bir buldozerin kepçesi gibi, yüksekte duran, sert, aşağı eğik bir şey gibi. Toprak sahibinin bu geçici işlerden, yarım yamalak eşleşmelerden, kira evlelerinden, gizli yerlerden, eğreti çözümlerden oluşan çalılığı temizlemeye hakkı vardı. Kepçe yaklaşıyordu.

"Penny'yle boşandığımızdan beri çok muhasebe yaptım. Burada otururken ya da Dolly'yle çiftlikte gezerken." Babası konuşurken göletin karşı tarafındaki yüksek tepeye bakıyor, kısırağı, tayı ve kısırlaştırılmış beyaz aygırı seyrediyordu. "İki evliliğimi de düşünüyorum. Tuhaf ama özellikle de birinciye. Penny'yle evlenmeden önce hiçbir şeyi halletmediğimi daha yeni anladım. Anne'nin bana verdiği acıyla yüzleşememiştım. İnkâr etmiştım. Maço, sert erkek – erkek adam acı çekmez. İnsan böyle saçmalıkları senelerce sürdürebiliyor. Ama eninde sonunda insanın kışında patlıyor. Bir bakıyorsun tek yaptığın içinde boğulmak için bokunu biriktirmek olmuş. On sene, yirmi sene önce yapmam gereken şeyi şimdi yapıyorum. Birçok şey için çok geç. O yılların çoğunu harcadığım, bir evlilik harcadığım gerçeğiyle şimdi karşı karşıyayım. Birinci evliliğimdeki kapatılmamış hesaplarla başlayıp bitirdim ikinci evliliğimi. Ne bileyim. Birini kazanıyorsun, ötekini kaybediyorsun. Şimdi artık önceliklerimi belirliyorum. Önemli şeyleri.



En önde gelenleri. Bunu yaparken de hatamın, tek gerçek hatamın ne olduğunu anladım. Neymiş biliyor musun?"

Berrak, açık mavi gözleri ruhuna nüfuz edecekmiş gibi irkildi Ann. Babası hafiften gülümseyerek, tetikte bekliyordu.

"Annemi boşaman mı?" dedi Ann, yere bakıp kelimeleri yutarak çünkü doğru olmadıklarını biliyordu. Babasından ses çıkmayınca tekrar ona baktı. Hâlâ gülümsüyordu. Ne yakışıklı adam, diye düşündü, kısacık kesilmiş saçları, gümüş mavisi gözleri, uzun dudakları ve kartal burnuyla Romalı bir general gibi görünüyor ama boynunda deriden bir sicime asılı Kızılderili muskası var. Güneşte iyice yanmıştı. Yazları çiftlikte üzerine sadece şort ve sandalet giyer ya da çıplak dolaşırdı.

"O hata değildi," dedi. "Yaptığım doğru şeylerden biriydi. Burayı almak da öyle. Ben bir yerlere gitmek istiyordum. Ella istemiyordu, ilerlemeye, hareket etmeye, eylemde bulunmaya, gelişmeye istekli değildi, elinden de gelmiyordu. Gücünü olduğu yerde durmak için sarf ediyor. Ama ne güç! Başka hiçbir şeye gücü yok. Boku etrafında birikiyor, hiç temizlemiyor. Bokundan duvarlar örüyor! Dışkı surları. Onu, allah muhafaza, değişimden koruyor bu surlar. Allah muhafaza, özgürlükten... Onun kalesinden çıkmam gerekiyordu. Boğuluyordum. Diri diri gömülmüştüm. Onu da birlikte götürmeye çalıştım. Gelmedi. Kımıldamadı. Ella'nın özgürlükle hiç işi olmaz, ne kendi özgürlüğüyle ne de başkasınınkiyle. Ben de özgürlüğe o kadar muhtaçtım ki her koşulda kabul etmeye hazırdım. Hatayı da orada yaptım."

Babasının hatasının ne olduğunu hâlâ anlayamadığı için kendini aptal hissediyordu ama babası bir şey söylemediği için anlamadığını itiraf etmek zorunda kaldı: "Ben hâlâ o hatanın ne olduğunu anlamadım," dedi, kendisiyle alakalı bir şey olduğunu hissederek ve bu histen bunalarak. Omzunun üzerinden uyuyan bebeğe baktı.

"Seni bırakmak," dedi babası sakın bir sesle. "Vesayetini almak için savaştırmamak."

Bunun babası için çok önemli olduğunu, kendisi için de önem-

li olması gerektiğini biliyordu ama sadece sıkıştırıldığını, o her şeyi köklerinden çıkaran kepece tarafından itildiğini hissediyordu. Tekrar bebeğe bakıp, bacaklarını güneşten korumak için astığı tişörtü gereksiz yere çekmişti.

"Bunu düşünmek için biraz geç olduğunu düşünüyorsun," dedi babasının sesi yumuşak bir tonla.

"Bilmem ki. Hem yazları görüşüyorduk," dedi kıpkırmızı kesilerek.

Kepçe her şeyi düzleyip temizleyerek yaklaşıyordu. "Yaşamımı sürdürmek için özgürlüğe ihtiyacım vardı ve seni hapishanenin bir parçası olarak görüyordum. Ella'nın bir parçası olarak. Seni *kelimenin tam manasıyla* ondan ayırmadım – anlıyor musun? Bu olasılığa bir fikir olarak bile izin vermedi. Sen ona aittin, onun aneliğiydin, kendisi de Yüce Anneydi. Seni de surların içine gömmüştü. Ben de bu oyuna geldim. Belki oğlan olsan olup biteni daha erken anlardım. Benim de bir parçam olduğunu, üzerinde hakkım olduğunu – seni boktan kaleden kurtarmaya hakkım olduğunu anlardım. *Senin* özgürlük hakkını savunmaya *hakkım* olduğunu. Anlıyor musun? Ama ben o zaman bunu göremedim. Bakmadım. Kendimi kurtarıp seni orada rehin bıraktım. Bunu kabul etmem on iki yılımı aldı. Şu anda kabul ettiğimi bilmeni isterim."

Ann, bebeğin battaniyesinin ucunda, kendi kalçasının yanında duran bir pisipisi otunu kopardı. "Olsun," dedi. "Bence iyi gitti, yani annemle ben bir sorun yaşamadım, hem eminim Penny de etrafında ergen bir üvey kız istemezdi."

"Senin için savaşım vesayetini alsaydım –savaşım kazansaydım– Penny'nin ne isteyip ne istemediği hiç umrumda olmazdı. Muhtemelen onunla evlenmezdim. Hata hatayı doğruyor. Sen burada yaşadın. Bütün yazlarını burada geçirirdin. İyi bir okula giderdin. Dört yıllık bir üniversiteye, Doğuda bir yere belki, Smith ya da Vassar'a. San Pablo'da bir lezbiyenle oturmaz, geceleri bir telefon şirketinde çalışmazdın. Seni suçlamıyorum, kendimi suçluyorum. Ella'nın bu kadar tutarlı olmasına, bu kadar değişmez bir değişmezliği olmasına hayret ediyorum – seni de aynı pisliğin, ay-

nı geleceksiz tuzağın içine gömdü. Hayatın çocuğun için nasıl bir gelecek vadediyo Ann?"

Ama o işi bulduğum için gerçekten de şanslıydım, diye düşündü Ann, ama işin en güzel tarafı bir süredir her şeyin habire değişip durmaması ama annemi on yıldır görmüyorsun, neyin ne olduğunu nerden biliyorsun? Bütün bu düşünceler, zihninin bir tavşan gibi altında hopladığı çalılar, gölgelerdi.

"Bence," dedi, "her şey yolunda gitti," ve Toddie için duyduğu endişeyi artık daha fazla bastıramayıp, bebek uyanmış gibi kalkıp üzerine eğildi. "Uyandın mı! Gel bakalım! Seni tavşan seni. Uyku-cu tavşan." Bebeğin başı sallandı, gözleri şaşı şaşı etrafa baktı ve annesi onu kucağına alır almaz tekrar uykuya daldı. Onun küçük, ılık, güzel ağırlığı Ann'e bir sağlamlık hissi veriyordu. Ayak parmaklarıyla suya dokunarak, "Merak etme, baba. Gerçekten mutluyum. Keşke sen de olsan, eğer mutlu değilsen tabii," dedi.

"Mutlusun," dedi babası, açık renk gözleriyle ona bakarak, yüzünde eskiden hatırladığı o küçümseyen bakışı görünce Ann'in nevrî döndü.

"Evet mutluyum," dedi. "Ama sana söylemek istediğim bir şey daha var."

O lafa başlamak için kelime ararken Stephen derin kavrayışına duyduğu güvenle, "Tahmin etmiştim. Baba ortaya çıktı," dedi.

"Hayır," dedi Ann, pek ciddiye almadan. "Kliniktekiler, Toddie'nin beyninde hasar oluştuğunu düşünüyorlar, muhtemelen doğumda. Bu yüzden bazı açılardan biraz geç gelişiyor. Epey erken fark ettik. Ne kadar ciddi olduğu konusunda henüz bir şey söylemiyorlar ama çok ciddi olmadığını düşünüyorlar. Yine de bir zedelenme olduğu biliniyor." Parmağını bebeğin kulağının küçük pembe eğrisine dokundurdu. "Bu meseleyi epey bir düşünmem gerekti. Alışmak zaman aldı. İlk başta zannettiğim kadar kötü bir şey değil. Ama bir bakıma da öyle."

"Bu konuda ne yapıyorsun?"

"Yapacak bir şey yok. Şu anda. Bekleyip göreceğiz. İzleyeceğiz. Daha beş aylık. Doktorlar bir..."

"Bu durumu düzeltmek için ne yapıyorsun?"

"Bir şey yapmakla olacak iş değil."

"Böylece kabullenecek misin?"

Ann sustu.

"Ann, torunumdan bahsediyoruz."

Başını salladı.

"Beni dışlama. Bebeğin babasına kızgın olabilirsin ama acısını bütün erkeklerden çıkartma, hadımcılara katılma, rica ederim! Bırak yardım edeyim. Uzman doktorlar bulayım, biraz daha bilgi edinelim. Korkularla, kocakarı masallarıyla kendini bir çukura gömüp, bebeği de bunlarla boğma. Buna izin veremem. O kadın hastanesinde, bebeğin doğumunda beceriksizlik eden bir ebenin lafıyla olmaz! Tanrım, Ann! Acısını *bebekten* çıkartma! Yapılabilecek bir şeyler olmalı!"

"Onu Permanente'ye götürdüm," dedi Ann.

"Pöh! Permanente'ymiş! Senin birinci sınıf doktorlara, uzmanlara, nörologlara ihtiyacın var – Bill bize tavsiyede bulunabilir. Eve döndüğümüzde hemen ararım. Tanrım. Tam da bunu demeye çalışıyordum işte! İşte bu. Seni çamurun içinde bıraktım, Tanrım! Sabahtan beri burada bebekle oturuyorsun ve bana *söylemiyorsun*, inanamıyorum."

"Senin suçun değil baba."

"Evet," dedi, "benim suçum. Eğer ben..."

Lafını kesti Ann. "O böyle. Herkes gibi onun için de kendine uygun bir varolma şekli var. Bizim yapmamız gereken de bunu bulmak. Lütfen abuk sabuk 'düzeltme' lafları edip durma. Ben bir yüzeceğim. Bebeği alır mısın?"

Babasının irkildiğini, hatta korktuğunu ama sesini çıkarmadığını gördü. Pembe, terli, ipek bebeği, babasının güneşte ağarmış seyrek tüylerle kaplı ince bacaklarının üzerine dikkatle bıraktı. Kocaman, biçimli elinin, bebeğin başını kavradığını gördü. Sonra ayağa kalkıp üç adımda küçük iskelenin ucuna gitti ve havanın aşındırdığı gri tahtaların üzerinde durdu. Su sığ olduğundan balıklama atlamayıp kendini bıraktı ve ayakları bir an kaygan yosunlara değdi.

Yüzmeye başladı. On-on beş kulaç sonra döndü, sırtüstü ayaklarını çırparak iskeleye baktı. Stephen üzerine boşalan güneşin altında başını bebeğin üzerine eğmiş hareketsiz duruyordu ve gölgesinde bebek görünmüyordu bile.

## FOTOĞRAF

Eski pas lekelerini ağartmak için pas sökücü döküp beklettiği mutfak lavabosunu ovarken, sitede kalan kızın Stephen'la konuştuğunu gördü Ella. Lavaboyu duruladı, ıvır zıvır koyduğu mutfak çekmecesinden güneş gözlüğünü çıkarttı, kurulama beziyle silip taktıktan sonra arka bahçeye çıktı.

Stephen çitin yanındaki sebze bahçesinde ot yoluyordu; çitin öteki tarafında duran kızın sadece başı ve omuzları görünüyordu. Kanguru denen şu şeylere koyduğu bebeği göğsüne yapışmıştı. Uyuyan bebeğin, kedi sırtına benzeyen minik, tüylü başından başka bir şeyi görünmüyordu. Stephen her zamanki gibi başı öne eğik çalışıyor, kızla pek ilgili görünmüyordu ama tel kapı çarpmadan hemen önce "Yeşil fasulye," dediğini duydu Ella.

Kız başını kaldırıp "Merhaba Bayan Hobby!" dedi neşeli bir sesle. Stephen kafasını yolduğu otlardan kaldırmıyordu.

Ella yuvarlak çamaşır iplerinin yanına geldi ve öğleden sonra astığı çamaşırları yokladı. Stephen'ın tişörtleriyle, kendi sarı elbisesi çoktan kurumuştı ama Stephen'ın kotu tahmin ettiği gibi hâlâ nemliydi; zaten çamaşırlara bakmak dışarı çıkma bahanesiydi sadece.

"Gerçekten de çok güzel bir bahçeniz var," dedi kız.

On sene önce yan tarafa inşa ettikleri sekiz bloklu sitede her yer beton kaplıydı, eskiden kocaman pelesenk ağacıyla Panni'nin bahçesinin olduğu yerde de araba parkı vardı. Çocukların oynayabileceği bir yer yoktu. Zaten bebek büyümeden gidecekti kız, sosyal yardım alan işsiz adamlar, kocasız kızlar pek uzun kalmaz, yüksek sesle müzik dinler, geceleyin o küçük, sıcak dairelerinde

esrar içer, sonra da giderlerdi.

"Stephen'la markette tanıştık," dedi kız. "Geçen hafta torbalarımı eve kadar taşıdı. Çok makbule geçti. Kucağımda bebek vardı ve kollarım kopmak üzereydi."

Stephen başını kaldırmadan "huh huh" diye güldü.

"Burada uzun zamandır mı oturuyorsunuz?" diye sordu kız. Ella yapacak iş çıksın diye kötü tekrar asıyordu. Dikiş yerlerini hizaladıktan sonra verdi cevabını. "Kardeşim neredeyse doğduğundan beri burada oturuyor. Burası onun evi."

"Öyle mi? Ne güzel," dedi kız. "*Doğduğundan* beri ha? Hari-ka! Kaç yaşındasın Stephen?"

Ella onun cevap vermeyeceğini, böylece kızın da biraz aklını başına toplayacağını düşündü ama Stephen uzun bir aradan sonra, "Dört. Kırk dört," dedi.

"Burada kırk dört yıldır oturuyorsun demek. Müthiş. Hem çok da güzel bir ev."

"Güzeldi," dedi Ella. "Biz çocukken burada hep müstakil evler vardı." Soğuk bir tavırla konuşuyordu ama kızın Stephen'a yukarıdan bakmadığının, kibar davrandığının ve pek çokları gibi onun üzerinden kendisiyle konuşmadığının ya da sağırmış gibi ona bağırmadığının farkındaydı. Sağır değildi Stephen, sadece sağ kulağında hafif bir işitme kusuru vardı o kadar.

Stephen ayağa kalkıp dizlerini özenle silkeledi. Çimenliği ge-çip eve girerken tel kapıyı ayağıyla arkasından çekti.

Ella yuvarlak çamaşırlığın direği dibindeki betona oturmuş çimlerin arasındaki hindiba öbeğini çekiştirmeye başlamıştı. Senelerdir aynı yerden tekrar tekrar çıkıyordu. Hindiba kökünün tek parçasını bile bırakmamak gerekiyordu ama kökler betonun altına doğru uzandığı için söküleliyordu.

"Onu kıracak bir şey mi söyledim?" diye sordu kız, bebeği düzelterek.

"Hayır," dedi Ella. "Muhtemelen sana göstermek için fotoğraf getirecek. Evin fotoğrafı."

"Onu gerçekten seviyorum," dedi kız. Sesi alçak ve biraz bu-

ğuluydu, bazı çocukların sesi gibi kırık kırık. Eskiden viski sesi derlerdi buna ama bu çocuksuydu. Zavalıcık çocukluktan yeni çıkmıştı zaten. Bebekler bebek sahibi oluyor, demişlerdi televizyonda.

"Siz de hep burada mı oturdunuz Bayan Hobby?"

Ella hindiba kökünü biraz daha çekiştirip gevşettikten sonra gözlüğünü çıkarıp kıza baktı. "Kocamla birlikte otel işletiyorduk," dedi. "Sekoya ormanı içinde, nehir kıyısındaydı. Bin sekiz yüz seksenlerde yapılmış çok eski bir oteldi, meşhurdur da. Orayı yirmi yedi yıl işlettik. Kocam vefat ettikten sonra ben iki yıl daha devam ettim. Annem de vefat edip evi Stephen'a bıraktığında emekli olmaya ve burada onunla oturmaya karar verdim. Yabancılarla alışık değildir. Kırk dört değil elli dört yaşında aslında. Numaralar kafasını karıştırır bazen."

Kız dikkatle dinliyordu. "Otel sattınız mı? Yoksa hâlâ sizin mi?"

"Sattım," dedi Ella.

"Nasıldı?"

"Kuzeyde büyük bir kır oteli. Yirmi altı odalı. Yüksek tavanlı. Nehre bakan teraslı bir yemek salonu. Satın aldığımızda mutfak ve su tesisatını tümüyle yenilemek zorunda kalmıştık. Eskiden öyle yerler vardı. Şık yerler. Şu moteller çıkmadan önce. İnsanlar bir haftalığına, bir aylığına gelirdi. Seneler boyu her yaz ya da her sonbahar gelen insanlar, aileler vardı. Gitmeden önce ertesi sene için yer ayırtırlardı. Balık avlamaya gelirlerdi, çok güzel alabalık vardı, ayrıca at sırtında gezer, dağlarda yürüyüş yaparlardı. Eski Nehir Hanı'ydı ismi. Bir sürü kılavuzda adı geçer. Şimdiki sahipleri 'pansiyon' diyorlar." Ella parmaklarını, karanlık toprağın içindeki damar damar hindiba kökünün altına gömdü ve asıldı. Kök koptu. Çapayı ya da kökleme çubuğunu alsa daha iyi olacaktı.

"Ne kadar harika bir iş," dedi kız, "öyle bir yeri işletmek." Ella ona, çeyrek asır boyunca kendilerinin hiç tatile çıkmadığını, otelin kendisini tükettiğini, sonunda Bill'i de öldürdüğünü, bir hiç uğruna hayatlarını yiyip bitirdiğini, tekrar tekrar ipotek edildiğini,

pansiyonculardan aldığı paranın burada hayatını sürdürmeye bile yetmediğini söyleyebilirdi ama kızın sesinde sanki ormanlık sırtları ve nehir kıyısında çimenlikler arasındaki oteli Ella'nın gördüğü gibi, yaşlı, asil, güzel ve ücra gözünde canlandırıyormuş gibi bir heyecan olduğu için sadece "Çok sıkı çalışmak gerekiyordu," dedi hafifçe gülümseyerek.

Stephen evden çıkıp dosdoğru çimenliği geçti, kıza bir an baktıktan sonra bakışlarını elinde tuttuğu fotoğrafa indirdi. Evi aldıkları yıl balkonda çekilmiş çerçeveli bir fotoğraftı: anne, baba, askı-lı elbisesiyle basamaklarda oturan Ella ve bebek arabasında bebek Stephen. Kız fotoğrafı eline alıp uzun uzun baktı.

"Bu annem. Bu babam. Bu Ella. Bu bebek de ben," dedi ve sessizce güldü, "huh huh!"

Kız da güldü ve burnunu çekerek, pek de saklamaya çalışmadan gözlerini ve burnunu sildi. "Bütün ağaçlar amma küçükmüş!" dedi. "Bu fotoğraf çekildiğinden beri bahçede epey çalışmışsın anlaşılan." Çerçeveyi çitin üzerinden dikkatle Stephen'a geri verdi. "Gösterdiğin için teşekkür ederim," dedi. Kısık viski sesi öyle hüznüydü ki Ella başını çevirip kopan kökü yakalamak için tırnaklarını boşu boşuna toprağa batırdı ve onun gitmesini bekledi çünkü söyleyebileceği her şeyi biliyordu zaten kız.

## HİKÂYE

Ann, evin arkasındaki küçük taş kaplı terasta, beyaz boyalı demir sandalyede dimdik oturuyordu. Beyazlar giymişti, ayakları da çıplaktı. Arkasında, terasın üstündeki yaşlı abelya çalıları çiçeğe durmuştu. Çocuğu yanında, terasın çimenlikle birleştiği yerde, etrafa saçılmış plastik oyuncaklarının arasında oturuyordu. Ella mutfak penceresinden onlara baktı; sıcak ikinci güneşini tavana verecek şekilde ayarlanmış sarı, madeni panjurlar odayı balmumundan yapılmış bir mum gibi aydınlatıyordu. Todd oyuncaklarının yerlerini değiştiriyordu ama Ella oyununda bir düzen göremiyordu; oyun-



caklar birbiriyle ilintili gibi durmuyordu. Oyuncakları eline aldığı anda konuşmuyordu. Hikâye anlatmıyordu. Oyuncak bir hayvanı elinden atıp koparttığı bir hindiba çiçeğini aldı, sonra onu da attı. Arada sırada, Ella'nın da duyabileceği kadar yüksek sesle mırıltı ya da vızıltı gibi bir ses çıkarıyordu, burundan gelen, ritmik bir ses, "Anh-han, anh-hanh, hanh..." Bu müziği yaptığında hafif hafif sallanıyor, kalın gözlüklerin yarısını örttüğü yüzü rahatlayıp neşeleniyordu. Güzel bir çocuktı.

Annesi Ann güneşin altında çok güzel görünüyordu, açık teni terden parlıyor, serbest bıraktığı siyah saçları, abelyanın soluk, krem rengi çiçekleri önünde ışıldıyordu. Çocukken bu kadar güzel olacağı belli miydi? Ella onun sıradan bir çocuk olduğunu düşünürdü ama kendini çocuktan uzak tutmuştu biraz çünkü onda bir güzellik bulursa kaybedeceğini biliyordu. Stephen'la Marie Batı'ya nadiren geliyorlardı. Boşandıktan sonra da Marie çocuğu hiç yalnız göndermek istememişti. Ann'i üç-dört yıl görmediği olurdu. İnsanın torunu çok çabuk büyür, çocuğundan daha çabuk.

Stephen güzel çocuktı doğrusu! Mavi beyaz tulumunu giydir-di mi insanlar onu sevmek için bebek arabasını durdururdu ya da yürümeye başladıktan sonra birlikte markete gittiklerinde önlerini keserlerdi. Mavi gözleri öyle açık ve berraktı ki, sarı saçları da bukle bukle başını çevrelerdi. Bazı küçük oğlanlarda olan o masum, o herkese güvenmeye hazır bakışı da uzun süre, neredeyse ergenliğe kadar muhafaza etmişti. Bu çocuğun yaşındayken ne hikâyeler anlatırdı Stephen! Sabahtan akşama kadar, bazen Ella'nın tepesini at-tıracak kadar, sofrada, orda burda, her yerde şu bitmek tükenmek bilmez Orman Köpeği ve neydi? – Puncha hikâyesini anlatır dururdu. Puncha ve diğer karakterleri kendisi uydurmuştu. O zamanlar televizyon yoktu, renkli plastik oyuncaklar, askerler, tanklar, canavarlar yoktu. Çiftlikte oturdukları zamanlarda Stephen'ın hiç oyun arkadaşı yoktu. Bazen Shirley kızlarıyla gelirdi o kadar. Oyuncak arabalarıyla, marangozdan alınma tahta parçalarıyla, eskinin o tahta makaralarıyla, mandallarıyla oynarken Ella'nın hiçbir şey anlamadığı sonsuz maceralarını anlatır dururdu alçak, boğuk, monoton

bir sesle: "Oraya çıktılar mmm, mmm, mmm, orda bekliyorlardı, onun için burdan gittiler, mmm, mmmmm, orada yol kesildi ve düştüler, aşağı düştüler, aşağı, imdat, imdat Puncha nerede?" Böyle şeyler anlatırdı, gece yataкта bile.

"Stephen?"

"Efendim anne!"

"Sus da uyu artık!"

"*Uyuyorum* anne!" Nasıl da infialle söylüyor! Ella güldüğünü belli etmezdi. Parmaklarının ucunda kapıya gittiğinde Stephen alçak sesle yine fısıldamaya başladı: "Sonra da dediler ki hadi, hadi göle gidelim. Gölde kayık vardı ve Orman Köpeği batmaya başladı, şakır şukur, imdat imdat Puncha nerede? Burdayım Orman Köpeği..." Sonra son bir esneme. Sonra sessizlik.

Bütün bunlar nereye gitti? Onlara ne oldu? Dünyadaki her şeyi hikâyesine katan o komik küçük çocuk, yakınlarda üçüncüye evlenmiş bir telefon şirketi yöneticisinin, şimdi beyaz sandalyede oturan birinci evliliğinden olma tek kızının, evlilik dışı oğlunun genizden gelen tek heceli şarkısını söyleyerek sürekli ileri geri sallanmasını seyrettiği hikâyeyi asla anlayamazdı.

"Ann," dedi Ella, panjuru kaldırarak, "diyet kola mı yoksa limonata mı?"

"Limonata, babaanne."

Ne oldu? diye sordu tekrar, buzdolabından buzu, mutfak dolabından bardakları çıkarırken. Hikâye neden manalı bir yere bağlanmadı? Nasıl da umutluydu Stephen'dan, asil bir şeyler yapacağından. İnsanların pek kullanmadığı bir kelimeydi bu ve mutlu son beklemek aptallıktı kuşkusuz. En katı gerçekçilik dışında umudu ya da gururu olmayan, zavallı genç Ann gibi olmak daha mı iyi olurdu – "Tam manasıyla kendine yeterli olamayacak ama bağımlılık seviyesi epey aşağı çekilebilir..." Bunun gibi çok kısa hikâyeler anlatmak daha mı iyi, daha mı dürüstçeydi? Ötekilerin hepsi yalan mıydı, masal mıydı?

İki uzun bardakla plastik fincanı tepsiye koydu, buz ve limonatayla doldurdu, sonra kendisini ayıplayarak dilini şaklattı ve Todd'

un fincanından buzu çıkarıp sadece limonata koydu. Tepsiyi hayvan şeklinde dört kraker yerleştirdi ve tel kapıyı arkasından ayağıyla kapatarak dışarı çıktı. Ann ayağa kalkıp tepsiyi elinden aldı ve dingildeyen demir sehpanın üzerine koydu. Beyaza boyana boyana sehpanın oymalarının içi dolmuştu ama hâlâ pas tutan yerleri vardı.

"Kurabiye isteyen var mı?" diye sordu Ella yumuşak bir sesle.

"Evet," dedi Ann. "Hem de nasıl. Todd. Bak burada ne var. Bak babaanne sana ne getirmiş!"

Kalın, küçük gözlük onlara döndü. Çocuk ayağa kalkıp sehpa-ya geldi.

"Babaanne sana kurabiye verecek, Todd," dedi genç anne, açık ve ciddi bir tavırla.

Çocuk kımıldamadan duruyordu.

Ella hayvan şeklindeki krakerlerden birini aldı. "Al bakalım canım," dedi. "Kaplana benziyor. Bak kaplan sana geliyor." Krakeri tepsinin içinden yürütüp dışarıya zıplattı ve sehpanın kenarına kadar ilerletti. Dört yaşındaki torununun baktığından emin değildi.

"Alsana Todd," dedi annesi.

Çocuk yavaşça açık elini sehpa-ya uzattı.

"Hop!" dedi Ella, kaplanı eline zıplatarak.

Todd bir kaplana bir annesine baktı.

"Yesene Todd. Çok güzel."

Çocuk avucunda krakerle kıpırdamadan duruyordu. Tekrar baktı. "Hop," dedi.

"Evet! Hop diye zıpladı! Toddie'nin eline!" dedi Ella. Gözleri dolmuştu. Bir başka krakeri tepside yürüttü. "Bu da domuz. Bu da hop diye atlıyor, Toddie! Hoplasın mı?"

"Hop!" dedi çocuk.

Hiç hikâye olmamasından daha iyiydi.

"Hop!" dedi büyük babaanne.

# PROFESÖRÜN EVLERİ



*Tony'ye*

PROFESÖRÜN iki evi vardı, biri diğerinin içinde. Dışarıdaki evde yaşardı karısı ve çocuğuyla birlikte, rahat, temiz, biraz dağınık, onun bütün kitaplarını, karısının bütün kâğıtlarını, kızlarının renkli geçici hazinelerini alacak kadar büyük olmayan evde. Sonbaharın ilk yağmurlarında, tahtalar şişmeden önce, dam biraz akıttırdı ama tavanarasına bir kova koymak yeterli olurdu. İçerideki evin üzerine hiç yağmur yağmazdı; profesör burada karısız ve çocuksuz yaşadığını iddia ederdi, bazen şakayla karışık: "Ben asıl burada yaşıyorum. Benim evim burası," derdi. Kızı genelde misafirlere bilgi vermek amacıyla, sitem etmeden eklerdi: "Benim için başlamış ama artık sadece ona ait." Sonra da elini içeri uzatıp iki santim büyüklüğünde, kırma abajurlu bir masa lambası ya da tırnağı büyüklüğünde, üzerinde "Pisicik" yazan, yarıya kadar ebedi sütle dolu mavi bir tabak çıkarırdı; ama hayranlıkla incelendikten sonra her şeyi tamı tamına aldığı yere koyardı. Küçük ev düzenliydi ve içindeki her şeye yetecek kadar büyüktü, gerçi salondaki ıvır zıvır bazıları için biraz abartılı olabilirdi. Kız mağazadan alman ufak aletleri, Liliput tost makinelerini, elektrik süpürgelerini tercih ediyordu ama yetişkin misafirlerin çoğunun, babasının büyük bir titizlik ve itinayla yaptığı eşyaların mükemmeliğine hayran olduğunu biliyordu. Babası kendi eserlerini sergilemeye utandığı için en büyüleyici parçaları misafirlere kız işaret ederdi: camlı dolabı, me-

şe parkelerle lambrikeri, çatıdaki küçük balkonu. Çocuk olsun büyük olsun hiçbir misafir, kalın dikiş ipliğinden kordonlarıyla mü-kemmelen açılıp kapanan, minicik panjurların büyüüne karşı ko-yamazdı. "Çekmece nasıl yapılır bilir misiniz?" diye sorardı profes-ör, cevabı ya hemen yumurtlayan ya da misafirin tereddütle "ha-yır" demesini bekledikten sonra neşeyle söyleyen kızına pas ata-rak, "Çekememecenin emesini atarsın!" diye neşeyle cevabı ya-pıştırırdı o da. Böyle kelime oyunlarından hoşlanan ve bütün öğ-retmenler gibi iyi şeyleri tekrarlamaya hevesli olan profesör, o mi-nicik çekmeceler üzerinde iki hafta çalışınca, olayın bir çekirtme-ceye dönüştüğünü söylemeden duramazdı.

"Çocuk odasındaki şu korkunç kilimi ben yaptım," diye lafa girerdi profesörün karısı Julia, iç eve yaptığı katkıyı, verdiği des-teği, kendi yetersizliğini vurgulayarak. "İan'ın standardında değil ama gösterdiğim gayrete hürmeten kabul etti." Tığ işi kilim ger-çekten de kaba görümlü ve kenarları marulluydu; öteki odalar-daki goblen halılar, minyatür şark halıları ve yatakodasındaki süs-lü çiçekli halıysa dümdüz ve kusursuz görünüyordu.

İç ev, dış evin ince uzun oturma odasında "kitap rafı oyuğu" denilen açık bir girintiye yerleştirilmiş alçak bir sehpa üzerinde duruyordu. Aile dostları, inşaatı, döşemesi ve donanımındaki ge-lişmeleri, ayda yılda bir yemeğe ya da içmeye geldiklerinde takip ederlerdi. Bir kerelik misafirler onun kıza ait olduğunu ama ger-çekten sanat eseri sayılabilecek güzellikte bir bebek evi olduğu için ve minyatür şeyler bu ara moda olduğu için salonda sergilendi-ğini düşünürlerdi. Üniversitenin dekanı dahil bazı zor misafirler karşısında profesör, mimar, marangoz, çatıcı, camcı, elektrikçi, dö-şemeci olarak evin yapımında rol aldığını ne itiraf ne de inkâr ede-rek Claude Lévi-Strauss'tan alıntı yapardı. "Sanırım *Yaban Düşün-ce*'de geçiyordu," derdi. "Küçük bir modelin –bir minyatürün– bü-tünün bilgisinin parçaların bilgisinden önce geldiği fikrini müm-kün kıldığını düşünüyordu. Yani bildik öğrenme sürecinin tam ter-si. Temelde bütün sanatlar böyledir, entelektüel boyut uğruna mad-di boyutu küçültürler." Ev üzerinde çalışmaktan büyük keyif duy-

masına neden olan somut düşünce tarzını beceremeyen ya da buna karşı olan insanların, Yapısalcılığın babasının ismini duyduklarında kuş avında kullanılan köpekler gibi taş kestiğini ve kimilerinin, hedefe kilitlenmiş av köpeğinin gergin ve dikkatli bakışlarıyla bebek evine bakmaya devam ettiğini gördüğü olmuştur. Profesörün karısı da çalıştığı çevre örgütünün eyalet koordinatörü olduğunda epey bir yabancı ağırlamak durumunda kalmıştı ama kafaları acil işlerle meşgul olan misafirleri, bebek evini fark etseler bile sadece âdet yerini bulsun diye incelemişlerdi.

Kızları Victoria, Vickie dönemini ikmal edip, on üç yaşında Tori dönemine girdiğinde, arkadaşlarının küçük evin eşyalarıyla oynamasına, narin mekanizmaları bozmasına, uydurdukları hikâyeleri evin sakinlerine oynatırken mobilyaları bazen dikkatsizce kullanmasına engel olma gereği de ortadan kalkmıştı. Zira orada oturan bir aile vardı, daha doğrusu olmuştur. Victoria sekiz yaşındayken Noel hediyesi olarak anne, baba, oğul, kız ve bebekten oluşan hayli pahalı bir Avrupalı oyuncak aile talep edip aldırılmıştı. Bebeklerin hepsi koltuklara oturabilecek, ocağın üzerindeki bakır tavalara uzanabilecek, hislerine kapılıp birbirlerine vurabilecek ya da sarılabilecek şekilde yapılmıştı. O sırada döşenmesi tamamlanmamış olan evde müthiş aile dramları oynanırdı. Oğlanın bacağı kalçadan çıkmış ve tam manasıyla tamir edilememişti. Bendsky Baba'nın yüzüne kalemle, ona Edward dönemi gerilim romanı Lascar'daki melez gibi şeytani bir hava veren kaşlar ve bıyıklar çizilmişti. Bebek kaybolmuştu. Victoria kalan sağlarla oynamıyordu artık; profesör de bebekleri, evin üzerinde durduğu sehpanın çekmecesine koymuştu minnettarlıkla. Bu işgalcilerden nefret etmişti oldum olası, bilhassa Avusturya kesimi yeşil ceketi ve boncuk boncuk Lascar gözleriyle, sıska ve esnek babadan.

Victoria, bebek bakıcılığından kazandığı parayla eve ve babasına bir hediye almıştı yenilerde: üzerinde "Pisi" yazan mavi kase-deki sonsuz sütü içecek porselen bir kedi. Profesör kediyi çekmecedeyi koymamıştı. Bendsky ailesinin aksine kedinin eve layık olduğunu düşünüyordu. Beyaz üzerine turuncu ve taba rengi, güzel

biçimli bir bibloydu. Hava kararırken şöminedeki alevlerin kırmızı ışığında (kırmızı selofan kâğıdı ve fener ampülüyle yapılmıştı) kilimin üzerine kıvrıldığında gerçekten de çok rahat görünüyordu. Ama sürekli kıvrılıp yattığı için mutfığa, mavi kasedeki sütü içmeye gidemiyordu; anlaşılan bu durum profesörün bilinç dışında bir sıkıntı ya da yük oluşturmuştu çünkü bir gece, bir makaleye cevaben yazdığı ve birkaç ay sonra Amerikan Bilim ve Sanat Akademisi konferansında sunacağı, karmaşık ve zor bir yazı üzerinde geç saatlere kadar çalıştığında, rüya değil de yarı uyanık deneyim gibi bir şey yaşamıştı. İç evin mutfağındaydı ya da mutfağına bakıyordu. Bunda bir gariplik yoktu çünkü dolapları taktıktan, duvarları kapladıktan, evyeyi yerleştirdikten beri mutfağın her açıdan görünümüne ve oranlarına iyice aşina olmuştu, hatta kiler kapısında duran on beş santimlik bir insanın gözüyle mutfığa bakmayı âdet edinmişti. Ama bu sefer gözünde isteyerek canlandırmamış, kendini orada bulmuştu; büyük odun sobasının yanında dururken kedinin içeri girdiğini, ona şöyle bir bakış fırlattıktan sonra sütü içmeye koyulduğunu görmüştü. Aynı zamanda işitsel bir deneyimdi bu: kedinin dilinin çıkardığı düzenli ve hoş sesi de gayet net duymuştu.

Ertesi gün bu küçük sahneyi bütün canlılığıyla hatırlıyordu. O günden sonra da zihni zaman zaman bu konuyla meşgul olmuştu. Bazen dersten sonra kampüste yürürken evde canlı bir hayvan olsa harika olacağını düşünürdü. Kedi değil tabii ki. Çok küçük bir şey. Ama hassas görsel imgelemi karşısına divan büyüklüğünde bir cerbil ya da yatakodasında *Geride Kalanlar*'daki yatakta şiştikçe şişen, korkunç, devasa Bayan Bhoolaboy gibi, canavar bir hamster çıkarmıştı, içten içe gülmüş ama bu görüntüyü hemen zihninden uzaklaştırmıştı.

Bir keresinde tualete zincirli sifonu yerleştirirken –ev ve içindeki eşyalar genelde Victoria dönemine aitti, kızının ismine atfen yapılmıştı bu tercih– başını kaldırınca tavanarasına bir güvenin girdiğini görmüştü ama ilk anda tahta kirişler arasında kanat çırpın hayvanı baykuş zannettiği için küçük çaplı bir şok yaşamış-

tı. Halbuki evi sık sık ziyaret eden sinekler sadece, insanoğlunun bilmemesi gereken şeyleri kurcalayan ve çarptıkları camda, ev hanımının amansız sinekliği tepelerine inerken beyhude "Hayır! Yapma!" diye bağırان profesörler hakkındaki korku filmlerini akla getirirdi. Layıkların bulmuş olurlardı böylece. Uğurböceğinden kaplumbağa olur muydu acaba? Büyüklüğü iyiydi de renkleri uygun değildi. Viktoryenler canlı kaplumbağaların kabuklarını boyamakta tereddüt etmezlerdi. Ama kaplumbağalar kabuklarını kaldırıp uçuşa geçmezdi. Eve uygun bir hayvan yoktu.

Son zamanlarda evin üzerinde fazla çalışmıyordu; Landseer' in küçük bir tablosunu çerçevelemek için haftalarca, hatta aylarca oyalanmış, sonra da planladığı gibi kıl testeresiyle küçük bir başyapıt oymak yerine, pazar günü öğleden sonra basit bir yaldızlı çerçeve yapıvermişti. Küçük kış bahçesinin çizimleri, dekanın deyiimiyle, asla hayata geçirilmemişti. Onu ilk başta bu küçük sığnağa iten, bölümündeki kişisel ve mesleki baskılar, yeni kürsü başkanının gelişyle hatırı sayılır derecede azalmıştı; Julia'yla sorunlarını ilişkiyi sürdürmelerinin önünde engel teşkil etmeyecek şekilde çözmüşlerdi; hem ev her şeyiyle tamama ermişti. Bütün koltukların birer örtüsü vardı. Bendsky'ler gittiğinden beri hiçbir şey ne kayboluyor ne kırılıyordu, hatta yerinden bile kımıldamıyordu. Yağmur da yağmıyordu. Asıl dış evin çatısının aktarılması lazımdı; bu sene ekimde tavanarasına üç kova koymak gerekmişti, hatta onlara rağmen çalışma odasının tavanı akmıştı. Ama iç evin sedir ağacından kiremitleri hâlâ sarışın ve bakirdi. Pek az güneş görmüş, hiç yağmur görmemişlerdi.

Kiremitleri biraz eskitmek için çatıya su dökebilirim, diye düşünmüştü profesör. Yağmura daha çok benzemesi için uygun şekilde serpilmesi gerekirdi suyun. Oturma odasının kitaplarla kaplı girintisinde, kendini sehpanın başında, elinde Julia'nın iki litrelik, yeşil, plastik bahçe süzgeciyle hayal etti; suyun küçük kiremitlerin üzerinden kayıp sehpa da biriktiğini, eski ama kullanışlı Şark halısının üzerine damladığını getirdi gözlerinin önüne. Oyuncak bir evi sulayan deli profesör. Büyür mü doktor? Büyür mü?



O gece iç evin, kendi evinin, dışarıda olduğunu gördü rüyasında. Bahçede, dingildek bir şeyin üzerinde duruyordu. Etrafındaki toprak bir şey ekilecek gibi kazılmıştı. Hava basık ve bulutluydu ama henüz yağmur başlamamıştı. Evin arkasından bir-iki tahta çıkmıştı, zamk konusunda da kaygılıydı. "Zamk konusunda kaygılıyım," dedi bahçıvana ya da elinde kısa kürekle orada duran her kimse ona ama şahıs onu anlamadı. Evin dışarıda olmaması gerekiyordu ama dışarıdaydı işte ve bir şey yapmak için artık çok geçti.

Rüyadan büyük bir sıkıntıyla uyandı ve zihni, rüyanın buyruğuna uyma fikrine kapılana kadar rahatlayamadı. İç evi dışarı, bahçeye çıkarırsa bahçe de iki evin birden bahçesi olurdu. Dış bahçenin içine bir iç bahçe yapılırdı. Bu iş için Julia'nın tavsiyelerine ihtiyaç vardı. Alıç ağacı niyetine bodur gül ekilebilirdi. Çimenlik için İskoç yosunu? Çit bitkisi olarak ne kullanılabilirdi? Julia bilirdi. Süs havuzu nasıl olurdu? Eve bir bahçe planlayarak mutlu mutlu uykuya daldı. Bunu takip eden aylarda hatta yıllarda, boğucu gecelerde ya da sıkıcı toplantılarda küçük bahçesinin planlarını gözden geçirerek avundu. Ama dünyanın bu bölümündeki yağışlı iklim düşünüldüğünde pek pratik bir fikir değildi.

Julia'yla nihayet evin çatısını aktartıp, kovaları tavanarasından indirdiler. Victoria üniversiteye gidince iç ev onun odasına taşındı. Bir kasım akşamı akşam alacasında odaya giren profesör, sivri çatıların ve küçük balkonun silüetini gördü pencerenin önünde. Hâlâ kuruydu çatı. Buraya toz düşüyor, yağmur değil, diye düşündü. Haksızlık. Evin önünü açıp şömineyi yaktı. Küçük kedi, pembe ışıltının önünde kıvrılmış yatıyordu, bir sıcaklık, bir sığınak yanılsamasıyla. "Pisi" yazan yarıya kadar dolu kasedeki kuru süt mutfak kapısının yanında duruyordu. Çocuk artık yoktu.

---

## RUBY 67 NUMARADA



"ONADEDİM, takma kafanı dedim, Jack öğleden sonra gelip takacak ampulleri, bir-iki saat bekle. New York biletlerimizi de almıştık biliyor musun? Ertesi sabah gidecektik."

"Bugün mü yani?"

"Evet. Yok – dün sabah. Günümü de şaşırdım!"

67 numaralı otobüsün ön tarafında dileyen herkes bu sohbeti dinleyebilirdi. Emma'nın biraz ağır işittiğini bildiğinden yüksek sesle konuşuyordu Ruby. Emma'nın, otuz beş yaşlarında halim selim bir adam olan torunu sessizce yanında oturuyordu, kim bilir utançtan mı, umursamamaktan mı... O nerden bilsin, nerden anlarsın?

"Yemek odasına geldim bir de baktım ki merdiveni oraya taşımış. Rose, dedim, delirdin mi? Hemen merdiveni kaldırdım. Öğle uykusuna yattı, ben de odamda New York'a gitmek için bavul topluyordum ki o korkunç sesi duydum, Tanrım. Bir de odaya gittim ki ne göreyim, Rose bir tarafta, merdiven bir tarafta, avize bir tarafta. Elinde de ampul! İki bileği – ayak başparmağı – bir kaburgası! İnanabiliyor musun? Hem de ne uğruna? Bir ampul. Hem ambulans gelmeden Jack gelmişti bile ampulü takmaya!"

Onu dinlerken Emma'nın yumuşak yüzü dehşet, anlayış ve mütevazı bir alay sergiliyordu. Asla çok yakın arkadaş olmayan Emma ve Ruby birbirlerini yetmiş yıldır tanırlardı.

Bu trajediye ortak olan başkaları da vardı; koridorun karşısında oturan elli yaşlarında bir kadın başını sallayarak "Vah, vah, vah!" diyordu sesi gittikçe alçalarak. Ruby, şoförün hemen arkasında sakatlarla yaşlılara ayrılmış yan koltuklardan birine oturmuştu, Emma yine aynı tarafta öne bakan koltukta oturuyordu. Ruby'nin, Emma'nın derli toplu kırışmış kafasına doğru eğilerek oluşturduğu küçük köşenin mahremiyeti, ne aralarında oturan ufak tefek, titrek kadın, ne koridorun karşısındaki onları dinleyen ellilik kadın ve market torbalı kız ne de Emma'nın pencereden dışarı bakan torunu tarafından bozuluyordu.

"Johnnie Cambridge'den gelecekti, Ann Wellesley'den. Bütün torunlar toplanacaktı. Şükran Gününde bütün aile bir araya gelecekti. Haftalardır dilinden düşürmüyordu. Ama sana bir şey diyeyim mi, ben bu işin olmayacağını iliklerimde hissediyordum. Daha hastaneden çıkalkı bir hafta oldu, bronşit yüzünden yattıydı ya. Havaalanları da malum. Hem orası, Doğu soğuk olur! Kışları pek berbat. Uçakları buz tutup yere yapışıyor. Bu iş olmayacak diyordum, kesin bir şey çıkacak. Ama bu!"

"Anneniz mi?" diye sordu koridorun karşı tarafındaki kadın.

"Ablam. Seksen üç yaşında," dedi Ruby nazik bir vakarla ve tekrar Emma'ya döndü. "Eskiden bir şey derlerdi böyle bir şey olunca – Yidiş hani, baban filan da söylerdi hatırlasana," diyordu Emma.

"Ha, anladım! Hatırlayamıyorum ama." Emma'yla Ruby birbirlerine bakıp güldüler. "Kafada bir şey kalmadı valla," dedi Ruby.

"Nerde, hastanede mi?"

"Yok, dün gece eve çıktı. Onların yapıp da benim yapamayacağım ne var? Sağlığı iyi zaten ama hareket edemiyor, hiçbir şey yapamıyor. Ben bankaya giderken yanında Bertha kaldı. Düştüğü gün gidecektim aslında. Cüzdanımda bir dolar, sekiz penny kalmış, düşün."

"İki eli, bir de bacağı mı dedin?"

"İki bileği. Kendi kendine hiçbir iş yapamıyor. Ayak başparmağı, bir de sırtındaki kaburgalardan biri, tam arkaya döndüğü

yerden çatlamış. Bir de mızımız. Süngerle silmemi istemiyor." Ruby aradaki ufak tefek kadının üzerinden eğilip sesini biraz daha alçalttı. "Ben! Aynı anadan doğmuş kız kardeşi! Deli midir nedir! Zaten hep öyle hafif çatlaktır bizim Rose."

Emma tekrar gülerken dilini şaklattı. Sıcak bir sesle, "Zavallı Meyer! Ne iyi adamdı," dedi.

"Öyleydi ya."

"Artık tanıdıklarımın hepsi dul."

"Başka kim var ki? Ama senin çocukların burada oturuyor, şanslısın Emma."

"Sonraki durak hastane," dedi Emma'nın torunu ve Emma uysal uysal paltosunun üst düğmesini ilikleyip çantasını sıkıca kavradı. "Suzy'yi ziyarete gidiyorum, anfizemden yatıyor. Suzy Wise, tanırısın. Norman Wise'ın karısı. Hani geçen sene ölmüştü. Bak ne diyeceğim." Otobüs hastanenin sıvalı cüssesi önünde yavaşladı ve Emma demire tutunarak kalktı. "Başını dik tut, Ruby. İnsana iyi geliyor."

"Tabii. Kendinize iyi bakın!"

Ruby'nin yanındaki ufak tefek kadın titrek ama coşkulu, başını sallıyordu. Koridorun karşısındaki ellilik kadın gülümsedi, market torbalı genç kadın sadece bakıyordu. Emma, onu kaldırımdan seyreden vurdumduymaz torununun bakışları altında ağır ağır otobüsün basamaklarından inerken, otobüsün ön tarafında sıcak bir takdir rüzgârı esiyordu. Konuşmanın ortasında bir yerlerde otobüse binip Ruby'nin yanına oturmuş olan orta yaşlı, kilolu bir bey gırtlğından "Hah!" gibi bir ses çıkardı, sanki hepsine hitaben bir şeyler söylemek istiyor da uygun kelimeleri bulamıyor gibi.

Altı durak sonra Ruby de, elden geçmiş kalça kemiğine itina ederek ağır ağır otobüsten indi. Kilolu bey de aynı durakta indi ve dönüp ışığın yanmasını beklemeye başladı. Ruby tepeye dikkatli dikkatli tırmandı. Kasım havası ılık ve nemli, kaldırım dökülmüş yapraklardan kaygandı. Kalça protezinin üzerine düşmek hiç de iyi olmaz, allah muhafaza. Emma'nın ince, dirayetli sesini düşündü ve ona hak vererek başını salladı. Şimdi bile boyunu iyi taşıyor-

du. Hep böyleydi. Endamı güzel, derdi dedesi. Küçükken damlı mamlı, ev gibi bir şey zannederdi bunu. Artık genç kadınlar endamı filan umursamıyorlardı ama önemliydi. Rose, gençliğinde şöyle bir yürüdü mü, nasıl da hayran bıraktırdı! İkisi de, evlenmeden önce. Rose yirmi ikisinde, Ruby on sekizinde evlenmişlerdi, Tanrım! Ne kadar uzun yaşamışlardı, bütün sokaklar değişmiş, eski ev yıkılmıştı. Dikkatle yürümeye devam etti, son kırk yıldır, uçuk, tatlı bir kıızıla boyadığı saçlarla taçlanmış başını, havanın griliğinde dimdik taşıyarak.

---

# LIMBERLOST



ŞAIR, KÜÇÜK, KARANLIK, pek derin olmayan gölcükte, ağır ağır saat yönünün tersine dönüyordu. Romancı, gölcüğü oluşturmak için derenin önünü bent gibi kesen karaağaç kütüğünde oturuyordu. Şairin kilodu dışındaki giysileri de kütüğün üzerindeydi. Dere boyunca yürüyerek bu yüzme yerine gelirken yüzünü güneşe dönmüş, kumlarda çırlıçıplak yatan, fındık kahvesi bir kızın yanından geçmişlerdi; ama kız gençti, onlar değil; hem şair Kaliforniyalı da değildi. "Edep hususunda biraz eski kafalı olmam seni rahatsız etmez değil mi?" diye sormuştu, dostane bir tavırla. Romancı Kaliforniyalı olduğu halde bundan rahatsız olmazdı. Şairin heybetli bedeni bu haliyle de yeterince etkileyiciydi. Gençlikte pürüzsüz bir düzgünlükten ibaret olan vücudu yaşlılık bazı yerlerde gevşemiş, bazı yerlerde germiş, karanlık suda dönen o güçlü hayvana dokunaklı ve vakur bir hava katmıştı. Yüksek kıyıların gölgesiyle köklerin arasında, ellerle kollar beyaz beyaz parlıyordu. Romancının çıplak ayakları da, güneşte yanmış olmalarına rağmen suyun altında solgundu; kütüğün üzerinde rahatsızca otururken, kotuyla gömleğini çıkarıp gölcükte şaire katılsa mı diye düşünüyordu. Bu konferansa geleli daha bir saat bile olmamıştı ve kuralları bilmiyordu. Acaba şair birlikte yüzecek birini mi istemişti yoksa bir seyirci mi? Hoş bunun ne önemi vardı? Ayaklarını suda çırparken kendi istediği şeyleri yapma, hatta ne istediğini bilme konusunda-

ki beceriksizliğine yanıyordu – elli beş yaşında, ergenlik felciyle, kütüğün üstünde bohça gibi oturuyordu. Yüzsem mi? İstemiyorum. İstiyorum. Yüzsem? Hangi kilodumu giymiştim? Yaz kampının ilk günü gibi. Eve gitmek istiyorum. Yüzmem gerekirdi. Gerekir mi? Şimdi mi?

Şair, sudan kütüğün öteki ucuna çıkarak onu bu iç çekişmeden kurtardı. Titriyordu. Kütüğe güneş vuruyordu ama hava serindi. Is-lak paçalı donuyla kolay kolay kuruyamayacağını anlayınca ayağ-ğından çıkardı ama çok edepli, sırtını dönüp sonrasında da çabucak oturarak. Donunu kurutmak için kütüğe yaydı ve misafiriyle mu-habbet etmeye başladı.

Konferansın ilk haftasında olanları anlatırken kolunu geniş geniş açınca çorapları suya düştü. Birini yakaladı ama akıntı öteki-ni uzağa taşıdı. Çorap yavaş yavaş battı. Şair dertlendi; romancı duygularını paylaştı. Şair kabullendi.

"Erkekler nehrin yukarısına Devasa Fallus diktiler," dedi gül-lümseyerek. "Kendi fikirleriydi. Sana gösterirdim ama Kadınların oraya gitmesi yasak. Orası temenos. Bu hafta gelişen bazı ritüeller çok ilginç! Erkeklerin konuştuğunu duyuyorum – maç skoru, iş güç filan değil, hakikaten konuşuyorlar."

Etkilenen ve ilgilenen romancı, daha önemsiz bir merak konu-sunu, çorabı görmezden gelmeye çalışarak dinliyordu. Güneş çili kaplı suyun karşı tarafında, çamurlu, köklü kıyıda tekrar ortaya çık-mıştı çorap. Çok ağır hareket ediyordu ama görünüşe göre –evet– kesinlikle saat yönünde bir daire çizerek kütüğe doğru ilerliyordu. Romancı kırık bir dal parçası bulup hazır etti, arada onunla suyu rasgele karıştırıyordu. Ev kadını, diye düşündü utanarak. Çorap saplantılı. Nesirci!

Kendi meselelerinden söz ederken bile etrafın farkında, tetik-te olan şair, ona oltayı neden sarkıttığını sordu.

"Çorabın geri geliyor," dedi romancı.

Tam bir duygu ortaklığının sessizliği içinde yüzen çorabın teş-rifatla ilerlemesini, adeta astronomik bir kesinlikle kendi zamanı-nı doldurarak yaklaşmasını seyrettiler, akıntıyla iyice yakma gele-

ne kadar. Dalın çatallı ucunda sularını damlatarak yükseldi. Sakin bir zafer duygusuyla romancı dalı şaire uzattı, o da çorabı alıp düşünceli düşünceli suyunu sıktı.

Bu vakanın hemen arkasından giyindi ve birlikte dere aşağı konferans merkezine, sekoyalar altına dağılmış kulübelere döndüler.

Yemek muhteşemdi. Son derece yaratıcı vejetaryen çeşitler eklektikti ama karman çorman değildi: kırmızı biberler acı, salatalar özenli, köriler buram buramdı. Bu harikaları yaratan mutfak çalışanları diğer konferans katılımcılarına hiç benzemiyordu; oysa bazıları konferans ücretini çıkartmaya çalışan katılımcılardı. Ön tarafa gelip Kahraman konuşmasını dinlemeye koyulduklarında araya karışıyorlardı, onları tanıyamıyordu; ama kalabalık, sıcak, hareketli mutfakta hepsi ürkütücü ölçüde birey görünüyordu, buradaki herkesten daha fazla gülüyor, daha farklı konuşuyor, seyrederken lüzumsuz ve aşağı hissettirecek kadar kendinden emin hareket ediyorlardı; aşçılar karşlarındaki etkilemek ya da dışarıda bırakmak için yapmıyorlardı bunu, sadece ellerindeki işle meşgulken dışarı böyle bir izlenim verdiklerinin farkında olmuyorlardı.

İkinci gün akşam yemeğinden sonra, bal rengi akşam güneşinde, ana binayla kulübeler arasından akanderenin üzerindeki geniş, tahta köprüyü geçerken durup ellerini kaba korkuluğa koydu romancı. "Burada daha önce bulunmuştum! Bu dereyi, bu köprüyü, ağaçların arasında kaybolan bu patikayı tanıyorum." İnsanın gerilimli ve kendisinin fazla bilincinde olduğu zamanlara eşlik eden aşına anlardandı bu. On iki yaşında dans dersinde birinin onu dansa kaldırmasını beklerken de, ellisinde daha önce hiç görmediği bir şehrin otel odasında da hissetmişti böyle şeyler. Bazen hatırlanan bir önsezi olarak açıklanabilirlerdi, o zaman da önceden tahmin edilen bir yerde olmanın getirdiği çifte maruz kalma etkisini getirirlerdi beraberlerinde. Ama bu sefer tam bir hatırlama deneyimiydi, açıklanamasa da tekinsiz değildi, ayrıca mekânın olağanüstü ihtişamıyla adeta bir kutsallık kazanıyordu.



Dere akıyor, patika pusun yumuşattığı altuni bir ışıkla inanılmaz ağaçların altındaki karanlığa giriyordu. Ağaçların altı daima karanlık, sessiz ve çıplaktı çünkü heybetli cemaatleri aralarına küçük ölçekte pek az şey alıyordu. Açık alanlarda otlar, dikenler, kuşlar ve böcekler her zamanki gibi karman çorman ve canlıydı; büyük ağaçların altında bir alakarganın kanat sesi, Romanesk bir kilisenin ağırbaşlı kubbesinde duyulur gibi ürperticiydi. Ağaçların altına gelmek bir binaya girmek gibi bariz bir farklılık hissi veriyordu ama ülke büyüklüğünde bir binaya.

Yine de o muazzam canlı gövdeler arasında bazı siyah nesneler vardı ve bunlar bodur olmalarına rağmen kulübelerden çok daha büyük oldukları için ebatlar hususunda insanın kafasını iyice karıştırıyorlardı. Cüsseleri ve çapları ağaçlardan daha büyüktü. Harebeydi bunlar. Ağaç harabeleri, asıl ormanın kesilmiş, yakılmış kalıntıları. Zarif cüsseleri ve narin dallarıyla görkemli görkemli yükselen sekoyaların, daha yüz yaşını bile doldurmamış yeni nesil olduğunu, şimdi tümüyle, ebediyen kaybolup gitmiş bir sessizlik boyunca burada yaşamış muazzam varlıkların sürgünleri, piçleri olduğu fikrini zorlanarak idrak etti romancı.

Yine de ağaçların altı çok sessizdi, hele geceleri daha da sessiz. Sesin yokluğunda, romancının daha önce gözlemlene imkânı bulamadığı incelikler vardı. Grubun aydınlatmasız kulübeleri on ila yirmi metre aralıklarla dere kenarına serpiştirilmişti; dere bile sekoyaların otoritesine, suskunluk telkinine boyun eğmiş gibi sığ ama neredeyse sessiz akıyordu. Hiç rüzgâr yoktu. Sis, şafaktan önce, denizden tepelere doğru sızıyor ve zaten varolmayan sesi iyice boğuyordu. Uzaklarda küçük bir baykuş tek bir kere öttü. Sonra bir sivrisinek, telin dışında umutsuzca vızıldadı.

Romancı karanlıkta, dar tahta karyolasında, uyku tulumunun içinde yatmış hiçi dinliyor ve geçen yaz kamp yaparken grip olduğunda kızının bu uyku tulumunu kullanıp kullanmadığını, kılıfına konmuş uyku tulumunun karanlık, ılık, nemli ortamında grip mikroplarının ne kadar dayanacağını düşünüyordu. Kendini son derece rahatsız hissettiği için bu konulara takılıyordu düşünceleri. Ba-

zen ishal olduğunu düşünüyordu, bazen sistit, bazen ödleğin teki. Her ne ise hissettiği, uyku tulumunun mikroplu sıcaklığını bırakıp elinde fener, o uğursuz tepeye tırmanan belli belirsiz patikayı bulmaya, kimsenin bu sefalette ona katılmaması için dua ede ede kapısız, ıslak zeminli, fazla umumi tuvalete gitmeye sevk edecek miydi onu bir kez daha? Evet. Belki de hayır. Birkaç kulübe aşağıda bir tel kapının gıcırdadığını işitti ve hemen akabinde yumuşak, şırıl şırıl bir ses duyuldu: erkeklerden biri kulübesinin balkonundan, sekoya yaprakları, dalları ve kabuklarından oluşan karanlık, yumuşak, emici zemine işiyordu. Ah şu şanslı erkekler, bacaklarını açıp çömelmeleri gerekmiyor! Sidik torbası amansızca sızlıyordu. "Çişe gitmeme gerek yok," dedi içinden kendi de inanmadan. "Hasta değilim." Korkunç sessizliği dinledi. Hiç canlı yoktu. Ama kof karanlıkta yumuşak, canlı bir ses duydu: küçük bir osuruk. İyi-ce kulak kesilmişti ki daha yüksekteki kulübelerin birinden daha yüksek bir osuruk sesi geldi. Kırmızı biberli kuru fasulye olsa gerekti bunun açıklaması. Açıklamaya gerek var mıydı sahi, insanlar da sığırlar gibi atmosferdeki metan gazına katkıda bulunmuyor muydu her gece, eskiden bu dere kenarında uzun evlerde uyuyanlar da konserin böylesine alışık değil miydi? Buradaki rasgele horultu şablonu da hoş, neredeyse melodikti – kâh uzun bir nota – kâh küçük bir iç çekiş, kara ve mutlak durgunluğun içinde.

Uykuya dalmak üzereyken derenin üst taraflarından gelen erkek seslerini duydu, tarihin şafağında olduğu gibi şarkılar söylüyorlardı. Derin, ilkel. Erkekler, erkeklik törenleri yapıyorlardı. Ama gecenin içindeki küçük osuruklar daha yakın ve hoştu.

Yaklaşık otuz Kadın kumda, çember yapmış oturuyorlardı. Az ileride sığ nehir genişleyerek denize kavuşuyordu. Kuzey sahilinin yumuşak, sisten solgunlaşmış güneşi bütün güzelliğiyle alçak dalgalara ve kum tepelerine vuruyordu. Kadınlar süslü, tahta bir asayı elden ele geçiriyorlardı; asa kimin elindeyse o konuşuyor, ötekiler dinliyordu. Romancıya pek doğru görünmüyordu bu. İyiydi ama doğru değildi. Erkeklerin asaya ihtiyacı vardır, kadınların de-

ğil diye düşündü. Bu kadınlar vazife bilinciyle asayı kabul etmişlerdi ama kendi hallerine bırakılsalar ellerine bir iş alıp, bir serçe sürüsü gibi konuşmayı tercih ederlerdi. Serçeler düzene uymaz, sırayla konuşmaz, susup elinde asa olanı dinlemez, aynı anda hem gagalayıp hem konuşmaya devam eder. Rüzgâr hafif hafif esiyordu, asa el değiştirdi. Boynuna oyulmuş tahta ve tüylerden yapılmış bir kolye takmış olan yirmi yaşlarında bir kadın, dalgaların uzak sesinde dağılan, titrek bir sesle elle yazılmış bir şiir okudu. "Bu kanatlar kollarım," diye okuyordu, sesi korku ve tutkuyla kesilene kadar titreyerek. Asa el değiştirdi. Kırk yaşlarında, sarışın, düzgün kemikli bir kadın Beyaz Tanrıça'dan bahsediyordu ama romancı heyecanla kendi söyleyeceklerini aklından geçirdiği için onu dinlemeyi bıraktı. Söylese miydi, söylemese miydi? Asa ona geçti. "Buraya orta yerde katıldım, bir-iki günlüğüne, ama belki de bu sayede bir faydam dokunabilir, her neyse bana öyle geliyor ki buradaki kadınların bazıları, bir şey, gerçekten *yapacak* bir şey arıyor. Böyle çağrışımlarla konuşmak yerine," dedi serçelerinki gibi keskin, şakıyan bir sesle. Titreyerek asayı yanındakine verdi. Çember dağıldıktan sonra birkaç kadın ona geçen çarşamba düzenlenen maskeli danstan bahsetti heyecanla, bütün Kadınlar kendi seçtikleri bir kadın arketipini canlandırmışlardı. "İşler zıvanadan çıktı," dedi birisi neşeyle. Başka bir kadın, Kadın liderlerinden birinin ötekiyle kavga ettiğini ve kişiliklerin uyumu bozduğunu anlattı. Birkaçı ıslak kumdan büyük bir ejder yapmaya başladılar ve bir taraftan da ona, bu senenin önceki senelerden farklı olduğunu, eskiden Erkeklerle Kadınların ayrı olduklarını, Doğu Sahilindeki toplantıların genelde Batı Sahili toplantılarından daha ruhani olduğunu filan anlattılar. Erkekler, bazılarının yüzü kömürle harika bir şekilde boyanmış halde, kumsalın kendilerine ayrılmış kısmından gelene kadar gevezeliğe devam ettiler.

Sahil Tepelerindeki ağaçları kesilmiş, uzun, engebeli yoldan arabayla içeri doğru ilerlerken, romancının dinlemediği düzgün kemikli sarışın yanına oturdu. "Sittin senedir buraya geliyorum," dedi gülerek. "On yaşında yaz kampına gelmekle başladım. O za-

man harikaydı! Hâlâ Limberlost'a gelmiş olan insanlarla karşılaş-  
yorum."

"Limberlost!" dedi romancı.

"Limberlost Kampıydı burası," dedi öteki kadın ve yine şef-  
katle güldü.

"Ama ben de gitmiştim oraya," dedi romancı. "Limberlost Kam-  
pına gitmiştim. Burası orası mı yani? Konferansın olduğu yer orası  
mı? Birkaç ay önce kampın nerede olduğunu düşünüyordum, bir-  
den nerede olduğunu, yerini nasıl bulacağımı bilmediğimi fark et-  
tim. Sekoya ormanının içinde olduğunu biliyordum sadece. Hep  
birlikte şehirden otobüse binmiştik, altı saat gevezelik etmiştik ve  
kendimizi orada bulmuştuk – çocukları bilirsin, *dikkat* etmezler.  
O zaman Kız Kampıydı. Kilisenin gençlik kolu idare ediyordu bu-  
rayı. Buraya gelebilmek için kız koluna girmek durumunda kal-  
mıştım."

"Savaştan sonra belediyeye geçti," dedi kadın, gözleri şen ve  
kendinden emindi. "Burası hakikaten Limberlost."

"Ama hatırlayamıyorum," dedi romancı sıkıntıyla.

"Konferans eski Oğlan Kampında. Kız Kampı derenin bir bu-  
çuk kilometre yukarısındaydı. Belki buraya kadar inmemişsindir  
hiç."

Evet. Romancı, Jan ve Dorothy'nin bir akşam ateş başından ka-  
çıp gizlice Oğlan Kampına kadar gittiğini hatırlıyordu. Alacaka-  
ranlıkta, derenin karşı kıyısındaki çalılar ve ağaç gövdeleri arasına  
saklanmışlar, oğlanlar kulübelerinden çıkana kadar türlü türlü ses-  
ler çıkarmışlardı, bu arada gözetmenlerden birisi de dışarı çıkınca  
hemen kaçmışlar, hava karardıktan çok sonra çamurlu, zafer ka-  
zanmış, kıkır kıkır gülerek, ışıklar söndükten sonra tıklım tıklım  
dolmuş olan kulübeye dalmış ve maceralarını anlatmışlardı...

Ama kendisi onlarla gitmemişti. O halde derenin üstündeki  
köprüyü, akşam ışığında uzanan patikayı hatırlaması mümkün de-  
ğildi.

Ama nasıl olup da mekânı bir bütün olarak hatırlamamıştı –  
ormanı, kulübeleri? Üç yaz arka arkaya iki hafta burada yaşamıştı,

on iki, on üç ve on dört yaşlarında, peki bu sessizliği hiç mi fark etmemişti? Ya sekoyaların büyüklüğünü? Siyah, ürkütücü, dev kütükleri?

Kırk yıl geçmişti; ağaçlar epey büyümüş olabilirdi – şimdi düşününce, Jan'la birlikte bu kütüklerden birine tırmandığını ve eliş için bir şeyler keserek sohbet ettiklerini hatırlar gibi olmuştu. Ama bu kütüğün üzerine tırmanılabilecek ve başbaşa konuşulabilecek bir yer olması dışında bir şey düşünmemişlerdi. Bu devasa harabenin ne manaya geldiği hiç anlamamışlardı, (tıpkı ağacı kesenler gibi) kendi keyiflerinden başka bir şey umurlarında değildi; ne ağacın başka şeylerle ilişkisi bakımından ne olduğu, ne nerede olduğu, ne kendilerinin nerede olduğu. Buradaydılar. İlk gece evlerine büyük bir özlem duymuş, sonra yerlerine alışmışlardı. Dünyada kendilerini evlerinde hissetmişlerdi, serçeler gibi gamsızca sebep sonuç ilişkisine duysarsız, sekoyalar gibi ölüm ve coğrafyadan yana cahil.

Kendisinden çok daha cesur olduklarını bildiği Jan ve Dorothy'nin maceralarını kıskanmıştı. Bir dahaki sefere onu da Oğlan Kampına götürmeyi, birlikte türlü sesler çıkarmayı ya da sessizce izlemeyi kabul etmişlerdi ama bir daha fırsat çıkmamıştı. Kamp ateşinin başında oturmuş, hüzünlü kovboy şarkıları söylemişlerdi. Buraya gelip de o kütüğe oturana, şairin suda ağır ağır dönüşünü seyredene kadar Oğlan Kampını görememişti, Jan ve Dorothy on dört yaşın acımasızlığıyla *bunu* görseler ne düşünürlerdi? "Tanrım!" dedi kendini tutamayıp.

Yanındaki kadın, duygularını anlamış gibi güldü. "Çok güzel bir yer," dedi, "buraya geri dönebilmek harika. Konferans sana nasıl geliyor?"

Bir an durduktan sonra "Davul çalmayı seviyorum," dedi romancı şevkle. "Davul harika. Daha önce hiç çalmamıştım." Hatta başkaca hiçbir şey yapmak istemediğini fark etmişti. Keşke bu gece konuşma olmasaydı da yemekten sonra yine davul çalsalardı, otuz-kırk kişi, dizlerinin üzerinde ya da arasında birer davul, işi bilen davulcuların belirlediği rahat ama karmaşık ritme uyarak, bi-

linçlerinde başka hiçbir şey kalmayana, başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayana, kelimeler siliniene kadar çalsalar, çalsalar, çalsalardı.

Konuşma, Vahşi İnsan üzerineydi. O gece zifiri karanlıkta uyan-  
dı ve fenerini almadan dışarı çıkıp sessizce kulübenin yanma işedi. Yakın çevrede yellenme sesi yoktu ama kulübelerin çoğu henüz boştu; konuşmadan sonra Erkekler nehrin yukarısına, sınırların dışına gitmişlerdi; bu sefer şarkı söylemiyor bağırıyor, kükrüyorlardı, vahşi bir sestî ama o kadar uzaktan geliyordu ki buradaki sessizliğı incitmiyordu. Burada, Limberlost'taki.

Sabahın alçak, serin sisinde şair kulübeden kulübeye geziyordu. Romancı onun şarkı söyleyip hayvan sesleri çıkararak ve kulübelerin tel kapılarına vurarak yaklaştığını duydu. Dramatik bir hayvan maskesi takmıştı; gri, dişlerini çıkarmış, kıllı bir ağzı vardı. "Kalk! Kalk! Gün ağardı! İhtiyar kurt kapıda! Kurt, kurt!" diye şarkı söyleyerek, yırtıcılar gibi sinerek kulübelerden birine girdi. Uykulu sesler gülerek ona söylendiler. Romancı çoktan uyanmış, giyinmiş, tai chi yapmıştı. Geniş balkona çıkmak yerine korunaklı kulübede kalmıştı çünkü tedirgindi, çünkü burası tam da tai chi yapılacak yerdi ama burada yapılanlara bakılırsa en yapılmayacak yerdi, hem zaten bugün evine dönüyordu ve gönü öyle isterse süpürge dolabında bile tai chi yapabilirdi.

Şair, onun kulübesine yaklaşırken durakladı. "Günaydın!" dedi, sert bakışlı, kıllı yüzüne hiç uymayan bir nezaketle. "Günaydın," dedi romancı tel kapısının arkasından, herkesi uyandırma gücüyle gösteriş yapan şairden züppece rahatsız olarak, hem *kendisi* çoktan kalkmıştı bile! – bir taraftan da dışarı çıkıp kurtu okşama, cesaretini övme, oynamak için can attığı oyunu oynama, en azından ona dala takılmış ıslak bir çoraptan fazlasını verme arzusuyla doluydu.



# ZİHNİMDEKİ MAHLUKAT



## BÖCEK

Bir haftalığına New Orleans'a gittiğimde, Tulane yakınlarında balkonlu bir dairede kalmıştım. Fransız mahallesinin dökme-demir-den-dantelli, gösterişli balkonlarından değildi ama tam benim sevdiğim gibi, dışarıda insanın mahremiyet içinde oturabileceği, tah-ta trabzanlı, derin bir balkondur. Balkona adımımı atar atmaz gördüğüm ilk şey kocaman bir böcek oldu. Lambanın altında sırtüstü yatıyordu. Ölü zannettim ama sonra bacaklarının kımlılandığını gördüm. Belli ki bir gece önce ışığa gelmiş, lambanın içine girmiş ve ölümcül bir yara almıştı.

Büyük böceklerden korkarım. Çocukken güvelerden ve örümceklerden korkardım ama ergenlikte bu korku, hormon yahnisinin içinde buharlaşıp gitti adeta. Ama büyük, sert kabuklu böceklerin yanında kendimi rahat hissedebilecek kadar hormon sahibi olmadım asla: hamamböceği, haziranböceği, peygamberdevesi, cırcır böceği gibi... Bu böcek beş-altı santim büyüklüğündeydi; karnı dilim dilim, bacakları uzun ve eklemliydi; kıızıla çalan mat kahverengiydi; can çekiliyordu. Onu orada yatmış debelenirken görünce biraz midem bulandı, ilk gün balkonda oturmadım.

Ertesi gün mızımlığımdan utanıp böceği uzaklaştırmak için elimde süpürgeyle dışarı çıktım. Ama hâlâ bacaklarıyla antenlerini kımlıdatıyor, hâlâ can çekiliyordu. Süpürgeyi sapıyla onu usulca balkonu öteki köşesine ittim, sonra uzak köşedeki hasır koltuğa



otururdum ve kitabımı okuyup not almaya başladım; hareketleri gözümü çeldiği için ona sırtımı dönmüştüm. Böceğe bu kadar odaklanmamın sebebi New Orleans'ta, bu tuhaf şehirde kendimi yabancı hissetmemdi, tropik kuşağın, o sıcak, nemli, mahlukat dolu, boğucu, gürbüz varlığın kıyısında olduğum hissiydi ve bu huzursuzluğum sanki böceği görünür bir işaret olarak seçmişti. Yoksa onu neden bu kadar çok düşünecektim ki? Ondan belki iki bin kat daha ağırdım ve onun dünyasına tümüyle yabancı bir algı dünyasında yaşıyordum. Hislerim biraz fazla abartılıydı.

Azıcık cesaretim ya da sağduyum olsa, deyip duruyordum kendime, zavallı mahlukun üzerine basıp onu acılarından kurtarırdım. Bir böceğin ne şekilde acı çektiğini bilemeyiz ama zavallı tam manasıyla ölümle pençeleşiyordu ve bu durum iki gece, iki gündür devam ediyordu. Kösele tabanlı ayakkabılarımı giydim ama son anda üzerine basamadım. Ayakkabımın altında ezilecek, çıtırdıyacak, suları akacaktı. Süpürge'nin sapıyla vurabilir miydim? Hayır vuramazdım. Bir keresinde lösemi olan kedimi uyutturmuştum, bir keresinde de can çekişen bir kedinin başında beklemiştim; aç olsam, bir sebebim olsa karnımı doyurmak için bir canlıyı öldürebileceğimi, ninelerimin yaptığı gibi bir tavuğun boynunu kırabileceğimi ve tıpkı onlar gibi suçluluk ya da yakınlık hissetmeyeceğimi biliyordum. Bu hayvanı öldüremememin ahlak ya da merhametle alakası yoktu. Sadece mızımlılıktı. İçimdeki çürük bir yerdin bu, bir meyvenin üzerindeki yumuşak, kahverengi noktalar gibi: saygıdan değil, tiksintiden gelen bir merhamet. Harekete geçemeyen bir sorumluluk. Suçluluğun ta kendisi.

Üçüncü sabah böcek hareketsiz, büzüşmüş, ölmüştü. Süpürgeyi tekrar alıp onu balkonun giderindeki kuru yaprakların arasına süpürdüm. Hâlâ benim zihnimin giderinde duruyor, kuru yaprakların arasında, küçük kurumuş bir kabuk, bir hayalet.

## SERÇE

Nemli New England yazında küçük klima, boğuk bir gürültüyle gün boyu çalışıyordu. Zonklayan makinenin etrafında kümes tellinden bir muhafaza vardı. Kuşun o telin dışında olduğunu düşünmüş, sonra ummuş, sonra dilemiştim. Kapana kısılmışların düzenli hareketleriyle bir o yana bir bu yana gidiyordu, saatler boyu yirmi adım doğuya yirmi adım batıya, yirmi adım doğuya yirmi adım batıya gidip gelen hayvanat bahçesindeki hayvanlar gibi; hücresinde işkenceyi bekleyen mahkûmun kalp çarpıntısı; sonsuz tekrar, sessiz, istikrarlı panik. Tel kafesin iki tahta çitası arasında bir sağa bir sola gidip geliyordu: bir serçe, sıradan bir serçe, tozlu, dağınık. Alanlarını savunurken tüyleri havada uçuşarak dövüşen serçeler görmüştüm, telefon tellerinde neşeli neşeli çiftleşen, kışın kirli Noel süsleri gibi ağaçlarda toplanan ve gürültücü çocuklar gibi cik cik cik konuşan! Ama bu serçe yalnızdı ve kapana kısılmış, korkunç bir sessizlik ve korkuyla gidip geliyordu. Ne yapabilirdim? Tel kafesin kapısı vardı ama üzerine asma kilit vurulmuştu. Düşünmeye devam ettim. Sanki kuş kanatlarını tam iman tahtamın altında, kalbimin boşluğunda çırpıyordu. İçimden dedim ki, bu benim suçum mu? Kafesi ben mi yaptım? Raslantıyla onu gördüm diye bu serçe benim serçem mi oldu? Ama kalbim dibe vurmuştu ve kanatları onu taşımayan, aç bir kuş gibi oradan yükselmeyeceğini biliyordum.

Sonra yolda, kampüsün bakımından sorumlu olan adamlardan birini gördüm. Kuşun korkusu, bana onunla konuşma cesareti verdi. "Kusura bakmayın rahatsız ediyorum," dedim. "Kütüphaneciler Konferansı için gelmiştim, geçen gün idare binasında karşılaşmıştık. Şuradaki klimanın kafesine bir kuş girmiş, dışarı çıkamıyor, ben de ne yapacağımı bilemedim." Bu kadarını söylemek yeterliydi ama devam ettim. "Makinenin sesi onu ürkütüyor sanırım, ne yapacağımı bilemedim. Kusura bakmayın." Neden özür diliyordum? Ne için?

"Bir bakayım," dedi, ne gülümsemiş ne suratını asmıştı.

Dönüp benimle geldi. Kuşun sessizce bir ileri bir geri gittiğini gördü. Kilidi açtı. Anahtarı vardı.

Kuş arkasında açılan kapıyı görmedi. Tel boyunca bir ileri bir geri gitmeye devam ediyordu. Küçük bir çubuk bulup, kuşu korkutmak ve bu şablonu bozmak için kafese attım. Yanlış tarafa, makineye doğru gitti. Bir çubuk daha attım ve bu sefer kuş ürktü, arkasını dönüp uçtu gitti. Açık kapıyı, onun uçuşunu seyrettim.

Adamla birlikte kapıyı kapattık. Adam kilidi taktı. "Ben işime döneyim," dedi, gülümsemeden, suratını asmadan ve kafasında türlü türlü şeyler olan, meşgul bir adam havasında yoluna gitti. Hiç mi keyif almamıştı peki? Şimdi de bunu düşünüyorum. Anahtarı olduğu halde, özgür bırakma gücü ve bunu gerçekleştirecek iradesi olduğu halde, bunu yapmaktan hiç mi zevk duymamıştı? Şimdi onun ruhunu düşünüyorum, tabii doğru kelime buysa, maneviyatını, o serçeyi.

## MARTI

Kanatlıydılar, zihnimdeki bütün mahluklar.

Bunu anlatması zor. Martıydı. Kuzey Pasifik kıyısında, Klat-sand kumsalında bütün martılar birbirine benzer, iki türledürler: kanatlarının ucu siyah, gagaları sarı olan beyaz yetişkinler ve yetişkin boyutunda kahverengi tüylü, daha ince yapılı genç martılar. Yükselir, haykırır, alçalır, süzülür, dalar, dalaşır, kaparlar; akşamları bölük bölük, nehir ağzının günbatımı sığılıklarında toplanırlar sonra sessizce havalanıp geceyi, yelkenlerini toplamış, ışıklarını söndürmüş, küçük beyaz gemilerden oluşan bir donanma gibi açık denizde geçirmek üzere, kırılan dalgaların ötesine uyumaya giderler. Martılar her şeyi yer, kumsalı temizler, ölü martıları bile yerler. Martının bireyi olmaz. Muhteşem uçarlar, büyük, temiz, kuvvetli, yırtıcı, şüpheli, korkusuz kuşlardır. Bazen rüzgârda süzülmelerini seyrederken onları rüzgârın ve denizin bir parçası gibi görürüm,

tıpkı köpükler, kum ve sis gibi, yekpare ve böylesi berraklık anlarında martıları gerçekten gördüğümü hissedirim.

Ama bu martı bir bireydi çünkü tek başına alçalmış denizin kıyısında duruyordu, kırık kanadıyla. Önce sol kanadını sürüklediğini gördüm, sonra da fildişi bir bıçak gibi kanla paslanmış tüyler arasından çıkan çıplak kemiği. Saldırıya uğramıştı, kanadını neredeyse koparabilecek bir şeyin saldırısına, belki balık tutmak için daldığında köpekbalığı saldırmıştı. Öylece duruyordu. Ona yaklaştığımda beni gördü. Hiçbir şey yapmadı. Yaklaşınca yan yan kaçan sonra da uçan martılar gibi kaçmaya teşebbüs etmedi. Durdum. Kırmızı düz ayakları, çekilen denizin oluşturduğu bir su birikintisinde öylece duruyordu. Deniz tekrar yükselmeye başlıyordu. Durmuş denizi bekliyordu.

Beni endişelendiren onu denizden önce bir köpeğin bulmasıydı. O uzun kumsalda çok köpek dolaşır. Heyecanla havlayıp koşarak martıları kovalarlar; martılar çabucak havalanır; sonra köpekler biraz bozulmuş bir halde ilerlemiş sahiplerinin peşinden koşturur. Ama uçamayan bir martı ve kan kokusu bir köpeği havlama, taciz, işkence çılgınlığına sürükleyebilir. Bunu gözümde canlandırabiliyordum. Hayalgücüm beni insan yapıyor ama aptallaştırıyor da, bana bütün dünyayı veriyor ama beni oradan sürüyor. Köpeği, diğer martıları, suların yükselmesini, başka ihtimalleri bekleyerek duruyordu martı, ölene kadar hayatını bütün bütüne yaşayarak. Gözleri beni delip geçiyordu, hakikati görerek, deniz, kum ve rüzgârdan başka bir şey görmeden.

---



## SAĞLAM BASMAK



GELİYORLARDI: iki kişi. Titreme Mary'nin parmak uçlarında başladı, kollarından kalbine yürüdü. Sağlam basması gerekiyordu. Bay Young sağlam bas demişti. Her an gelebilirdi. O gelse kimse-ler yanından geçemezdi. Keşke Norman elindeki dövizi bu kadar sallamasa, diye düşündü. O salladıkça kendisi daha fazla titriyordu. Norman kendi kendine hazırlamıştı bu dövizi, Bay Young'dan onay bile almadan. Norman'ın böyle her şeyi kafasına göre yapmaya hakkı yoktu. Bu bir savaş, demişti Bay Young, bizler Doğru'nun ordusuyuz. Askeriz biz. İyice yaklaşmışlardı, titreme bacaklarına indi ama sağlam basıyordu, yerinden hiç kıpırdamadan.

Kaldırımında, önlerinde ihtiyar bir adam duruyor ve elinde sopaya takılmış bir döviz tutuyordu, onları görünce hemen aşağı yukarı sallamaya başladı. Üzerinde bazı karanlık kelimeler ve sıçana benzeyen bir resim vardı. "Bu ne?" diye sordu Sharee. "Araba ezmiş bir hayvan," dedi Delaware. Adamın dövizinin neredeyse tümüyle kapadığı bir de kadın vardı. Delaware onun refakatçi olabileceğini düşündü. Kadın onlara doğru bağırıyordu. "Bu kim?" diye sordu Sharee. "Bilmiyorum, yürü hadi," dedi Delaware çünkü adam' sinirine dokunuyordu. Dövizi bir şeyi dilimler gibi sallamaya başlamıştı, sanki ölü sıçanla onları doğrayacaktı. Kadın güzel ve iyi giyimliydi ama onlar yaklaştıkça sesini azaltmak yerine ciyaklamaya başladı: "Dua ediyorum! Sizin için dua ediyorum!" "Madem

dua edecek neden kiliseye gitmiyor?" diye sordu Sharee. Delaware'le el ele tutuşmuşlar, adımlarını hızlandırmışlardı. Kadın şimdi önlerinde savunma yapan bir basketçi gibi dans ediyordu. Sesi iyice tizleşmiş, haykırıyordu: "Annesi, annesi! Durdur onu! Durdur onu annesi!" Bağırان kadından kurtulmak isteyen Sharee kolunu gözlerinin üzerine kapattı ve başını omuzlarının arasına gömüp binanın dört basamağını hızla çıkmaya başladı. Adam da bağırıyordu artık. Delaware dövizin köşesinin omzuna çarptığını hissetti, korkunç bir duyguydu, acı değil ama şaşkınlık, bir istila duygusu. Bunu bekliyor, olacağını biliyordu sanki ama öyle korkunçtu ki durmuş, kımıldayamamıştı. Kliniğin metal çerçevesi, buzlu camdan kapısına doğru çekiştirdi onu Sharee ve kapıyı itti. Ama kapı açılmadı. Delaware kapının kilitli olduğunu, burada sıkışıp kaldıklarını düşündü. Kapı onları geri iterek hızla dışarı doğru açıldı. Öfkeli bir kadın, "Buraya gelmeniz mahkeme kararıyla yasaklandı, unutmayın!" diye bağırđı. Sharee, Delaware' in elini bırakıp daha da büzüştü ve başını iki kolunun arasına sakladı. Delaware başını çevirince öfkeli kadının nereye baktığını gördü. "Onlara söylüyor," dedi Sharee'ye. "Bize değil." Sharee'nin elini tekrartuttu ve kapıyı onlar için açık tutan öfkeli kadının yanından içeri girdiler.

Artık içerdeydiler. Girmeyi başarmışlardı. İçeride Katran Kiri\* kendi kendine gülüyordu, öyle durmuş kıskıs gülüyordu. Mary cırlak sesiyle konuşuyordu. Bağırıyor, ciyaklıyor, iblis gibi gülüyordu. Norman dövizi kaldırdığı gibi yere vurdu, Kasabın önündeki çimenliğe sapladı. Cırlak Mary kenara sıçrayıp gözlerini açma ona baktı. Norman dövizi topraktan çıkarıp düzgünce tuttu. Kendini daha iyi hissediyordu. "Ben gidip bir kahve içeceğim," dedi Mary'ye. Beş blok ilerideki kahveciye doğru, elinde dövizi dimdik yürürken Kasap Dükkânı'nda neler olduğunu düşünüyordu. Kızı nasıl yatırdıklarını, gazla bayılttıklarını, bacaklarını aç-

\* "Kim ki katrana dokunur, o da kirlenir." Apokrifâ, kutsal kitaba girmemiş bölümler, Vaizler Bap 13-1. -ç.n.

tıklarını, içerideki fetüse ulaştıklarını, aletleriyle onu nasıl koparıp dışarı çektiklerini. Aletlerini iyice derine sokup, titreyen kanlı fetüsü çıkardıklarını. Bıçakları bacaklarının arasına sokuyorlardı, kız kıvranıp inliyor, dişlerini gösteriyor, sırtını geri atıyor, kesik kesik soluyordu. Onu dışarı çıkarıyorlardı ve küçük, hareketsiz, ölü yatıyordu. "Tanrı şahidim olsun," dedi yüksek sesle ve dövizi- nin sopasını kaldırma vurdu. İçeri girmenin bir yolunu bulacaktı. İçeri girip yapılması gerekeni yapacaktı.

Kahvecide tezgâhın arkasında şişman kadın duruyordu. Genç ama şişmandı, bembeyaz, çilli kollu. Burayı pek sevmiyordu ama kliniğin yakınlarında kahve satan tek yer burasıydı. Tezgâhın üzerinde yabancı isimlerin sıralandığı bir liste vardı. "Bir fincan, normal Amerikan kahvesi istiyorum," dedi her zamanki gibi ve Yağtulumu Kollu başını salladı. Dövizi hazırladığından ve onunla birlikte kahveciye gitmeye başladığından beri kadın onunla konuşmuyor, ona gülmüyor, sadece bezgin bezgin yüzüne bakıyordu. Çok umrundaydı sanki. Kadın, dolu fincanı tezgâha koydu. Parayı kuruşu kuruşuna tezgâha bıraktı, fincanını alıp cam kenarındaki bir masaya gitti ve dövizini cama dayayıp oturdu. Kendini yorgun hissediyordu. Kalçası yine sızlıyordu, öyle içten içe öğütülür gibi, kahve de sulu ve acıydı. Dövizine baktı. Kaba tahtanın kenarına takılmış uzun, kıvrıkcık bir saç, camdan giren güneşte sim gibi parlıyordu. Çekmek için uzandı. Bütün sabah dövizi taşımaktan uyuşmuş, katılaşmış parmaklarıyla saçı hissedemedi.

Danışmaya gittiler, öfkeli kadın da bankonun arkasına geçti. Delaware'e, "Sharee sen misin?" dedi.

"Hayır benim," dedi Sharee.

"Onun için geldik," dedi Delaware. Danışmadaki kadın annesine değil de kendisine baksın diye başıyla omuzlarını oynattı, azıcık öne çıktı. "Randevuyu ben almıştım. Dr. Rourke'a muayene olmuştu."

Kadın bir anneye bir kıza baktı. "Peki hanginiz hamile?" diye sordu.



"O," dedi Delaware, Sharee'nin elini tutarak.

"Ben," dedi Sharee, Delaware'in elini tutarak.

"O zaman Sharee Aske o. Peki sen kimsin?"

"Delaware Aske."

Bir anlık sessizlikten sonra, isim kartında Kathryn yazan kadın bu hakikati kabullendi ve Sharee'ye döndü. "Peki, imzalanması gereken bir form daha var," dedi profesyonel bir kararlılıkla, "bu sabah bir şey yemedin değil mi?" Sharee bu kurumsal ses tonuna derhal cevap verdi. "Hayır," dedi başını sallayarak. "Formu da imzalayabilirim."

Delaware, danışmadaki kadının kendisine aniden anlayışla baktığını gördü ama ona karşılık vermedi. Sinirlenme sırası ona gelmişti. "Şu dışarıdaki insanların bize bağırmasına nasıl izin verirsiniz?" diye sordu fevri, titreyen bir sesle.

"Yapabileceğimiz bir şey yok," dedi kadın. "İçeri girmeleri yasak. Ama kaldırım serbest." Sesi sakindi.

"Eşlikçiler var sanıyordum."

"Gönüllüler genelde salı günleri gelir, randevular o güne verilir. Dr Rourke tatile gideceği için size bugün randevu verdi. Şurası canım, tamam mı?" Sharee'ye imzayı atacağı yeri gösteriyordu.

"Dışarı çıktığımızda da orda mı olacaklar?"

"Arabanız nerede?"

"Otobüsle geldik."

Kathryn kaşlarını çattı. Bir an düşündükten sonra, "Eve dönmek için taksi tutmanız lazım," dedi.

Delaware'in taksiyle gitmenin kaç patlayacağı konusunda en ufak bir fikri yoktu. Yanında on bir dolar vardı, Sharee'nin de çantasında on doları filan olacaktı. Belki belli bir yere kadar taksiyle gidebilirlerdi. Sesini çıkarmadı.

"Taksiyi buradan çağırabilirsiniz. Arka tarafa, doktorların park yerine gelmesini söyleyin. Pekâlâ, hepsi bu kadar. Şurada oturup bekleyin, hemşire hemen gelir." Kathryn kâğıtları toplayıp içerdeki ofise geçti.

"Gel," dedi Delaware, bir kanepenin, iki koltuk, üzeri dergi kaplı

sehpadan oluşan bekleme alanına yöneldi. Sharee peşinden gelmek yerine bir müddet danışmada durup etrafına bakındı. Delaware hâlâ öfkeliydi. "Gelsene!" dedi.

Sharee gelip kanepeye oturdu ve etrafı incelemeye oradan devam etti. Yeni kot eteğini, beyaz kovboy çizmelerini ve mavi saten kovboy ceketini giymişti buraya gelirken. Kuafördeki Debi, bir hafta önce saçlarını Nergis Sarısına boyamış ve ıslak perma yapmıştı; bazen biraz fazla kabarıyordu ama bu sabah bir aslanın altın renkli yelesi gibi vahşi ve dolgun görünüyordu. Korku ve heyecan, koyu renk gözlerini parlatmıştı. Delaware ona bakarken tuhaf bir hüznü hissetti. Bir dergi alıp karıştırmaya başladı.

Hoş bir yerdi. Divan ve koltuklar camgöbeği, en sevdiği renk. Delaware dergiye bakıyor ve öfkeli görünüyordu. Bazen Delaware her şeyi biliyormuş gibi davranıyordu. Çok şey biliyor olabilirdi ama anne o değildi, hiç anne olmamıştı. Bilmediği buydu işte. Halbuki Sharee biliyordu. Her şeyi hatırlıyordu, karnının nasıl piyano gibi büyüdüğünü, nasıl durmadan işediğini, annesinin ona nasıl kızdığını. Annesi hep kızardı zaten. David'le birlikte Alaska'ya gittiğinden beri her şey kolaylaşmıştı, annesi olmadan her şey daha kolaydı, evde sadece Sharee ve Delaware olduğunda, olması gerektiği gibi. Delaware'i ilk ânından itibaren hatırlıyordu. O derin yumuşaklığını, minicikliğini, dünyadaki bütün iyi şeyler gibiliğini, onu tutmasını, ona sarılmasını, sonra süt gelmişti ve öyle güzel bir histi ki sen mi bebedin bebek mi sen belli değildi. Delaware bunu hatırlamıyordu. Ama kendisi hatırlıyordu.

Bu sefer hemen anlamıştı, hemen ertesi sabah. Delaware'e hamile kaldığında anlamamıştı çünkü bebek mebek düşünmüyordu, daha anne olmamıştı, sadece Donny'yi ve onu sevmeyi düşünüyordu. Sonra karnı şişmeye başlayınca annesi ona âdetlerini sorduğunda Donny'den ayrılmış Roddy'yle çıkıyordu. Sonra annesi öyle çileden çıkmıştı ki ne Roddy'yle ne başkasıyla çıkamamıştı. Ama bu sefer farklıydı. Bu sefer kendisi öfkelenmişti. O zaman Donny'ye âşıktı. Ama bu farklıydı. Mac'in arabalı sinemada, ara-

bada, hayvanat bahçesindeki maymunlar gibi yaptığı şey farklıydı, bir de üstüne filmi seyrettirmişti sonuna kadar. Mac nihayet onu eve getirdiğinde uzun uzun yıkanmış, duştayken de bir şeyler oluyor diye düşünmüştü. Ertesi sabah yine bir şeyler oluyor diye düşünmüştü. Sonra kanaması başlamayınca anlamıştı. Başlamayacağını anlamıştı. Hem onu anlamadan çok daha önce öfkelenmişti. İnsanlar onun asla öfkelenmediğini düşünürdü ama öfkelenirdi. Karnının içinde, aynı yerde başlayıp sonra sıcak, kırmızı bir ateş topu gibi bütün vücuduna yayılırdı. Söylemezdi ama bilirdi. Her şeyi bilmezdi ama kendinin olan şeyleri bilirdi. İçindeki şeyler onundu. Mac kolunu bükmüş, ağzını kapatmış, hayvanat bahçesindeki maymunlar gibi şeyini içine sokmuştu ama içinde olan şeyler onundu, onların olup olmaması kendine bağlıydı. Delaware olmuştu çünkü onundu, onun olmasını istemişti. Bu farklıydı. Bu bir siğil, kopartmak istediği bir kabuk gibi bir parçasıydı. Mac onu yaralamış, bıçaklamış, içinde bu bu yarayı açmıştı sanki. Yaranın üzeri kabuk bağlamıştı ve yeniden bütün olmak için onu atacaktı. Hayvanat bahçesi maymunu ya da yara filan değildi, kendisiydi o. Özel sınıfa giderken Linda hep böyle derdi. Kendin ol, Sharee. Sen bütün bir insansın, sevimli bir insansın. Çok da sevimli bir kızın var. Onunla gurur duymuyor musun? Sen iyi bir annesin, Sharee. Biliyorum, derdi hep Linda'ya, şimdi de kafasının içinde söylüyordu. Bazen Delaware kendini anne zannediyordu ama değildi. Sharee anneydi. Kürtaj olmak istediğini söyler söylemez Delaware sinirlenmiş, büyüklük taslamaya başlamış, emin misin, emin misin deyip durmuştu ama Sharee ona neden emin olduğunu açıklayamamıştı. Anlaman için anne olman lazım, demişti. Bazen öyleymişim gibi geliyor, demişti Delaware. Sharee onun neyi kastettiğini biliyordu. Ama kendisi öyle annelikten bahsetmiyordu. Sen, sen olmadan önce bendin, demişti Delaware'e. Seni ben yaptım. Ben var ettim. Ama bu seferki öyle değildi. Bu ben değilim, bu benim istemediğim kötü bir parçam, şeytan tırnağı gibi. Çüş, anne! demişti Delaware. Sharee de ona, küfretme demişti. Neyse Delaware, kendisinin ne yaptığına bildiğini anlamış, emin misin diye sor-

mayı bırakmış ve Dr. Rourke'tan randevuyu almıştı. Şimdi camgöbeği divanda hüzünlü hüzünlü oturuyordu. Sharee elini tuttu. "Sen benim Parlak Zırlı Şövalyemsin," dedi. Delaware hakikaten şaşırılmıştı buna, "E çüş Anne," dedi ama öfkeyle değil. "Küfretme," dedi Sharee.

İçeriden bir hemşire geldi, çirkin açık yeşil pantolon gömlekten oluşan bir üniforma giymiş beyaz bir kadın. Gülümseyerek ikisine baktı. "Merhaba!" dedi.

"Merhaba!" dedi Sharee ve güldü.

Hemşire elindeki kâğıtlara baktı. "Sadece kontrol etmek için geldim," dedi. "Sen Sharee'sin herhalde," dedi Delaware'e. "Kaç yaşındasın Sharee?"

"Otuz bir," dedi Sharee.

"Evet. Peki sen kaç yaşındasın canım?"

"Ben ona eşlik etmek için geldim," dedi Delaware.

"Ya," dedi hemşire kafası karışmış gibi. Bir kâğıtlara bir Delaware'e baktı. "Operasyon için gelen sen değilsin o zaman?"

Delaware başını iki yana salladı.

"Ama senin yaşını da bilmemiz lazım."

"Ne için?"

Hemşire resmileşti. "Reşit misin?"

"Hayır," dedi Delaware ters ters.

Hemşire bir şey söylemeden arkasını dönüp gitti.

Sharee, kapağında Kevin Costner olan bir dergiyi aldı eline. "Bu adam müthiş," dedi fotoğrafa bakarak. "Frosty'ye takılan bir adam var o da böyle. Hakikaten çok yakışıklı. Her zaman bir hamburger alıyor, kızarmış patates almıyor, üstüne de çilekli dondurma. Ben o yumuşak dondurmaları sevmiyorum. Bir şeye benzemiyor. Ben bildiğin sert dondurmayı seviyorum. Eski moda. Eski moda sert dondurma. Sen de öylesini daha çok seviyorsun değil mi?"

Delaware başını salladı, sonra "Evet," dedi çünkü Sharee kendisine bir şeylerin söylenmesine ihtiyaç duyardı. Ağlamak istediğini fark etti, daha doğrusu ağlamak üzereydi ama ağlamak istemi-

yordu. Omzunda adamın levhasının vurduğu yer yüzünden. Orası acıdığı için ağlamak istiyordu. Yaralanmamıştı. Kot ceketinde yırtık yoktu. Küçük bir kızarıklık olabilirdi, belki gece soyunduğunda göreceği, hatta görmeyeceği. Ama levhanın tahta köşesinin çarptığı yer kendini ayrı bir şey gibi acıyla hissettiriyordu. Kalbini soğutuyor, boğazını şişiriyordu. Derin derin nefes aldı. Hemşire geri geldi.

"Peki canım!" dedi Sharee'yle Delaware'in ortasında bir yere bakarak.

Sharee dans sırası gelmiş gibi fırladı. Delaware'in elini tutup onu da peşinden çekti. "Gel!" dedi, heyecanlı ve güzel görünüyordu.

Norman'm öyle çekip gitmeye hakkı yoktu hiç. Kaba ve bencildi. Dövizi kızın omzuna çarpmamıştı ama çarpmış olsaydı ikisinin de başı yeniden belaya girebilirdi. Böyle bir şey yapmaya hakkı yoktu hiç. Dövizi öyle sallamaya. Kıza vurabilirdi. Hakkı yoktu. Emirlerle asla uymazdı. Norman bu kadar güvenilmez davranmaya devam ederse Bay Young'a söylemesi gerekecekti.

Saat dokuzu geçmişti, artık kimse gelmezdi. Sokağa baktı, ya ya gelen yoktu, geçen arabaların hiçbirisi de yavaşlamıyordu. O çizmelerle, saten ceketle sirk cambazı gibi giyinmiş korkunç kadın nasıl da sürükleyip içeri sokmuştu kızı, öz be öz kızını, nasıl da benziyorlardı. Zavallı kızcağız, onun için dua etmeliydi. Ama o kadar kızgındı ki dua etmesi zordu. Bebek için dua edebilirdi. Baba için de. Zavallı bir oğlandı, kim bilir belki tamirci, belki asker, kesin haberi bile yoktu, *onun* hakları kimin umrunda. Hep kendilerini düşünürler, hep ben hep ben. Buna hakları yoktu. Hepsini hayvandı.

Gırtlığı yanmaya, elleri titremeye başlamıştı yine. Ellerinin titremesinden nefret ederdi. Askerlerin savaş meydanında korktuklarını duymuştu. Ama bu titreme yüzünden kendini Kevory Dedede gibi hissediyordu; sidik kokan karanlık odada, büyük beyaz elleri titreyerek otururdu, bu bardağı tutmama yardım et Mary, son-

ra kafasını sallardı, mahsus, sular çenesinden akar, korkunç titre-yen elleriyle Mary'yi sallardı. Kimse yardıma gelmezdi.

Orada tek başına durmasını istemeye hakları yoktu. Norman' m burada olması gerekirdi. Gönüllü olmuştu. Geçen hafta okulda-ki sekreterin yerine bakmak durumunda kaldığı için sah günü ge-lememiş, onu telafi etmek için bugün gelmişti. Bay Young'a gele-mediğinde telafiededeğine söz vermişti. Sözlerin onun için önemi vardı. Başka kimsenin umrunda değildi. Kafalarına estiğinde geli-yorlardı, işlerine gelmedi mi burada olmak için kendilerini hiç zor-lamıyorlardı. Norman'ın, onu böyle dövizsiz mövizsiz, tek başına bırakıp gitmeye hiç hakkı yoktu, kendinden başka bir şey düşün-müyordu. Belki de Bay Young arabayla geçer, onu burada nöbet tutarken, davaya sahip çıkarken görür diye düşündü ama caddede araba yoktu. Kimse gelmiyordu. Kimse yardıma gelmezdi zaten.

Askerim ben, diye düşündü ve her zamanki gibi düşünce içini kaplayarak onu güçlendirdi. Cesur çocuklar orada bayrağı koru-yorlardı: petrol karası üzerinde, temiz ve parlak dalgalanan bayrak geldi gözlerinin önüne. Görev başındayken Amerikan bayrağı ta-şıyabilir miyim diye soracaktı Bay Young'a. Süpermarkette satı-yorlardı Amerikan bayrağı, sarı kenarlı. Ben Hayat askeriyim. Nö-betteyim. Sırtını dikleştirip, kliniğin önündeki kaldırımında aşağı yukarı yürümeye başladı, çimenliğe gelince topuğunun üzerinde dönüyordu. Asker olmaktan mutlu ve gururluydu.

Koridorda yürürlerken Delaware "Ben de içeri girebilir miyim?" diye sordu hemşireye. Ama kaç yaşında olduğunu söylemediği için gözden düşmüştü. Hemşire yürümeye devam ederek "Dokto-ra sor," dedi, bok ye der gibi.

Sahi neden böyle bebek gibi konuşuyorlardı, hemşireyi bekle, doktora sor?

Dr. Rourke onu selamladı. "Merhaba Della." Neredeyse tuttu-racaktı. Sharee'nin yanında kalıp kalamayacağını sordu. Doktor, operasyon sırasında akrabaların ve konuyla ilgili üçüncü şahısların hastanın yanında bulunmamasını tercih ettiklerini söyledi. Sharee

kocaman bir gülümsemeyle elini bıraktı. Yakışıklı, iri kıyım, kızıl saçlı Dr. Rourke'tan hoşlanıyordu, Delaware'e birkaç kere onu yakışıklı bulduğunu söylemişti. Hevesle hemşirenin peşinden içeri girdi. Dr. Rourke, koridorda Delaware'in yanında kalmıştı. "Merak etme sorun çıkmaz," dedi. Delaware başını salladı. "Saç kestirmekten hallice bu operasyon," dedi hoş bir sesle. Onun başını sallamasını bekledikten sonra ekledi, "Tüplerini bağlayabilirim aslında. Büyük bir şey değil, kendisi de farkı anlamaz."

"Mesele de bu," dedi Delaware.

Doktor anlamamıştı.

"Anlıyor," dedi Delaware.

"Ona tüplerin bağlanması konusunu açıklayabilirim. Böylece ilerisi için korunmayla ilgili endişe etmesi gerekmeyeceğini anlar." Samimiydi, cömertlikte ısrar ediyordu.

"Tekrar çözebilir misiniz?"

"Bir daha..." bir an durakladı.

"Annemin doğumda beyni hasar görmüş," dedi Delaware. Bunu sık sık söylerdi. "Genetik bir şey değil." Bunun canlı bir kanıtı olarak doktora bakıyordu. Doktor öfkeli bir hal almıştı, Kevin Costner gibi, herkes gibi.

"Peki sen bilirsin," dedi, doktorlar asla hata yapmaz. "Ama diyafram kullanmayı tekrar unutmaları kuvvetle muhtemel değil mi?"

"Unutmamış. Unutmaz. O hayvan onu arabalı sinemaya götürüp üzerine çıkmış. Randevuda ırzına geçen birinin yan etkisini istemiyor." Doktorun sabırsızlandığını görünce hızlandı. "Belki günün birinde yeniden bebek sahibi olmak isteyebilir. Onun adına buna karar veremem. Nasıl vereyim?"

Doktor derin bir nefes alıp gürlütiyle bıraktı.

"Peki," dedi. Arkasını döndü. "Merak etme," dedi tekrar. "Çocuk oynucağı." Sallanan kapıdan içeri girdi.

Delaware bir müddet koridorda durduktan sonra orada beklemenin aptalca olduğunu düşündü. Danışmadaki kadına gidip tuvaletin yerini sordu. Daha Altıncı Caddede, Batı yakası otobüsüne binmeden önce çiş gelmeye başlamıştı.

Norman, Cırlak Mary'nin gittiğinden emin olana kadar bekledi ama geri döndüğünde onu yine Kasap Dükkânı'nın önünde buldu, çimenlik boyunca, sırtı dimdik bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu kurma oyuncak gibi, sanki buranın sahibiydi. Kocasını bunu buralara kendini sergilesin diye mi gönderiyordu böyle? Hepsini aynıydı, bacaklarının üzerinde yaylanır, neleri var neleri yoksa gösterirlerdi. Young yalakası. Bay Young şöyle diyor, Bay Young böyle diyor. Young'ın ne dediğini kendisi gayet iyi biliyordu. Ben insanların ve meleklerin diliyle konuşurum. Young'ın ne dediğini de biliyordukendisinin ne yaptığını da. Onun ne yaptığı onları ilgilendirmezdi. Evlerinde olmaları gerekirdi, ev işi yapsınlar, ayak altında dolaşmasınlar. Geriye dönüp adanın etrafında bir tur atmaya karar verdi, belki köşeye gelene kadar Mary gitmiş olurdu. Sonra birden ne yaptığını fark edip durdu. Dosdoğru yoluna devam etti. "Tamam," dedi, "artık nöbeti ben devralıyorum."

"Görevliyim ben," dedi Mary, yüksek, titrek sesiyle.

"Nöbeti ben devralıyorum dedim," dedi ve başının titreyerek iki yana sallandığını gördü. Mary yine de yerinden kıpırdamamıştı. "Bay Young'a bu davranışlarından bahsedeceğim," diye cırladı.

"Ben burada duruyorum," dedi Norman.

"İyi, dur," dedi Mary ve tekrar aşağı yukarı gidip gelmeye başladı. Norman dövizini kaldırmış duruyordu. Kadın, elleri iki yanına yapışık, omuzları kısılmış, topukları kaldırımda tıkırdayarak, bir sağdan bir soldan gelip geçiyordu! Sırtını dikleştirmek için elindeki dövizin sopasını ona yutturması vardı! Norman ona bakmıyordu hiç. Kasap Dükkânı'nın basamakları önünde yerini koruyor ve dövizini tutuyordu. Tanrı şahidiydi.

Tertemiz, yeşil tuvalette oturan Delaware ağlamaya karar vermişti; annesi başka işlerle meşgulken, kendi başına gözyaşlarını akıtıp burnunu çekecekti ama ağlayamadı tabii, sadece gırtlığında bir yanma hissi vardı. Gömleğinin düğmelerini açıp sağ omzuna bak-



mak için aşağı sıyırdı, adamın levhasının acıttığı yere, boynuyla omuz başının ortasına. Hafif bir kızarıklıktan başka bir şey yoktu, o da muhtemelen Sharee'nin tutmadığı eliyle ovalamaktan olmuştu.

Bekleme odasındaki divana döndüğünde arkasına saklanmak için sehpadan bir dergi aldı. Bir şeyler hakkında birtakım kelimeler okuyordu ama bu arada dua edeceğim diye bağırان kadının bacaklarıyla ayakları geliyordu gözünün önüne bütün netliğiyle. Ten rengi çorap ve alçak topuklu lacivert ayakkabı giymişti. Eteği de lacivertti, beyaz benekli ve pileliydi. Üst tarafını gözünde canlandıramıyordu Delaware. Sadece, annesi, annesi diye bağırان sesi geliyordu kulaklarına. Adam kahverengi pantolon, kahverengi ayakkabı ve çizgili gömlek giymişti. Yaşlı olduğu için sarkık bir göbeği vardı ama yüzü yoktu çünkü yüzünün önünde bir şeyleri dilimler gibi o sıçan resmini sallıyordu, yukarı aşağı, balta gibi, Sharee ve Delaware yaklaştıkça onlara vurana kadar sallamaya devam etmişti.

Oturduğu yerde büzüldü.

"Delaware güzel isim," dedi Kathryn, danışma masasının arkasından ama Delaware'in bu kelimeleri anlaması biraz zaman aldı. "Neden bu ismi seçmişler?"

"Sesi annemin hoşuna gidiyormuş."

"Duyulmamış bir isim."

"Ona bakarsan Indiana Jones diye de isim var."

Kathryn gülerek başını salladı. Önündeki kâğıtları dosyaya koydu. "Sizinle yaşayan başka kimse yok mu?"

Delaware bu soruya kızmadı çünkü Kathryn'in sesi rahattı ve şeker kahverengisi yüzü artık öfkeli değil yorgun görünüyordu. "Yok," dedi.

"Sen liseye mi gidiyorsun?"

"Evet."

"Çalışıyor musun?"

"Yazları. Annem Frost-T-Man'de çalışıyor. Hep çalışır."

"Ne iyi," dedi Kathryn yumuşak bir sesle. Biraz daha ortalığı topladı. "Derslerin iyidir," dedi soru gibi değil de biliyormuş gibi.

"Evet."

"Belli zaten. Üniversiteye gidecek misin?"

"Giderim herhalde."

"Ne iyi," dedi Kathryn tekrar. "Kesin başarılı olursun."

Gözyaşları aniden geldi, sessizce boşalıp sonra kurudular. Delaware yirmi kadını öldüren bir adam ve içine şeytan girmiş çocuklarla ilgili iki filmin tanıtımını okudu. Hemşire gelip "Arkadaşın kendine geliyor, canım," dedi.

Delaware koridorda onu takip etti. Hemşire arkasına dönmeden konuşuyordu. "Biraz gergin olduğu için doktor yatıştırıcı verdi. Yarım saat kadar baş dönmesi yapabilir. Ondan sonra giyinebilir." Delaware'i temiz, yeşil, penceresiz bir odaya götürdü, içeride ikisi boş üç yatak vardı. Sharee, saçları arkada toplanmış, makyajı silinmiş, çocuk gibi yataklardan birinde yatıyordu. Gözlerini Delaware'e odaklamaya çalıştı ve uykulu uykulu gülümsedi. "Hoşgeldin bebeğim!" dedi.

---



## BODRUMDAKİ KAŞIKLAR



GEORGIA, kızı Rose'un odasındaki dolabın üst raflarını temizlemek için tabureye çıkmış, el yordamıyla en üst rafın köşesine uzanırken, eline köşeli, yassı bir nesne geldi. Günişığına çıkarıldığında bu nesnenin süslü bir mandalı olan, küçük, deri kaplı bir kutu olduğu anlaşıldı; içinde mavi kadifenin üzerine dizilmiş, altın ve gümüş kaplı, bir havari kaşığı takımı vardı. Büyük takımlarda olduğu gibi hepsi başka başka havariler değildi, birbirinin aynı, küçük sakallı, sevimli ve kuşkusuz değerli altı havariden oluşuyordu. Georgia'nın evi, 1899'da inşa edildiğinden beri epey sahip değiştirmişti ve içlerinden biri, 1910 Haziranında tatile giderken ya da 1951 Eylülünde bir seneliğine seyahate çıkarken, temizlenme ve toparlanma telaşıyla, havari kaşıklarını, belki gümüş şamdanlarla birlikte, Jan Valjean'ın bile erişemeyeceği o yüksek, karanlık köşeye tıktırmış, bir ay ya da bir yıl sonra geri döndüğünde şamdanları çıkarmış ama kaşıkları unutmuş, misafir geleceği zaman küçük fincanların tozunu alırken, James, Edith Teyzenin hediye ettiği kaşıkları ne yaptım acaba, demişti. Hani şu küçük çay kaşıklarını? Sonra San Diego ya da Saskatchewan'a taşınmış, kaşıklardan geriye, ne zaman fincanları çıkarsa hissettiği, ah nerede o eski güzel günler hüznünden başka bir şey kalmamıştı. O kaşıklara ne oldu hakikaten merak ediyorum!

Georgia kaşıkları minnet, vicdan azabı ve batıl inançla, evden gelen bir hediye olarak kabul etti. Mimari bir özelliği olmasa da karakterli bir evdi: Batı tarzı, Victoria dönemine ait ahşap, iki katlı, bodrumu ve tavanarası, içine kaşık saklayacak sayısız dolabı olan bir ev. Georgia'yla kocası birkaç yıl önce eve bir bebekle taşınmış, o günden bu güne iki bebekleri daha olmuştu. Çocuklar için bu ev dünyanın merkeziydi, "yuva" kelimesinin ilk göndergesi; onlar bu kelimede anababalarının duydukları, başka merkezlerin, başka başlangıçların yankılarını duymuyorlardı. Ailenin evde açılmamış kutular arasında geçirdiği ilk gece, yukarıda belirsiz bir yerden büyük bir gürültü gelmişti, zaman zaman kapıları kendi kafalarına göre açılırdı ama bu durum hiç korkutucu hatta tuhaf bir hal almamıştı; şimdi çay kaşıklarının ortaya çıkmasıyla artık anlaşma mühürlenmiş gibi gelmişti Georgia'ya. Ev onu kabul etmişti. Georgia onu sevip ona bakmış, ev de Georgia'yı korumuş ve ona kaşıkları vermişti. Olayı bu şekilde algıladığı için, bu alışverişten çok memnundu. Kocasıyla birlikte, kaşıklarla kullanmak üzere altı tane küçük fincan almışlar, çocukların büyüdüğü ve evi birer birer terk ettiği zaman zarfında, kaşıkları kullanmaya ve ikamet etmeye devam etmişlerdi.

Havari kaşıklarını bulduktan on beş yıl kadar sonra Georgia evin neresinde olduğunu bilmediği bir odanın, hangi duvarında olduğunu bilmediği kapısından girmiş ve evin daha önce varlığından haberdar olmadığı geniş bir bodrumu olduğunu görmüştü. Buranın zemini de onun önceden bildiği bodrum gibi siyahımsı, kullanmaktan parlamış betonla kaplıydı ama daha ışıklı, daha temiz, daha genişti. Kendini içinde bulunduğu koridorun sakin, temiz bir havası vardı ve çok geçmeden koridorda genç bir kadınla karşılaştı.

Evine böyle geniş bir alanın katılmasının verdiği keyif ve onu keşfetme heyecanı, yabancıнын varlığı yüzünden başta biraz bozulsada, sağduyusu ve inatçı adalet duygusu sayesinde Georgia bu geniş alana asla ihtiyaç duymadığını ve kullanmadığını düşünerek, burası benim malım duygusundan kurtulmuştu ama şimdi burayı bulduğuna göre kullanmak da isteyebilirdi. Dürüst, kalender

ve rahat davranan genç kadına karşı düşmanlık hissetmemiştir bu yüzden de. Konuşurlarken Georgia'nın ona duyduğu yakınlık, koridorun sağındaki odaları, şu anda işte olan iki genç kadınla paylaştığı ifşaatına rağmen bozulmamıştır.

Odalar pek büyük değildi –işgalcileri pek de kendi haklarını savunmaya teşebbüs etmeden, Georgia'yı istediği yere bakmaya davet etmişti– derli toplu da görünüyorlardı ama biraz soğuk ve sıkışık tıktılar. Bu üç arkadaşın eğer istiyorlarsa burayı kullanmamaları için sebep yoktu. Georgia'yla kocası olsa olsa buraya ıvır zıvır yığılardı. İçinde yaşanması daha iyiydi.

Misafirle ev sahibi (iyi ama hangisi hangisiydi? Latince ve Fransızcada ikisi için de aynı kelime kullanılır: peki ya meleklerin misafirliği?) kazan dairesine şöyle bir göz attıklarında evin bu bölümündeki serinlik için başka açıklama aramaya gerek kalmadı. "Kazanımız var ama kullanmıyoruz," dedi genç kadın; kapıyı şöyle hafifçe aralayıp hızla gösterdi ama yetti. Georgia hemen geri çekildi ve böyle bir kazanı kurcalamanın akıllıca olmayacağını teslim etti. Çıkardığı muazzam uğultu, parlak alevleri, kazanı konfor kategorisinin dışına çıkarıyordu. Böyle bir makineye valfler ve filtreler, alengirli küçük termostatlar takmak yerine biraz serinde oturmak daha iyiydi. Ev için yapılmamıştı. Daha derin bağlantıları vardı. Havanın burada bu kadar sakin ve temiz olmasına şaşmamak lazımdı!

Genç kiracı ona koridorun sonundaki büyük, boş odayı gösterdiğinde Georgia hemen kafasında burayı tefriş etmeye başladı. Balo salonu gibiydi, uzun, tertemiz, bomboş. Burada dans edilebilir ya da çalışılabilirdi, büyük, temiz bir çalışma odası. Odaların en güzelini boş bıraktıkları için genç kadınlara duyduğu minnettarlık, Georgia'ya kiracının, daha önce de duyduğu ama kaçırdığı (hep kaçırdı böyle) ismini tekrar sorma cesareti verdi. Ann'di ismi, Georgia hem bu ismi hem de sahibini sevdiği için, soracak cesareti kendinde bulduğuna memnun oldu.

Ama bu keyfi bölerek, koridorun sonunda, büyük odanın solundaki kapı açıldı ve dışarıdan, herhalde bahçeden, ne tuhaf, içe-

riye orta yaşlı, orta boylu ve besbelli bayağı bir kadın girdi. Bir açıklama yapmadan, bir özür dilemeden, kazan dairesinin orada, kızların odasının karşısındaki odada kaldıklarını söyledi kocasıyla birlikte. Kocasını uyuyordu ve kimsenin onu uyandırmasını istemiyordu. Orası onların odasıydı ve Georgia'yı ilgilendirmezdi.

Bodrum katında üç sessiz, sorumlu, genç kadın başka bir şeydi; birisi küstah, öteki yatakta orta yaşlı bir çift başka bir şey. Georgia'nın canı sıkılmıştı. Kadının savaştığı ama kaçak bedeninin arkasından görünen, kirli çarşaf kokulu, pekâlâ üst kattan çalınmış olabilecek ufak tefekle dolu odayı görünce sıkıntısı öfkeye dönüştü. "Burada kalamazsınız," dedi kadına, kadın ona talepler ve tehditlerle karşılık verdi. "Avukatımızı arayıp size kira bakayası için dava açacağım," dedi Georgia hışımla.

Bu bir zaferdi. Tartışılmaz bir zafer: yabancı bir bodrumda, öfkeyle "kira bakayası" gibi bir lafı bulup çıkartmak! Sevimsiz kadının yenilerek (ihtilafli odaya) çekildi ve Georgia Ann'e, uzun, aydınlık, havadar, vaatkar odaya döndü. Çalıntı eşya fikri ona bazı şeyler hatırlatmıştı ama öteki kadının aksine Ann'e güvenebileceğini hissediyordu.

Geçen yaz, uzun bir tatile çıkmadan bir-iki gün önce, gümüş çay kaşıklarını kaldırdığını anlattı. Anneannesinin topladığı, Victoria döneminden kalma, tuhaf ama kıymetli yirmi kadar hatıra kaşığıydı bunlar, 1906 depremi ve Büyük Buhran zamanı gümüşleri alıp kaçan kiracı gibi badireleri atlatan yegâne aile yadigarlarıydı. Kaşıklar hem kullanışlıydı hem de şimdi gümüşün artan fiyatı düşünülmürse, acayip değerliydi; yazın akli onlarda kalmasın diye saklamıştı. Ağustos ayında geri döndüğünde, temizlik ve toplanma telaşıyla onları biraz fazla iyi sakladığını fark etmişti. Tavanarasındaki sandıklar, bodrumdaki raflar, mutfak girintileri, bütün dolaplar haftalar boyu hallaç pamuğu gibi atılmıştı. Kaşıklar hırsızların da sahiplerinin de ulaşamayacağı bir yerdeydi. "Onları," dedi Georgia, imkânsız olduğunu bile bile, yine de insanın varlığından haberdar olmadığı bir bodrumda her şey mümkün olabilirdi, "burada bir yerlere koymamış mıdır değil mi?"

Genç Ann başını iki yana salladı. Kaşıkların burada olmadığına emindi. Nerede olduklarını biliyorsa bile, üzgün görünmekle birlikte söylemedi. Georgia'ya çok sonra dank etti, sessizliğinin, evin nihayet alışverişi tamamlamış olduğu manasına gelebileceği.

---





# YAZIN SEATOWN'DA PAZAR GÜNÜ



PAZAR SABAHİ hepsi buradalar. Geç uyanmışlar, motel odasında üzerlerinde pijamaları, esniyorlar. Pazar gazetesini okuyorlar. Pencereelerde güneş. Sonra geç kahvaltı için dışarı çıkıyorlar. Kahvaltıda çizgili göbekler, bağcıkları çözüük kalın beyaz ucuz ayakkabılar da küçük geniş ayaklar, gülmeyen anneler hücumu yaşanıyor. Kahvaltı edildikçe ediliyor, edildikçe ediliyor, sonra kumsal.

Hepsi kumsalda aileleriyle birlikte yalnız ve Koreli-Amerikalı Presbiteryenler, ayinden sonra İsa'ya Korece senalarla voleybol oynuyor ve başka Hristiyan-Amerikalılar da gelmiş ama yüzlerini çevirip de dalgalara baktıklarında hepsi kumsalda tek başına inançsız ve milletsiz. Dalgalar her birine teker teker geliyor. Çok çok dalgalar. Çoğu dalgalara bakmıyor. Çoğu arkalarını dönüyor. Bazıları kum tepelerinin arasında öpüşüyor. Büyük dalgalar kırılıyor ve küçük çocuklar martı gibi çığlık atarak koşuyor ve martılar çığlık atıyor, kaçıyor ve çığlık atıyor ve uçuyor. Küçük geniş ayakları kırmızı. Çoğu Amerikalı kirli beyaz ayakkabıları içinde dışa dışa bakan büyük ayakları üzerinde yürüyor. Çoğu Amerikalı koşuyor. Koşuyor. Koşuyor. Dalgaların yanında sağlıklarını umursamayan dalgalara bakmadan derin derin soluyarak koşuyorlar. Voleybol oynayanların yanında koşan Amerikalılar ve uçan martılar ve her zamanki gibi akın akın gelen dalgalar yaşanıyor.

Pazar ikindisi dalgalar vurup kırılıyor ve çocuklar bağırıp kaçıyor ve yavaş yavaş azalıyorlar. Dalgalar geliyor her zamanki gibi akın akın. Dar sokaklarda motorlar çalışıyor. Araba kapıları açılıyor, çarpıyor. Arabalar gidiyor, gidiyor, gittiler. Güneş batıyor, batıyor, battı. Öpüştükleri kum tepeleri soğuk.

Pazar akşamı burada değiller ama kumsalın ilerisinde başkalarının şarkılar söylemek için kaldığı yerde ateş yanıyor. İnançsız bir köpek suyun kenarında aşağı yukarı koşuyor. Son ışıkları da getiren dalgaların arkasında deniz gri. Nereye gittiler, nereye? Gittiler. Eve yapay hayatın küçük parlak kutusuna. Yataktalar çarşaflarda kumlarla. Dualar, küçük geniş kırmızı ayaklarda yanık kremi. Rüyalarında martılar uçuyor. Dalgalar onları uzun kollarıyla sallıyor. Herbirini. Onların olmadıkları kumsal gri ve yarım ay beyaz. Yarım ay pazar gecesiyle pazartesi sabahı arasında uzakta yatayda gri denizde hiçbir şeyi umursamayan dalgaların arkasında batıyor.

---

# KURAKLIK



*Judith ve Ruth için*

SARAH DOMATESLERİ SULUYOR, yeşilli kırmızılı sarılı, küçük armut şekilli, orta boy erik şekilli ve büyük boy domates şekilli domatesleri, hangisinin hangisinde olduğu anlaşılmayacak şekilde birbirine karışmış, büyük, gürbüz altı kök bitkinin dibindeki karığa hortumla su veriyordu. Küçük, sarı, armut şekilli bir domatesi ağzına attı. Tadı ballı turta gibiydi. Yaprakların muhteşem yakıcı kokusu eline sinmişti şimdi. Bir sepet alıp iyice sararmış ve kızarmış olanları toplamanın zamanı geldiğini düşündü ama hele bir sulama bitsin de; iki yaşlı gülün bir içkiye ihtiyacı var gibiydi, en küçük açelya da epey susamıştı. Akşam güneşi eğimli bir acıyla havayı bölüyor, akan suya kırmızımsı bir renk veriyordu. Tekrar baktı, borularda biriken pas akıyordu herhalde. Hortumdan gelen su kızıl kahverengiydi ve gittikçe bulanık bir hal alıyordu. Daha iyi görmek için hortumu havaya kaldırdı. Renk hızla kırmızıya dönüşüyordu. Yere döküldüğünde toprakta bu koyu ve irkiltici renkte birikintiler oluşuyor, yavaş yavaş emiliyordu. Musluğa dokunmadığı halde suyun hızı artmıştı. Hortumun ucundan fışkıran kırmızı su yoğun, hatta katı görünüyordu. Eline değsin istemedi.

Hortumu karığa bırakıp musluğu kapatmaya gitti. Böyle görünen bir suyla bitkileri sulamak pek doğru gelmiyordu. Şaşkın ve huzursuz, arka taraftaki iki basamağı çıkarak mutfığa girdi ve idmanlıyağıyla tel kapıyı arkasından kapadı. Belle lavabonun önün-

de duruyordu. "Garip bir şey oldu," diye anlatmaya başladı Sarah ama Belle ona bakıp, "Şuraya baksana," dedi.

Kavisli çelik musluktan kırmızı bir su akıyor, lavabonun beyaz emayesini lekeliyor, akıp gitmeden önce giderin ağzında göleniyordu.

"Termosifondan galiba," dedi Belle.

"Bahçe musluğu da aynı şekilde," dedi Sarah.

Belle biraz durduktan sonra, "Kuraklıktan herhalde. Barajlarda su kalmayınca göllerin dibinde çamur filan geliyor herhalde," dedi.

"Kapasana," dedi Sarah.

Belle sıcak su musluğunu kapadı. Sonra ağır ağır, sanki karşı koyamıyormuş gibi soğuk su musluğunu açtı. Kırmızı, koyu sıvı dışarı fışkırıp, bütün ağırlığıyla lavaboya döküldü. Belle parmağını sıvıya soktu. "Yapma!" dedi Sarah.

"Sıcak," dedi Belle. "Sıcak sayılır." Musluğu kapadı.

Kırmızı damlaların miskin miskin gidere doğru akışını seyrettiler.

"Tesisatçı mı çağırsak?" dedi Belle, "Yok o olmaz – belediyenin su işlerini, su bölümünü, bürosunu filan mı arasak? Ne dersin? Ama herkesin suyu böyle akıyordur herhalde, herkes birden arıyordur şimdi. Depremlerde olduğu gibi."

Sarah ön taraftaki odaya gidip büyük pencereden, kahverengi otların üzerinden yolun karşısına baktı. Mortenson'ların çimenliğini sulayan fıskiye hâlâ çalışıyordu. Kuraklık sınırlamaları yüzünden haftada iki gün sulama yapılmasına izin vardı, bunlardan biri de pazar akşamıydı. Sadece elle ve sadece çalışanlarla sebzeleri sulamaya izin vardı ama Bay Mortenson küçük fıskiyesini açıyor, kimse ona bir şey söylemiyor, onu şikâyet etmiyordu. İki iriyarı motosikletli ergen oğlu olan iriyarı bir adamdı. Belle ve Sarah'yla asla konuşmaz, yüzlerine bile bakmazdı. Oğulları da konuşmazlardı ama bazen pikapları ya da motosikletleriyle gelmiş arkadaşlarıyla konuşurken gözlerini dikip bakarlardı. Bay Mortenson garajında şömine için odun kesiyor, elektrikli testerenin sesi çığlık

gibi yükseliyor, aniden duruyor, yeniden başlıyordu. Bayan Mortenson bir saat önce kiliseye gitmişti; pazar günleri hem sabah hem akşam giderdi. Belle ve Sarah'nın evinin yanından geçerken daima başını çevirirdi.

Telefon çalmaya başlayınca Sarah sesi kesilsin diye açtı. Neenie'ydi arayan. "Sarah! Çok acayip! İnanmayacaksınız! Çişimi yapmak için tuvalete girdim bir de baktım kıpkırmızı olmuş, dedim ki yok artık âdet mi görüyorum, sonra çüş dedim altmış *altı* yaşındasın! Hem rahmin de alındı. Sonra eyvah dedim böbreklerde bir şey var, günlerim sayılı, yine de ellerimi yıkamak için *musluğu* açtım ki ne göreyim su kıpkırmızı. Yani bende bir acayiplik yokmuş, sorun şebeke suyundaymış, sence de garip değil mi? Öğrenci şakası gibi bir şey mi acaba? Eleanor, kuraklıktan su deposundaki su çok çekildiği için çamur geldiğini düşünüyor ama belediye aradım ve kimsenin olağanüstü bir durum bildirmediğini söylediler. Sizin suda bir tuhaflik yoktur herhalde?"

"Var," dedi Sarah, durduğu yerden, alçalan güneşin Bay Mortenson'ın fiskiyesinden çıkan kristal damlaları parlatmasını seyrederek. "Benim şimdi birini aramam gerekiyor Neenie, seni sonra ararım. Kafayı takma. Tamam mı?"

"Yok kafayı takmıyordum da bana acayip göründü, hadi görüşürüz," dedi Neenie acele acele. "Belle'e selam söyle!"

Sarah, Andrew'u aradı ve makinedeki sesiyle karşılaştı: "Merhaba! Kusura bakmayın, Tom'la ben şu anda telefona bakamıyoruz ama en kısa zamanda sizi ararız." Bip sesini bekledikten sonra "Andrew ben Sarah," dedi sonra bir an duraklayıp ekledi, "acaba sizin suda..." ve Andrew telefonu açtı: "Merhaba Sarah! Açmadan önce kim arıyor bir bakıyorum. Tom bu konuda suçluluk hissetmem gerektiğini söylüyor."

"Andrew biraz tuhaf bir şey soracağım ama suyunuzda bir acayiplik var mı? Musluk suyunda."

"Bakayım mı?"

"Evet, lütfen."

Sarah beklerken odaya Belle girdi. Divanın üzerindeki kilimi

düzeltiltikten sonra camın önünde durup sokağın karşısına baktı.

"Onların suyu iyi görünüyor," dedi.

Sarah başını salladı.

"Gökkuşakları var," dedi Belle.

Uzunca bir süre sonra Andrew telefona geldi. "Alo Sarah. Tadına baktın mı?"

"Hayır," dedi, hortumdan çıkan koyu, güçlü, parlak kırmızı sıvı gözünün önünde belirdi tekrar.

"Ben baktım," dedi ve sustu Andrew. "Alt katta oturan Bayan Simpson'a sordum. Onlarıki bildiğin su. Bizimki gibi değil."

"Ne yapacağız?" dedi Sarah.

"Belediyeyi arayacağız," dedi Andrew öfkeyle. "Parasını veriyoruz. Böyle bir şeye izin veremezler!"

"İzin vermek mi?"

Andrew bir an sustuktan sonra, "Böyle bir şeyin olmasına izin veremeyiz," dedi.

"Ben milleti arayayım," dedi Sarah.

"Ara. Ben de gazeteden Sandy'yi arayayım. Böyle bir şey..."

"Hayır," dedi Sarah. "İzin veremeyiz. Bir şeyler öğrenirsen beni ara. Ya da bir şeye karar verirsen."

"Sen de. Tamam mı? Görüşürüz. Pes etmek yok, dünyanın sonu değil!" Telefonu kapattı; Sarah da kapatıp Belle'e döndü. "Bir eylem yapmak lazım," dedi. "İyi bir ağıımız var."

Belle mutfağa döndü, Sarah da peşinden gitti. Belle iki musluğu da sonuna kadar açtı. Kırmızı sıvı emayenin üzerinde kıvrıldı. "Yapma, yapma," diye fısıldadı Sarah ama Belle elini sıvıya sokup yıkamaya başladı. "Böyle şarkılar var," dedi. "Ama benim sevdiğim türden şarkılar değil." Muslukları kapadı ve ellerini bile bile, sarı beyaz çizgili kurulama bezine sildi, kısa sürede katılaşmış kahverengiye dönen büyük lekeler bırakarak. "Şebeke suyunu sevmiyorum," dedi. "Hiç sevmedim. Küçük kasabalardaki sular da aynı. Kötü bir tadı var. Ter gibi. Dağlarda buzullardan eriyip akan suları içebilirsin. Havayı içmek gibi. Gökyüzünü içmek gibi. Şampanyasız köpükleri içmek gibi. Dağlara geri dönmek istiyorum Sarah."

"Gideriz," dedi Sarah. "Yakında gideriz." Bir müddet birbirlerine sarılıp sessizce durdular.

"Ne ieeğiz?" diye fısıldadı Sarah. Sesi titriyordu.

Belle biraz geri çekildi ve Sarah'ın yüzüne dökülen saçları geri itti. "Süt," dedi. "Süt içeriz canım."

---





# ETHERGEZER

*Hikâyesever Amerikalılar için*

## *Edna*

Artık Two Blue Moons'a hiç gitmiyorum. Bugün bakkalın vitrini-  
ni düzenlerken sokağın karşı tarafında Corrie'nin barı açtığını gö-  
rünce düşündüm bunu. Hayatım boyunca tek başına bara gitme-  
dim. Sook şeker almak için geldiğinde ona da söyledim, insan ara-  
da gidip tek başına bir bira içse tadı başka türlü mü olur acaba de-  
dim. Sook, anne sen hep yalnızdın zaten, dedi. Ona kendime ayıra-  
cak zaman bulamadığımı, dört kere de evlendiğimi söyledim ama  
bana, o sayılmaz dedi. Sook çok taze. Dağ rüzgârı gibi taze. Need-  
less'in ona, erkeklerin şu köpek bakışıyla baktığını gördüm. Ne-  
dendir bilinmez içim sızladı. Needless'in öyle baktığını görme-  
miştim hiç. Ya ne olacaktı, Sook yirmisinde adam da insan. Bana  
hep kendi başına iyi idare ediyormuş gibi görünmüştü Needless.  
Bağımsız. Onun için huzurlu. Silvia yıllar yıllar önce öldü ama da-  
ha önce bana o kadar da uzun zaman gibi gelmemişti. Onu yanlış  
mı tanıdım acaba. Bunca zaman yanında çalıştıktan sonra. Tuhaf  
olurdu. Tam da öyle bir sızıydı, bir hata yaptığını, dikişi tersten  
diktığını, ocağı açık unuttuğunu fark edince duyduğum türden.

Hepsi bir acayip, bütün erkekler. Onları anlasam bana bu ka-  
dar ilginç gelmezlerdi herhalde. Ama içlerinde en tuhafı Toby  
Walker'dı. Yabancı. Nereden geldiğini öğrenemedim hiç. Roger  
çölden geldi, Ady okyanustan ama Toby çok daha uzaktan gelmiş-

ti. Ben geldiğimde buradaydı ama. Hoş bir adam, tepeden tırnağa karanlık, ormanlar gibi karanlık. Onda yolumu kaybetmiştim. Onda yolumu kaybetmeyi severdim. Keşke şimdide olmasam, o zamanda olsam! Artık hiç kaybolamıyorum sanki. Gidecek tek bir yol var. Zor zahmet de olsa oradan yürümek zorundayım. Nevada çölünü geçen öncüler gibi, ihtiyacım olan bir sürü şeyi yanımda taşıyorum ama ilerledikçe onları bırakmam gerekiyor. Eskiden piyanom vardı ama Platte'ı geçerken değıştokuş etmem gerekti. Güzel bir tavam vardı ama çok ağır geldiği için Rockie dağlarında bıraktım. Bir çift yumurtalığım vardı ama Carson Çukuru'nun oralarda işleri bitti. İyi bir hafızam vardı ama bazı parçaları dökölüp duruyor ve kum tepelerindeki çalılar arasında bırakıyorum onları. Bütün çocuklarım hâlâ gelip gidiyorlar ama artık onların sahibi değilim. Eskiden benimdiler artık değiller. Artık benimle oturuyorlar, Archie ve Sook bile. Benim seneler önce geçtiğim yerlerde yürüyorlar. Dağların batı sırtlarına, portakal bahçelerinin olduğu vadilere benden daha fazla yaklaşacaklar mı acaba? Senelerce geriden geliyorlar. Hâlâ Iowa'dalar. Dağlar akıllarının ucundan bile geçmiyor henüz. Oraya varana kadar benim de geçmezdi. Artık Donner Gölü'nün orada mahsur kalıp birbirini yiyen o öncü kolunun bir parçası olduğumu düşünmeye başlıyorum.

### *Thos. Sunn*

Bu Ether'in ne halt edeceğini bilememek insanın bazen sinirine dokunuyor. Mesela bu sabah suları alçak yakalamak için kör karanlıkta kalkıp üstümde lastik çizmelerim ve ekose ceketim, elimde midye küreğim ve kovamla dışarı çıktığımda, bir gecede içerilere kaçtığını gördüm. Kodumun çölü ve kuru çalıları vardı karşımda. İnsan burada kodumun küreğiyle kazsa kazsa fosil çıkar. Ben şahsen Kızılderililerden biliyorum bunu. Tam manasıyla uygarlaşmış bir ülke, bir kasabada bu tür istikrarsızlıklara izin vermez. Ama 1949'dan beri burada yaşadığım için ve malımı mülkü-

m ü ancak tavuk yemi fiyatına satabileceğim için, beğensem de beğenmesem de vadeyi burada dolduracağım. Daha birkaç yılım vardır herhalde, on, en fazla on beş. Gerçi insan bu aralar hiçbir şeye hiçbir yere güvenemiyor, değil burası. Ama ben kendi başımın çaresine bakmayı severim ve burada bakabiliyorum. Ether'de, şehirlerdeki gibi her şeye hükümet burnunu sokmuyor, her şeyi yasaklamıyor. Belki de çoğunlukla hükümet olduğunu zannettiği yerde olmadığı içindir, gerçi bazen de oluyor.

Buraya ilk geldiğimde bir kadınla ilgileniyordum ama uzun vadede, bir erkeğin bir kadınla ilgilenmemesinin daha hayırlı olduğuna hükmettim. Bir kadın bir erkek için en büyük engel, hükümetten bile daha büyük.

"Kabuk tutmuş ihtiyar bekâr" diye bir tabir vardır, kabuk sadece yüzeyde değilse ta aşağı kadar iniyorsa bu tam da beni tarif ediyor. Ortası yumuşak olan şeyleri sevmem. Bu sert dünyada yumuşaklıktan fayda gelmez. Ben annemin bisküvileri gibiyim.

Annem Bayan J. J. Sunn, 1944'te, 79 yaşında, Wichita KS'de öldü. İyi bir kadındı ve benim genel kadın tecrübeme uyan bir kadın değildi.

Hani şu kutunun içinde sattıkları, tezgâhın kenarına vurunca basınçla dışarı fıskıran bisküvi hamurunu icat ettiklerinden beri onlardan alıyorum; yarım saat fırında pişirince tam benim sevdiğim gibi oluyor, safi kabuk. Eskiden hamuru tek parça pişirirdim ama sonra bölüp bölüp ayrı bisküviler halinde pişirilebileceğini de keşfettim. Kullanma talimatına hiç bakmıyorum, hep karınca duası gibi minicik harflerle yazıyorlar, paket açıldığında da yırtılıyor. Annemin gözlüğünü takıyorum. İyi gözlük.

1949'da peşinden buraya geldiğim kadın hâlâ burada. Kısa bir gönül macerasıydı. Neyse ki sonunda pençesini bana geçiremedi. Öteki adamlar benim kadar şanslı değildi. Defalarca evlendi, evlenmiş kadar oldu ve onlarca yıl elinden bebek arabası düşmedi. Bazen bu kasabada kırk yaşın altında herkesin Edna'nın çocuğu olduğunu düşünüyorum. Ben ucuz kurtuldum. İçinde Edna olan bir rüya vardı, çok gördüm onu. Rüyada küçük bir kayıkla somon

avlamak için denize açılıyorum, Edna da yüze yüze dalgaları aşır kayığa binmeye çalışıyor. Onu engellemek için balık temizleme bıçağıyla ellerine vuruyorum ve parmaklarını kesiyorum, parmaklar suya düşüp küçük mahluklara dönüşüyor ve yüzerek uzaklaşıyorlar. Bebek mi fok mu anlayamıyorum. Sonra Edna tuhaf bir ses çıkararak onların peşinden yüzüyor ve onun aslında bir fok ya da denizaslanı olduğunu görüyorum, güney sahilindeki mağarada yaşayan büyük hayvanlar gibi, açık kahverengi, çok büyük, şişman ve suda çevik.

Bu rüya canımı sıkıyor çünkü haksız. Ben öyle şey yapacak adam değilim. Bakkala gidip de Edna'yı kasada görünce rüyada çıkardığı tuhaf sesi hatırlamak beni huzursuz ediyor. Rakamları doğru yazdığına ve para üstünü doğru verdiğine emin olmak için tuşların üzerinde çalışan, çekmeceleri açıp kapayan parmaklarına bakıyorum. Kadınların sorunu güvenilmez olmaları. Tam manasıyla uygarlaşmamışlar.

### *Roger Hiddenstone*

Kasabaya zaman zaman gelirim. Ayda yılda bir. Yol beni oraya götürürse ne âlâ, götürmezse aramaya kalkmam. Yüz bin dönümlük inek çiftliğim var, bu da epey iş demek. Bazen başımı kaldırdığımda bir gece önce gördüğüm dolunay bakıyorum yeniay olmuş. Yazlar, ağıldan çıkan kasaplık öküzler gibi birbiri ardına geliyor. Gerçi kışları bazen haftalar derenin suyu gibi donuyor ve her şey bir müddet hareketsiz kalıyor. Burada, bu yüksek çölde hava kışın durgun ve berrak olur bazen. Kuzeydeki Baker ve Rainier'den, Hood ve Jefferson'a, Üç Parmaklı Jack'e, doğudaki Kızkardeşler'e, güneydeki Shasta ve Lassen'e kadar bütün zirvelerin, bin, bin beş yüz kilometreye yayılmış vaziyette, güneşin altında durduklarını görmüşlüğüm var. Uçtuğum zamanlarda. İnsan yerden, yeryüzünün o kadar geniş bölümlerini göremiyor ama evrenin geri kalanını görebiliyor, geceleri.

İki koltukluk Cessna'mı bir kısırağa değiştirdim ve genelde Ford pikap kullanıyorum, Chevrolet kullandığım da oldu gerçi. Yolda elli santimden fazla kar olmazsa ikisi de beni kasabaya götürür. Arada sırada kasabaya inip kafede bir Denver omleti yemeyi, karımla oğlumu ziyaret etmeyi seviyorum. Two Blue Moons'ta içip, geceyi motelde geçiriyorum. Ertesi sabah çiftliğe dönüp ben yokken ne arıza çıktığına bakıyorum. Mutlaka bir şey çıkıyor.

Evlendiğimizde Edna sadece bir kere çiftliğe geldi. Üç hafta kaldı. Yatakta o kadar meşguldük ki başka ne yaptık hatırlamıyorum, sadece ata binmeyi öğrenmeye çalıştığını hatırlıyorum. Onu Sally'ye bindirmiştik, Cessna'yı değiştokuş edip üzerine de bin beş yüz dolar aldığım sürü çevirme atı, çok güvenilir bir hayvandır, çoğu Cumhuriyetçiden daha akıllı. Ama Edna on dakikada hayvanın ahlakını bozdu. Dizlerle yapılan şeyleri hayvanın nasıl yorumlayacağını anlatırken Edna bağırmaya ve Sally'yi rodeo atı gibi kamçılamaya başladı. Avludan fırladıkları gibi Ontario'nun yarı yoluna kadar dörtnala gittiler. Ben bizim ihtiyar demirkırı ağırla peşlerinden gittim ama onları bulduğumda dönüş yolundaydılar. Sally pişman görünmüyordu ama Edna bütün akşam sinirli ve hassastı. Hoplaya zıplaya içindeki bütün aşkın akıp gittiğini söyledi. Dediği de doğrudu herhalde çünkü çok geçmeden Ether'e geri dönmek istediğini söyledi. Bakkaldaki işinden ayrıldığını sanıyordum ama bir ay izin almış sadece, Needless'in Noel zamanı işler çoğalınca ona ihtiyacı olacağını söyledi. Kasabayı bıraktığımızın az batısında bulduk, Ochoco Dağları yakınında pek güzel bir yerde ve Edna'nın evinde çocuklarıyla güzel bir Noel geçirdik.

Archie'ye evde mi hamile kaldı yoksa çiftlikte mi bilemiyorum. Çiftlikte olduğunu umut ediyorum, böylece içinde bir şey öğlani geri gelmeye teşvik eder belki. Bütün bunları kime bırakacağımı bilemiyorum. Charlie Echeverria hayvandan anlıyor ama iki gün ilerisini düşünemiyor, değil büyük şirketlerle alıcılarla bile başa çıkamıyor. Şirketlerin buradan kâr etmesini istemiyorum. İşçiler iyi hoş ama onlar da uzun kalmıyor, kalmak da istemiyor. Kovboylar toprak istemiyor. Toprak insanın sahibi oluyor. Ona teslim

olman gerekiyor. Bazen yüz bin dönümdeki bütün taşlar üzerimde ağırlık yapıyor gibime geliyor, kafam da zıvanadan çıkıyor. Hayvanlar da bütün o arazide dolaşıp uzaklardan böğürüyor. Mart karını düzlüklerde donmuş kum gibi savuran rüzgârda buzağılarıyla duruyor inekler. Sabırlarını anlamaya çalışıyorum.

### *Gracie Fane*

Dün o ihtiyar çiftçiyi ana caddede gördüm, Bay Hiddenstone, bir ara Edna'yla evliydi. Nereye gittiğini biliyormuş gibi bir havası vardı ama sokak deniz kıyısında bir yarda bitince cidden şaşşallaştı. Arkasını dönüp o yüksek topuklu çizmeleri, uzun bacaklarıyla, bütün kovboylar gibi ayaklarını kedi gibi atarak geri geldi. Sıska bir ihtiyar. Two Blue Moons'a girdi. Doğu Oregon'a dönmek için iyice kafayı bulması gerek herhalde. Bu kasaba doğuda mı batıda mı benim umrum değil. Neredeyse nerede. Zaten uyduruktan bir yer. Buradan ayrılıp Portland'a gideceğim, Intermountain'da, şu büyük kamyon şirketinde kamyoncu olacağım. Beş yaşında dedemin traktöründe araba kullanmayı öğrendim. On yaşında babamın Dodge Ram'ini sürmeye başladım, ehliyetimi aldığımdan beri annemle Bay Needless için pikap ve kamyon kullanıyorum. Geçen yaz Jase on sekiz tekerlekli tırında bana ders verdi. Hakikaten iyi sürdüm. Doğuştan yetenekliyim. Jase öyle dedi. Gerçi I-5'e çıkamadım pek, bir-iki kere sadece. Kenara çekme, park etme, manevra yapma konusunda daha fazla çalışmaya ihtiyacım varmış. Ben işin çalışmasında değilim de tır durdurduğumda beni koltukların arkasındaki yatağına atıyor, kotumu çıkarıyor ve yeni bir şey öğretime kadar bir müddet düzüşmemiz gerekiyor. Halbuki ben daha uzun mesafe gidip daha çok şey öğrenmeyi, sonra sevişip kahve içmeyi, sonra da başka bir yoldan, mesela fren idmanı yapabileceğim tepelerden geri dönmeyi tercih ederdim. Ama erkeklerin başka öncelikleri var sanırım. Ben direksiyondayken bile elini sırtımdan dolayıp memelerimi mincıkliyordu. Elleri o kadar bü-

yük ki iki memeyi aynı anda tutabiliyor. Güzel bir his veriyordu ama öğretirken konsantrasyonunu bozuyordu. *Oh bebeğim harkasın* diyordu, ben de tırı iyi kullandığımı söylüyor zannediyordum ama sonra o inleme gibi sesleri çıkarmaya başlıyordu, ben de mecburen vites küçültüp duracak bir yer buluyor ve tekrar o yatak bozmasına girmek durumunda kalıyordum. Düzüşürken kafamda vites değiştirme idmanı yapıyordum, işe de yarıyordu. En düşük vitesten en yüksek vitese sonra tekrar en düşüğe. Vitesi iyice artırıncaya *Yüz yirmi yapıyorum!* diye bağırdım. *Peşime aynasız takıldı!* Siren sesi çıkarırdım. Takma adım bu: Siren. Jase ağustosta başka güzergâha verildi. Planımı o zaman yaptım. On yedi yaşını doldurana kadar bakkalın şoförlüğünü yapıp para biriktireceğim sonra Portland'a gidip Intermountain şirketine gireceğim. Seattle'dan LA'ye I-5'te fink atmak istiyorum ya da Salt Lake City'ye gidip gelmek. Kendi tırımı alana kadar. Hepsini planladım.

### *Tobinye Walker*

Gençlerin hepsi Ether'den kaçmak istiyor. Küçük kasabadaki genç Amerikalılar başlarını doğrulttular mı gitmek ister. Kimisi gider kimisi de zaman gelir, gittiğinde nereye gideceğinden bahsetmeyi bırakır. Bulundukları yere varmışlardır. Onların sorunu da, buna sorun denebilirse, benimkinden farklı değil. Önümüzde açılan fırsat penceresi kapanıyor. Ben de burada sokağı geçen çocuklar gibi kolayca yılların ötesine geçiverirdim ama bacağım sakatlandı ve yürümeyi bıraktım. Yaş kemale erdi demek.

Edna'yla ilk tanıştığımız zamanlarda bana tuhaf bir şey söylemişti; neden konuştuğumuzu hatırlamıyorum ama konuşurken birden durup bana bakmıştı. "Doğmamış çocuk gibi görünüyorsun," demişti. "Her şeye doğmamış çocuk gibi bakıyorsun." Ne cevap verdim bilmiyorum ama sonradan onun doğmamış bir çocuğun nasıl görüldüğünü nereden bildiğini merak ettim, ana rahmindeki fetüsü mü kastetmişti yoksa rahme düşmemiş bir çocuğu



mu acaba. Belki yeni doğmuş bir çocuğu kastetmişti. Ama gerçekten doğru kelimeyi kullandığını düşünüyorum.

Burada ilk durduğumda, kazadan önce, kasaba, yerleşim filan yoktu tabii. Gelen giden çok olurdu, bazen de bir mevsim kamp kurarlardı, isimleri olsa da sınırları olmayan bir dağ sırasıydı. O zamanlar insanlar şimdiki gibi istikrar beklemezdi; bir nehrin akmaya devam ettiği sürece nehir olduğunu bilirlerdi. O zamanlar kunduzlardan başka kimse baraj yapmazdı. Ether daima geniş bir alana yayıldı ve o özelliğini korudu. Ama mülkü sürekli değil.

Buradan geçen insanlar genelde dağlardaki nehirden, Humbug Creek'ten geldiklerini söylerlerdi ama bildiğim kadarıyla Ether asla Şelalelerin orada olmadı. Bazen Şelaleler batısında görünür ama genelde o şelalelerin batısındadır, çokluk Sahil Dağlarında kereste ya da mandıra bölgesindedir, bazen denizin yanı başında. Bozuk düzen. Acayip bir yerdir. Çarşıya inip bunlardan konuşmak isterdim ama artık yürüyemiyorum. Artık çiçeklerimi burada açmam lazım.

### *J. Needless*

Kaliforniyalı diye bir şey yok zannederler. Kimse vadedilmiş topraklardan gelemes. Olsa olsa oraya gidilir. Çölde ölür, yol kenarına mezarı kazılır. Ben Kaliforniyalı'yım, orada doğdum, nadiren aklıma düşer. San Arcadio Vadisi'nde doğdum. Meyve bahçelerinde. Çıplak mavi-boz dağlar altında portakal çiçeklerinden beyaz bir körfez. Güneş hava gibi, temiz su gibi, içinde yaşadığın bir şey, bir madde. Bizim yerimiz tepelerin eteğinde küçük bir çiftlikti, vadiye hâkim. Babam şirketlerden birinde idareciydi. Portakallar beyaz çiçek açar, tatlı, latif kokulu. Cennetin kıyısı demişti annem bir keresinde, bir sabah çamaşırları asarken. Söyleyişini hatırlıyorum. Cennetin kıyısında yaşıyorduk.

Ben altı yaşındayken öldü, bu söylediğinden başka pek bir şey hatırlamıyorum onunla ilgili. Şimdi bakıyorum karım öleli de o

kadar uzun zaman oldu ki onu da unuttum. Kızımız Corrie altı yaşındayken ölmüştü. O zaman sanki bunda bir mana var gibi görünmüştü ama varsa bile ben bulamadım.

On yıl önce Corrie yirmi bir yaşına basınca, doğum gününde Disneyland'a gitmek istediğini söyledi. Benimle. Beni de peşinden sürükledi. Beyni sulanmış, fare kıyafetli insanları, gerçekte olmadıkları yerler gibi gösterilmiş yerleri görmek için epey para döktük. Oranın olayı da bu galiba. Toprağı sıhhi bir şeye dönüşene kadar temizliyorlar, sonra toprak görüntüsü verecek şekilde etrafa yayıyorlar ki elin değerse kirlenmesin. Her şeyin kontrolü senin ve Walt'un elinde. Nereye gidersen git, uzaya, okyanusa, İspanya şatolarına her şey sıhhi, hiç pislik yok. Çocuk olsam hoşuma giderdi, o zaman en önemli şey bir şeyleri idare etmek gibi gelirdi. Fikrim değişti, bakkal dükkânı açtım.

Corrie nerede büyüdüğümü görmek istediği için San Arcadio'ya gittik. Bulamadık, yani benim aklımdaki şeyi bulamadık. Sadece çatılar, evler, sokaklar ve evler vardı. Hava kirliliği öyle çoktu ki dağları saklıyordu ve güneş yeşil görünüyordu. Yazıklar olsun, hemen çıkart beni buradan, dedim, güneşin rengini değiştirmişler. Corrie evimizi aramak istiyordu ama ben ciddiydim. Beni hemen çıkart buradan, dedim, doğru yerdeyiz ama yanlış yılda. Walt Disney'in keyfi isterse kendi mülkündeki pislikten kurtulsun ama bu biraz fazla oluyor. Bu benim mülküm.

Öyle hissettim. Sanki bu eskiden benim sahip olduğum bir şeydi ve üzerinden bütün toprağı kazımışlar, altından beton ve elektrik telleri çıkmıştı. Hiç görmeseydim daha iyiydi. Buraya gelenler, durduğu yerde durmayan bir kasabada yaşamaya nasıl katlanabiliyorsun diye soruyorlar, hiç Los Angeles'e gelmişler mi acaba? Nerede istersen orada.

Elimde Kaliforniya da kalmadığına göre ne kaldı? İyi bir iş. Corrie hâlâ burada. Kafası iyi çalışıyor. Çok konuşuyor. O barı adam gibi işletiyor. Kocasını da iyi idare ediyor. Annem vardı, karım vardı dediğimde ne diyorum aslında? Portakal çiçeklerinin nasıl koktuğunu, beyazlığı, güneşi hatırladığımı söylüyorum. Bunu

taşıyorum kendimle. Corrina ve Silvia, isimlerini taşıyorum. Peki neyim var?

Sahip olmadığım şey her gün hemen burada bir kol boyu uzaklıkta. Pazar hariç her gün. Ama elimi uzatamıyorum. Kasabadaki bütün erkekler ona bir çocuk verdi, ben sadece haftalık yevmiyesini veriyorum. Bana güvendiğini biliyorum. Mesele de bu. Artık çok geç. Beni neden yatağında istesin ki, sağlık sigortam için mi?

### *Emma Bodely*

Varsa yoksa seri katil. Hiç sebepsiz, öldürdüğü kişiyi şahsen tanımadan, birbiri ardına cinayet planlayıp gerçekleştiren bir adama herkes doğal ilgi duyarmış, öyle diyorlar. Üç küçük oğlan çocuğa işkence eden, işkence ederken fotoğraflarını çeken, öldürdükten sonra da cesetlerinin fotoğraflarını çeken bir adam yakaladılar şehirden. Yetkililer şimdi bu fotoğrafları ne yapacaklarını tartışıyorlar. Albümünü çıkarsalar iyi para kazanırlar. Başka bir küçük oğlan çocuğunu tam kandırmış götürürken polis tutuklamış, kâbus gibi. Kaliforniya, Teksas ve galiba Chicago'da insanları parçalayıp bölen adamlar vardı. Tabii bu işin mazisi ta Karındeşen Jack'e kadar uzanıyor, fakir kadınları öldürmüş, sözümona İngiliz kraliyet ailesi mensubuymuş, kuşkusuz ondan önce de başka seri katiller vardı, kraliyet ailesi mensupları ya da imparatorlar ya da binlerce binlerce insanı öldüren generaller. Ama savaşlarda insanları hemen hemen aynı anda öldürüyorlar, birer birer değil, yani onlar kitle katili, seri katil değil ama ben farkı pek anlamıyorum. Ne de olsa öldürülen insan öldürülmüş bir kere.

Ether'de bir seri katil olsa çok şaşardım. Erkeklerin çoğu savaşlardan birinde ordudaymış ama masa başı işi yapmadılarsa onlar kitle katiliydi olsa olsa. Burada kim seri katil olur bilemiyorum. En son benim haberim olurdu mutlaka. Görünmezlik iki taraflı. Görünür olduğum zamanlarda gördüğüm kadar çok şey görüyorum ben de artık. Öte taraftan görünmez olduğum için seri

kurban olma ihtimalim de daha düşük.

İnsanların bahsettiği o doğal ilgi neden seri kurbanlara yönelmiyor hayret. Belki de otuz beş yıl ilkokul öğretmenliği yaptığım içindir ya da belki doğal olmadığım içindir çünkü ben o üç küçük çocuğu düşünüyorum. Üç-dört yaşlarındaymışlar. Bütün hayatları topu topu birkaç yıl sürmüş, ne tuhaf, kedi gibi. Dünyalarında birdenbire anneleri yerine onların canını acıtacağını söyleyen ve acıtan bir adam beliriyor, hayatlarında acı ve korkudan başka bir şey kalmıyor. Korku ve acı içinde ölüyorlar. Ama muhabirler sadece nerelerinin kesildiğini, ne kadar çürümüş olduklarını filan anlatıyor, hepsi bu. Onlar küçük çocuklardı, adam değil. İlgi uyandırmıyorlar. Onlar sadece ölü. Ama seri katili anlattıkça anlatıyorlar, psikolojisini tartışıyorlar, ailesinin onu nasıl bu kadar ilginç bir hale getirdiğini anlatıyorlar ve sonsuza kadar yaşıyor, Karındeşen Jack gibi, Karındeşen Hitler gibi. Buradakilerin hepsi küçük oğlanlara seri tecavüz eden ve fotoğraflarını çeken, seri işkence eden ve seri katleden adamın adını hatırlıyor. Adı Westley Dodd'du, peki ki çocukların isimleri neydi?

Tabii biz de onu öldürdük. İsteddiği buydu. Onu öldürmemizi istedi. Onu asmak kitle cinayeti miydi yoksa seri cinayet mi bilemiyorum. Hepimiz birden yaptık, savaştaki gibi, demek ki kitle cinayetiydi ama hepimiz ayrı ayrı yaptık, demokratik bir şekilde, bu yüzden sanırım seri cinayetti de. Seri katil olmaktansa seri kurban olurum daha iyi ama seçme şansım yok.

Seçeneklerim gittikçe azaldı. Zaten hiçbir zaman fazla seçeneğim olmadı, cinsel arzularım hayattaki konumuma uygun değildi, âşık olduğum kimsenin bundan haberi olmadı. Ether yer değiştirdiğinde hoşuma gidiyor, nerede yaşayacağıma dair yeni bir seçenek gibi, tek farkı şu ki kendim seçmek zorunda kalmıyorum. Ancak çok küçük seçimler yapabiliyorum. Kahvaltıda ne yiyeceğim, yulaf ezmesi mi mısır gevreği mi, yoksa meyve mi? Bakkalda kivinin tanesi on beş centti, ben de yarım düzine aldım. Birkaç sene önce çok egzotikti, Yeni Zelanda'dan mı ne yeni gelmişti, tanesi bir dolardı, şimdi Willamette Vadisi'ne ekmişler bütün. Ona

bakarsan Willamette Vadisi de, Yeni Zelanda'da yaşayan birine çok egzotik gelebilir. İnsanın ağzına serin serin geliyorlar ya çok hoşuma gidiyor, etleri de serin görünüyor, tatlı şeffaf bir yeşil, yeşim taşı gibi. Böyle şeyleri hâlâ gayet net görüyorum. Sadece insanlar karşısında gözlerim şeffaflaşıyor, her zaman ne yaptıklarını görmiyorum, onlar da bazen gözlerim havadan ibaretmiş gibi arkamda bir yerlere bakıp "Ee Emma, hayat sana nasıl davranıyor?" diyorlar.

Hayat bana seri kurbanmışım gibi davranıyor, teşekkür ederim.

Beni görüyor mu, içimi görüyor mu merak ediyorum. Bakmaya cesaretim yok. Utangaç bir kadın kendi billur hayallerinde kaybolmuş. Keşke ona kol kanat gerebilsem. Birinin ona bakmasına ihtiyacı var. Bir bardak çay. Bitki çayı, ekinezya belki, bağışıklık sisteminin biraz kuvvetlenmesi lazım bence. Pek pratik biri değil. Ben çok pratiğimdir. Onun hayallerinin çok altında.

Lo beni hâlâ görüyor. Tabii Lo da seri katil, kuş ve köstebekler söz konusu olduğunda, ama kuş tam ölmediğinde canım sıkılsa da fotoğraf çeken adamla aynı şey değil. Bay Hiddenstone bir keresinde, kedilerin yavrularına avlanmayı öğretmek için fareleri ya da kuşları hemen öldürmediğini söylemişti, yani zalimlik gibi görünen şey aslında düşüncelilikmiş. Gerçi baba kedilerin yavru kedileri boğduğunu, hiçbir baba kedinin yavru büyütmediğini ve onlara düşünceli düşünceli avlanmayı öğretmediğini biliyorum. Anne kedi yapıyor onu. Baba kedi, kraliyet ailesinin Karındaşen Jack'i. Ama Lo'yu kısırlaştırdım bu yüzden de etrafta yavru kedi olduğunda anne kedi gibi ya da en azından amca kedi gibi davranıp avladığı kuşları onlara götürebilir. Bilmiyorum. Başka kedilerle fazla haşır neşir olmuyor. Evin yakınında duruyor, gözü kuşlarda, köstebeklerde, bir de bende. Geceyarısı uyanıp Lo'yu yastığının yanında, bana dikkatle bakarak torlarken gördüğümde görünmezliğimin evrensel olmadığını anlıyorum. Bu yaptığı tuhaf bir şey, biraz tekinsiz. Beni gözlerinin uyandırdığını düşünüyorum. Ama güzel bir uyanış bu, beni karanlıkta bile gördüğünü bilerek.

## *Edna*

Pekâlâ şimdi cevap istiyorum. On dört yaşından itibaren bütün hayatımı ruhumu yapmakla geçirdim. Ruh demeyeyim de ne diyeyim, on dört yaşına bastığımda ve hayatımın sahibi olup sorumluluğumun bilgisine erdiğimde ona ruh demiştim. O günden beri daha iyi bir isim bulacak zamanım olmadı. Sorumluluk kelimesi hesap vermen gerektiği anlamına geliyor. Hesap vermeme gibi bir şey yok. Hesap vermemeyi tercih etsen de vermelisin. Hesap verdiğinde kendi ruhunu yaparsın, ona bir şekil, bir büyüklük, bir durma gücü verirsin. On üç yaşımın sonları, on dört yaşımın başlarında, Siskiyous'taki o uzun kışta bunu anlamış, bu bilgiye nail olmuşum. O gün bu gündür, iyi kötü hep bu bilgiye göre hareket ettim. Çok da çalıştım. Ne iş bulduysam yaptım, yapabileceğim en iyi şekilde yaptım, zihnimin, bedenimin bütün kuvvetiyle. Çok işler yaptım, garsonluk, kasiyerlik ama hepsinden önce çocuk yetiştirdim, sıradan iş, evi herkesin insan gibi, sağlıklı ve olabildiğince huzurlu yaşayabileceği şekilde idare ettim. Sonra erkeklerin ihtiyaçlarını karşılama işi vardı. Sanki o her şeyden önce gelmeliymiş gibi. Herkes benim erkeklerin isteklerini yerine getirmek, erkekleri ve kendimi hoş tutmaktan başka bir şey yapmadığımı söyleyebilir, allah biliyor ya hoş bir adam istedi mi yerine getirmek keyifli oluyor. Ama benim kafamda çocuklar daima babalarından önce gelmiştir. Belki de en büyük abla olduğum için, benden küçük dört kız kardeşim olduğu için ve babam çekip gittiği için böyledir. Her neyse, benim için sorumluluklar bunlardı, daima cevap vermeye çalıştığım sorular: bu evde insan yaşayabilir mi, bir çocuk nasıl doğru düzgün büyür, nasıl güvenilir olurum?

Ama şimdi kendi sorum var. Sorulara cevap vermekle öyle meşguldüm ki hiç soru sormadım ama bu kış altmış yaşını dolduruyorum ve artık benim de bir soru soracak vaktim var. Ama sorması zor. Şöyle. Çalıştığım, evi idare ettiğim, çocukları büyüttüğüm, seviştığım, geçimimizi sağladığım bütün o yıllar boyunca,

günü ya da yeri gelecek hepsi bir araya toplanacak diye düşündüm. Hayatım boyunca söylediğim kelimeler gibi, bütün bu işler, şurda bir kelime, burda bir kelime ama sonunda hepsi bir cümle yapacaktı ve ben o cümleyi okuyabilecektim. Ruhumu yapmış ve neye hizmet ettiğini öğrenmiş olacaktım.

Ama ruhumu yaptığım halde onunla ne yapacağımı bilemiyorum. Onu kim ister? Altmış yıl yaşadım. Bundan sonra yapacağım şeyler daha önce yaptıklarımın aynısı ama daha azı, gittikçe güçsüzleşecek, hastalanacak, küçülecek, kendi üzerimde büzüşecek ve öleceğim. Yaptığım ya da bildiğim şeyler her ne olursa olsun. Kelimelerin bir anlamı yok. Bu konuyu Emma'yla konuşmam lazım. "Kendini kaç yaşında hissediyorsan o yaştasındır," ya da "Sen hiç yaşlanmayacaksın Edna," gibi abuk sabuk şeyler söylemeyen bir o var. Toby Walker da öyle konuşmaz ama artık fazlaca konuşmuyor. Cümlesini kendine saklıyor. Hâlâ burada yaşayan çocuklarım, Archie ve Sook sözünü bile etmemi istemiyorlar. Gençlerin yaşlılığa inanmaya tahammülü yok.

Yani insanın zamanında aldığı bütün sorumluluk sadece o zaman mı işe yarıyor, sonra işe yaramıyor mu – hükümsüz mü? Madem öyle ne faydası var? Yaptığın bütün iş geride kalıyor. Bir toplama ulaşmıyor. Belki de yanılıyordum. Umarım öyledir, ölüme daha fazla güvenmek isterdim. Belki de değer, cevap olur, başka bir yere gitmek. O kış Siskiyou'sta, bütün yıldızların altında siyah köknarların arasında karlı yoldan yürürken kendimi evrenle aynı büyüklükte hissettim, evrenle aynı şey gibi hissettim. Yürümeye devam edersem beni bahtiyarlık bekliyordu. Zamanı gelince bahtiyarlığa ulaşacaktım. Bunu biliyordum. Ruhumu bunun için yaptım. Bahtiyarlık için.

Çok da bahtiyar oldum. Nankörlük etmeyeyim. Ama uzun sürmedi. İnsanın içinde yaşayabileceği bir yer, bir yuva yapacak şekilde bir araya gelmedi. Kayboldu, seneler de öyle. Geriye ne kaldı? Büzüşme ve unutma ve ağrıları, kabızlığı, kanseri, tansiyonu, ödemleri düşünme, bütün dünya sidik kokan bir odadan ibaret kalamaya kadar, onca çalışmanın sonucu bu mu, bebeklerin tepinen ba-

caklarının, çocukların gözlerinin, sevecen ellerin, deli gibi at sürmelerin, suyun üstüne vuran ışığın, kar üzerindeki yıldızların sonucu bu mu? Hepsinin içinde bir yerlerde hâlâ bir bahtiyarlık olmalı.

### *Ervin Muth*

Uzun zamandır Bay "Toby" Walker'ı izliyorum, bazı şeylerini kontrol ediliyorum ve biri soracak olursa hiç tereddüt etmeden bu "Bay Walker"ın *Amerikalı olmadığını* söyleyebilirim. Araştırmalarım bana çok daha fazlasını gösterdi. Ama bazı "gri bölgeler" var yani insanların kabul etmeye hazır olmadığı şeyler. Eğitim gerektiriyor.

Bu meseleler ilk dikkatimi çektiğinde, bambaşka bir araştırma yapmak için belediye kayıtlarını inceliyordum. Bayan Osey Jean Fane'in, Fane malikanesini, varisi olduğum Ervin Muth Relaty'ye devrettiği dönemdeki tapu kayıtlarını kontrol ettiğimi söylemem yeterli olur. Fane malikanesinin doğu sınırında 1939'da bir sınır anlaşmazlığı olmuştu, ben de bu tür ayrıntılı sorumluluklar konusunda titiz olduğumdan kontrol etme gereği duymuştum. Hayretle gördüm ki 1906'da imara açılan komşu parsel, o tarihten beri Tobinye Walker adına kayıtlıydı, 1906'dan beri! Doğal olarak adı geçen "Tobinye Walker"ın "Bay Toby Walker'ın" babası olduğunu düşündüm ve Essel/Emmer parselleriyle ilgili başka bir araştırma yapana kadar da bu konuya fazla kafayı takmadım ama sonra tapu kayıtlarında söz konusu parselde (Ana caddede Rash Cad. ve Goremman Bul. arasında) "Tobinye Walker"ın 1880'de bir kiralık at ahırını satın almış olduğunu gördüm.

Bu olaydan kısa süre sonra Needless Bakkal Dükkânında bir takım ihtiyaç maddeleri almaktayken bizzat Bay Walker'la karşılaştım. Şakayla karışık babası ve dedesiyle karşılaştığımı söyledim. Basit bir latifeden ibaretti tabii bu. Bay "Toby" Walker bana biraz şüpheli gelen bir tavırla karşılık verdi. Ortada bir tedirginlik



vardı. Ama kahkahayla karışık. Kitaba el basarım bana kelimesi kelimesine şunları söyledi: "Zamanda yolculuk edebildiğinizi bilmiyordum!"

İşim gereği yaptığım araştırmalarda karşıma çıkan, onunla aynı isimli insanlara dair ciddiyet dairesinde bir soruşturma gayretine girdim. Bu gayretimi alaycı ifadelerle karşıladı, "Ben burada çok uzun zamandır oturuyorum tabii", ve "Lewis'le Clark'ın geldiği zamanı da hatırlıyorum." Oregon Yolunun meşhur kaşiflerinden bahsediyordu, sonra araştırdım 1806'da Oregon'da olduklarını öğrendim.

Çok geçmeden Bay Toby Walker arkasını dönüp yürüdü ve böylece konuşma da bitti.

Kanıtlara binaen "Bay Walker"ın yabancı bir ülkeden gelmiş yasadışı bir göçmen olduğu kanaatine vardım; bu şirin cemaatin kurucularından, 1880'de kiralık at ahırını satın almış olan Tobinye Walker'ın adını kullandığını düşünüyorum. Buna inanmak için kendimce sebeplerim var.

Başkan Thos. Jefferson'ın görevlendirdiği Lewis ve Clark Keşif Kolunun, şirin cemaatimiz Ether'in tarih boyunca bulunduğu yerlerin hiçbirinden geçmediğini tespit ettim. Ether hiç o kadar kuzeye çıkmamış.

Ether'in kaderi, güzelim Oregon Sahili ve Çölünde bir Cazibe Merkezi olmaksızın, bunu gerçekleştirmek için gelişmesi gerekiyor; benim hayal ettiğim şekilde bir grup girişimcinin öncülüğünde, tam tekmil bir eğlence merkezi, yeni iş alanları, beş yıldızlı oteller, karavan parkları, Tema Parkı türü şeyler yapıldığında "Bay" Walker'ın temsil ettiği türden şeylerin buradan gitmesi gerekecek. Yukarıya doğru tırmanma ve kendini geliştirme uğruna sürekli ev alıp ev satmak Amerikan hayat tarzıdır. Amerikan hayat tarzının baş düşmanı durgunluktur. 1906'dan beri aynı mülkün sahibi olan biri gayri tabii ve gayri Amerikan'dır. Ether bir Amerikan kasabasıdır ve sürekli hareket halindedir. Bu onun kaderi. Ben bu işin uzmanıyım.

### *Starra Walinow Amethyst*

Aşk pratiği yapıp duruyorum. Şu Gerard denen Fransız aktöre âşıktım. Fransız erkeklerini çok çekici bulurum. *Star Trek İkinci Nesil*'i seyrederken Yüzbaşı Jean-Luc Picard'a âşık oldum ama Komutan Riker'dan hiç hazetmedim. On iki yaşında Bayan Freff bana okumam için *Uğultulu Tepeler*'i verdiğinde Heathcliff'e âşık olmuştum. İyice acayipleşmeden önce bir süre Sting'e âşıktım. Bazen Teğmen Worf a âşıkmişim gibi geliyor ama Klingon olduğundan alındaki bütün o kırıksıklıklar ve boynuzlar yüzünden acayip bir durum, yine de asıl acayip olan bu değil. Yani sadece televizyonda uzaylı. Aslında Michael Dorn diye bir insan. Bana acayip gelen bu. Yani sinema ya da televizyon haricinde hiçbir yerde zenci görmedim. Ether'de herkes beyaz. Yani burada bir zenci olsa uzaylı gibi olur. Hakikaten uzun boylu, koyu kahve tenli, kara gözlü, kolayca yaralanabilecekmiş gibi duran yumuşak dudaklı bir adam eczaneye girse ve tok bir sesle, mesela "Aspirinler nerede?" diye sorsa nasıl olurdu acaba. Ona aspirin türü şeylerin durduğu yeri gösterirdim. Rafların önünde yanımda dururdu, koskocaman, uzun, esmer, ben de onun sıcaklığını hissederdim, demir sobadan gelir gibi. Bana çok ama çok alçak sesle "Ben bu kasabadan değilim," derdi, "Ben de öyle," derdim, bana "Benimle gelmek ister misin?" derdi hakikaten çok ama çok nazik, iş atar gibi değil, birlikte hapisshaneden kaçmaya çalışan iki mahkûmun fısıltısı gibi. Başımı sallardım, bana "Akşam alacasında benzin istasyonunun arkasında buluşalım," derdi.

Akşam alacası.

Çok severim bu lafı. Akşam alacası. Onun sesi gibi.

Bazen onu böyle düşünmek garibime gidiyor. Yani hakikaten gerçek olduğu için. Sadece Worf olsaydı böyle olmazdı çünkü Worf sadece dizinin eski bölümlerindeki bir uzaylı. Ama o hakikaten Michael Dorn. Bu yüzden de onu böyle hikâye gibi bir şey içinde düşünmek beni bazen rahatsız ediyor çünkü onu oyuncak yap-

mışım gibi hissediyorum, her şeyi yapabileceğim oyuncak bebek gibi bir şey. Bu ona haksızlık gibi. Adı sanı duyulmamış bu ücra kasabada yaşayan aptal bir kızla hiç alakasız, kendine ait bir hayatı olduğunu düşününce biraz utanıyorum. Ben de böyle hikâyeler uydurmak için hayali birini yaratmaya çalıştım. Ama işe yaramadı.

Bu bahar Morrie Stromberg'e âşık olmak için hakikaten uğraştım ama işe yaramadı. Gerçekten güzel çocuk. Basket oynamışını seyrettiğimde belki âşık olabilirim diye düşünmüştüm. Kollarıyla bacakları uzun ve düzgün, hareketleri akıcı, dağ aslanı gibi görünüyor, alçak alınlı, koyu sarı kısa saçlı, buğday tenli. Ama Joe'nun grubuyla takılmaktan, maçlardan ve arabalardan konuşmaktan başka bir şey yapmıyor, hatta bir keresinde sınıfta Joe'ya benden bahsettiğini duydum, ben duyayım diye sesini de yükseltmişti, "Ya valla şu Starra var ya, *kitap* okuyor," dedi, dalga geçmek için değil ama sanki ben yabancıymışım ya da başka gezegenden gelmişim gibi, çok acayip bir şey gibi. Worf ya da Michael Dorn buraya gelse böyle olur herhalde. Yani sanki şöyle demek istedi, böyle olmasında bir sorun yok ama burada olmaz. Başka yerde olur. Sanki Ether başka bir yer değilmiş gibi. Yani eskiden burada Kızılderililer yaşıyordu değil mi, ama şimdi onlardan geri kimse kalmadı? Yani kim buraya ait ki, burası kimin?

Bir ay kadar önce annem babamdan neden ayrıldığını anlattı. Ben hiç öyle bir şey hatırlamıyorum. Baba maba hatırlamıyorum. Ether'den öncesini hatırlamıyorum. Seattle'da yaşıyorlarmış, kristaller, yağlar, New Age şeyleri satan bir dükkânları varmış ve annem bir gece tuvalete kalktığında babam odamda beni kucağında tutuyormuş. Tam beni nasıl tuttuğunu, ne yaptığını filan anlatacakken bağırdım, "Yani beni taciz mi ediyordu?" Annem "Evet," dedi, ben "Peki sen ne yaptın?" dedim. Büyük bir kavgaya tutuştuklarını filan düşündüm. Ama annem hiçbir şey demediğini çünkü ondan korktuğunu söyledi. "İkimizin de sahibi gibi hissediyordu kendini. Onun istediği gibi davranmadığımda da zıvanadan çıkıyordu." Ot mot, hatta daha ağır şeyler de çekiyorlarmış, bana anlatır bazen. Neyse ertesi gün babam dükkâna gittiğinde evdeki

kristalleri filan almış, hâlâ duruyorlar, tıpkı burada yaptığı gibi mutfakta bir tenekeye koydukları parayı almış ve beni kaptığı gibi Portland otobüsüne atlamış. Orada tanıştığı biri bizi buraya kadar getirmiş. Ben bunları hiç hatırlamıyorum. Sanki burada doğmuşum gibi. Babamın onu arayıp aramadığını sordum, bilmediğini ama aramışsa bile onu burada bulmanın çok zor olacağını söyledi. Soyadını da değiştirip Amethyst yapmış, en sevdiği taş. Asıl soyadı Walinow. Lehçeymiş.

Babamın adını bilmiyorum. Ne yaptığını bilmiyorum. Umrumda değil. Hiçbir şey olmamış gibi. Ben asla kimseye ait olmayacağım.

Tek bildiğim insanları seveceğim. Bunu asla bilmeyecekler. Ama harika bir âşık olacağım. Nasıl yapılacağını biliyorum. İdmanlıyım. Birine ait olmak, onun sana ait olması gibi değil. Chelsey'in düğün yapmayı, koca sahibi olmayı, cila istemeyen zeminli mutfağı istediği için Tim'le evlenmesi gibi değil. Chelsey kendini ait hissedeceği şeyler istemişti.

Ben hiçbir şey istemiyorum, idman yapmak istiyorum. Değil cila istemeyen zemini, mutfağı bile olmayan bu kulübede yaşıyoruz, teneke sobada yemek pişiriyoruz, kristallerle ve annemin arasına eve aldığı kedilerin sidik kokusuyla çevrili vaziyette, annem Myrella Güzellik Salonunda temizlikçilik yapıyor, yemek yerine kremalı bisküvi yediği için yüzünde sivilce çıkıyor. Annemin kendini toplaması lazım. Benimse biraz dağıtmam.

Aşk idmanı yapmanın bir yolunun da cinsellik olduğunu düşündüm, bu yüzden de geçen yaz Danny'yle yattım. Annem bize prezervatif aldı ve kokulu bir mum yakıp elimi tutarak Kadınlığa Geçmekten bahsetti. Danny'nin de gelmesini istemişti ama onu vazgeçirdim. Cinsellik iyi hoş da benim asıl yapmaya çalıştığım âşık olmak. İşe yaramadı. Belki de yanlış yaptık. Danny cinselliğe alışınca bütün sonbahar gelip gelip "Hey Starra buna ihtiyacın var biliyorsun," deyip durdu. Asıl kendisinin ihtiyacı olduğunu bile söyleyemiyor. Benim ihtiyacım oldu mu onun yaptığından daha iyisini yaparım kendi kendime. Gerçi ona böyle demedim. Ama

artık bu işin bittiğini söyledikten sonra bile beni rahat bırakmayınca neredeyse söyleyecektim. Nihayet Dana'yla çıkmaya başlasaydı ona söyleyebilirdim, söyledim.

Burada aşık olabileceğim başka kimseyi tanımıyorum. Archie üzerinde idman yapmak isterdim ama Gracie Fane varken ne işe yarayacak? Salaklık olur. Archie'nin babası Bay Hiddenstone'a, bir daha çiftliğinin yakınlarına gittiğimizde orada çalışabilir miyim diye soracağım. Annemi ziyarete gelebilirim, hem orada çalışan delikanlılar, kovboyalar filan olur. Ya da belki Archie, yanında Gracie olmadan gelebilir. Hem Bay Hiddenstone'un kendisi de var. Archie'ye benziyor. Hatta daha yakışıklı. Ama galiba çok yaşlı. Yüzü çöl gibi. Gözleri annemin turkuaz yüzüğüyle aynı renk. Ama aşçıya filan ihtiyacı var mı bilmiyorum hem galiba on beş yaş da bu işler için çok küçük.

### *J. Needless*

Hohovarlar nereden gelmiş hiç öğrenemedim. Beyaz Rusya'da bir yerlerden dedilerdi. Makul. Hepsi iri kıyım, uzun boylu, hantal, saçları beyaz denecek kadar sarı, gözleri de küçük ve mavi. İnsanın gözüne bakmazlar. Burunları taze patatese benzer. Kadınları konuşmaz. Çocukları konuşmaz. Erkekleri dangul dungul konuşur. Merhaba demezler, hoşçakal demezler, teşekkür etmezler. Ama dürüsttürler. Nakit parayla trink öderler. Kasabaya tepeden tırnağa giyimli gelirler, kadınlar eteklerinde ve kol ağızlarında süsler olan uzun elbiselerini giyer, küçük kızlar hatta bebekler bile aynı şekilde uzun, kolalı etekler giyer, bütün hepsi saçlarını gizleyen boneler takar. Bebekler bile bakmaz. Erkeklerle oğlanlar uzun pantolon, gömlek, hatta ceket giyer, burası çöl olduğu ve temmuzda 40 derece olduğu halde. Doğu kıyısındaki şu tipler gibi. Sadece Hohovarların düğmeleri vardır. Bol bol düğme. Kadınlarının giydiği o yelek gibi şeylerde bin tane düğme vardır. Erkeklerin pantolonlarında fermuar yerine düğme vardır. İş üstündeyken biraz yavaş-

latıyordu herhalde. Ama herkes kendi cemaatlerine döndüklerinde düğme müğme dinlemediklerini söylüyor. Yelkenler fora. Kili-seye bile çırlıçiplak gidiyorlarmış. Tomm Sunn yemini billah etti, Corrie de arkadaşlarıyla birlikte birkaç pazar oraya gittiğini ve Hohovarların kendi dillerinde şarkı söyleyerek tepeye çırlıçiplak tırmandığını gördüğünü söylemişti. Ne manzara, bütün o upuzun, kilolu, beyaz tenli, koca kıçlı, koca memeli kadınların tepeye tırmanışı. Hem de yalınayak. Kilisede ne halt ediyorlar bilmiyorum. Tom cinsel ilişkide bulunduklarını söylüyor ama Tom Sunn elifi görse mertek sanır. Varsa yoksa çene. Tanıdığım hiç kimse o tepeye çıkmadı.

Bazı pazar günleri şarkılarının sesi gelir.

Amerika'da din acayip bir şey. Hırıstıyanlara göre her şeyden bir tane var. Halbuki bana her şeyden bir ya da birden fazla varmış gibi geliyor. Burada Ether'de bile Baptistler, Metodistler, İsa'nın Kilisesi, Lutherciler, Presbiteryenler, kilisesi olmasa da Katolikler, Quakerlar, bir tane dönme Yahudi, bir cadı, Hohovarlar ve şu çiftlikte guru mu ne halt diyorlarsa onlar var. Sadece galeyana geldiğinde dini hatırlayan bir grup insanı da hesaba katmıyorum.

Bu büyüklükteki bir kasaba için kayda değer bir çeşitlilik. Dahası birbirlerinin kiliselerini de deniyorlar, değiş tokuş yapıyorlar. Belki de kasabanın doğası bizi de huzursuz yapıyor. Hem Ether'de insanlar uzun yaşar ama kimse Toby Walker kadar değil. Değişik şeyler deneyecek zamanımız oluyor. Kızım Corrie ergenlik döneminde Baptisti, Jim Fry'a âşık olunca Metodist oldu, sonra Luthercileri bir denedi. Metodist kilisesinde evlendi ama bir kitap okuduktan sonra Quaker oldu. Bu da değişebilir çünkü son zamanlarda cadı Pearl W. Amethyst'le konuşuyor ve *Kristaller ve Sen* diye başka bir kitap okuyor.

Edna kitabın saçma sapan olduğunu söyledi. Ama onun kafası çoğundan iyi çalışır.

Benim dinim Edna herhalde. Seneler önce girdim bu dine.

Çiftlikteki gurucu tiplere gelince, on yıl önce yoksa yirmi yıl mı, geldiklerinde ortalık bir karıştı. Altmışlar mıydı acaba? Şimdi

düşününce uzun zamandır oradaymışlar gibime geldi. Karım daha hayattaydı. Gerçi onlarınki siyasetle karışık bir din, hoş hepsi öyle değil mi?

Ether'e geldiklerinde etrafa çok para saçtılar ama benden tarafta pek rasgelmedi. Eski çiftlikle yanındaki on beş dönümlük otlakları aldılar. Bütün etrafına tel çevirdiler, yere batasılar tele de elektrik verdiler. Öyle insanı hafifçe zangırdacak kadar da değil bir fili öldürecek kadar. Eski çiftliği tadilattan geçirdiler, ahırlar, kulübeler eklediler, hatta jeneratör bile koydular. Çitin içindeki herkes birbiriyle her şeyini paylaşıyordu. Gerçi çitin dışından bakınca guru geri kalanlara nazaran biraz daha fazla paylaşıyor gibi görünüyordu. İşin siyasi tarafı buydu. Sosyalizm. Hıyarcıklı sosyalizm. Fareler taşıyor mikrobunu, aşısı da yok. Buradaki insanların epey canı sıkılmıştı bu işe. Demirperdenin gerisindeki bütün nüfus artı Kaliforniya'nın bütün hipileri hemen ertesi gün buraya taşınacak sanmışlardı. Vatandaşların haklarını korumak için Milli Muhafızları çağırmaktan filan bahsediliyordu. Ben şahsen hipileri Milli Muhafızlara tercih ederim. Hipilerin silahı yoktu en azından. Sadece kokularıyla öldürüyorlardı, insanların demesi. Ama o sırada burada bir kuşatma mantığı vardı. Elektrikli telleri ve sosyalizmleriyle çiftliğin içindeki kuşatma ve beyaz olma, yabancı olmama, hiçbir şeyi hiç kimseyle paylaşmama vatandaşlık haklarıyla çiftliğin dışındaki kuşatma.

İlk başta gurucular turuncu tişörtleriyle kasabaya inip biraz alışveriş yapar, kibar kibar konuşurlardı. Gençler çiftliğe davet edilirdi. Aşı ram diyorlardı o zaman çiftliğe. Corrie bana kadife çiçekleriyle süslü mihraptan ve Guru Jaya Jaya Jaya'nın büyük fotoğrafından bahsetmişti. Ama gerçekte pek öyle dostcanlısı insanlar değildi, kimse de onlara dost gibi davranmadı. Çok geçmeden kasabadan ayaklarını çektiler, sadece turuncu Buick'leriyle gelip geçmeye başladılar. Guru Jaya Jaya Jaya'nın bir aralık Hindistan'dan gelip aşu ramı ziyaret etmesi bekleniyordu. Hiç gelmedi. Güney Amerika'ya gidip ihtiyar Naziler için bir aşu ram kurduğu söylendi. Muhtemelen ihtiyar Nazilerin, genç Oregonlulardan daha

fazla parası vardı ona verecek. Ya da belki aşş ramını ona verdikleri adreste ziyarete geldi de yerinde bulamadı.

Tişörtlerinin renginin solduğunu, Buicklerin bozulduğunu görmek üzücüydü. Aşş ramda en fazla iki Buick ve on on beş kişı kalmıştır herhalde. Hâlâ bostanda sebze yetiştiriyorlar, patlıcan, türlü biberler, yeşillikler, kabak, domates, mısır, fasulye, türlü yemişler, çilek, kavun. Kaliteli ürün. İklimin bir gecede değiştiğı böylesi bir yerde sebze yetiştirmek maharet ister. Güzel sulama yapıyorlar ve zehir kullanmıyorlar. Bitkilerin üzerindeki böcekleri elleriyle tek tek topladıklarını gördüm. Birkaç sene önce onlarla manav bölümü için anlaşma yaptım, hiç de pişman olmadım. Ether kendi kendine yetmek üzere yaratılmış gibi. Ne zaman Cottage Grove ya da Prineville'de bir üreticiyle anlaşsam yer değiştiriyoruz. Telefon edip, kusura bakmayın bu hafta dağların öteki tarafına geçtik, kantalup kavunlarını iptal edin lütfen, demek zorunda kalıyorum. Gurucularla iş yapmak daha kolay. Onlar da bizimle birlikte yer değiştiriyor. Organik bahçecilik dışında neye inanıyorlar hiç bilmiyorum. Guru Jaya Jaya Jaya'ya inanmak için insanın kendini biraz kasmaşı lazım ama insanoğlunun inanmayacağı şey yok ben-ce. Ben Edna'ya inandıktan sonra.

### *Archie Hiddenstone*

Babam geçen hafta yine kasabada mahsur kaldı. Çiftlik yine doğuya gelir mi diye bir müddet bekledi ama sonunda eski Ford'uyla Eugene'e, oradan McKenzie Nehri otobanından çiftliğe döndü. Kalmak istediğini ama kalırsa Charlie Echeverria'nın mutlaka başına bir iş açacağını söyledi. Bir-iki geceden daha uzun süre ayrı kalmak istemiyor çiftlikten. Böyle kendimizi sahilde bulduğumuzda canı sıkılıyor.

Onunla gitmemi istediğini biliyorum. Gitmem gerekir herhalde. Onunla yaşamam gerekir. Ether yakınlaştığında annemi görebilirim. Ama mesele bu değil. Kafamda ne yapmak istediğime iyi-



ce karar vermeliyim. Üniversiteye gitmem lazım. Bu kasabadan çıkmam lazım. Uzaklaşmam lazım.

Gracie'nin beni gerçekten gördüğünü sanmıyorum hiç. Onun görebileceği hiçbir şey yapmıyorum. Tır sürmüyorum.

Öğrenmem lazım. Kamyon sürersem beni görür. I-5'ten ya da 84'ten Ether'e gelebilirim. Geçen yaz habire gelip duran, şu deli çıktığı hıyarağası gibi. Enerji içeceği almak için sürekli Seven-Eleven'a geliyordu. Bana da evlat diyordu. Evlat, bozukluğu çeyreklerden ver. Gracie onun on sekiz tekerlekisinde oturup viteslerle oynuyordu. Hiç içeri girmede. Yüzüme bile bakmadı. Belki de kotunu çıkarmış vaziyette oturduğunu düşünüyordum direksiyonda. Çıplak kıcı tırnı koltuğunda. Neden böyle düşündüğümü bilmiyorum. Belki de doğruyd.

İğrenç bir kamyon sürmek, allahın çölünde bir sürü öküzü beslemeye çalışmak, mor saçlı deli kadınlara kremalı bisküvi satmak istemiyorum. Üniversiteye gitmem lazım. Bir şeyler öğrenmem. Spor araba kullanmam. Miata mesela. Hayatım boyunca hıyarağalarına enerji içeceği mi satacağım? Gerçekten bir yer olan bir yere gitmem lazım.

Ayn kâğıttan olduğunu onu kibritle yaktığımı gördüm rüyamda. Gazete gibi tutuştu ve çatıların üzerine yanan parçalar düşmeye başladı. Annem bakkaldan çıkıp "Bunu söndürmek için okyanus lazım," dedi. Sonra uyandım. Daha önce çöl bitkileriyle kaplı tepelerin olduğu yerden gelen okyanusun sesini duydum.

Keşke babam çiftlik dışında bir yerde benimle gurur duyabilse. Ama o sadece orada yaşayabiliyor. Benden yanma gitmemi istemiyor bile. Gidemeyeceğimi biliyor. Gitmem gerekirdi.

## *Edna*

Çocuklarım nasıl da ruhumu emiyor, tıpkı memelerimi emdikleri gibi, yeter artık kurudum, diye bağırarak istiyorum. Seneler önce emip kuruttunuz beni! Zavallı sevimli aptal Archie. Onun için ne

yapabilirim. Babası ihtiyaç duyduğu çölü buldu. Archie'nin tek bulduğu, terk etmeye korktuğu minicik bir vaha.

Rüyamda ayın kâğıttan olduğunu gördüm ve Archie evden bir kutu kibritle çıkıp ayı yakmaya çalıştı, ben de korkup denize koştum.

Denizden Ady çıktı. O sabah dalgalardan bana doğru gelirken kumsalda onun ayak izlerinden başka iz yoktu. Son zamanlarda adamları düşünüp duruyorum. Needless'ı düşünüyorum. Neden bilmem. Herhalde onunla hiç evlenmediğim için. Bazılarıyla nasıl oldu da evlendim hiç bilmiyorum. Hiç manası yok. Tom Sunn'la yatacağım kimin aklına gelirdi ki? Ama insan öylesi bir ihtiyaca sürekli hayır diyemiyor. Ne zaman sokaktan geçtiğimi görse fermuarı patlardı. Onunla yatmak bir mağarada yatmak gibiydi. Karanlık, rahatsız, yankılar, içerilerde ayılar. Kemikler. Bir yanda da yanan bir ateş. Tom'un gerçek ruhu o yanan ateş ama bunu asla bilemeyecek. Ateşi beslemiyor, ıslak küllerle boğuyor, kendini soğuk zemininde oturup kemikleri kemirdiği o mağaraya dönüştürüyor. Kadın kemiklerini.

Ama Mollie onun ateşinden çalınmış bir damga. Mollie'yi özlüyorum. Bir daha doğuya gittiğimizde Pendleton'a gidip onu ve torunlarımı göreceğim. O hiç gelmez. Ether'in dolaşıp durmasını sevemedi hiç. O durduğu yerde durmak ister. Dolaşıp durmanın çocuklara kendilerini güvensiz hissettireceğini söylüyor. Benim gördüğüm kadarıyla ona zararı olmadı bu güvensizlik hissinin. Eric'i izin vermez de ondan. Kendini beğenmiş. Hapishane katibi. İşe gel. Herkesin içeride kilitli olduğu bir yerden çıkıp gidiyor her akşam, insanın vicdanına yük olmaz mı? Yüzmeye kalksa adamı batırır bile.

Ady nerden yüzüp gelmişti merak ediyorum. Derin bir yerlerden. Bir keresinde Yunan olduğunu söyledi, bir keresinde Avustralya gemisinde çalıştığını, bir keresinde Filipinlerde başka kimseyle konuşmadığı bir dilin konuşulduğu bir adada yaşadığını, bir keresinde denizde kanoda doğduğunu. Hepsi de doğrudu belki. Belki yalan. Belki Archie'nin denize açılması lazım. Deniz Kuv-

vetlerine ya da Sahil Güvenlik'e filan girebilir. Yok ama boğulur o.

Tad asla boğulmayacağını bilir. Ady'nin oğlu o, suyu soluyabilir. Tad şimdi nerede acaba? Bu da emiyor insanın ruhunu, bilmemek, çocuğun nerede olduğunu bilmemek, verdiği sızının farkına varmıyorsun bir yerden sonra çünkü sızı hiç dinmiyor. Ama bazen insanı tutup döndürüyor, başka bir yöne dönmüş buluyorsun kendini, yürürken bir yerlerine böğürtlen dikenini takılmış gibi, anafora kapılmış gibi. Ayın okyanusları çekmesi gibi.

Archie'yi düşünüyorum habire, Needless'ı düşünüyorum. Sook'a bakışını gördüğümde beri. Ne manaya geldiğini biliyorum, gördüğüm şu öteki rüya. Archie'yi gördüğüm rüyadan hemen sonra. Biraz muğlak bir rüyaydı, çok çok uzun bir kumsal vardı, karaya vurmuşum gibi, evet bu, karaya vurmuşum ve kımıldayamıyordum. Kuruyordum ve suya geri dönemiyordum. Sonra birinin kumsalın ta aşağılarından bana doğru yürüdüğünü gördüm. Ayak izleri önünden gidiyordu. Ayağını öndeki ize bastığında kaldırdığı ayağının altındaki iz kayboluyordu. Dosdoğru bana geliyordu ve yanıma geldiğinde suya geri döneceğimi ve kurtulacağımı biliyordum. İyice yaklaştığında kim olduğunu gördüm. Needless'tı. Tuhaf bir rüyaydı.

Archie denize gitse boğulur. Toprak adamı o, babası gibi.

Sookie, Sook Toby Walker'ın kızı. Bundan haberi var. Bana kendi söyledi, ben ona demeden. Sook kendi kafasının dikine gider. Toby'nin haberi var mı bilmem. Zannetmem. Benim gözlerimi, benim saçlarımı almış. Hem başka olasılıklar da var. Hem bir erkek sormadıkça böyle bir şeyi ona söylemek doğru gelmez bana. Toby sormadı çünkü kendisiyle ilgili inandığı bir şey var. Ama o geceyi, Sook'a hamile kaldığım ânı hissetmişim. Çocuğun denizde zıplayan bir balık gibi, kayaların, çağlayanların üzerinden pırıl pırıl atlayan bir somon gibi içimde zıpladığını hissettim. Toby çocuk sahibi olmadığını söylemişti – "dünyaya gelmiş hiçbir kadından" demişti hüznü bir ifadeyle. O gece bana nereden geldiğini söylemesine ramak kalmıştı. Ama sormadım. Belki de kendimle ilgili inandığım bir şey olduğundan, tek bir hayatım olduğuna, ala-

nım olmadığına, gizli yerlerde yürüyecek özgürlüğüm olmadığına inandığım için.

Neyse, ona bunun hiç önemi olmadığını çünkü sırf düşünmekle bile hamile kalabileceğimi söyledim. Görünüşe bakılırsa olan da bu. Sookie'yi düşündüm ve geldi, somon gibi kırmızı, hızlı ve parlak. Dünyanın en güzel çocuğu, kızı, kadını. Ether'de neden kalmak istiyor ki? Emma gibi kız kurusu bir ilkokul öğretmeni olmak için mi? Benzin pompalamak, perma yapmak, bakkalda kasada durmak için mi? Burada kiminle tanışacak? Hoş, allah biliyor ya ben epey biriyle tanıştım. Bu hoşuma gidiyor, diyor, nerede uyanacağımı bilmemek hoşuma gidiyor. Benim gibi. Yine de o emilme duygusu var, o kuru özlem. Ah, biraz fazla çocuk yaptım herhalde. Bir oraya dönüyorum bir buraya, kırk tane kuzeyi olan pusula gibi. Yine de neticede hep aynı yolda gidiyorum. Arkamdan kaybolan ayakizlerine ayaklarımı oturtarak.

Dağlardan aşığı yol çok uzun. Ayaklarım ağrıyor.

### *Tobinye Walker*

İnsan zamanı bağlayan hayvandır derler. Sanmam. Zaman bizi bağlar, bağlanırsınız. Bir yerden bir yere gidebiliriz ama bir zamandan başka bir zamana sadece anılarda, niyetlerde, hayallerde, kehanetlerde gideriz. Yine de zaman bize yolculuk ettirir. Bizi yolu gibi kullanır, hiç durmadan tek yöne ilerlerken. Bu parasız yoldan çıkış yok.

Biz diyorum çünkü artık buranın yerli vatandaşı oldum sayılır. Eskiden vatandaş matandaş değildim. Emma'nın kedisi için benim arka bahçem neyse, zaman da benim için oydu. Çitmiş, sınırmış tanımazdım. Ama durmak zorunda kaldım, yerleşmek, katılmak. Amerikalıyım. Kazazedeyim. Belamı buldum.

Ether'in habire yer değiştirmesi, durduğu yerde durmaması benim yüzümden mi merak ettim hep. Benim kazamın neticesi mi? İlerleme gücümü kaybettiğimde bu bölgede bir bükülme mi

meydana geldi acaba? Benim yolculuğum sona erdiği için burası mı gezmeye başladı? Öyleyse bile mekanizmasını çözemiyorum. Mantıklı, temiz, yine de hakikatin bu olduğunu düşünmüyorum. Belki sadece sorumluluktan kaçıyorum. Ama hatırladığım kadarıyla Ether kasaba oldu olalı gerçek bir Amerikan kasabası oldu, insanın bıraktığı yerde kalmayan bir yer. İçinde yaşadığında bile düşündüğün yerde olmayan bir yer. Kayıp. Huzursuz. Dağların üzerinde bir yerlerde, bir boyutta eksik olanı başka boyutta telafi etmeye çalışıyor. Hareket etmezse süpermarket zincirlerine yakalanır. Kimse ortadan kaybolmasına şaşmıyor. Beyaz adam kendi kendinin yükü. Yükü bırakacak bir yer de yok. Kasabadan gitmek kolay ama geri dönmek çetrefilli. Onu bıraktığın yere döndüğünde yeni marketin park yeriyle, devasa, sırttan, sarı bir şişme palyaço buluyorsun. Hepsi bu muydu? İnanmamak daha iyi yoksa elinde tek bir şey kalır: asfalt, kül ve küçük bir oğlanın gülümseyen bula-nık fotoğrafı. Çocuk da katledilmiş, daha pek çoklarıyla birlikte. Bundan daha fazlası olmalı, unutulmuş bir bahtiyarlık ama yerini bulmak zor, kazara bulmazsan. Sadece Roger Hiddenstone istediği zaman gelebiliyor, eski Fordu ya da ihtiyar atıyla çünkü Roger'ın çölden ve temiz bir kalpten başka bir şeyi yok. Tabii kalbi Edna için atıyor. Onun yaşadığı yerde.

Kehanetimi söylüyorum. Starra'yla Roger, biri on altı öteki altmış yaşında birbirlerinin şefkatli kollarında yattıklarında, Gracie'yle Archie, Hohovarların oraya giden yolda, arka koltukta se-vişirken kamyoneti parçaladıklarında, Ervin Muth ve Thomas Sunn aşramdaki çiftçilerle kafaları çekerek bütün gece dans edip şarkı söyleyip bağırdıklarında, Emma Bodely ve Pearl Amethyst kediler ve kristaller arasından birbirlerinin parlayan gözlerine uzun uzun baktığında – o gece bakkal Needless Edna'ya açılacak. Edna ona çocuk değil neşe verecek. Ve Ether sokaklarında portakal çiçekleri açacak.

# HAVANIN KİLİDİNİ AÇMAK



BU BİR MASAL. İnsanlar hafif hafif serpeleyen karda duruyor. Parlayan, titreyen, çingırak sesi çıkaran bir şey var. Gözler parlıyor. Sesler şarkı söylüyor. İnsanlar gülüyor, ağlıyor, birbirlerinin ellerini tutuyor, sarılıyor. Bir şey parlıyor ve titriyor. Sonsuza kadar mutlu yaşıyorlar. Kar çatılara dökülüyor, parklarda, meydanlarda, nehrin üstünde savruluyor.

Bu tarih. Bir zamanlar uzak bir krallıktaki sarayında iyi kalpli bir kral yaşarmış. Ama ülkeye kötü bir büyü yapılmış. Buğdaylar başaklarında büzülmüş, ormandaki ağaçların yaprakları dökülmüş ve geriye hiçbir şey kalmamış.

Bu bir taş. Roukh Sarayı denen eski, kızılımsı, neredeyse penceresiz bir kalenin önünden aşağı doğru meyillenen meydana bir kaldırım taşı. Meydan yaklaşık üç yüz yıl önce taşla kaplanmış yani bu taşın üzerinden çok ayaklar geçmiş, kimi çıplak kimi kunduralı, çocukların küçük tabanları, atların demir nalları, asker postalları; üzerinde çok tekerlekler dönmüş, at arabası, fayton tekerlekleri, araba tekerlekleri, tank paletleri. Arasaraköpek patileri. Köpek pisliği de kan da bulaşmış üstüne, her ikisi de çabucak kovalardan dökülen, hortumlardan püskürtülen ya da gökten inen suyla yıkanmış. Kan taştan çıkmaz derler, aynı zamanda kan taşla sinmez; taş leke tutmaz. Roukh Meydanından çıkıp Yahudi mahallesinden nehre inen sokağın orada taşlar bir-iki kere sökülüp barikat kur-

makta kullanılmıştı, hatta bazıları kendilerini havada uçarken bulmuşlardı ama fazla uzun boylu değil. Çok geçmeden yerlerine yerleştirilmişler ya da yerlerine başka taşlar koyulmuştu. Taşlar için bir şey değişmemişti. Havada uçan taşın çarptığı adam külçe gibi kendisini öldüren taşın yanına yığılmıştı. Beyninden vurulan adam yere düştüğünde kanı bu taşın üzerine akmış, ya da belki bir başkasına, taşlar için hepsi bir. Askerler kanı kova kova su atarak temizlemişlerdi, atlarının su içtiği kovalardan. Sonra yağmur yağmıştı. Kar yağmıştı. Çanlar saatleri çalmıştı, Noelleri, Yeni Yılları. Bir tank taşların üzerinde izini bırakarak durmuştu. Tank gibi kocaman ağır bir şeyin izi kalıcı olur sanırsınız ama taş hiçbir şeyi belli etmez. Sadece yüzlerce yıldır üzerinde dolaşan, çıplak, kunduralı ayaklar, tam manasıyla bir pürüzsüzlük olmasa da bir yumuşaklık vermişti ona, deri ya da ten gibi. Lekesiz, izsiz, kayıtsız, hayat tarafından uzun zamandır aşındırılmış olma özelliği taşıyordu. Yani güçlü bir taşı ve üzerine her kim ayak basarsa dönüşüm geçirirdi.

Bu bir hikâye. Anahtarıyla kapıyı açıp içeri seslendi Fana, "Anne? Ben geldim," annesi içeriden bağırdı, "Buradayım," ve mutfağın kapısında buluşup birbirlerine sarıldılar.

"Hadi hazırlan!"

"Neye hazırlanayım?"

"Bugün perşembe, anne."

"Ha," dedi Bruna Fabbre, ocağa doğru geri giderek, tavalara, kurulama bezlerine, kaşıklara doğru muğlak, korumacı hareketler yaparak.

"Söz vermiştin."

"Ama saat dört olmuş bile..."

"Altı buçukta geri döneriz."

"Sınav kâğıtlarını okumam gerekiyor."

"Gelmek zorundasın anne. Cidden. Bak göreceksin!"

Bu parlayan gözlere, bu dil dökmelere, bu ısrarcılığa ancak taştan bir kalp karşı koyabilirdi. "Gel hadi!" dedi tekrar ve annesi geldi.

Ama homurdana homurdana. "Sırf senin için geliyorum," dedi merdivenlerde.

Otobüste bir daha dedi. "Sırf senin için. Kendim için değil."

"Neden böyle düşünüyorsun?"

Otobüs camından, yanlarından sarsıla sarsıla geçen gri şehre, çatıların ardındaki ölü kasım göğüne bakan Bruna bir müddet ona cevap vermedi.

"Kendim için," dedi, "Kasi, kardeşim Kasimir öldürülmeden önce kendim için olabilirdi. Ama o zamanlar çok gençtim. Çok aptaldım. Sonra da Kasi'yi öldürdüler."

"Kazara."

"Kaza filan değildi. Sınırdan adam geçiren birinin peşine düşmüşlerdi ama onu kaçırdılar. Sonra da..."

"Merkez Büroya ihbar edilecek bir şey olsun diye."

Bruna başını salladı. "Senin şimdiki yaşındaydı," dedi. Otobüs durdu, insanlar binip koridora doluştular. "O zamandan beri, yirmi yedi yıldır, o zamandan beri çok geç. Benim için. Önce aptalcaydı, sonra da çok geç. Bu sefer senin için. Ben kendi sıramı kaçırdım."

"Göreceksin," dedi Stefana. "Biraz ilerleyecek vaktimiz var."

Bu tarih. Askerler kırmızı, neredeyse penceresiz sarayın önünde tek sıra duruyorlar; mermiler namluya sürülmüş. Delikanlılar şarkı söyleyerek onlara doğru yaklaşıyor,

*Bu karanlığın ardında ışık var  
Ey özgürlük, sonsuz özgürlük!*

Askerler silahlarını ateşliyor. Delikanlılar sonsuza kadar mutlu yaşıyorlar.



Bu biyoloji.

"Herkes nereye kayboldu?"

"Bugün perşembe," dedi Stefan Fabbre, sonra "Siktir!" diye ekledi bilgisayar ekranında zıplayıp titreyen rakamlara bakarak. Kazağıyla atkısının üzerine paltosunu giymişti çünkü biyoloji laboratuvarı elektrik sobasıyla ısıtılıyordu ve bilgisayarla aynı anda çalıştırıldıklarında kısa devre yapıyordu. "Bunu iki saniyede yapan programlar var," dedi asık suratla klavyeyi döverek.

Avelin gelip ekrana bir göz attı. "Ne oldu?"

"RNA kıyaslama sayımı. Parmak hesabı yapсам daha hızlı olur."

Kel, derli toplu, soluk tenli, kara gözlü, kırk yaşında bir adam olan Avelin, laboratuvarın öteki tarafına geçip huzursuzca rapor dosyasını karıştırdı. "Böyle üniversite olmaz," dedi. "Burada olacağını tahmin etmem gerekirdi."

Fabbre yeni rakamlar girerken sordu, "Neden?"

"İdealistsin."

"Öyle miymişim?" Fabbre arkasına yaslanıp gerindi ve boyununu açmak için başını iki yana çevirdi. "Olmamak için elimden geleni yapıyorum," dedi.

"Gerçekçi doğulur, gerçekçi olunmaz." Avelin laboratuvar taburesine oturup çizikli, lekeli tezgâha baktı. "Bu iş olmayacak," dedi.

"Öyle mi? Ciddi misin?"

Avelin başıyla onayladı. "Prag'dan gelen raporu duydun."

Fabbre başıyla onayladı.

"Geçen hafta... bu hafta... seneye – Evet. Deprem. Taşlar ayrılıyor – dökülüyor – eskiden bir bina vardı şimdi yok. Tarih yapılır. Neden orada değil de burada olduğunu anlamıyorum bu yüzden de."

"Cidden anlamıyor musun?"

Avelin gülümseyerek, "Cidden anlamıyorum," dedi.

"Peki." Fabbre ayağa kalktı ve konuşurken uzun odada bir

aşağı bir yukarı gidip gelmeye başladı. Gençlere has keskin, kontrollü hareketleri olan, ince yapılı, kır saçlı bir adamdı. "Bilim mi yoksa siyasi faaliyet mi, birini seçmek lazım. Değil mi? Seçmek sorumluluktur, değil mi? Ben de sorumlulukla sorumluluğumu seçtim. Bilimi seçtim ve onun haricindeki her türlü faaliyetten uzak durdum. Sorumlu bilim haricindeki. Oradakiler kuralları değiştirebilir; burada kurallar değişmez, denemeye kalkarlarsa karşı koyarım. Benim direnç noktam budur." Arkasını dönerken sıraya bir şaplak vurdu. "Nutuk atıyorum. Ders verirken de böyle aşağı yukarı yürürüm. Neyse, seçimimin arkaplanına gelelim. Ben kuzeydoğudan geliyorum. 56'da kuzeydoğu nasıldı hatırlıyor musun? Dedem, babam – misillemeler. 60'ta buraya üniversiteye geldim. 62'de en iyi arkadaşım, karımın kardeşi. Köy pazarında sohbet ede ede yürüyorduk, durdu, sustu, onu vurmuşlardı. Hata gibi bir şey. İyi mi? Müzisyendi. Gerçekçiydi. Dikkatli yaşamayı, sorumlu yaşamayı, elimden gelenin en iyisini yapmayı ona, onlara borçluyum. Yapabileceğimin en iyisi buydu," eliyle laboratuvarı gösterdi. "Bu konuda iyiyim. Ben de gerçekçi olmaya çalışmaya devam ediyorum. Gerçeklikle gitgide daha alakasız bir hal alan bu koşullar altında ne kadar mümkünse. Ama bunlar sadece koşullar. Bu koşullar altında işimi olabildiğince dikkatli yapıyorum."

Avelin başını önüne eğmiş taburede oturuyordu. Fabbre sözünü bitirdiğinde başıyla onayladı. Biraz bekledikten sonra, "Ama senin deyimle, işle koşulları ayırmak gerçekçi mi acaba?"

"Bedenle zihni birbirinden ayırmak ne kadar gerçekçiye o kadar," dedi Fabbre. Tekrar gerinip bilgisayarın başına oturdu. "Bu dizileri girmek istiyorum," dedi ve elleri klavyeye, gözleri de kopyaladığı notlara gitti. Beş-altı dakika sonra yazıcıyı çalıştırdı ve arkası dönük konuştu. "Sen ciddisin, Givan, sence bütün her şey mi gümlenecek?"

"Evet. Bence bu deney bitti."

Cayır cuyur sesler çıkaran yazıcının gürültüsünden birbirlerini duymak için bağırıyorlardı.

"Burada bitti yani."

"Burada ve her yerde. Roukh Meydanındakiler bunu biliyor. Oraya git. Göreceksin. Ancak bir diktatör öldüğünde ya da büyük bir umut hüsrarla sonuçlandığında böyle kutlama olur."

"Ya da ikisi birden."

"Evet ikisi birden," dedi Avelin.

Kâğıt yazıcıya takılınca Fabbre kurtarmak için makineyi açtı. Elleri titriyordu. Avelin serinkanlılıkla, elleri arkasında geldi, baktı, uzandı, kâğıdın takılan köşesini kurtardı.

"Yakında," dedi, "bir IBM, bir Mactoshin, artık canımız ne çekerse alırız."

"Macintosh," dedi Fabbre.

"Her şey iki saniyede yapılır."

Fabbre yazıcıyı tekrar başlatıp ona baktı. "Bak, ilkeler..."

Avelin'in gözleri bir tuhaf parlıyordu, yaşlarla dolmuş gibi; başını iki yana salladı. "Her şey koşullara bağlı," dedi.

Bu bir anahtar. Bir kapıyı açıp kapatıyor, Krasnoy şehrinin kuzeyindeki eski mahallede, Pradinestrade sokağı 43 nolu apartmanın 2-1 numaralı kapısını. Gıpta edilecek bir ev, tenceresi tavası, çatalı kaşığıyla gerekli her şeye sahip bir mutfak var, iki odasından biri koltuklar, kitaplar, kâğıtlar ve gerekli her şeyle dolu bir oturma odası olarak kullanılıyor, hem de iki bina arasından Molsen Nehri'nin küçük bir parçasını görüyor. Şu anda nehir kurşun rengi ve üzerindeki ağaçlar çıplak, siyah. Ev karanlık ve boş. Evden çıkarken Bruna Fabbre kapıyı kilitledi ve çelik halkasına lisedeki masasının, kardeşi Bendika'nın Trasfiuve'deki evinin anahtarlarının da takılı olduğu anahtarlığını, kenarları pul pul olmaya başlamış, küçük suni deri çantasına koyup ağzını kapadı. Bruna'nın kızı Stefana aynı anahtarın bir kopyasını örgülü bir ipe geçirilmiş halde kotunun cebinde taşıyor, Krasnoy Üniversitesindeki G Yatakhaneindeki odasının dolap anahtarıyla birlikte. Orsinia ve Slav Edebiyatı bölümünden mezun olmuş, Erken Romantik Şiir üzerine master yapıyor. Dolabının kapısını asla kilitlemez. İki kadın Pradinestrade'de üç blok yürüyorlar ve bir müddet köşede 18 nu-

maralı otobüsü bekliyorlar, Settentre Bulvarından şehir merkezine giden otobüsü.

Çantanın kalabalığında ve kot cebinin sıkı sıcağında sıkışmış olan anahtar ve kopyası hareketsiz, sessiz, unutulmuş. Bir anahtarın tek yapabildiği kapısını kilitlemek ve açmaktır; tek işlevi, tek anlamı budur; sorumluluğu vardır ama hakları yoktur. Kilitler ya da açar. Bulunabilir ya da atılabilir.

Bu tarih. Uzun zaman önce, 1830'da, 1848'de, 1866'da, 1918'de, 1947'de, 1956'da taşlar uçtu. Taşlar havada güvercinler gibi uçtu, kalpler de, kalplerin kanatları vardı. Taşların uçtuğu, kalplerin kanatlandığı, genç seslerin şarkı söylediği yıllardı bunlar. Askerler namlularına kurşun sürdüler, askerler silahlarıyla nişan aldılar, makineli tüfeklerini yerleştirdiler. Gençti askerler. Ateş ettiler. Taşlar yere indi, güvercinler düştü. Güvercin kanı denen bir taş vardır, yakut. Roukh Meydanının kırmızı taşları yakut değildi; üzerlerine bir kova su atınca ya da yağmur yağınca yeniden gri oluyorlardı, kurşun grisi, sıradan taş. Sadece belli yıllarda uçmuşlar ve yakuta dönüşmüşlerdi.

Bu bir otobüs. Masalla filan alakası yok, romantik de değil; kesinlikle gerçekçi; ama bir bakıma, prensipte, aslında fazlasıyla idealist. Bir kasım ikindisi Orta Avrupa'da insan dolu bir otobüs ve durup kalmış. Başka? Hay allah. Tüh. Ama stop etmemiş; motoru bozulmamış; sadece daha ileri gidemiyor. Neden? Çünkü önünde bir otobüs daha durmuş ve caddeyi kesen yolda bir otobüs daha durmuş ve öyle görünüyor ki her şey durmuş. Bu otobüsteki hiç kimse, gizemli Batının egzotik bir hastalığı olan "kavşakdüğümü" lafını duymamış. Ne olduğunu bilseler bile Krasnoy'da kavşakdüğümü yapacak kadar çok özel araba yok. Arabalar var, bol bol gürültülü idealist otobüs var ama Krasnoy'da trafiğin akışını engellemeye yetecek tek şey insanlar. Senelerdir yapılan deneylerden ortaya çıkan bir sonuç var, tümüyle bilimsel ya da nesnel olmamakla birlikte tekrarlarla kanıtlanmış belgeli bir sonuç bu: bu şehirde

bir tankı durdurmaya yetecek kadar insan yok. Daha büyük şehirlerde bile, daha geçen bahar otoriterce gösterildiği üzere bir tankı durdurmaya yetecek kadar insan yok. Ama bu şehirde otobüs durdurmaya yetecek kadar insan var ve şu anda durduruyorlar. Kendilerini otobüsün önüne atarak, bayraklar sallayarak, sonsuz özgürlük şarkıları söyleyerek değil, sadece cadde üzerinde, otobüsün önünde durarak, şoförün adam öldürme ya da intihar konusunda eğitim almadığı varsayarak ve yine aynı varsayıma dayanarak –ki bütün şehirlerin düşüp düşmemesi buna bağlıdır– başka otobüslerin, arabaların ve birbirlerinin yolunu da tıkıyorlar, öyle ki fiziksel olarak kimse pek bir yere kılmıdayamıyor.

"Buradan sonra yürümemiz gerekecek," dedi Stefana ve annesi sıkı sıkı suni deri çantasına yapıştı. "Ama bu imkânsız, Fana. Şu kalabalığa baksana! Bunlar ne – bunlar?"

"Bugün perşembe, hanfendi," dedi, koridorda arkalarında duran iriyarı, kırmızı yüzlü, gülümseyen bir adam. Herkes birbirini ite kaka otobüsten iniyor, bir taraftan da konuşuyordu. "Dün dört blok daha yakına gitmiştim," dedi kadının biri aksi aksi ama kırmızı yüzlü adam ona da "Ama bugün perşembe," dedi.

"Geçen sefer on beş bin kişi toplanmıştı," dedi birisi, başka biri bağırды, "Bugün elli bin, elli!"

"Meydana yaklaşmak imkânsız, bence boşuna uğraşmayalım," dedi Bruna kızına, sıkış tepiş otobüsün kapısından çıkarken.

"Sakin yanımdan ayrılma, endişelenme," dedi Erken Roman-tik Şiir öğrencisi, uzun boylu, kararlı, genç kadın ve annesinin elini sıkıca tuttu. "Nereye kadar gidebildiğimiz önemli değil ama Meydanı görebilsen hoş olurdu. Şansımızı deneyelim. Postanenin arkasından dolanalım."

Herkes aynı yöne gitmeye çalışıyordu. Stefana'yla Bruna, dura kalka, hafifçe ite kaka sokağın karşısına geçtiler; sonra kalabalığın aksi istikametinde neredeyse boş bir ara sokaktan ilerlediler, Postane binasının arka bahçesinden geçip daha geniş bir caddede ağır ağır ilerleyen daha yoğun bir kalabalığa katıldılar. "Bak, saray orda, görüyor musun!" dedi Stefana, daha uzun boylu olduğu için

görebiliyordu. "Bundan daha ileri gitmek için ozmoz yapmak lazım." Ozmozu denediler ama bunun için birbirlerinin elini bırakmaları gerekiyordu ve Bruna mutsuz oluyordu. "Epey geldik, burası iyi," deyip duruyordu. "Her şeyi görebiliyorum. Sarayın çatısını görüyorum. Bir şey olmayacak değil mi? Yani kimse konuşacak mı?" Aslında bunu kastetmiyordu ama korkusuyla kızını utandırmak istemiyordu, taşlar yakuta döndüğünde henüz hayatta olmayan kızını. Alçak sesle konuşuyordu çünkü Roukh Meydanına dolmuş ve dolmaya devam eden bir yığın insan olduğu halde gürültü yoktu. Herkes birbiriyle normal, sakin sesle konuşuyordu. Sadece zaman zaman sarayın daha yakınında birisi bir isim haykırıyordu, sonra başka sesler ismi tekrarlıyor, isim bir dalga gibi kabarıp kırılıyordu. Sonra tekrar sessizleşiyor, büyük dalgaların arasındaki deniz gibi mırıldanmaya devam ediyorlardı.

Sokak lambaları yanmıştı. Roukh Meydanı çok iyi aydınlatılmıyordu; uzun, eski, dökme demirden ayakların üzerindeki çifte fanuslar havaya yumuşak bir ışık yayıyordu. Gökyüzünü karartır gibi görünen o dingin ışığın içinden küçük, kuru kar taneleri süzülmeğe başlamıştı.

Stefana'nın siyah, kısa saçlarının ve Bruna'nın kulakları üşümesini diye kısa saçları üzerine örttüğü eşarbın üzerinde kar taneleri eriyip su damlacıklarına dönüşmüştü.

Stefana en nihayet durduğunda Bruna olabildiğince dik durmaya çalıştı ve meydanın en yüksek köşesinde, dispanserin önünde durdukları için, boynunu iyice uzattığında büyük bir kalabalık, kar taneleri gibi sayısız yüz gördü. Akşamın karardığını, karın düştüğünü, çıkış yolu, eve dönüş yolu olmadığını gördü. Ormanda kaybolmuştu. Kalabalığın üzerinde üç-beş ışıklı penceresi sönük sönük parlayan saray sessizdi. Kimse dışarı çıkmıyor, içeri girmiyordu. Hükümet binasıydı saray; iktidar buradaydı. Dinamoydu, baruthaneydi, bombaydı. Güç sıkışmış, o eski kızılımsı duvarların içine doldurulmuş, seneler boyu tıka basa istiflenmiş ve onlara dayatılmıştı, asırlar boyu, öyle ki patlayacak olsa korkunç bir şiddetle sarsılacak, etrafa sivri taş parçaları saçacaktı. Dışarıda alacaka-

ranlıkta sadece yumuşak yüzlerle parlayan gözler, kumaş parçalarından başka koruması olmayan yumuşak küçük göğüsler, karınlar, bacaklar vardı.

Kaldırımındaki ayaklarına baktı. Üşümüşlerdi. Kar yağacağını tahmin etse, Fana onu bu kadar acele ettirmese ayağına botlarını giyerdi. Üşümüş, yabancılaşmış, yalnız hissediyordu kendini, neredeyse ağlayacak kadar. Çenesini sıktı, dudaklarını birbirine bastırdı ve soğuk taş üzerindeki üşümüş ayaklarını sıkıca yere bastı.

Kar kristalleri gibi hafif, parlak, seyrek bir ses duyuldu. Epey sessizleşmiş olan kalabalık şimdi gülücüklü mırıltılara boğulmuştu ve sessizlikte o küçük, kesintili, gümüş ses duyuluyordu.

"Bu ne?" diye sordu Bruna gülümsemeye başlayarak. "Neden böyle yapıyorlar?"

Bu bir komite toplantısı. Bir komite toplantısını tarif etmemi istemezsiniz herhalde? Genelde İktisat Fakültesinin bodrum katında cuma sabah on birde toplanıyor. Ancak cuma gecesi on bir olduğu halde hâlâ toplantıdalar ve pek çok seyircileri var, aslında milyonlarca, kameralı yabancı sayesinde, uzun burunlu bir televizyon kamerası, baktığı şeyi emen tek gözlü bir burun. Kameraman bir adamı başkente geri getirme kararı üzerine etkileyici bir konuşma yapan uzun boylu, siyah saçlı kıza odaklanıyor uzun uzun. Ama tercümesi yapılmayan, bilinmez diliyle savunduğu şeyleri anlamayacak milyonlarca seyirci. Sadece göz-burun kameranın onun genç yüzünde oyalanıp onu yuttuğunu bilecekler.

Bu bir aşk hikâyesi. İki saat sonra kameraman gideli çok olmuştu ama komite hâlâ toplantıdaydı.

"Hayır ama," dedi kız, "cidden, hep tam da bu noktada ihanet gelir. Özgür seçime eyvallah ama şimdi daha fazlasını istemezsek ne zaman isteyeceğiz? Kim isteyecek? Biz bir ülke miyiz yoksa patron değiştiren bir müşteri devlet miyiz?"

"Adım adım ilerlemek lazım, uzlaşarak..."

"Ya baraj patladığında? Fıskıran suları vurmak gerekecek! Aynı anda!"

"Bu bir yön belirleme meselesi..."

"Kesinlikle öyle. Olaylara kapılıp şuursuzca sürüklenmemek lazım."

"Ama bütün olaylar aynı yönde ilerliyor."

"Hep öyle olur. Geriye doğru! Görürsün bak!"

"Gerçekten neye doğru sürükleniyoruz, Fana'nın dediği gibi Doğu'ya değil Batı'ya bağımlı olmaya mı?"

"Bağımlılık kaçınılmaz – saf değiştirme söz konusu, işgal değil..."

"İşgal ki ne işgal! Paranın işgali, materyalizmin, onların piyasalarının, değerlerinin, bunlara direnemeyeceğimizi biliyorsunuz değil mi? Toplumsal adaletin, renkli televizyon karşısında ne şansı var? Savaş daha başlamadan kaybediliyor. Biz nerede duruyoruz?"

"Hep durduğumuz yerde. Tam manasıyla netameli bir durumda."

"Haklı. Gerçekten de hep olduğumuz yerdeyiz. Başka kimse değil. Biz öyleyiz. Şu an, bir anlığına bizimle aynı yere geldiler ve böylece bir eylemde bulunabildik. Netameli durum gücün merkezine geldi. Şu anda. *Şu anda* eylemde bulunabiliriz."

"Renkli televizyonlaşmayı engellemek için mi? Nasıl? Baraj yıkıldı. Mallar sular seller gibi geliyor. İçinde boğuluyoruz."

"Eğer yönü, doğru yönü belirlersek, hemen şimdi..."

"İyi de Rege bizi dinleyecek mi? İleri gitmek dururken neden geri çekiliyoruz? Eğer..."

"Kurmak zorunda olduğumuz..."

"Hayır! Kurmak değil eylemde bulunmak zorundayız! Özgürlük ancak özgürlük ânında kurulur..."

Hepsi çatallaşmış, yorgun sesleriyle aynı anda bağıryorlardı. Haftalardır konuşmuş, dinlemiş, kötü kahve içmiş ve aşkla yaşamışlardı. Evet aşkla; bunlar âşık kavgasıydı. Birisi aşk uğruna yalvarıyor, öteki aşk yüzünden öfkeleniyordu. Hep aşk içindi. Kame-



ranın burnu onun için gelmişti ortalığı koklamaya ve bulduklarını yutmaya, âşıkların bulunduğu bu kirli bodruma. Aşk istiyor, aşkı görmek istiyor; çünkü eğer sende aslı yoksa, televizyondan seyredebilir ve çok geçmeden hangisi aslı hangisi adamın söylediği gibi her şeyin iki saniyede yapıldığı küçük ekrandaki imgelerden ibaret bilemezsin. Ama âşıklar farkı bilir.

Bu bir masal ve bir masalda sonsuza kadar mutlu yaşadılar dendi mi ondan sonrasının olmadığı bilinir. Kötü büyü bozulmuştur; iyi hizmetkâr ödül olarak krallığın yarısını almıştır; kral uzun yıllar, adaletle hüküm sürmüştür. İhanetin yapıldığı anı hatırlayın ve soru sormayın. Zehirli tarlalar yeniden ekinlerle sarardı mı sormayın. O bahar ormanın yaprakları yeniden yeşerdi mi sormayın. Gençkızın ödül olarak ne aldığını sormayın. Ölümsüz Koshchey' in hikâyesini hatırlayın, hani hayatı iğnenin içindedir, iğne yumurtanın içindedir, yumurta kuğunun içindedir, kuğu kartalın içindedir, kartal kurdun içindedir, kurt güç taşlarıyla yapılmış sarayın içindedir. Büyü içinde büyü! Ölümsüz Koshchey'in ölebilmesi için iğnenin içinde olduğu yumurtayı kırmaya çok uzağızdır. Hikâye böyle biter. Binlerce, binlerce, binlerce insan sarayın önündeki eğimli meydana duruyordu. Havada kar kıvılcımlanıyor, insanlar şarkı söylüyordu. "Ülke", "sevgi", "özgür" gibi sözleri olan o eski şarkıyı bilirsiniz, en uzun süredir bildiğiniz dilde. Sözleri taşı taştan ayırır, sözleri tankları durdurur, sözleri dünyayı değiştirir, doğru zamanda doğru insanlar tarafından söylendiğinde, onu söyleye söyleye çok insanlar öldükten sonra.

Sarayın duvarlarında binlerce kapı açıldı. Askerler silahlarını bırakıp şarkı söylediler. Kötü büyü bozuldu. İyi kral ülkesine geri döndü ve insanlar şehir sokaklarında taşların üzerinde sevinçle dans ettiler.

Sonra ne olduğunu sormuyoruz. Ama hikâyeyi tekrar anlatabiliriz, doğrusunu anlatana kadar tekrar tekrar.

"Kızım Öğrenci Eylem Konseyi komitesinde," dedi Stefan

Fabbre komşusu Florens Aske'ye, Pradinestrade üzerindeki fırının önünde sıra beklerken. Ses tonu biraz karmaşıktı.

"Biliyorum. Erreskar onu televizyonda görmüş," dedi Aske.

"Rege'yi buraya getirmenin, hızlı ve inandırıcı bir değişim sağlamanın tek yolu olduğuna karar vermişler. Ordunun onu kabul edeceğini düşünüyorlar."

Bir adım ilerlediler.

Sert kahverengi yüzlü ve çekik gözlü ihtiyar bir adam olan Aske dudaklarını büzerek düşündü.

"Sen Rege Hükümetindeydin," dedi Fabbre.

Aske başını salladı. "Bir haftalığına Milli Eğitim Bakanı olmuşum," dedi ve deniz aslanı gibi bir ses çıkardı – öksürük gibi kakhaha gibi.

"Bu işi kıvrırabilir mi?"

Aske kirli atkısını biraz daha boynuna doladı ve "Rege aptal değil. Ama yaşlandı. Şu bilimadamına, fizikçiye ne oldu?" dedi.

"Rochoy. Geçiş dönemi için, simgesel değeri olduğundan, 56'yla bağlantısı için önce Rege'yi getirmek istiyorlarmış. O ayakta kalırsa seçimlerde Rochoy'u aday göstereceklermiş."

"Seçim hayali..."

Yine bir-iki adım ilerlediler. Şimdi fırının kapısına sekiz dokuz kişi mesafede, vitrinin önündeydiler.

"Neden ihtiyar adamları çıkarıyorlar?" diye sordu ihtiyar adam. "Bu delikanlılar, kızlar, bu gençler. Bizi neden tekrar istiyorlar?"

"Bilmiyorum," dedi Fabbre. "Ne yaptıklarını bildiklerini düşünüyorum. Beni de oraya götürdü, toplantılarından birine. Laboratuvara geldi – Çabuk benimle gel, hadi! dedi, ben de gittim. Soru sormadan. Patron o. Hepsi patron, yirmi iki yirmi üç yaşlarında. Güç ellerinde. Bir yapı, bir düzen arıyorlar ama bir konuda kararlılar: şiddet yenilgi onlar için, seçenekleri kaybetmek demek. Gayet kendinden emin ama bir o kadar da cahiller. Bahar gibi – bahar kuzuları gibi. Şimdiye kadar hiçbir şey yapmamışlar ama ne yapacaklarını gayet iyi biliyorlar."

"Stefan," dedi karısı, birkaç cümledir kolunun dibinde duran karısı Bruna, "nutuk atma. Merhaba canım. Merhaba Florens, demin pazarda lahana sırasında Margarita'yı gördüm. Ben meydana gidiyorum, Stefan. Saat yedi gibi dönerim herhalde."

"Yine mi?" dedi Stefan; Aske sordu, "Meydana mı?"

"Bugün perşembe," dedi Bruna ve çantasından anahtarlığını çıkarıp, iki daire anahtarıyla masanın anahtarını adamların gözleri önünde sallayarak gümüşü bir şıngırtı çıkarttı ve gülümsedi.

"Ben de geliyorum," dedi Stefan Fabbre.

"Vay vay!" dedi Aske. "Başlarım, ben de geliyorum. İnsan sadece ekmekle mi yaşar?"

"Margarita seni merak etmez mi?" diye sordu Bruna, fırın sırasından çıkıp durağa doğru ilerlerken.

"Kadınların sorunu bu," dedi ihtiyar adam, "öteki endişelenecek diye endişe ediyorlar. Evet. Merakeder. Siz de kızınız için endişe ediyorsunuz."

"Evet," dedi Stefan, "aynen öyle."

"Hayır," dedi Bruna, "ben endişelenmiyorum. Ondan korkuyorum, onun için korkuyorum, ona saygı duyuyorum. Bana anahtarları verdi." Suni deri çantasını güzelce koltuğunun altına sıkıştırdı ve yürümeye devam etti.

Bu hakikat. Hafif hafif atıştıran karın altında, taşların üzerinde durdular ve sallanan binlerce anahtarın gümüşü, titrek sesini dinlediler, havanın kilidini açan binlerce anahtarın, evvel zaman içinde.

# ÇOCUK GELİN



O BENİ ANNEMDEN Mİ ALDI yoksa annem beni onu bırakmaya mı zorladı? İlk önce ışık mı vardı bilmiyorum. Evim neredeydi bilmiyorum. Karanlık arabayı hatırlıyorum. Uzun, büyük, öyle hızlı ki yol dalga gibi kırılıyordu. Arabanın kokusunu hatırlıyorum, ot kokusu, bir yarık, bir açıklık. Yol aşağı doğru gidiyordu biliyorum. Bazen çiçeklerin nasıl koktuğunu hatırlıyorum. Sümbül adında mor, pembe, kırmızı ve nar rengini buluyorum. Ama yasak bir renk var. Adını söylersem cezalandırılırım, kırıp dökmeler, korkunç azarlar, süt dersem toprak sızlar. Toprak sızlar ve yine bana uzanır, beyaz kollar, kahverengi kollar, arayarak, kavrayarak, boğarak. Orada, onun çatısı altında olmam yanlış mıydı? Orada istenmiyor muydum? Seçilmiştim ben, kraliçeydim. Kollar uzanmış ama yakalayamamıştı beni. Uzun, siyah nehirler boyunca arabayla giderken başımı kaldırıp bakmadım. Çok hızlı gidiyorduk nehirler boyunca! Ama ben nehirlere isim vereyim diye duruyorduk: hatırlamayayı taşıyan Bellek, çakılları yuvarlayarak usul usul akan Öfke ve içinde korkusuzca yüzdüğümüz Dehşet. Şelaleler de vardı! Onlara isim takmadım. Hâlâ dökülmeye devam ediyorlar karanlıktan daha koyu karanlığa, son ışıkları da kaybolana kadar ve sadece suyun uzun sesi geliyor aşağılardan bizim söyleyemediğimizi söyleyerek. Ses ışıktan daha yavaş hareket eder bu yüzden de daha emin-dir. Bana yükseklerden ses gelir hep ışık değil. Işık buraya nasıl

gelsin? Burası ışığa göre bir yer değil. Burası çok ağır. Ama seslerle sümbül geldi, ışıktan önce gelen renkler geldi. Anne! Anne! Anne! Kim seslendi? Kim çağırdı onu? Ben mi?

Adam zengin, anne. Eski evin bodrum katında eski eşyalar arasında yaşıyor, kurumuş şeyler, kökler, bozuk paralar, sandıklar, dolaplar ve gölgeler arasında. Mahzende yaşıyor ama zengin. Ne istese alabilir.

Hayır, canımı yakmadı, sadece bir kere. İlk geldiğinde korkmuştum, yalnızdım. Beni alıp götürdü sonra içeri sokup aşağıya götürdü. Daha önce hiç bilmediğim bu yere soktu, sonra orada kaldım. Evet annem işe gittiğinde hep yalnız kalırım. Evde dururum, bahçede dururum, başka gidecek neresi var? Hayır babamı tanımıyorum. Evet hayır tanımıyorum. Ne manaya geldiğini bilmiyorum. Beni arabaya bindirip götürdü. Onunla gittim. Evet orama dokundu. Evet onu yaptı. Evet onu da yaptı. Evet yaptı. Evet dedim hayır demedim. Bana karısı olduğumu söyledi. Sahip olduğu her şeyin benim olduğunu söyledi. Şimdi annemi görebilir miyim?

Evet bana mücevherler verdi. Aldım evet. Taktım evet. Güzel di taşlar, ametist, pembe ametist, lâl. Bana sümbülden bir taç verdi, nar taşından yapılma. Parmağımdaki altın yüzüğü verdi. Bodrumdan hiç çıkmadık hayır. Dışarının tehlikeli olduğunu söyledi. Savaş var dedi. Düşmanlar var dedi. Hiç canımı yakmadı sadece en başta. Bana ihtiyacı vardı. Onu yaptık evet ben onun karısıyım. Onunla birlikte o evi idare ediyorum. Onunla birlikte hepinizi yargılıyorum. Siz kime geldiğinizi sanıyorsunuz?

Müzisyenin karısı, arkadaşım, beni görmeye geldi, sonra tekrar geldi. Geri geleceğini biliyordum. Ağlaya ağlaya geldi. Biliyordum. Yolun kenarında onu bekliyordum ve tek başına geldiğinde onunla birlikte ağladım ama fazla uzun değil. Burada gözyaşları kuruyor. Burada karanlıkta matem yok. Bir-iki damla gözyaşı nar taneleri gibi, kesilmemiş lâl taşları gibi görünen beş-altı küçük yarı saydam tane, bu kadarı yeter yemek için, yeter.

Ağlama anne, sadece saklambaç oynuyordum! Sadece saklanmıştım! Şaka yaptım anne, o kadar uzun kalmak istemezdim. Bu

kadar geç olduğunun farkında değildim. Havanın karardığının. Kral kraliçe oynuyorduk, saklambaç oynuyorduk, farkında değildim, değildim, değildim. Burada mı yaşıyorum? Evim bu mu? Bu toprağın dışında ama ben içinde yaşıyordum. Burası toprağın içinde ama ben dışında yaşıyordum. Burası karanlık ama ben aydınlıktan geliyorum, karanlıktan bu ışığa. Beni çok seviyor. Beni bekliyor. Senin sevgin neden kış anne? Onun elleri neden bu kadar soğuk?

Annem ne iş yapar? Evi geçindirir.

Öfkesini dindirmeye yetecek kadar uzun bir nehir yok annemin. Hiç unutmayacak ve hep korkacak. Kendine düşman kazandın, efendim.

Anne sakın ol. Ağlayıp beni de ağlatma. Kış geldi mi geri döneceğim baharda gideceğim. Sümbülleri getireceğim. Artık bana güvenebilirsin, çocuk değilim artık. İyi de hem senin kızın hem onun karısı nasıl olabilirim? Hem senin karın hem onun kızı nasıl olabilirim? Benden ne istiyorsun kollarımda uyuyan? Etrafımda annemin kolları, beni sallayan, sallayan. Kocamın bana verdiği yüzüğü takıyorum annemin benim için ektiği bahçede yürürken, kırmızı çiçekler, mor çiçekler, çok derine uzanan kahverengi beyaz kökleriyle nar ağaçları. Sonsuza kadar aranacağım ama hiç bulunacak mıyım, bir daha hiç aramayacak, hiç bulmayacak mıyım kendimi? Tek bir gövde kök ve çiçek olsam, otların arasından çıkсам, karanlık arabayla eve dönsem, geri dönsem, tekrar gelsem, evim neresi? Hiç kızım olmayacak mı?

—



## AYA TIRMANMAK



KÜÇÜK ABY, BATIDAKİ uzun altuni ışığın önünde kıvrıcık saçları pamuk otu gibi, kum tepelerinden aşağı koşarak ateş için malzeme toplamasına yardım edecek. "Hava kararmadan ateşi yakalım, Aby!" diyecek ona kadın ve yetişkin işi yapmaya, ona ortaklık etmeye, kararan geceye karşı güzel ve tehlikeli bir ateş yakmaya hevesli oğlan, "Ben odunları toplayım," dediği gibi çılgın, kıvrıcık tüylü bir ok gibi fırlayacak. Arayacak, eğilecek, toplayacak, geri koşup bulduğu tahta parçalarını, küçük yükünü boşaltacak ve yine uzaklaşacak. Kendisi daha yöntemli çalışacak. Rüzgârı kesmek ve arkayı desteklemek için seçtiği yarısı kuma gömülü, kısmen yanmış büyük kütüğün etrafında denizin taşıdığı bolca işe yarar tahta parçası var. Tahtaları yığıldıktan sonra kavrulmuş canavarın üzerine çubuklar dayamaya başlayacak, buruşturduğu gazetenin ve seçtiği ince tutuşturmalık parçaların üzerine. Büyük bir ateş olmayacak. Kıvılcımlar saçarak gümbür gümbür yanan büyük ateşler Aby'yi korkutuyor, onu da. Küçük, parlak, berrak bir ateş olacak, bu uzsuz bucaksız, berrak, parlak akşamda.

Aby "çok büyük bir kütükle" nefes nefese gelecek – en azından bir metre uzunluğunda, ancak sürükleye sürükleye getirebildiği bir dal parçası. Hem odunu hem oduncuyu övecek. Dizleri üzerine çöküp çıplak kolunu onun küçük omuzlarına saracak, "Aby' ciğim, bak," diyecek ve batıya bakacaklar.



"Güneş oradaydı," diyecek Aby, denizin üzerinde altına bulanmış uzak gökyüzünde, belli belirsiz yelpaze gibi açılan uçuk pembe ışınların merkezini işaret ederek.

"Bu da dünyanın gölgesi." Doğudaki dağlardan hemen üstlerindeki gökyüzüne kadar yükselmiş olan mavi loşluğa bakacak.

"Evet!" diyor Aby, her şeyden memnun ve kıvranarak kendini kurtarıyor. "Bak şurdaki kütük *daha da* büyük!" Fırılıyor.

"Geri geldiğinde ateşi yakarız," diye bağılıyor, cebindeki kibriti yoklayarak. Kararan ufka doğru kısaltıkça kısalan devasa pembe huzmeleri seyretmek için ılık kuma oturuyor. Dalgalar sakin ve düzenli, altı-yedi sıra. Muazzam sesleri kumsaldaki bütün küçük sesleri bastırıyor geçe kalmış martıların seyrek çığlıkları hariç. Bu gece kumsalda başka ateş yakan yok. Su kenarında kimse yürümüyor.

Patırtıyı ilk duyduğunda helikopter zannediyor, Sahil Güvenlik, havada siyah bir nokta bulmak için güneye bakıyor; ama gözü hareketi daha yakında yakalıyor, dalgaların orada, sert kumu döven toynakların sesi. At dörtnele gidiyor, binici hafif öne eğilmiş, çıplak ata biniyor – Güzel! Parlayan kumun önünde ikili siluet karanlık, çılgın ritim, çıplak atın üzerinde dörtnele gitme cesareti! Kuzeye doğru gidiyorlar, alacakaranlığa ve suyla toprağın buluştuğu yerde asılı duran pusa karışarak. Ne görüntü! Denizle kumun, ışıkla karanlığın arasında dörtnele giden kentaurosun geri dönmesini diliyor. Çok geçmeden kuzeyden gelmeye başlıyor patırtı ama duyulmaktan çok hissedilir gibi ve atla binicisi alçak siste şekilleniyor, şimdi sakın bir tırısta. Yavaşlayıp azıcık yön değiştiriyor ve yürüyüş temposunda yanına geliyorlar. Duruyorlar. At başını kaldırıp silkeliyor. Ağzında sadece ipten bir dizgin var. "Ateşi yakıtığını gördüm," diyor binici.

Kadın kalkıyor; alacakaranlıkta parlayan beyaz bir akıtması olan doru ata uzatıyor elini. Yumuşak burnunu okşuyor ve terli kâküllerinin altını, büyük, hassas, hareketli kulaklarının dibini kaşıyor. Binici gülümsüyor. Atın sırtından iniyor. Bir kovboy gibi dizgini öylece yere bırakıyor ve at bir kere kişnedikten sonra sessizle-

şıyor. Kadın bu kovboyu, bu kentaurosunu, bu çıplak at binicisini tanıyor. "Nerede biniyordun ata?" diye soruyor, adam "Bohemya sahillerinde," diyor gülerek.

Odunlar tutuşuyor. Kadın hemen alev alan kabuklu, küt bir dal ekliyor. Akşam alacasını daha da karartıp etraflarına sarıyormuş gibi görünen titrek alevlerin üzerinden birbirlerinin yüzüne bakarak oturuyorlar ateşin iki yanında.

"Hayır," diyor kadın, "Bohemya değil. Macaristan. Yine Macarlarla at koşturuyordun."

"Uçsuz bucaksız steplerde," diyor adam gülen sesiyle, yumuşak, nağmeli. "Savaşçılarla. Batıyı yağmalamaya giden çetelerle."

"Kadınlar da arkanızdan geliyordu çocuklar, taylar, çadırlar ve yataklarla..."

"Kadınlar ateşleri yakıyor. Erkekler de geri dönüp ateşlerin başına geliyor."

"Benim erkeğim de ateş başında yanıma geliyor," diyor kadın ve adam geliyor: yanında dingin, ılık bir hareket, omuzlarının üzerinde ılık bir kol. Kadın ona dönüp kollarına atılıyor. Siyah kafa eğiliyor: uzun bir öpücük, upuzun, derin. Ateş, kadının kirpiklerinde gökkuşağı ağları dokuyor. Kum ılık ve yumuşak, karanlık bir yatak, sonsuz bir yatak, kırışık çarşafı ışıyan dalgalar.

Kadın uykulu uykulu dünyanın gölgesine bakıyor ve yaz geceleri daima en tepede duran Vega yıldızını görüyor. Bütün gökyüzünü yerinde tutan dingil çivisi, kilit taşı, raptiye. Merhaba, diye mırıldanıyor yıldıza. Samanyolu'nun pulları daha görünmüyor, sadece Kuğu Takımyıldızının dört yıldızı turkuaz-kobalt gökyüzünde sönük sönük yanıyor.

Kum uzun gün boyu güneş görmekten hâlâ ılık ama pek yumuşak değil. İnsan üzerinde yattı mı bir müddet sonra mutlaka kumun aslında taş olduğunu hatırlar. Ayağa kalkıp ateşe bakıyor sonra iki uzun dal ekliyor, yandıkça ileri itilecek, ateşi canlı tutacak dallar. Çırpılar bir anda tutuşuyor. Dalgaların üzerinde asılı pus bulanıklığıyla artık iyice kararan kumsaldan aşağı bakarak, su kenarından ateşin nasıl göründüğünü gözünün önüne getiriyor: ılık

bir yıldız, titrete, dünyevi. Gerçekten görmek istiyor. Ayağa kalkıp geriniyor ve ağır ağır ıslak kumda yürüyor. Çıplak ayakları soğuk suya değene kadar geri dönüp bakmıyor. Sonra dönüp kum tepelerinin altındaki ateşe bakıyor.

Çok küçük, dağları teslim almış koyu mavi-grinin uçsuz bucaksız bulanıklığında, küçük titrete bir parlaklık. Onun dışında yıldızlardan başka ışık yok. Ürpererek koşuyor, dosdoğru geri koşuyor, ateşine, ateşin sıcaklığına, iki yanında iki kadın sessizce oturuyor, alevlere bakarak. Işıktan pembeleşmiş güneş yanığı, kırıksık yüzlerinde derin gölgeler var. Hafif soluğu kesilmiş bir halde ikisinin ortasını oturuyor, sırtı denize dönük.

"Su nasıl?" diye soruyor biri, "Buz!" diyor.

"Santa Cruz sahiline ne zaman gitmiştik?" diye soruyor yaşlı kadın daha genç olana, "Savaştan hemen sonraydı. Değil mi? Katı yumurta olmayan pikniklerden şikâyetçiydik."

"Konserve et. Aman ne berbattı. Tuzlu yağ, düşün! Daha be-bekti. Üç yaşında mıydı?"

"Beş olmasın?"

Sesleri hep sakindi, kesin değil. Hep ucu açık, hep soruya yer var.

"Böyle bir kütüğün önünde ateş yakmıştık kumsalda. Geç vakte kadar oturmuştuk. Evet, savaş zamanıydı çünkü burada savaş yok diye düşünmüştüm ve o kadar uzun zamandan sonra inancınması zordu, orada duran şeyin tekrar sadece deniz olduğuna. Konuşmuştuk. Bizimki uyuyakalmıştı. Bir battaniyenin üzerine kıvrılmış. Sonra aniden 'Anne bu sonsuza kadar devam edecek mi?' diye sormuştu. Hatırladın mı? Uyanık mıydı uykusunda mı konuşuyordu bilmiyorum."

"Takımyıldızların isimlerini hatırlamaya çalışıyorduk. Herhalde yarı uyanıktı; ateşe bakıyordu. Sen de 'Evet, devam edecek,' demiştin. O da halinden memnun tekrar uyumaya koyulmuştu."

"Öyle mi? Cidden? Hiç hatırlamıyorum..." Sakin sakin güldüler, küçük, yumuşak mırıltılı gülüşler. Bir birine bir ötekine bak-tı: birbirlerine çok benziyorlardı ama birisi çatlaklarla dolu ve çök-

müştü, ötekiyse biraz daha dolgundu ve alt dudağı daha yumuşaktı. Derin gözleri ateşle parlıyordu.

"Ya," dedi, "ama devam etmedi –etmiyor– değil mi?"

Gözlerinde titrek titrek ışıldayan dört küçük sıcak ateşle ona baktılar. Güldüler mi? Gülümsüyorlardı. Ateş halkasının dışında bir adam iki-üç kelime etti, bir kadın ona cevap verdi. "Bir odun daha atalım mı?" dedi adamlardan biri ve kadın ateşine bakıp sakladığı parçayı koyma zamanının geldiğine karar verdi, bir dalın ağaça bağlandığı kısım, kupkuru, kocaman. Çabuk alev alıp, harlı harlı yanması için dikkatle tam ortaya yerleştirdi. Artık iyice karamış olan havaya kıvılcımlar uçuştı. Bütün yıldızlar, ateşin, denizin üzerinde asılı duruyordu. Galaksinin yolu dalgaların arkasındaki sakin suları beyazlatmıştı. Ara sıra kumun üzerinde bir ışık çakıyordu: ışıltılı su, minik deniz mahlukları, deniz ateş böcekleri. Sis kalkmış, karanlık berraklaşmıştı. Yıldızlar, dalgaların arasındaki kısa ışıltılardan daha parlaktı.

Ateş çıtırdıyordu ve bir kütüğün nemli merkezi tıslayıp şarkı söylüyordu. Gece serinledikçe herkes ateşin yakınına sokulmuştu, onun insanları, kimi alçak sesle konuşuyor, kimi yıldızları seyrediyor ya da uyuyordu. Aby yanındaki battaniyeye kıvrılıp çoktan uyumuştı bile. Battaniyeyi oğlanın çıplak bacakları üzerine çekti. Çocuk kımıldanarak uykusunda itiraz etti. "Yok bir şey," diye mırıldandı. "Devam edecek. Devam edecek canım." Kum tepelerinin arasında atlardan biri homurdandı. Denizin sesi alçak, uzun ve derindi, karanın sınırında boylu boyunca devasa bir kükreme, uzun müddet dinlenemeyecek kadar yüksek. Bazen ılık bir esinti, toprak ve yaz kokusuyla denize doğru akıyor, beraberinde kıvılcımları da taşıyordu.

Nihayet tutulmuş vaziyette ayağa kalktı. Korları soğuk kumla örttü. İş bittiğinde yıldız aydınlığında tek başına kum tepelerine tırmanmaya başladı, henüz doğmamış aya doğru.



## BABASININ KOCA KIZI



BABAM İÇİN KORKUNÇ bir şeydi. Onun için bunun ne kadar zor olduğu, Jewel\* Ann'in şimdi nerede olduğuna dair en ufak bir şey söylememesinden anlaşılıyor. Hem ona ilk başta planladıkları gibi sadece Ann değil, Jewel Ann ismini koyan da babammış, onun küçük mücevher bebeği olduğu için. Küçükken kızı için deli olurdu.

Jewel Ann doğduğunda altı yaşındaydım, annemle birlikte hastaneden gelişlerini hatırlıyorum, babamın onu nasıl yere göğhe koyamadığını. Ben de çok sevmiştim. Çok minikti ve bütün bebekler gibi güzel kokuyordu, hem annemin ona bakmasına yardım ediyordum, bezlerini, bebek yağını, pudrasını getiriyordum. Annemden sonra Jewel Ann ilk bana gülmüştü, bununla gurur duyardım. Benim de bebeğimdi o. Annem markete girdiğinde bebek arabasının başında nöbetçilik yapardım. Bebek arabasına sığmayacak kadar büyüdüğünde, annem alışveriş yaparken elini tutardım, birlikte mağazanın ön tarafındaki makinelerin oraya giderdik, bir peniye sakız, bir çeyreğe içinde kıvrılmış yılanlar, mücevherler, büyülu oyuncaklar olan plastik toplar olurdu. Makineye atacak bir çeyreğimiz olsa çıkmasını isteyeceğim ödülleri sayardım, Jewel Ann de hep benimle aynı şeyleri seçerdi. Bir keresinde yaşlı bir adam bize bir çeyrek uzatmıştı, bence niyeti kötü değildi

\* Mücevher. -ç.n.

ama yabancılardan para almamamız tembihlendiği için geri çevirmiştik. Sonra bunu anneme anlattığımızda ikimize de birer çeyreklik vermişti. Ama parayı makineye attığımızda görünen plastik topların hiçbirisi düşmedi, hatta kımıldamadı bile çünkü altlarında görünmeyen başka ödüller vardı ve onlar düşüyordu. Benimkisi kürdan gibi bir şeye takılmış, ayakta durabilen, kâğıttan bir Amerikan bayrağıydı. Jewel Ann'inki üzerinde camdan elmas bile olmayan pembe plastik bir yüzüktü. Ama yaşı küçük olduğu için yüzüğü sevdi, ortadan ikiye ayrılan plastik topları da atmayıp evcilik oynarken çay takımı yaptı. Bu ödülleri kazandığımızda Jewel Ann'in boyu makineye para atmaya yetecek kadar uzundu. Büyüklerin çoğu kadar iyi konuşabiliyordu ve büyükannemin bana verdiği bütün tahta yapbozları çözebiliyordu; evcilik oynarken artık bebek değil, Bayan Goopie adında bir hanımdı, ben de komşusu Bayan Boopie'ydim. Bütün bahar ben okuldan döndükten sonra ve bütün yaz, arka bahçede çamların altında, oyuncak bebeklerimizle Bayan Goopie'yle Bayan Boopie oynadık. Duane bizimle oynamazdı hiç, sadece öteki oğlanlarla kazanılan ya da kaybedilen oyunlar oynardı. Okuldan tanıdığım kızların hiçbirisi bizim evin orada oturmuyordu, ben de bizim mahalledeki kızları pek iyi tanımıyordum. Yine de Jewel Ann'le oynamayı daha çok seviyordum çünkü akıllıydı ve yaşı küçük olduğu halde, beş yaşına geldiğinde boyu ben-den daha uzundu, bu yüzden de insana çok küçük gelmiyordu. Hem onu çok seviyordum o da beni.

Okuldaki ilk gününde onu otobüse bindirdim, okulda neyin nerede olduğunu gösterdim ve onunla birlikte sınıfına gittim. Öğretmeni, "Jewel Ann, ne kadar uzunsun!" dedi. Bu güzel bir şey değilmiş de Jewel Ann'in suçluymuş gibi söylemişti. Sonra aynı ifadeyle bana sordu, "Gerçekten beş yaşında mı?"

"Evet Bayan Hanlan," dedim.

"Beş yaşındaki bir kız için biraz fazla iri. Küçük oğlanlar için zor olacak," dedi.

"Seneye altı yaşında olacağım!" dedi Jewel Ann. Yardımcı olmaya çalışıyordu. Ama Bayan Hanlan onun gösteriş yaptığını zan-

netti ve gidip yerine oturmasını söyledi. Jewel Ann daire şeklinde dizilmiş iskemlelerden birine oturduğunda boyu ayakta duran diğer birinci sınıf öğrencileriyle aynıydı. Bayan Hanlan'ın sözlerinden sonra onun adına biraz rahatsız olmuştum. Ama Jewel Ann gülümseyerek bana el salladı çünkü okula geldiği için çok heyecanlıydı ve bir an önce başlasın istiyordu.

Okulda notları hep çok iyi oldu, hiç devamsızlığı yoktu, üçüncü sınıfa geldiğinde Bayan Shulz onu başkan yapmış, okuması için daha ileri seviyede kitaplar vermiş ve balina resmini Hayvanları Koruma poster yarışmasına sokmuştu. Yarışmada mansiyon kazanmıştı. O sene çok mutluydu Jewel Ann. Ama sonraki sene boyu çok uzun olduğu için onu okula almadılar, bir daha da geri dönemedi.

Uzun olduğunu biliyordum ama birinci sınıftaki o ilk gününe kadar pek farkına varmamıştım. Yani biliyordum ama o zamana kadar onu kimseyle kıyaslamamıştım. Hem o benim küçük kardeşimdi. Babamın ona ne zaman "Babasının koca kızı," demeyi bıraktığını bilmiyorum, üç yaşlarındaydı herhalde. Üçüncü sınıfı bitirdiği yaza kadar bu konuda bir şey yaptıklarını zannetmiyorum. Çok aşırı büyüdüğü için babam, annemi onu doktora götürmeye zorlamıştı. Annem bana sonradan anlattı. İçmesi için hormon vermişler. Annem, Jewel Ann'de baş dönmesi ve baş ağrısı yaptığı için hapları bir hafta sonra kaldırıp atmış, ayrıca hormonların âdet görmesine ya da sakal çıkarmasına sebep olacağından korkmuş. Daha sekiz yaşında küçük bir kız olduğu için bunun doğru olmayacağını düşünmüş annem. Sanırım babama da söylememiş; babam onun bütün o hormonları aldığını ama çok pahalıya patlamasına rağmen hiçbirinin işe yaramadığını düşünmüş. Neticede onu tekrar doktora götürmekten bahsetmemiş. Annem ilaçların işe yaramayacağını söylemişti. Bir kere sebep hormonlar değildi.

Jewel Ann okula gidemediği için ağlamadı ama Bayan Shulz'dan bahsetmeyi bıraktı. Ne düşünürdü bilmem. Sessizdi. Dediğim gibi Bayan Shulz'un sınıfındayken mutluydu ama okulda daima onunla uğraşan birileri olurdu. Evde Duane dışında kimse ona kö-



tü davranmazdı. Duane ona Zürafa, Devanası, Bayrakdireği gibi isimler takar, "Bunu ne zaman sirke satacaksınız?" türü, hatta daha kötü şeyler söylerdi. Bir keresinde arkadaşı Eddie'yle konuşurken Jewel Ann'i öldürmek istediğini söylediğini duymuştum. "Küçük küçük parçalara ayıracaksın, sonra şu alev makineleriyle yakacaksın, hiçbir şey kalmayacak." Kendisi on altı, Jewel Ann'se sadece sekiz yaşında olduğu halde onun tepesinden baktığı için sinir oluyordu. O da benim gibi orta boyluydu. Bence Duane'in gençlik yıllarında işi iyice serseriliğe vurmasının sebebi kısmen, Jewel Ann'in bu kadar uzun olmasıydı. Ama tümüyle değil. Hatırlayabildiğim kadarıyla asla iyi huylu olmamıştı. Her neyse, gittikçe daha da serserileşti ve kötüleşti, babam da ona gittikçe daha fazla bağırmaya başladı, ta ki Atlanta'ya gidene kadar, ondan sonra nereye gitti bilmiyoruz. Birkaç yıl sonra gazetede haber çıktığında birisi ona gösterdi herhalde çünkü bir ay sonra annemle babama, olağandışı insanlarla film yapmakla ilgilenen bir arkadaşı olduğunu, bu işte iyi para olabileceğini yazdı. Mektup Fort Worth damgası taşıyordu ama üzerinde adres yoktu ve mesela olağandışıyı "olaandışı" diye yazdığı, yazısı da eğri büğrü olduğu için okuması zordu. Mektup geldikten sonra annem bir-iki kere ağladı ama Duane'i gerçekten özlediğini zannetmiyorum. Bence onu ağlatan arada bir bebekliğini düşünmekti.

Bir yıl kadar Jewel Ann'e okuldan kitaplar, malzemeler taşıdım ama sonraki sene yasakladılar. Galiba babam onlara özel bir okula gittiğini söylemiş. Arka bahçenin çitini yükselttiği için Jewel Ann dışarıda oynayabiliyordu. Ama on iki yaşında gerçekten de çok büyüdü ve gazeteciler de o zaman geldi. Bulaşıkları yıkar-ken babamın kapıda birileriyle konuştuğunu duyduk. Kulak kaptırdık çünkü babamın eve gelip giden arkadaşı yoktu ve gelenin kim olduğunu merak etmiştik. Sonra mutfığa gelip Jewel Ann'e bağırarak odasına gitmesini söyledi. O hafta televizyonda *Anne Frank'ın Hatıra Defteri*'ni seyretmiştik ve gelenlerin Nazi olduğunu düşünüp ikimiz de onun odasına koştuk ve kapıyı kilitledik. Jewel Ann'in odası evin arkasında, eskiden oturma odası olarak kul-

landığımız yerd. Babam odanın tavanını, yani Duane'in eski odasının zeminini çıkarmış, böylece iki kat yüksekliğinde bir oda olmuştu, hem kapıları da büyümüşü. Jewel Ann Nazilerden o kadar korkuyordu ki yatağın altına saklanmaya çalıştı. Yatağı, ayakucu ve başucu çıkarılmış üç karyoladan oluşuyordu, ayaklar yüzünden altına giremedi. Bunun üzerine ben yataklardan birini kapının önüne ittim ve ona burada Nazi olmadığını söyledim, sonra babamın kapıyı çarptığını ve anneme "Bir daha sakın o insanların buraya gelmesine izin vereyim deme!" diye bağırdığını duyduk, sanki o izin vermiş gibi.

Birisi arka bahçede Jewel Ann'in fotoğrafını çekip gazeteye satmıştı, KIZ ÇAMLARDAN DAHA MI UZUN? başlığıyla yayınlanmıştı haber. Bu olaydan sonra babam gazete aboneliğini iptal etti, annem de indirim haberlerini ancak komşu Helster'lere gidip gazetelerine baktığında öğrenmeye başladı. Okul dönüşü benim yoluma çıkan muhabirin yazdığı makaleyi görmedi böylece babam. Muhabir genç ve sıcakkanlıydı, üzerinde güzel kıyafetler vardı ve çok hoş konuşuyordu. Onunla konuşmak kolaydı. Söylediklerimin bazıları *Register*'da çıktı ve okuldakiler bana makaleyi gösterdiler ama okuduğumda benim söylediklerim bunlar değilmiş gibi geldi. Yine de bir gazete alıp, artık sadece karanlıkta dışarı çıkabilse de en azından kendi hakkında çıkan yazıyı okusun diye Jewel Ann'e getirdim. KIZ KARDEŞİM KANDIRMACA DEĞİL, başlığıyla çıkmıştı yazı. Görünüşe göre kimse babama bundan bahsetmemişti, insanların Jewel Ann'i fark etmesine karşı hassas olan ve babamın onu suçlayacağından korkan anneme de göstermedik. Ama Jewel Ann yazıyı sevmişti, özellikle de onun aslında utangaç gülüşlü normal bir ergen olduğunu yazan bölümü. Muhabirin bunu nereden bildiğini hiç anlamadım. Makalelerden sonra insanlar evin etrafına gelip arka bahçenin çitine bakmaya başladılar, özellikle pazar günü kiliseden sonra. Muhtemelen Cleveland Lisesinden bazı oğlanlar gelip evin kapısını çalmışlardı bir keresinde, annem açtığında da "Jewel Ann burada mı oturuyor?" diye sormuşlardı ama arkadaşları yanlış evin kapısını çaldığını söylemişlerdi

ve o yaştaki oğlanlar gibi, Duane gibi keh keh gülerек avare avare uzaklaşmışlardı. Annem mutfağa döndüğünde yüzü gergin, kafası karışık. "Sakın Jewel Ann'e söyleme!" dedi bana. Başımı iki yana salladım. Babam televizyonda beyzbol seyrettiği için bir şeyin farkına varmamıştı.

Galiba annem ilk başta o çocukların gerçekten Jewel Ann'in arkadaşı olduğunu sanmış ama sonra düşününce olamayacaklarını anlamıştı çünkü bir müddet sonra, birlikte yatağı yaparken, "Jewel Ann için endişe ediyorum," dedi bana.

"Neden?" dedim, "Oğlanlar kızların kendilerinden kısa olmasını ister. Jewel Ann'in *sosyal* hayatı konusunda ne yapacağım bilmiyorum," dedi.

Jewel Ann'le oğlanlardan da konuşurduk, çok çok uzun boylu olanlar var mı merak ederdik. Gerçekten çok uzun boylu oğlanlar olsa haberimiz olacağını düşünürdük. Oğlanların zaten uzun boylu olması beklendiği için belki de aileleri onlardan gurur duyuyordu ve dışarı çıkıp bazı şeyler yapabiliyorlardı. Yine de gerçekten çok uzun boylu oğlanlar olsa mutlaka kulağımıza geleceğini düşünüyorduk.

Bu yüzden de anneme ne diyeceğimi bilemedim, o da ne yapacağını bilemiyordu. Kendi sosyal hayatı da harika sayılmazdı. Jewel Ann'den daha fazla evden çıktığı yoktu. Bayan Heltser arkadaşydı ve bazen markete alışverişe giderken annemi de götürürdü ama çoğunlukla annem evde çok işi olduğunu gidemeyeceğini söylerdi ve benden okuldan dönerken markete uğramamı ister ya da babam arabayla işten döndükten sonra Quik-Mart'a gitmemi isterdi. Giysileri kataloglardan postayla sipariş ederdi. Jewel Ann için değil tabii. Ona giysi dikmek için kumaşı ben alırdım, annem de biçip dikerdi. Hatta çok fazla kot pantolon istediği için kot bile dikmişti. Annem Jewel Ann'e elbise dikmenin en iyi yolunun battal boy çarşafalar almak olduğunu keşfetmişti, genelde renkleri ve çiçek desenleri gayet güzel oluyordu, sonra çarşafaları birbirine dikeyiyor, elbiseyi, eteği ya da bluzu biçiyordu. Kot için bir top kumaş almam gerekti. Satıcı kadın gıcıklık yaptı ve sanki bu işte yanlış

bir şey varmış gibi bütün topu bana satmak istemedi ama ben yerimden kıpırdamadım, o da mecburen sanki dokunmak istemiyormuş gibi kumaşı ortadaki mukavvanın üzerinden açtı, omzunun üzerinden başka bir tezgâhtarla konuşarak. Neyse ki bizim liseden Dottie Shine vardı kasada da benim için paketi tezgâhın altında tuttu çünkü kumaş o kadar ağırdı ki eve dönüp Bayan Heltser'den onu almak için arabayla beni mağazaya kadar götürmesini rica etmek zorunda kaldım. Kotu dikerken annem çok zorlandı ama Jewel Ann pantolona bayıldı ve hiç ayağından çıkarmadı.

Jewel Ann'in çok yemek yediği düşünülebilir; bir ara annem on-on beş kilo hazır köfte, yarım düzine marul alıyor diye babamın ona kızdığını hatırlıyorum ama Jewel Ann büyüdükçe daha az yemeye başlamıştı sanki. Bu yüzden de gıda masrafları büyük bir sorun olmaktan çıkmıştı; özellikle ben Coolidge Lisesini bitirip Sacchi Products'ta sekreterliğe başladığımda iyice rahatlamıştık. Bir taraftan da daha fazla şey öğrenmek için geceleri sekreterlik okulunda bilgisayar kurslarına gidiyordum ve Bay Pennito'nun yönetici sekreterinin yardımcısı olmuştum. Babamın Shaughnessy Siding'den kazandığından daha düzenli bir paraydı. Ama zaten o sırada Jewel Ann benden, hatta annemden bile daha az yemeye başlamıştı. On beş yaşındaydı, boyu da on beş metreydi ve büyümeye devam ediyordu.

Başka bir yere taşınabilseydik. Biraz daha fazla paramız olsaydı ya da babam onun gerçekten çok büyük olduğunu ve daha fazla alana ihtiyaç duyduğunu anlasaydı belki deniz kenarında bir yerlere yerleşebilirdik, sahilin ıssız bir yerlerine ya da bir adaya, böylece Jewel Ann plajda yürür, denizde yüzer, hareket edecek daha fazla alan bulurdu. Bundan bahsederdik hep. Denizde yüzebilecek miyim, kumsalda yürüyecek miyim, *Uğultulu Tepeler*'deki Cathy Earnshaw ya da *Tutkunun Geline*'ndeki Dimity Trescott gibi çayırarda gezinebilecek miyim, derdi. Ama oturduğumuz yerde ne kumsal vardı ne çayır.

Jewel Ann'in müzik seti vardı, Emmy Lou Harris'in plaklarını dinlemeyi severdi ve çok televizyon seyreder, çok okurdu. Kitap

avcunun içinde, benim elimdeki bir pul kadar küçük kaldığı halde sayfalarını çevirmeyi becerirdi. Onun için her hafta kütüphaneye giderdim. Kütüphaneciler hep kız kardeşimi sorarlardı, galiba onun felçli filan olduğunu düşünüyorlardı, ona götürmem için kitap tavsiye ederlerdi. Bir keresinde Jewel Ann on yaşlarındayken bana *Alice Harikalar Diyarında'yı* vermişlerdi. Kitap filminden çok farklıydı. Jewel Ann kitabı tekrar tekrar istediği için ben de bir kere okudum ve üzerine biraz konuştuk. Bence Alice'i çabucak küçülten "Beni İç" şişesi hoşuna gidiyordu en çok. Ama Jewel Ann en çok sevdiği bölümün koyunlar, sazlıklar ve unutuş ormanı olduğunu söylemişti. O sene alışveriş merkezindeki kitapçıya gidip ona Noel hediyesi olarak bu kitabı aldım. Kütüphaneciler ona bir keresinde *Gulliver'ı* gönderdi, şu cüce insanlar ve dev insanlarla ilgili kitabı ama onu pek sevmedi. Gerçek olmadığını söyledi. Akşamları evde olduğumda babamın ona aldığı on sekiz inçlik televizyonu seyrederdik birlikte. Televizyonu sevdiğini çünkü televizyondaki insanların hepsinin farklı büyüklüklerde ama küçücük olduğunu söylemişti. Küçüğün değişik büyüklüklerinde.

Plaklar, televizyon ve kitaplar dışında yaptığı bir şey yoktu çünkü on üç yaşına geldiğinde, kitabın birinci bölümünün sonundaki Alice gibi kapıdan çıkamayacak kadar büyümüştü. Keşke büyükannemin hayattayken yaşadığı çiftlik gibi bir çiftlikte yaşasaydık ve bir ahırımız olsaydı. Ahırda yaşayabilirdi. Bu konuda konuşup planlar yapardık. Ben para biriktirip uzaklarda bir çiftlik satın alacaktım, o geceleri aramızda yürüyecek, ahırda kendi büyüklüğüne uygun sandalyesi ve eşyaları olacaktı. Bu konuda çok konuşurduk. Yerde otururduk çünkü artık odasında halıdan başka bir şey kalmamıştı. Onun büyük, ılık, yumuşak bacağına yaslanırdım ve sadece konuşurduk. Ama zaman geçtikçe kardeşim benimle bile fazla konuşmaz oldu.

Kotu üzerine olmamaya başladığında kendini çok kötü hissetmişti. Televizyon seyretmeyi bıraktı. Televizyondaki ya da başka yerdeki insanlar gibi olabileceğini hayal etmeyi bırakmıştı sanki. Konuşmamaya da o sıralarda başladı, yine de benim odasına git-

memi, onunla konuşmamı ya da sadece yanında oturmamı seviyordu hâlâ. Kitap okumayı bırakmıştı, pek yemek de yemiyordu. Bu bir sene içinde kademe kademe oldu, on dört yaşından on beş yaşına geçti o arada. Annemle bu konuda pek konuşmuyorduk çünkü, nasıl konuşabilirdik ki, önce dokuz, sonra on iki, sonra on beş metre olmuşken? Babamla bile konuşamıyorduk bu konuda. Jewel Ann hakkında hiçbir şey söylemiyor, onunla konuşmuyor, odasına girmiyor, evde hiç yokmuş gibi davranıyordu, gerçi bir keresinde Sevgililer Gününde ona şeker getirmişti, on iki yaşında da doğum günü hediyesi olarak televizyon almıştı. Ama başka zamanlarda adını bile söyleyince çileden çıkardı. Bir keresinde annemle birlikte, daha büyük bir eve taşınmaktan bahsettiğimizde bağırmaya başladı, anneme küfretti, eline ne geçirdiyse kırdı, sonra da vurup kapıyı gitti. O gece geç vakte kadar eve dönmedi. Annem bu olaydan sonra bir-iki gün hasta yattı. Sanırım babamın ona ettiği küfürleri daha önce bir yerlerde duymuş ama kimsenin, en azından kocasının ona böyle şeyler söyleyebileceğini düşünmemişti. Öyle perişan bir haldeydi ki o günden sonra taşınma konusunu duymak bile istemedi, evden de hiç çıkmadı. Perdeleri kapalı tutardı, bazı pencerelere de kâğıt yapıştırmıştı. Onunla bile Jewel Ann'den konuşmak çok zordu.

Ama benim düşündüğümü bildiğim halde gerçekten düşünemediğim o şeyi ilk söyleyen yine annem oldu. Bir gece mutfakta bulaşıkları yıkarken "Dawn, kız şeffaflaştı," dedi.

Bir şey söylemedim ama onu dinlediğimi belli ettim.

"Omuzuyla saçlarının olduğu yerde duvar kâğıdını görebiliyorum. Şeffaflaştı."

"Bir-iki kere bana da öyle gibi geldi," dedim.

Fısıldaşıyorduk. Babamın ön taraftaki odada seyrettiği beyz-bol maçı dışında evde başka ses yoktu. Jewel Ann'in artık uzanmayacak kadar büyük olduğu için dizlerini kıvrarak oturduğu ya da dizlerini kıvrarak yattığı odadan, yüksek tavanlı odadan zaten hiç ses gelmezdi. Hep sessizdi. Zaten hiç yüksek bir sesi olmamıştı. Annem bize hep hanımefendilerin yüksek sesle konuşmaması

gerektiğini söylemişti, biz de alçak sesle konuşmayı öğrenmiştik. Zaten artık Jewel Ann neredeyse hiç konuşmuyordu, konuştuğunda da bir kız için biraz fazla kalın, aşırı yumuşak, bebek tüylerinden bile yumuşak bir sesle konuşuyordu. Sırtüstü uzanıp gerinse evin arka duvarını mukavva bir kutu gibi devirebilirdi istese ama hareket ederken bile ses çıkarmıyordu. Kımıldamadan yatıyordu. O gece onunla oturmaya gittiğimde, bacaklarının ve ellerinin altından tüylü halıyı gördüm. Annem adını koyduğu için, gördüğüm şeyi görebilirdim artık.

Jewel Ann de görebiliyordu. Ama bu konuda hiç konuşmadık.

Bir-iki ay sonra, yaz sonu "Artık büyümüyorum," dedi, günlerdir söylediği tek şeydi. Bana dokunuyor ama benimle hiç konuşmuyordu, gerçi dokunuşunu da sadece tenimde ılık bir esinti gibi hissedebiliyordum. Gülümsediğini anlayabiliyordum.

Birdenbire ağlamaya ve "Sakın! Sakın!" demeye başladım.

Bana bakışını ve sıcaklığını hissedebiliyordum ama artık onu hayal meyal seçebiliyordum, televizyondaki hayaletler gibi ya da asfaltın üzerindeki sıcak hava gibi, havadaki bir yoğunlaşma gibi ama sıcak.

"Böyle sürsün mü?" dedi o yumuşacık tüy gibi sesiyle.

"Evet!" dedim, ağlamam kesilmiyordu bir türlü. Saçlarımın ve kolumun üzerinde hareket eden sıcaklığı hissedebiliyordum, usul-cacık. Çok büyük olduğu için dokunduğunda canımı yakmaktan korkardı. Ama beni incitmesi imkânsızdı.

Öyle uzun uzun ağladıktan sonra o kadar bitkin düştüm ki o gece onun odasında uyuyakaldım. Sabah erkenden uyandığımda oradaydı ama televizyon hayaleti kadar bile görünmüyordu. Adını söylediğimde de cevap vermedi.

Epey bir bekledik, bir haftadan fazla, sonra annem "Gitti," dedi.

Çarşaflardan yaptığı giysileri söktü, etekliği yaptığı bütün parçaları fakirlere verilsin diye götürdüm.

Ama Jewel Ann'in odasına gidiyordum sürekli ve "Hâlâ burada anne," diyordum.

Annem başını iki yana sallıyordu. Emindi. "Gitti," diyordu. "Hâlâ *burada* ama *o* odada değil."

Annem haklıydı sanırım. Bir süre sonra yatağımı arka odaya, yüksek tavanlı odaya taşıdım çünkü uykuya dalarken ya da sabahları uyandığımda onun sıcaklığını hissedebiliyordum ve Jewel Ann'in eskisi gibi, güzelim gözleriyle, uzun, ince, yumuşak orada olduğunu ve benim orada olmama memnun olduğunu biliyordum. Sonra annem bir-iki kere kendi yatakodalarında onu duydu, bir-iki kelime, zor duyulur bir sesle söylenmiş. Babam televizyona ve kabloya ne yaparsa yapsın iki televizyonda da hayaletler kaldı, beyzbol ve basketbol oyuncuları hep insan gözlerini şaşıltsmış gibi görünüyordu. Ama dışarıda geceleri onun hâlâ burada olduğunu ama gittiğini biliyordum, annemin dediği gibi. Arka bahçede, rüzgârın usul usul estiği ılık gecelerde, yapraklar kımıldanıp dururken ya da yağmur yağarken onun büyümesinin durmadığını anlardım. Nefes aldığını duyabilirdim.

---





## BULUNANLAR



KADIN GEÇMİŞ ZAMANDA bir hikâye yazdı. Erkeği çölleri aşar, denizleri geçer, büyük zaferler kazanırken nasıl bahçede beklediğini ve erkeğinin nihayet eve, büyük yeşil tepenin altında onu beklediği bahçeye döndüğünü anlatıyordu hikâye. "Sonra da evlendiler," diye bitiyordu.

Adam geçmiş zamanda bir hikâye yazdı. Babasını nasıl aradığını anlatıyordu hikâyesi. Duyduğu özlem yüzünden sevdiği herkesi bırakmıştı genç adam, ormanlardan şehirlerden geçmiş, çöller aşmış, denizler geçmiş, sürekli aramış, sürekli özlemiş, nihayet kayıp babasını bulmuş ve öldürmüştü. "Sonra da eve geldim," diye bitiyordu hikâye.

Kadın hikâyeyi okudu. Ağır ağır okudu çünkü anadilinde yazılmamıştı. Onunla konuşmuyor, ona "sen" demiyordu. Ama okurken onu ağlatan hüznü, güzel bir hikâyeydi.

Kadın şimdiki zamanda bir hikâye yazıyor. Kızını bir koltuğa yığılmış gördüğü ânı anlatıyor, kısacık bir an dinlenmek istiyor kız, çok bitkin görünüyor, yapacak çok fazla işi var, yapabileceğinden çok daha fazla. Kızının bir sene önce olduğu kadar güzel olmadığını görüyor. O ânı anlatan bir hikâye yazıyor, "Seni bitkin ama istekli gördüm, iyi bir at gibi, hiç ısırmayan, hiç çifte atmayan, hiç kaçmayan iyi bir yük beygiri gibi. Bahçeye çıkamıyorsun hiç. Her günün sonunda iliklerine kadar yorulmuş oluyorsun." Ya-

zarken merak ediyor: Kimse bana böyle bakıp beni böyle gördü mü? Evet, diye düşünüyor, bir keresinde annemin bana nasıl baktığını hatırlıyorum; sanırım beni, şimdi benim kızımı gördüğüm gibi görüyordu. Peki ben kızım kadar yorgun muydum? Bilmiyorum. O zaman daha güzeldi. Kızgın mıydı? Bu hikâyeyi nasıl anlatacağımı bilmiyorum. Evlilikle bitmiyor.

Adam şimdiki zamanda bir hikâye yazıyor. Oğlanın babasını aramak için nasıl evden ayrıldığını anlatıyor. Genç adamı dolandırıcılar kandırıyor şehirlerde, düşmanlarla savaşıyor, sadakatsiz kadınların ihanetine uğruyor, savaşa devam ediyor, uzayda başka dünyalara uçuyor, hep arıyor, hep özlüyor ve nihayet babasını buluyor. Sarılıyorlar ve babası ölüyor. "Sonunda evime döndüm," diye bitiyor hikâye.

Kadın adamın hikâyesini okuyor. Ağır ağır okuyor. Anlayıp anlamadığını merak ediyor. Anlamak isteyip istemediğini merak ediyor. Hüzünlü, güzel bir hikâye ama içinden ağlamak gelmiyor.

Bir şey var ki asla bilemeyeceğiz, diye yazıyor adam, bir kadının ne istediği.

İstediğim şey, diye düşünüyor kadın, bir hikâye yazmak. Ama hikâyeyi yazmadan önce annemin bana neden öyle baktığını bilmek istiyorum. Bana acıyarak baktı. Bana takdirle mi baktı? Bana öfkeyle mi baktı? Şimdi kızıma bakıyorum, tekrar kalkıp yapılabilecekten fazlasını yapmadan önce bir anlığına koltuğa yığılan güçlü küçük bir kadın. Acıyarak, takdirle, öfkeyle bakıyorum ona. Ne kadar da güzel! Annem kadar güzel, kendi kızının gelecekte olacağı kadar güzel. Hikâyesini ikinci tekil şahısta, gelecek kipiyle yazmalıyım. Farklı bir varoluş şekliyle ilgili olmalı. Anlaşılmalı. Birinci tekil şahısın basit, dikey tekilliğinin aksine karmaşık olmalı.

Birinci tekil şahıs bütün dünyayı dolaşıyor, dünyadan dünyaya dolaşıyor, uzayda ve zamanda. Birinci tekil şahıs seviyor, nefret ediyor, arıyor ve öldürüyor. Birinci tekil şahıs seviliyor, nefret ediliyor, özeniliyor, aranıyor, öldürülüyor. Birinci tekil şahısa acınıyor. Ah, kendime acıyorum! Tıpkı bu adama acıdığım gibi, onun kendine acıdığı gibi, bu kadının bana acıdığı gibi! Birinci tekil şa-

hıs takdir bile edilebilir. Ah, kendimi nasıl takdir ediyorum! Tıpkı onun kendini takdir ettiği gibi! Ama birinci tekil şahısa öfkelenilemez. Ben kendime değil ona öfkeleniyorum, o da bana, danışıklı dövüşün kadim sessizliğiyle.

Öfkemiz söylüyor hikâyeyi nasıl anlatacağımı. Daha güzel olacaksın, yazıyorum. Yapılabilecekten fazlasını yapmayacaksın. İhanet etmeyecek, tuzak kurmayacaksın. Yüksek yeşil tepenin altındaki bahçede nasıl yürüyeceğinin hikâyesini yazıyorum. Bahçe kapısını açacaksın. Tepenin üzerinden aşacaksın, tarlalardan, ormanlardan, şehirlerden geçeceksin, yolunu bulacaksın, içinde konuşacağın sessizliklerimizi bulacaksın.

Ben yazarken o da yazıyor, evde olacağım, senin hep olduğun yerde, diye yazıyor. Birbirimizi nerede bulacağımızı biliyoruz.

—



# İHTİYARLAR



MEHTAP, BURNUN ÖNÜNDEKİ buruşuk aynada parıldayarak kayıyor; kuzey göğünde iki parlak gezegen suda seken oklar fırlatıyor. Dümenci, teknenin kışında görevinin dikkatli ciddiyetiyle duruyor. Yelkenleri ve dümeni idare ederken hareketleri ağır, kesin, görkemli. Uzun, alçakkanal kayığı, takip ettiği yansıma kadar sessiz kayıyor kara suyun üzerinde. İçeride büzüşmüş bir-iki karanlık figür var. Bunlardan biri üst güvertede boylu boyunca yatıyor, kolları iki yanında, kapalı gözleri, aydınlık mavi gece göğünde ince sisin arasından parlayan öteki ayı göremiyor. Sandry'li Çiftçi savaştan eve dönüyor.

Geçen bahardan beri Sandry Adası'nda herkes onu bekliyordu, yedi adamıyla birlikte Kraliçenin ordusu için adam toplayan ulaklarla gittiğinden beri. Yaz ortasında Sandry'li erkeklerin dördü geri dönüp çiftçinin yaralı olduğu ve Kraliçenin özel doktorunun ona baktığı haberini getirmişlerdi. Savaşta nasıl büyük kahramanlık gösterdiğini, kendilerinin de cesaretle çarpıştığını ve savaşı kazandıklarını anlatmışlardı. O zamandan beri başka haber yoktu.

Şimdi teknede onunla kalan üç yoldaşı yanındaydı. Kraliçe kendi doktorunun yardımcısını da onlarla birlikte yollamıştı. Kırk yaşlarında ince yapılı, hareketli bir adam olan doktor, uzun gece yolculuğundan tutulmuş, tekne sessizce Sandry Çiftliği'nin taş iskelesine yanaştığında hemen kıyıya atlamıştı.

Kayıkcı ve diğerleri, tekneyi bağlamakla ve sedyeyle yükünü iskeleye çıkarmakla meşgul olurlarken doktor eve çıktı. Adaya yaklaşırlarken, gökyüzü hiç hissettirmeden gece mavisinden renksiz bir solgunluğa dönüşmüş, rüzgâr değirmenlerinin kanatları, ağaçların tepeleri ve evin çatıları, miller boyu sonsuz düzlükle uzanan sazlıklar ve su kanallarının ardından bütün yüksekliğiyle, karanlık bir siluet halinde belirmişti. "Merhaba, ahali!" diye bağırdı avluya girerken. "Uyanın! Sandry eve döndü!"

Mutfak hemen hareketlenmişti bile. Evin başka odalarında da ışıklar yanmıştı. Doktor insan sesleri ve açılıp kapanan kapılar duydu. Bir seyis, geceyi geçirdiği, ahırın üzerindeki samanlıktan aşağı atladı, bir köpek gecikmeli de olsa havlamaya koyuldu, kapıdan insanlar çıkmaya başladı. Sedyeye avluya getirilirken çiftliğin hanımı dışarı fırladı, üzerinde geceliğini örten yeşil bir pelerin, saçları açık, ayakları taşların üzerinde çıplak. Yere bıraktıkları sedyenin yanına koştu. "Farre, Farre," dedi hareketsiz adamın üzerine eğilerek. O anda ne konuşan vardı ne kımıldayan. "Ölmüş," dedi fısıldayarak, geri çekildi.

"Yaşıyor," dedi doktor. Sedyeyi taşıyanların en yaşlısı, saraç Pask, güm güm bas sesiyle, "Yaşıyor, Makali-dem. Ama yarası çok derindi," dedi.

Doktor merhamet ve saygıyla çiftliğin hanımına baktı, çıplak ayaklarına, berrak, şaşkın gözlerine. "Dema," dedi, "onu içeri, sıcak bir yere alalım."

"Evet, evet," dedi kadın, ayağa kalkıp hazırlık yapmak için önden koştu.

Sedyeyi taşıyanlar tekrar dışarı çıktıklarında Sandry halkının yarısı avluda toplanmış, havadisleri öğrenmek için bekliyordu. En çok da ihtiyar Pask'taydı gözleri, o da tek tek yüzlerine bakıyordu. İriyarı, ağır bir adamdı, bir meşe gibi kalın, derin çizgili yüzü durgun. "Yaşayacak mı?" diye sordu bir kadın. Pask konuşmaya niyet edene kadar bir süre daha onlara bakmaya devam etti. "Onu toprağa vereceğiz," dedi.

"Vah vah!" diye bağırdı kadın ve bir inleme, bir iç çekme bü-

tün kalabalığı dolaştı.

"Torunlarımızın çocukları adını bilecekler," dedi Dyadi, Pask'ın karısı, göğsüyle kalabalığı yara yara kocasının yanına geldi. "Hoşgeldin, ihtiyar."

"Hoşbulduk, ihtiyar," dedi Pask. Aynı irtifadan birbirlerine baktılar.

"Hâlâ yürüyorsun, hı?" dedi.

"Yürümesem ait olduğum yere nasıl dönecektim?" dedi Pask. Ağzının çizgisi gülümsemeye dönemeyecek kadar düzdü ama gözleri azıcık parıldıyordu.

"Epey zaman aldı o dediğini yapman. Gel hadi, ihtiyar. Yorgunluktan bitmişsindir." Saraçhane ve küçük çayırın olduğu tarafa giden yolda yan yana uzaklaştılar. Avlu uğuldamaya devam ediyordu, yoldan dönen diğer iki adamın etrafında alçak sesli gruplar oluşmuş, savaşırlardan, şehirden, bataklık adalarından, çiftlikten havadis alıp havadis veriyorlardı.

İçeride, güzel, yüksek tavanlı, gölgeli odada, Farre karısının uykusuyla ılınmış yatakta yatıyor, doktor, kanal teknesinin dümeninde duran kaptan gibi ciddi, dikkatli, tetikte yatağın yanında duruyordu. Parmakları nabzında, yaralı adamı izliyordu. Odada mutlak sükûnet vardı.

Kadın yatağın ayakucunda duruyordu; nihayet doktor ona dönüp, *Gayet iyi, bu durumda olabileceği kadar iyi*, manasına gelen sessiz bir baş hareketi yaptı.

"Neredeyse nefes almıyor gibi," diye fısıldadı kadın. Endişeyle düğümlemiş ve kasılmış yüzünde gözleri çok büyük görünüyordu.

"Nefes alıyor," dedi refakatçi. "Yavaş ve derin nefesler. Dema, benim adım Hamid, Kraliçenin doktoru, Dr. Saker'in yardımcısıyım. Majesteleri ve kocanıza bakan doktor, onunla buraya gelmemi ve bana ihtiyaç duyulduğu müddetçe onunla gerektiği gibi ilgilenmemi istediler. Majesteleri, kocanızın fedakârlığına minnettar olduğunu, hizmetinde gösterdiği cesarete saygı duyduğunu söylememi istedi. Bu minnettarlık ve saygıyı göstermek için de elinden



geleni yapacak. Yine de ne yapılırsa yapılsın, kocanıza olan borcunu ödemeye yetmeyeceğini söyledi."

"Teşekkür ederim," dedi çiftliğin hanımı, belki işittiklerini tam anlamadan, sadece yastıktaki durgun, hareketsiz yüze bakarak. Azıcık titriyordu.

"Üşümüşsünüz, dema," dedi Hamid nezaket ve saygıyla. "Giynseniz."

"Burası yeterince sıcak mı? Teknede üşüdü mü? Ateşi yaktırsam..."

"Gerek yok. Onun durumu iyi. Ben sizden bahsediyorum, dema."

Kadın, doktoru ilk kez görüyormuş gibi haşın gözlerle ona baktı. "Evet," dedi. "Teşekkür ederim."

"Ben birazdan gelirim," dedi doktor, elini kalbinin üzerine koydu ve heybetli kapıyı arkasından çekerek sessizce dışarı çıktı.

Mutfak kanadına gidip, aklıktan ve susuzluktan ölmüş, bütün gece kıyırık bir teknede çölmekten bacakları tutulmuş bir adam için yiyecek ve içecek talep etti. Utangaç değildi, mesleğinin otoritesine de alıştı. Şehirden kıyıya uzun bir yolculuk yapmışlar, sonra bataklıklarda sıırıla ite ite ilerlemişler, sonsuz kanallar arasında ayak basılacak yegâne yer olan Broad Adası'nda durmuşlar, gün boyu güneşi tepelerine yemişlerdi, sonra gece uzun ve rüyayı andıran rahatsız bir yol. Açlığını ve çektiği eziyeti abartmasının bir nedeni de evsahiplerini oyalamak, onların evin reisi hakkında sorular sormasını engellemekti. Onlara adamın karısının bildiğinden daha fazlasını söylemek istemiyordu.

Ama mutfaktakiler ya ketumluktan ya her şeyin farkında oldukları için ya da saygıdan ona doğrudan soru sormamışlardı. Farre için kaygılandıkları belli olsa da sadece dolaylı yoldan yaşayacağına kesin olup olmadığını anlamaya çalışmışlar ve aldıkları teminattan tatmin olmuş görünmüşlerdi. Hamid bazılarının yüzünde tatminden öte bir şey görür gibi olmuştu: birisinde dalgın bir kabulleniş, ötekinde hoşgörölü bir gözyumma. Gençten biri "Madem öyle onu..." diye patavatsızca lafa başlamış, beş-altı ki-

şinin sert bakışları altında hemen susmuştu.

Sandry Adalılar ağzı sıkı bir kavimdi. Diri bir gençliği olmayan her şey yaşlı görünüyordu: çizgili, yıpranmış, kahverengi ten kırışık ve gümüşü, eller boğum boğum, saçlar gür, sert, kuru. Sadece gözleri hızlı ve dikkatliydi. Bazılarının da çok değişik bir göz rengi vardı, kehribar gibi: Pask'ın, karısı Dyad'nin, başka pek çoklarının, hatta Farre'nin. Hamid, koma derinleşmeden önce Farre'yi ilk gördüğünde, güçlü yüz hatlarından ve açık renk, berrak gözlelerinden etkilenmişti. Hepsi kuvvetli bir aksanla konuşuyordu ama Hamid de bataklık yakınlarında büyümüşü, hem kulağı da lehçeleri çabuk kapardı. Bol ve tatminkâr kahvaltısı bitene kadar en babağıitleriyle gırtlak sesleriyle konuşmaya başlamıştı bile.

Tepeleme dolu bir tepsiyle büyük yatakodasına döndü. Tahmin ettiği gibi çiftliğin hanımı giysilerini ve ayakkabılarını giymiş, yatağın yanma oturmuş, kocasının elini tutuyordu. Hamid'e nazik ama fazlalık olduğunu hissettiren bir bakışla baktı: lütfen sessiz ol, bizi rahatsız etme, onu iyileştir, sonra da git... Hamid belki de güzelliği çok yakından, bozulmaya başladığı yerden görmeye alışık olduğundan kadınların güzelliğinden etkilenmezdi ama sağlık onu etkilerdi, gergin, tatlı ten, hayatın dolu dolu zindeliği, titreşimi. Bu kadın da hayat doluydu. Dişi bir kıvılcık gibi narin, güçlü ve şursuzca muhteşemdi. Yavruları olup olmadığını merak etmişti ki sandalyesinin arkasında duran çocuğu gördü. Oda, kapalı panjurlarıyla safi gölgeydi, kırık bir ışık ada ada, ağır mobilyanın, yatağın ayakucunun, yorganın kıvrımlarının, çocuğun yüzü ve koyu renk gözlerinin üzerine düşüyordu.

"Hamid-dem," dedi çiftliğin hanımı –sadece kocasıyla ilgili olmasına rağmen, her kelimenin umut ya da felaket taşıdığı hastodasına has keskin bir işitme duyusuyla adını öğrenmişti demek– "hâlâ nefes aldığını göremiyorum."

"Kulağınızı göğsüne dayayın," dedi, bilhassa onun fısıltısından daha yüksek bir ses tonuyla konuşarak. "Kalbinin attığını duyacak, ciğerlerinin genişlediğini hissedeceksiniz. Ama daha önce de söylediğim gibi çok yavaş. Dema, bunu size getirdim. Şimdi şu

masaya oturun. Biraz daha ışıık, bir panjuru açalım. Onu hiç rahat-sız etmez. Işıık iyidir. Siz de buraya oturup kahvaltınızı edin. Kızı-nızla birlikte, o da acıkmıştır."

Annesi beş-altı yaşlarındaki kızını İdi diye tanıttı. Çocuk elini kalbinin üzerine koyup "İyi-günler-olsun-dema," dedi gırtlak ak-sanlı tek bir kelime halinde, sonra da annesinin arkasına çekildi.

Doktor olmak ve sözünün dinlenmesi hoş bir şey diye düşün-dü Hamid, gömlekleri, bol pantolonları, örülmüş ipek saçlarıyla birbirinin küçük ve büyük birer kopyası olan çiftliğin hanımıyla çocuğu, tepsiyi bıraktığı masaya oturup, uysal uysal getirdiği kah-valtıyı yemeye başlayınca. Tek kırıntı bile bırakmadıklarını gör-mek hoşuna gitti.

Makali ayağa kalktığında yüzündeki düğümlü ifade kaybol-muştu ve koyu renk gözleri hâlâ büyük ve endişeli olmakla birlik-te sakindi. Huzurlu bir kalbi var, diye düşündü doktor. O sırada uz-man gözüne bazı işaretler çalındı: kadın hamileydi, muhtemelen üç aylık filan. Kadının, kulağına bir şey fısıldadığı çocuk dışarı çıktı. Yatağın yanındaki sandalyeye geri döndü.

"Yarasını muayene edeceğim, sonra da pansuman yapaca-ğım," dedi Hamid. "Kalıp seyredecek misiniz, yoksa çıkmak mı istersiniz, dema?"

"Kalayım," dedi.

"Peki," dedi Hamid. Ceketini çıkarırken, mutfaktan sıcak su gönderilmesini istedi.

"Sıcak su tesisatı var," dedi kadın ve en uzak gölgeli köşedeki bir kapıyı açtı. Böyle bir kolaylık beklemiyordu doktor. Yine de bu ada çiftliklerinin bazılarında çok eski medeniyetler olduğunu, kon-forlarını ve ihtiyaçlarını temin etmek için güneşin, rüzgârın, gelgit-lerin tükenmez gücünden faydalandıklarını, tarlaları, otlakları ka-dar kadim, dolu ve güvenli bir hayat tarzları olduğunu biliyordu. Şehrin göstermelik zenginliği değil, toprağın derin bereketi vardı kadının ona getirdiği bir ibrik sıcak suda ve kendisinde.

"Kaynar su mu olması lazım?" diye sorunca, "Böyle iyi," diye cevap verdi doktor.

Bir vazifesi olmasından, bir işe yaramaktan duyduğu rahatlamayla hızlı ve dikkatli hareket ediyordu kadın. Hamid, kocasının karnındaki büyük kılıç yarasını açtığında ne tepki vereceğini görmek için yüzüne baktı. Birbirine bastırılmış dudaklar, sabit gözler.

"Bu," dedi, parmağıyla uzun, koyu renk, iyileşmemiş yarayı göstererek, "daha kötü görünüyor; ama asıl şurası fena. Öteki yüzeysel, geri çekilen kılıcın bıraktığı bir sıyrık. Ama burada bayağı derine inmiş." Yarayı eliyle yokladı. Adamın vücudunda hiçbir hareket olmadı, hiçbir şey hissetmeden yatıyordu. "Kılıç geri çekilirken," diye devam etti Hamid, "sahibi ölmüş. Kocanız daha darbeyi indirdiği anda onu öldürmüştü. Sonra da kılıcı elinden almış. Adamları yanma geldiğinde sağ elinde kendi kılıcı, sol elinde adamın kılıcı varmış ama dizlerinin üzerinde duruyormuş... Kılıçların ikisi de bizimle birlikte buraya geldi... Bakın, işte şu yara derin. Kılıç da geniş ağızlıymış. Neredeyse öldürücü bir darbe. Ama öldürmeye muvaffak olamamış. Yine de yapacağını yapmış."

Gözgöze gelmek umuduyla doğrudan kadının yüzüne baktı; Sandry halkından kimi insanların yüzünde gördüğü o kabulü, kavrayışı, anlayışı görmek umuduyla. Ama kadının gözleri mor ve açık yaranın üzerinde, yüzüye sadece dikkatliydi.

"Onu hareket ettirmek, bu kadar uzun yola getirmek iyi bir fikir miydi?" diye sordu, kararından şüphe eder gibi değil de, sırf meraktan soruyormuş gibi.

"Doktor yolculuğun bir zararı dokunmayacağını söyledi," dedi Hamid. "Dokunmadı da. Ateşi son dokuz gündür olduğu gibi düşük." Kadın başını salladı çünkü Farre'nin teninin ne kadar serin olduğunu kendi de hissedebiliyordu. "İltihap da iki gün öncesine göre daha az. Nabız ve nefesler güçlü ve düzenli. Olması gereken yer burası, dema."

"Evet," dedi. "Teşekkürler. Teşekkürler Hamid-dem." Kadının berrak gözleri bir an ona baktıktan sonra yine yaraya, hareketsiz, kaslı bedene, sessiz yüze, kapalı gözkapaklarına döndü.

Doğru olsa karısı kesin bilirdi! diye düşündü Hamid. Evlendiğine göre bilmesi gerekir! Ama bir şey söylemiyor. Demek doğru

değil, sadece hikâye... Ama bir an için onu müthiş rahatlatan bu düşüncenin yerini bir başkası aldı: Biliyor ama saklıyor. Gölgeyi kilitli odaya kapatıyor. O kelimeyi duymamak için kulaklarını tıkıyor.

Aldığı derin nefesi tutmakta olduğunu fark etti.

Keşke çiftliğin hanımı daha yaşlı, daha dayanıklı olsaydı, kocasını daha az sevseydi, diye geçirdi içinden. Gerçeği bilen kişi olmak istedi, söylemek durumunda olan kişi değil.

Ama beklenmedik bir itkiyle "Bu ölüm değil," dedi çok alçak, neredeyse ricacı bir sesle.

Kadın sadece başıyla onayladı. Temiz bir bez için uzandığında, kadın elinde hazır etmişti bile.

Doktor olarak ona hamileliğini sordu. İyi gidiyordu, her şey yolundaydı. Her gün yürüyüş yapmasını, günde iki saat hasta odasından çıkıp açık havada gezmesini tavsiye etti. Kendisi de onunla birlikte yürüyebilmek isterdi çünkü ondan hoşlanıyordu ve uzun boyuyla çevik ve sıhhatli yürüyüşünü seyretmek büyük bir zevk olurdu. Ama o Farre'nin yanından iki saatliğine ayrıldığında yerine kendisinin geçmesi gerekliydi: bu aşikârdı. Kadın nasıl onun söylenmiş buyruklarına uyuyorsa, kendisi de onun söylenmemiş buyruklarına uydu.

Doktorun özgürlüğü hayli fazlaydı çünkü kadın günün büyük bölümünü hasta odasında geçiriyordu ve doktorun da onunla birlikte oturmasının hatta burada bulunmasının pek bir faydası yoktu. Farre'nin aldığı azıcık besin dışında ikisinden de hiçbir beklentisi yoktu. Hamid'in mutfakta aşçının özenli yardımıyla günlük hazırladığı, Dr. Saker'in zengin et, ot ve ilaç karışımını, günde iki kere, sonsuz bir sabırla birkaç yudum olsun hastaya içirmeye çalışıyordu karısı. Günde iki yarım saat alan besleme ve birkaç damla idrar için günde bir kere tutulan ördek dışında yapacak bir şey yoktu. Farre'nin derisinde yara bere oluşmamıştı. Hiçbir rahatsızlık emaresi göstermeden hareketsiz yatıyordu. Gözleri hiç açılmamıştı. Karısı, geceleyin bir-iki kere azıcık hareket ettiğini, titrediğini

söylemişti. Hamid günlerdir en ufak hareketini görmemişti.

Kuşkusuz, Dr. Saker'in ona gösterdiği kitapta yazarlar ve Pask'ın gönülsüz, gizemli onaylamaları doğruysa Makali'nin de biliyor olması gerekirdi. Ama tek kelime bile söylememişti ve artık sormak için çok geçti. Fırsatı kaçırmıştı. Onunla konuşamazsa arkasından iş çevirip bu hikâye doğru mu diye başkalarının ağzını aramaya da niyeti yoktu.

Doğru olamaz, diyordu akıllı. Efsane, söylenti, "Eski Adalılar"ın halk masalı... cahil bir adamın, bir saracın sözü... Batıl inanç! Hastama baktığımdane görüyorum? Derin bir koma. Derin, iyileştirici bir koma. Olağandışı, evet, ama anormal değil, tekinsiz değil. Belki böyle bir koma, böyle uzun bir bitkisel hayat dönemi, kapalı bir toplum olan adalılarda yaygınsa efsanenin kaynağı bu olabilir, fazlasıyla abartılmış, süslenmiş...

Sağlıklı insanlardı, emirlerine amade olsa da yapacak fazla bir iş çıkmamıştı; bir keresinde bir çocuğun yanlış kaynamış kolunu düzeltilmiş, bir keresinde de ihtiyar bir adamın bacaklarındaki apseleri temizlemişti. Bazen küçük İdi peşine takılıyordu. Babasını çok sevdiği ve özlediği açıktı. "İyileşecek mi," diye sormuyordu hiç ama Hamid onu babasının yatağının yanında çömelmiş, yanğını eline dayamış halde görmüştü. Çocuğun metanetinden etkilenen Hamid ona babasıyla ne oyunlar oynadıklarını sormuştu. Uzun uzun düşündükten sonra, "Bana yaptığı şeyleri anlatırdı, ben de bazen ona yardım ederdim," demişti. Belli ki çiftlikteki işlerini yapan babasının peşine takılıp geziyordu. Hamid yetersiz ve hafif bir telafi oluştuyordu. Onun şehir ve saray hakkındaki hikâyelerini pek de ilgi göstermeden bir müddet dinledikten sonra kendi küçük, ciddi işlerini yapmaya koşuyordu. Faydasız olmanın yükü altında huzursuzlanıyordu Hamid.

Yürümenin kendisine iyi geldiğini fark ettiğinden her gün sevdiği bir güzergâhta dolaşmaya çıkıyordu: önce iskeleye iniyor, kum tepeleri arasından adanın güneydoğusuna iniyor, sazlıkların fısıltılı yeşil düzlüklerinden kurtulup açık denizi görüyordu. Sonra Sandry'nin en dik bayırına, aşınmış granitin ve kıt topraktan

oluşan alçak bir tepeye tırmanıyor, zirvesinde ince kanatlarıyla deniz rüzgârını yakalayan rüzgâr değirmenlerinin arasından, denizi ve gelgit barajlarını, tarlaları ve yeşil sulak alanları seyrediyordu. Sonra bayır aşağı, ağaçların arasından, İhtiyar Koru'dan çiftlik evine iniyordu. Sandry Tepesi'nden iki düzine kadar ev görünüyordu ama sadece tek bir eve "çiftlik evi" deniyordu, sahibine de Reis ya da Çiftçi Sandry, adada olmadığına da sadece Sandry deniyordu. Bir adalıyı adasından uzaklaştırabilecek tek şey kraliyete karşı vazifesiydi. Kök salmışlar, diye düşündü Hamid müstehzi, İhtiyar Koru'nun yanından geçen yolda durup ağaçlara bakarken.

Adanın başka yerlerinde hatta diğer adalarda da pek ağaç yoktu. Dere kenarlarında salkım söğütler ve rüzgârdan cüceleşmiş, eğri büğrü elma bahçeleri vardı sadece. Ama bu koruda büyük ağaçlar vardı, bazılarının devasa gövdeleri birkaç asırlık olmalıydı, yükseklikleri de sekiz-on adam boyundaydı. Sık değillerdi, geniş aralıklarla, dallarını yaya yaya büyümüşlerdi. Aralarındaki geniş koridorlarda bir-iki çalı, eğrelti otları ve ince, yumuşak, güzel bir çimen yetişiyordu. Güneşin denizden ve kanallardan yansıdığı, deniz rüzgârının alevli havayı nadiren kımıldattığı bu sıcak yaz günlerinde gölgeleri güzeldi. Ama Hamid ağaçların altına sokulmuyordu. Yolda durup, sık yaprakların altındaki gölgeye bakıyordu.

Yolun yakınlığında devrilmiş yaşlı bir ağaçtan açılan güneşli bir boşluk vardı. Belki bir asır önce devrilmişti bir kış fırtınasında, zira gövdesinden geriye üzerine ot bürümüş, birkaç metrelik bir tümsekten başka bir şey kalmamıştı. Yaşlı ağacın dibinden yeni bir filiz fışkırmamış ya da dikilmemişti; gövdesinin harabesi üzerinde, ışıktan faydalanan yabani bir gül çiçek açıyordu diken diken.

Hamid artık çok iyi tanıdığı eve bakarak yürümeye devam etti, ağır arduvaz çatılar, Makali'nin kocasının yanında, uyanmasını bekleyerek oturduğu odanın panjurlu penceresi.

"Makali, Makali," dedi fısıltıyla, onun için dertlenerek, ona öfkelenerek, kendine öfkelenerek, kendine acıyarak, bu ismin sesini dinleyerek.

Güneşten kamaşmış gözlerine karanlık geldi oda ama belli bir

kararlılık, neredeyse fevrlikle hastasının yanına gitti ve üzerini açtı. Eliyle muayene etti, steteskopla dinledi, nabzına baktı.

"Biraz zorlanarak nefes alıyor," diye mırıldandı Makali.

"Susuz kalmış. Suya ihtiyacı var."

Makali, kocasına çorba ve su içirdiği küçük gümüş kaseyle kaşığı almak için kalktı ama Hamid başını iki yana salladı. Dr. Saker'in antika kitabındaki ağaç baskısı resim kafasında canlıydı, ne yapılması gerektiğini gösteriyordu – yani efsaneye inanıyorsa ne yapmak gerektiğini ama inanmıyordu, muhtemelen Makali de, yoksa şimdiye kadar bir şeyler söylerdi! Yine de yapacak başka bir şey yoktu. Farre'nin yüzü çökmüştü, saçları tutam tutam ele geliyordu. Ağır ağır susuzluktan ölüyordu.

"Yatağı kafası yukarıda, ayakları aşağıda olacak şekilde kaldırmak lazım," dedi Hamid buyurgan bir sesle. "Ayakucunu çıkarmak en kolay. Tebra bana yardım etsin." Makali dışarı çıkıp marangoz Tebra'yla döndü ve Hamid'le ikisi hızlı hızlı işe koyuldular. Yatak o kadar dik bir açıyla kaldırılmıştı ki Farre aşağı kaymasın diye iple göğsünden bağlamak gerekti. Makali'den su geçirmez bir çarşaf ya da pelerin istedi. Sonra mutfaktaki derin bakır kovayı alıp soğuk suyla doldurdu. Kadının getirdiği muşambayı Farre'nin bacaklarının altına yaydı, ayaklarını suya sokunca kova devrilmesin diye altını küçük bir tabureyle destekledi.

"Ayak tabanları suya değecek kadar dolu olmalı kova," dedi Makali'ye.

"Üşümesin," dedi kadın soru sorar gibi, şüpheli. Hamid cevap vermedi.

Kadının sıkıntılı, korku dolu görüntüsü tepesini attırmıştı. Başka bir şey söylemeden odadan çıktı.

Akşam geri döndüğünde, "Nefesi rahatladı," dedi Makali.

Öyle olacak tabii diye düşündü Hamid steteskopla dinlerken, artık dakikada bir kere nefes alıyor.

"Hamid-dem," dedi Makali, "bir şey... dikkatimi çeken bir şey..."

"Evet."



Makali'yle birlikte kendi alaycı, düşman sesini duydu. İkisi de irkildiler. Ama kadın konuşmaya bir kere başladığı için devam etmek zorunda kaldı.

"Şeyi..." diye başladı tekrar. "Bana öyle geliyor ki..." Pikeyi biraz daha aşağı çekip Farre'nin cinsel organını açtı.

Penis, testislerden ve alt karın bölgesinin kahverengi, pütürlü derisinden ayırt edilemeyecek şekilde, adeta içlerine gömülmüş gibi duruyordu, sanki her şey ayrımsız bir tekliğe, farklılıkların olmadığı bir somluğa dönüşüyordu.

"Evet," dedi Hamid ifadesiz bir sesle, her şeye rağmen duyduğu hayret büyüktü. "Bu... bu süreç... belirtilen seyri izliyor."

Makali, kocasının bedeni üzerinden ona baktı. "Ama... Hiçbir şey...?"

Hamid bir süre sessiz kaldı. "Öyle görünüyor ki – Bu vakalara dair bilgilerimin ışığında – sistem, beden büyük bir şoka maruz kaldığında," uygun kelimeleri bulmak için durakladı, "bir yaralanma ya da büyük bir kayıp, bir üzüntü – bu vakada yaralanma, neredeyse ölümcül bir yara – böyle bir yara başka bir durumda olsa kesinlikle ölümle sonuçlanırdı ama bu durumda... söz konusu süreci başlattı, bu miras alınmış eğilimi... yatkınlığı..."

Kadın hiç kıpırdamadan duruyor ve gözlerinin içine bakıyordu. Büyük kelimeler ağzında küçülüp hiçleşmişti. Eğilip hünerli mesleki özenle Farre'nin kapalı gözkapağını açtı. "Bakın!" dedi.

Kadın da eğildi ve gözbebeği, irisi ya da beyazı olmayan, parlak, dümdüz, kahverengi bir boncuğa dönüşmüş kör göze baktı.

İçine çektiği nefesi, bir kere ve bir kere daha hıçkırıkla bıraktığında Hamid nihayet patladı, "İyi de bundan haberiniz vardı muhakkak! Evlenirken öğrenmiştiniz."

"Öğrenmiştim," dedi korkunç, derinden gelen bir sesle Makali.

Hamid'in kollarındaki ve kafasındaki tüyler diken diken olmuştu. Kadına bakamıyordu. Kuru bir yaprak gibi ince ve katı duran gözkapağını indirdi.

Makali arkasını dönüp uzun odanın ucundaki gölgelere doğru yürüdü.

"Dalga geçiyorlar," dedi Hamid'in daha önce hiç duymadığı derin, kuru bir sesle, gölgelerin arasından. "Karada, şehirde, insanlar dalga geçiyorlar, değil mi? Ağaç adamlardan, tahta kafalardan, Eski Adalılardan konuşuyorlar. Burada kimse gülmez. Benimle evlendiğinde –" Yüzünü Hamid'e dönüp panjursuz pencereden süzülen sıcak ışığın içine girince elbisesi bembeyaz parladı. "Sandry'li Farre, ihtiyargillerden Farre, benim yaşadığım Broad Adası'nda bana kur yapıp evlenme teklif ettiğinde, oradakiler insanlar bana *yapma* dedi, buradaki insanlar da ona. Kendin gibilerle evlen, kendin gibilerle. Ama bizim ne umrumuzdaydı? Onun da umrunda değildi, benim de. İnanmamıştım! İnanamıyordum! Sonra buraya geldim – o ağaçlar, Koru, ihtiyar ağaçlar – siz de gittiniz oraya, onları gördünüz. İsimleri olduğunu biliyor musunuz?" Durdu ve içine hapsettiği o kesik hıçkırık tekrar duyuldu. Bir sandalyenin arkasını tutup öne arkaya sallamaya başladı. "Beni oraya götürdü. 'Bu benim dedem,' dedi, 'Bu Aita, annemin ninesi. Doran-dem dört yüz yıldır burada.'"

Makali'nin sesi titredi.

"Dalga geçmiyoruz," dedi Hamid. "Bu bir hikâye – doğru olabilecek bir şey – bir muamma. Onlar kim, ihtiyargiller, onları ne değiştiriyor... nasıl oluyor... Dr. Saker beni sadece yardımcı olmam için değil bunları öğrenmem için de gönderdi. Süreci görmem için."

"Süreç," dedi Makali.

Yatağın yanma geri geldi, kaskatı bedeninin, yataktaki kütüğün üzerinden doktora baktı.

"Ben karnımda ne taşıyorum?" diye sordu, yumuşak çatallı bir sesle, elleri karnında.

"Bir çocuk," dedi Hamid hiç tereddütsüz.

"Nasıl bir çocuk?"

"Ne önemi var?"

Makali konuşmadı.

"Onun çocuğu, senin çocuğun, kızın gibi. İdi'nin nasıl bir çocuk olduğunu biliyor musun?"

Bir süre sonra Makali alçak sesle, "Benim gibi," dedi. "Kehribar rengi gözleri yok."

"Öyle olsa onu daha mı az sevecektin?"

"Hayır," dedi kadın.

Sessiz kaldı. Önce kocasına, sonra pencereye, sonra Hamid'e baktı.

"Demek öğrenmeye geldin," dedi.

"Evet. Aynı zamanda yardım etmeye."

Başını salladı. "Teşekkür ederim," dedi.

Hamid elini kalbinin üzerine götürdü.

Kadın derin, iç geçirime olamayacak kadar hafif bir nefes alarak yine yatağın yanındaki her zamanki yerine oturdu.

Hamid ağzını açtı. "Gözleri görmüyor, kulakları duymuyor, hiçbir şey hissetmiyor. Burada olup olmadığını bilmiyor. Kütük gibi, kereste gibi, başında nöbet tutmana gerek yok!" Bütün bu sözler zihninde yüksek sesle söylendi ama bir teki bile ağzından çıkmadı. Ağzını kapatıp sessiz kaldı.

"Ne kadar sürer?" diye sordu Makali her zamanki yumuşak sesiyle.

"Bilmiyorum. Bu değişim... biraz hızlı oldu. Belki artık fazla zaman kalmamıştır."

Kadın başını salladı. Elini kocasının elinin üzerine koydu, sert derinin altındaki sert kemiklere, uzun, güçlü, hareketsiz parmaklara dokundu sıcak ve hafif.

"Bir keresinde," dedi, "bana ihtiyaçlardan birinin kütüğünü göstermişti, uzun zaman önce devrilmiş olanlardan birini."

Hamid, Korudaki güneşli açıklığı ve yabancı gülü düşünerek başını salladı.

"Ağaç büyük bir fırtınada kırılmış, gövdesi çürümüşü. Çok yaşlıydı, o kadar ki kim olduğunu bile tam bilmiyorlardı... adını... kim bilir kaç yüz yaşındaydı. Kökler hâlâ topraktaydı ama gövdesi çürümüşü. Fırtınada kırılmışı. Ama kütük hâlâ oradaydı. Görünüyordu. Bana gösterdi." Bir an durakladı. "Kemikleri görünüyordu. Bacak kemikleri. Ağacın gövdesinin içinde. Fildişi par-

çaları gibi. Orta yerde. Gövdeyle birlikte kırılmışlardı." Bir müddet sessiz kaldıktan sonra ekledi. "Demek ölüyorlar. Sonunda."

Hamid başını salladı.

Yine sessizlik. Neredeyse otomatik olarak dinlediği ve izlediği halde Hamid, Farre'nin göğsünün yükselip alçaldığını göremiyordu.

"İstedığınız zaman gidebilirsiniz, Hamid-dem," dedi Makali usulca. "Şimdi daha iyiyim. Teşekkür ederim."

Odasına gitti. Masanın üzerinde, yaktığı lambanın altına birkaç yaprak duruyordu. Korunun yanından, ihtiyar ağaçların bulunduğu korunun yanından geçen yolda toplamıştı bunları. Bir-iki kuru yaprak, bir dal parçası. Ne çiçek açarlar, ne meyve verirler bilmiyordu. Yaz mevsimiydi, çiçeklenmeyle tohum tutma arası. Yaşayan bir ağacın dalını, yaprağını koparmaya cesaret edememişti.

Akşam yemeği için çiftlik ahalisine katıldığında ihtiyar Pask da oradaydı.

"Doktor-dem," dedi saraç, güm güm bas sesiyle, "dönüyor mu?"

"Evet," dedi Hamid.

"Su veriyor musunuz?"

"Evet."

"Ona su vermelisiniz, dema," dedi ihtiyar adam, huzursuzca. "Karısı bilmez. Onun cinsinden değil. İhtiyaçlarını bilmez."

"Ama tohumunu taşıyor," dedi Hamid, aniden ihtiyar adama sırtarak.

Pask ne güldü ne de başka bir hareket yaptı, katı yüzü hareket-sizdi. "Evet. Kız değil ama bu yeni gelen ihtiyargillerden olabilir," dedi ve arkasını döndü.

Ertesi sabah, Makali'yi yürüyüşe gönderdikten sonra Hamid, Farre'nin ayaklarını inceledi. Aşağı doğru uzanmış gibi iyice suyun içine girmişlerdi ve teni daha yumuşak görünüyordu. Uzun kahverengi parmaklar biraz açılmıştı. Hâlâ hareketsiz duran elleri de daha uzun görünüyordu, parmakları artirit olmuş gibi boğum boğum ama güçlü, iki yanında çarşafın üzerine yayılmıştı.

Makali yaz sabahında yaptığı yürüyüşten pembeleşmiş ve terlemiş döndü. Canlılığı ve kırılğanlığı, gözlemlediği ağır, dönüşsüz katılaşma, sertleşme, içe çekilmenin ardından Hamid'e son derece dokunaklı ve acıklı geliyordu. "Makali-dem, gün boyu burada durmanıza gerek yok. Kovayı dolu tutmaktan başka yapabileceğiniz bir şey yok onun için."

"Yani yanında oturmam onun için bir şey ifade etmiyor," dedi yarı soru, yarı tespit gibi kadın.

"Zannetmiyorum. Artık etmiyor."

Kadın başıyla onayladı.

Metaneti Hamid'e dokunuyordu. Ona yardım etmek için can atıyordu. "Dema, böyle bir şey olursa ne yapılacağı konusunda size bir şey anlattı mı, anlattılar mı. Bu değişimi kolaylaştırmak için yapılabilecek şeyler vardır belki, geleneksel şeyler, ben bilmiyorum. Sorabileceğim kimse var mı, mesela Pask'la Dyadi?"

"Zamanı geldiğinde ne yapılacağını onlar bilir," dedi haşin bir sesle Makali. "Her şeyi gerektiği gibi yaparlar. Gerektiği gibi, eski usullere göre. O konuda endişelenmeyin. Hastasını gömmek doktorun görevi değildir ne de olsa. O işi mezarcılar yapar."

"Daha ölmedi."

"Hayır. Sadece kör, sağır, dilsiz ve ben odada mıyım, yüz kilometre uzakta mıyım bilmiyor." Bakışı her nedense Hamid'i utandırdı. "Eline bir bıçak saplasam hisseder mi?" diye sordu.

Hamid bu soruyu merakla, bilme arzusuyla sorulmuş bir soru olarak almayı tercih etti. "Her türlü uyarıma verdiği tepki gittikçe azaldı," dedi, "son birkaç günde de tümüyle yok oldu. Yani benim sebep olduğum uyarımlara." Farre'nin bileğini tuttu ve olabildiğince sert çimdikledi ama artık derisi öyle sert ve kuruydu ki bunu bile yapmakta zorlandı.

Kadın seyrediyordu. "Kolay gıdıklanırdı," dedi.

Hamid başını iki yana salladı. Su kovaşına değen uzun, kahverengi ayağın tabanına dokundu; hiçbir tepki, bir geri çekme filan yoktu.

"Demek hiçbir şey hissetmiyor. Acı çekmiyor," dedi Makali.

"Zannetmiyorum."

"Ne şanslı."

Hamid yine utanarak yarayı incelemek için başını eğdi. Banda jı çıkarmıştı çünkü kesik düzgün bir şekilde kaynamış, derin yaranın etrafında da sert bir dudak, kabuksu bir daire oluşturmuştu ve kapanmak üzereydi.

"Üzerine adımlı kazıyabilirim," dedi Makali, Hamid'e yaklaşarak. Sonra hareketsiz bedenın üzerine eğildi, gözlerinden süzölen yaşlarla öptü, okşadı, sarıldı.

Hamid bir müddet onun ağlamasını bekledikten sonra gidip evdeki kadınları çağırdı, onlar da bir teselli yumağı halinde etrafına toplanıp onu başka bir odaya götürdüler. Hamid tek başına kaldığında pikeyi Farre'nin göğsüne çekti; kadın nihayet kendini bırakıp ağladığı için memnundu. Gözyaşları doğal bir tepkiydi, gerekli bir tepki. Bir kadın ona bir keresinde, kadınların zihinlerini ağlayarak temizlediğini söylemişti.

Tırmağını bütün kuvvetiyle Farre'nin omzuna batırdı. Yatağın başucuna, komidine bastırmak gibiydi – bir müddet tırnağı zonkladı. Hastasına karşı içinde öfke kabardı, artık hasta değil, insan değildi.

Kendi zihni temiz miydi peki? Farre'ye neden kızırıyordu? Olduğu şeyi, dönüşmekte olduğu şeyi adam kendisi mi seçmişti?

Hamid evden çıkıp her zamanki rotasında yürüdükten sonra okumak için odasına döndü. Akşamüzeri hasta odasına gitti. Farre'nin yanında kimse yoktu. Makali'nin günler geceler boyu oturduğu sandalyeyi çekip oturdu. Odanın gölgeli sessizliği zihnini rahatlatıyordu. Burada bir iyileşme meydana geliyordu: tuhaf, gizemli, ürkütücü ama gerçek bir iyileşme. Farre ölümcül bir yaradan ve acıdan bu sükûnete intikal etmişti; ölümden bu farklı, bu öteki, bu ihtiyargil hayatına geçmişti. Bunda bir yanlışlık var mıydı? Sadece karısını geride bırakmakla ona haksızlık etmişti ama ölmüş olsa bu işi daha da acımasızca yapmış olacaktı.

Yoksa asıl acımasızlık ölmemesi miydi?

Hamid odanın alacakaranlık dinginliğinde yarı uykulu, düşün-

celere dalmış öylece otururken Makali sessizce içeri girdi ve az ışık veren bir lamba yaktı. Dolgun memelerinin hareketlerini gösteren bol, ince bir gömlek giymişti, bürümcük pantolonu, çıplak ayaklarının üzerinde bileklerinde toplanmıştı; sıcak, nemli bir geceydi, adanın tuzlu bataklıkları ve kumlu tarlalarında hava hareketsizdi. Makali yatağın başucuna geldi. Hamid gitmek için kalktı.

"Lütfen gitmeyin. Özür dilerim Hamid-dem. Beni bağışlayın. Kalkmayın. Çocuk gibi davrandığım için özür dilemek istemiştım."

"Üzüntü bir yerden çıkar."

"Ağlamaktan nefret ederim. Gözyaşları içimi boşaltıyor. Hamilelikte de insan yok yere ağlıyor."

"Bu ağlamaya degecek bir üzüntü, dema."

"Evet," dedi. "Birbirimizi sevmiş olsak o zaman şu kovayı dolduracak kadar ağlayabilirdim." Katı bir hafiflikle konuşuyordu. "Ama o iş çoktan bitti. Benden kurtulmak için savaşa gitti. Taşıdığım bu çocuk ondan değil. Her zaman soğuktu, her zaman ağır. Aslında hep böyleydi."

Hızlı, tuhaf, meydan okuyan bir bakışla yataktaki figüre baktı.

"Haklılarmış," dedi. "Yarı canlı olanlar, canlılarla evlenmemeliymiş. Karınız bir sopa, bir direk, bir odun parçası olsa siz de etten kemikten bir arkadaş aramaz mıydınız? Kendi türünüzden birinin aşkını istemez miydiniz?"

Konuşurken Hamid'in çok yakınına gelmiş, üzerine eğilmişti. Yakınlığı, giysisinin hareketi, vücudunun sıcaklığı ve kokusu Hamid'in dünyasına aniden ve tamamen dolmuştu, ellerini omuzlarına koyduğunda Hamid ona doğru uzandı, yukarı doğru ona gömüldü, vücudunu ağızyla içmek, onun ağır yumuşaklığını arzusunun zonklayan ucuna geçirmek için onu aşağı çekti, içinde öyle kaybolmuştu ki kadının geri çekildiğini sonradan anladı. Makali yatağa doğru dönüyor, ondan uzaklaşıyordu; yataktaki kaskatı beden uzun gıcırtılı bir inlemeyle titriyor, eğilmeye, kalkmaya çalışıyordu, açılmış gözkapakları altından gözlerinin boş yuvarları bakıyordu.

"İşte!" diye bağırıldı Makali kendini Hamid'den kurtarıp zaferle doğrularak. "Farre!"

Yarı yarıya kalkmış katı kollar, açılmış parmaklar, rüzgâra tutulmuş dallar gibi titriyordu. Daha fazlasını yapamıyordu. Yine kaskatı bedeninin içinden derin, çitirtılı, gıcirtılı bir inilti geldi. Makali eğimli yatakta kocasının yanına sokuldu, yüzünü okşadı, kırışmayan gözleri, dudakları, göğsü, yaralı karnı, birbirine bitişmiş, kaynamış bacaklar arasındaki çıkıntıyı öptü. "Artık geri dönebilirsin," diye mırıldandı, "uykuna dönebilirsin. Git canım, bitanem, aşkım, geri dön, artık biliyorum, şimdi biliyorum..."

Hamid felçten kurtulup odadan, evden dışarı çıktı, aydınlık yaz ortası gecesinde körlemesine yürümeye başladı. Onu kullandığı için Makali'ye çok kızgındı; kullanılmaya açık olduğu için kendisine de. Yürüdükçe öfkesi dinmeye başladı. Durup nerede olduğunu görünce, hafifçe irkilerek esefle güldü. Yoldan çıkmış, İhtiyar Koru'nun içinden geçen patıkaya, daha önce hiç geçmediği patıkaya sapmıştı.

Etrafında uzaklı yakınli, devasa taşlarının görkemli karanlığında neredeyse görünmez olmuş, devasa ağaç gövdeleri vardı. Ayışığı yer yer yaprakların arasından sızıyor, yaprakların kenarlarını gümüşlüyor, otların arasında cıva gibi gölleniyordu. İhtiyar ağaçlarının altı serindi, rüzgârsız, tümüyle sessiz.

Hamid ürperdi.

"Yakında yanınızda olacak," dedi geniş gövdeli, dev kollu, derin köklü, karanlık varlıklara. "Pask ve diğerleri ne yapmak gerektiğini biliyor. Yakında burada olacak. Karısı da bebekle birlikte yaz ikindileri gelip gölgesinde oturacak. Belki onu da buraya gömerler. Köklerinin dibine. Ama ben daha fazla kalmayacağım." Konuşurken yürüyordu, çiftlik evine, iskeleye, sazlı kanallara, karanın içlerine, kuzeye giden yollara, uzağa. "Kusura bakmazsanız, hemen yola çıkıyorum..."

İhtiyarlar hiç orali olmadı, hızlı hızlı altlarından çıkıp yol boyu uzaklaşırken gittikçe küçülen bir figürdü, fark edilemeyecek kadar narin ve hızlı.





## BİLGE KADIN



O KADININ YAŞADIĞI yere geldim ama hiç sevmedim. Issızdı. Kemik kokuyordu.

Evinin pencereleri mühürlenmişti. Kimse ne dışarı çıkıyor, ne içeri giriyordu ama evin içinden sesler geliyordu, sürekli konuşma sesleri. Dinledim ama tek kelimesini bile anlayamadım, hatta sesleri bile zar zor duydum. Dinlemeyi bıraktığımda tekrar duydum, habire konuşuyorlardı.

Evin etrafında toprak taşlı ve çıplaktı.

İçeri girmek istemiyordum. O kapıyı çalmak istemiyordum. Orada olmak istemiyordum.

Gittiğimde gece geç vakitti, ben de kapıyı sabah çalmaya karar verdim. Evin yanındaki tepenin üzerinde çalıların yanma koydum çantamı, uyku tulumumu açtım, aç olmadığım halde bir şeyler yedim ve kötü bir uyku uyudum. Hiç yıldız yoktu.

Sabahleyin uyandığımda içeri girmeyeceğim, diye düşündüm. Çukurdaki çamurlu derede yüzümü neşeyle yıkadıktan ve biraz da su içtikten sonra geldiğim yoldan tepelere doğru çıkmaya başladım, şarkılar söyleye söyleye.

Ama şarkılar fazla uzun sürmedi; bir gün önce içinden geçtiğim yeşil tepeler, kahverengi ve kuru görünüyordu. Öğleye doğru çantamın ağırlığından acımış, tutulmuş omuzlarımı rahatlatmak için biraz oturdum. Ayağa kalktığımda geri döndüm. Yine evin oraya gittim. Gün batarken evi gördüm. Daha fazla yaklaşmadım.

Yanımdaki az miktarda yiyeceği yiyerek ve çamurlu dereden

su içerek orada birkaç gün oyalandım. Bir kere daha çekip gitmeyi denedim. O sefer gün boyu yol teptim ama geceleyin yine gözümeye uyku girmedi, yalnız ve çaresizdim. Sabahın ilk ışıklarıyla kalkıp gün boyu geri yürüdüm.

Oraya vardığımda akşam olmak üzereydi. Taşlı bahçeden geçip kapının önüne kadar gittim ve elimle kapıyı çaldım. Evi dolduran bütün sesler kesildi. O sessizlikte dehşet içinde ve perişan bekledim.

"İçeri gel," dedi.

Kapıyı itip açmak zorundaydım. İçeri girmek zorundaydım. Kemik kokusu genzimi yakıp gırtlığımı bir sicim gibi sıktığı için nefesimi tuttum. İçeri girdim.

"Otur," dedi kadın.

Yanmayan şöminenin yanında oturuyordu. Sönük ateşin yanındaki tabureye oturmak istemiyordum ama oturdum, şöminenin öteki tarafına, tam karşısına.

"Sana ikram edecek bir şeyim yok," dedi özürsüz. Buna memnun oldum çünkü gırtlığım hâlâ tıkalıydı ve kısa kısa nefes alıyordum yani bir şey yiyip içemezdim.

"Eee?" dedi.

Olabildiğince derin bir nefes aldım. "Yardımaınıza ihtiyacım var," dedim.

"Benim yardımına mı? Ama Bilge Kadın sensin," dedi; dalga geçmiyordu.

"Evet öyle derler."

Yine dalga geçmeden, "Evet öyle derler," dedi.

Gırtlığımdan çıkarabildiğim bütün sesle, "Bunlarla ne yapacağımı bilmiyorum," dedim.

"Ya," dedi. Biraz durduktan sonra, "Bana göstere," diye ekledi.

Kesik kesik olmuş kollarımı arkaya uzatıp çantamı sırtımdan indirdim. Bütün ölülerimi tekerteker çıkardım, gerçek annem, üvey annem, dedem, katı babam, ağır mı ağır bebek, kırık arkadaşlar, aşkımın kokuşmuş eti. Hepsini şöminenin taşları üzerine dizdim,

içinde ateş kalmamış küllerin arasına. Kadın baktı. Dilini şaklattı. "Siz bilge tipler," dedi. "Taşdığınız yüklere de bak! Nasıl ayakta kalıyorsunuz bilmem."

"Kalamıyorum," dedim. Doğruydu. Sırtım iki büklüm olmuş, kamburlaşmıştı, bunca zamandır taşıdığım yükün ağırlığıyla başım öne fırlamıştı.

"Uyurken de sırtında mı duruyorlar?" diye sordu.

Başımı iki yana salladım.

"Peki uyuyunca nereye koyuyorsun?"

"Göğsüme, kollarımın arasına."

Tekrar dilini şaklattı ve beni taklit eder gibi başını iki yana salladı.

"Teyze," dedim. "Lütfen bana yardım et!"

Dikkatle ölülerime baktı. Ayağa kalkıp ellemeden etraflarında dolandı, eğilip bebeğe baktı, bozuk eti kokladı, uzun uzun kırık arkadaşları inceledi.

"Neden gömmedin ki bunları!" dedi nihayet, sitemle değil şaşkınlıkla.

"Nasıl gömülür bilmiyorum. Lütfen öğret bana, nasıl yapılır öğret. Onları taşımaya devam edemem!"

"Taşıma zaten," dedi kadın ve inek gibi mööledi. Uzun siyah kollarını uzatarak, taşların üzerinde yatan ölülerimi gösterdi. "Sana öğretemem Bilge Kadın. Ne istiyorsun? Onlardan kurtulmak mı? Onları bana vermek mi? İsteğin bu mu?"

Ben şöminenin bir tarafında duruyordum, o öbür tarafında, aramızda benim ölülerim yatıyordu.

"Hayır," dedim. Ölülerimi teker teker alıp çantama koydum, sırtımı bükten, göğüslerimi düzleştiren, kemiklerimi sızlatan yükümü. Ama çantayı sırtıma koyduğumda bir karga tüyünden daha ağır değildi.

"Bilgeliliğin ne kıymeti var?" dedi kadın, ateşsiz şöminesinin başına oturarak, içnelemeden, özür dilemeden, sitem etmeden.

Onu öptüm ve eve doğru yola çıktım.



# KAÇAK AVCI



... Ve tek bir öpüş

*Uyandırmalı mı sessiz evi, cıvıltılı kırları?*

Sylvia Townsend Warner

BÜYÜK ÇİTİN YANINA ilk geldiğimde çocuktum. Mantar peşine düşmüştüm, hamıfendilerle beyefendilerin eğlence olsun diye av peşine düşmeleri gibi değil, ciddi ciddi. İhtiyacın olmadığı halde avlanmak asillerin ayrıcalığıdır derler. Bence bir asili asil yapın, ayrıcalığı bizzat oluşturan edimlerden biridir bu. İnsanın aç olduğu için avlanması çok daha sıradandır. Bunu yaptı mı da olsa olsa kaçak avcı olur. Ben kaçak avcı gibiydim, Kralın Ormanında kaçak mantar topluyordum.

Babam elimde bir sepet ve bir buyrukla göndermişti beni o sabah, "Bu sepet dolmadan geri gelme!" Sepeti yiyecek bir şeyle doldurmadan geri dönersem beni döveceğini biliyordum – bu mevsimde yenecek en iyi şey mantardı ya da yer yer soğuk topraktan başvermeye başlayan eğrelti filizleri. Küreğin sapıyla ya da bir değnekle sırtıma vurur, kendisi aç ve hüsrana uğramış olduğu için beni aç yatırır. Ben ondan daha aç olduğumda, bir de üstüne canım yandığında ve utandığımda, kendisinin en azından bir kişiden daha iyi durumda olduğunu hissederdi. Bir süre sonra üvey annem sessizce kulübede benim çekildiğim köşeye uğrar, döseğime ya da

elime, kendi kıt yemeğinden arttırdığı ya da bir şekilde yarattığı bir parça bırakırdı – kuru bir ekmek kabuğu, bir kepçe bezelye lapası. Gözleri, Sakın ses etme, derdi açıklıkla. Hiç ses etmezdim. Ona teşekkür etmezdim. Yemeği karanlıkta yerdim.

Babam onu da sık sık döverdi. Onun dövuıldüğünü gördüğümde kendimi iyi hissetmemek kaderimdi, bilmem iyi bilmem kötü. Aksine daha beter utanır, kendimi ağlayan zavallı kadından daha kötü hissederdim. Ne onun elinden bir şey gelirdi ne benim. Bir keresinde o tarlaya çalışmaya gittiğinde, geri döndüğünde evi temiz bulsun diye yerleri süpürmeye kalkmışım ama tozlar bir yerden kalkıp başka bir yere konmuştu. Tarlayı çapalamaktan bitkin ve kirlenmiş geri döndüğünde hiçbir şey fark etmedi, hemen ateşi yakmaya, su taşımaya filan koyuldu, bu arada onun kadar bitkin ve kirlenmiş babam içini çekerek sahip olduğumuz tek iskemleye oturdu. Ben de çok sinirlendim çünkü neticede yaptığım iş boşa gitmişti.

Hatırlıyorum da babam onunla ilk evlendiğinde, benim de yaşıım bayağı küçükken, benimle çocuk gibi oynardı. Bıçak atma oyunları bilirdi, bana da öğretmişti. Alfabe kitabından bana ABC'yi öğretmişti. Onu rahibeler büyüüttüğü için okuma yazma bilirdi zavallı. Okumayı öğrenirsem manastıra girebileceğim ve aileyi zengin edebileceğim fikrine kapılmış babam. O işten bir şey çıkmadı tabii. Ufak tefek, zayıf bir kadındı ve babama eskiden annemin yardım ettiğı kadar yardımcı olamıyordu, bu yüzden durumumuz pek düzelmiyordu. Okuma derslerim kısa sürede sona erdi.

Benim akıllı bir toplayıcı olduğumu ilk fark eden ve bana ne aramam gerektiğini gösteren de üvey annem olmuştu – sarı ve kahverengi mantarlar, kuzu mantarı, başka tür mantarlar, yabani otlar, kökler, yemişler, tohumlar, su teresi; bana balık tuzağı kurmayı öğretmişti, babam da tavşanlara nasıl kapan kurulacağını. Çok geçmeden gıdamızın büyük bölümünü ben temin etmeye başladım çünkü tarlamızda yetiştirdiğimiz her şey toprağın sahibi olan Baron'a gidiyordu ve ancak çok küçük bir alanda sebze yetiştirmemize izin veriliyordu, Baron için çalışmaktan geri kalmaya-

lım diye. Yaptığım işten gurur duyuyordum ve ormana seve seve, korkusuzca gidiyordum. Ormanın tam kıyısında, hatta içinde yaşamıyor muyduk? Kulübemizin bir buçuk kilometre yakınındaki her patikayı, her açıklığı, her ağaçlığı bilmez miydim? Oranın benim alanım olduğunu düşünürdüm. Yine de babam her sabah gitmemi buyururdu, sanki onun buyruğuna ihtiyacım varmış gibi, buyruğu bir de güvensizlikle süslerdi: "Sepet dolmadan geri döneyim deme!"

Bazen hiç kolay olmazdı – mesela daha hiçbir şeyin çıkmadığı bahar başlarında – büyük çiti ilk gördüğüm zamanki gibi. Kalın-tı karlar hâlâ meşelerin gölgesinde yeşil yeşil duruyordu. Arıyordum ama ne bir mantar vardı ne de filiz. Dikenlerin üzerinden, tadı çürük, mumyalaşmış böğürtlenler sarkıyordu. Tuzaklarda balık, kapanlarda tavşan yoktu, kerevitler de hâlâ çamurda saklanıyordu. Yeni bir eğreltilik ya da cılalı, gözenekli kardaki ayakizlerini takip ederek bir sincabın fındık deposunu bulma umuduyla hiç gitmediğim kadar uzaklara gitmiştim. Neredeyse Baron'un malikanesine giden yol kadar düzgün bir patika bulduğum için rahat yürüyordum. Yolun iki kenarındaki yüksek kayınların arasında yatıyordu soğuk güneş. Yolun sonunda bitki çiti gibi bir şey vardı ama yüksekti, o kadar yüksek ki ilk başta bulut sanmıştım. Ormanın sonu muydu burası? Ya da dünyanın sonu?

Yürürken etrafıma bakınıyordum ama hiç durmuyordum. Yaklaştıkça daha şaşırtıcı bir hal alıyordu – asırlık kayınlardan daha yüksek bir çitti ve iki yana doğru göz alabildiğine uzanıyordu. Bütün çitler gibi, büyüdükçe birbirinin içine geçen ağaçlar ve çalılardan oluşuyordu ama inanılmaz yüksek, kalın ve dikenliydi bunlar. Yılın bu zamanında dallar siyah ve çıplaktı ama hiçbir yerde çitin öteki tarafını görmemi sağlayacak en ufak bir gedik, bir delik yoktu. Muazzam köklerden başlayarak nüfuz edilemeyecek şekilde içiçe geçmişti dikenler. Başımı içeri sokmaya çalıştığımda hem her tarafım çizildi hem de boğumlu gövdeler ve korkunç dalların sonsuz, karanlık arapsaçı dışında bir şey göremedim.

Bunlar böğürtlense, en azından yaz geldiğinde bolca yemiş



toplayabileceğim! diye düşündüm çünkü yemekten başka bir düşüncem yoktu çocukken. Tek işim, en büyük ilgi alanım yemekti.

Yine de çocuk aklı oradan oraya savurulur. Bazen akşam yemeğinde karnımı doyuracak kadar yemişsem, ocağımızdaki cılız ateşin sönüşünü seyrederek uzanır ve büyük diken çitinin arkasında ne olduğunu merak ederdim.

Çit gerçekten de bir alıç ve böğürtlen hazinesi olduğu için bütün yaz ve sohbahar, oraya sık sık gittim. Oraya gitmem neredeyse öğleni buluyordu ama büyük çit meyveye durduğunda sepetimi ve çuvalımı göz açıp kapayana kadar yemişlerle doldurabiliyordum, sonra bütün öğlen tek başına dilediğim gibi vakit geçiriyordum. Genelde en hoşuma giden şey, çit boyunda yürümek ve iyi olgunlaşmış bir böğürtlen buldum mu yemek, bir taraftan da belirsiz hayaller kurmaktı. O zamanlar hiç hikâye bilmezdim, sadece babamın, üvey annemin ve benim olağanüstü basit hikâyemizi bilirdim, bu yüzden de gündüz düşlerimin bir şekli, bir hikâyesi yoktu. Ama yürüdüğüm müddetçe gözümün ucuyla bir gedik, çitin öteki tarafına geçmemi sağlayacak bir açıklık arardım. Kendime anlatacak bir hikâyem varsa o da buydu: Büyük çitte bir boşluk vardır ve onu ben keşfederim.

Üzerine tırmanmak imkânsızdı. Gördüğüm en yüksek şeydi ve bütün o yükseklik boyunca dallardaki dikenler parmağım kadar uzun, dikiş iğnesi kadar sivriydi. Yemişleri toplarken dikkati elden bırakacak olsam giysilerim yırtılırdı ve kollarım her yaz kırmızı, siyah çiziklerle kaplanırdı.

Yine de oraya gitmeyi, çitin yanında yürümeyi severdim. Çiti bulduktan birkaç yıl sonra, bir ilkyaz günü yine oraya gitmiştim. Yemişler için çok erkendi ama dikenler çiçeğe durduğunda gökyüzüne kadar bulut bulut uzanırdı, bunu seyretmeyi ve et ya da ekmek kokusu kadar kesif ama daha tatlı olan kokularını koklamayı severdim. Sağa doğru yürümeye başladım. Çitin etrafında yürümek kolaydı, eskiden burada bir yol varmış gibi. Ormandaki yaşlı kayınların güneş benekli kolları, en yükseklerdeki çiçekli dalları onlara tepeden bakan dikenli duvarın üstüne ulaşamıyordu. Duva-

rın altı gölgeliydi, kesif bir böğürtlen çiçeği kokusu ve esintisiz bir sıcak vardı. Burası hep çok sessiz olurdu, çitin öte yanından gelen bir sessizlik.

Kuşların bahar şarkıları ormanın her yerini çınlatsa da öteki tarafta tek bir kuşun şakıdığını duymamıştım. Bazen kuşların çitin üzerinden uçtuğunu görürdüm ama aynı kuşun geri uçtuğunu gördüğüm olmamıştı hiç.

Sessizce yumuşak çimlerin üzerinde yürümeye ve çok sevdiğim küçük, kızıl kahve mantarları aramaya devam ediyordum ki otlarda, ağaçlarda, çiçekli çitte bir gariplik sezdim. Hiç bu kadar uzağa gitmemiştim ama burayı defalarca görmüşüm gibi geliyordu. Geçen kış uzun uzun yağan karlardan yan yatmış şu genç kayınları biliyordum. Sonra kayınların yakınında, otlu yolun kenarındaki bir mersin çalısının altında, bir sepet ve düğümlenmiş bir çuval gördüm. Daha önce hiç kimseyle karşılaşmadığım bu yerde bir başkası vardı. Birisi benim alanımda kaçak avlanıyordu.

Köylüler ormandan korkardı. Kulübemiz orman ağaçlarının neredeyse hemen altında olduğu için insanlar bizden de korkardı. Neden korktuklarını anlayamazdım. Kurtlardan bahsederlerdi. Bir keresinde kurt izi görmüştüm, bazen kış geceleri yalnız seslerini duyardım ama hiçbir kurt evlerin ya da tarlaların yanına gelmezdi. Ayılardan da bahsederlerdi. Ama köyümüzde ne ayı ne de ayı izi gören vardı. Ormandaki tehlikelerden, kötülüklerden ve büyülerden bahseder, gözlerini devirir, fısıldarlardı. Hepsinin budala olduğunu düşünürdüm. Ben büyüden müyüden anlamazdım. Ormanın içinde gitmediğim yer kalmamıştı, kendi arka bahçem gibiydi ve korkacak bir şeye hiç rasgelmemiştim.

Bu yüzden de ne zaman evden beş-altı yüz metre ilerideki köye gitsem insanlar bana şüpheyle bakar, bana vahşi çocuk derlerdi. Bana vahşi denmesinden gurur duyardım. Bana gülüp adımlı söyleseler daha da mutlu olurdum ama bu halimle de, gururum, alanım, benden başka kimsenin gitmeye cesaret edemediği vahşi tabiatım bana aitti.

Bu yüzden de bir istilacının, bir mütecavizin, bir rakibin izle-

rine korku ve acıyla baktım, ta ki çuvalla sepetin benim olduğunu anlayana kadar. Büyük çitin etrafını çepeçevre dolanmıştım. Daire şeklindeydi. Ormanım onu kuşatıyordu. Çitin öteki tarafı –içinde her ne varsa– içerideydi.

O ikindiden sonra büyük çit konusundaki tembel merakım, içeri girmek ve bu gizli yeri, bu sırrı gözlerimle görmek için bir tutku ve kararlılığa dönüştü. Geceleyin uzanıp sönen korları seyrederken çiti kesmek için ihtiyacım olan aletleri ve bu aletleri nereden bulacağımı düşünüyordum. Tarlamızda kullandığımız savallı beller ve çapalar o devasa gövdelerin ve dalların üzerinde olsa olsa çizikler açardı. Gerçek bir baltaya ve onu bilemek için iyi bir taşa ihtiyacım vardı.

Böylece hırsızlık mesleğine atıldım.

Köyde yaşayan ihtiyar bir oduncu ölmüştü; öldüğünü pazara indiğimde öğrendim. Tek başına yaşadığını ve adının cimriye çıktığını biliyordum. İhtiyacım olan şey ondaydı belki. O gece babamla üvey annem uyuduğunda, kulübeden dışarı süzıldüm ve ayışığında köye döndüm. Kulübenin kapısı açıktı. Ocaktaki ateşin dumanı tütüyordu. Evin yatma kısmında, ateşin solunda, iki kadın cesedi yatırmışlardı. Cesedin yanında laflıyorlar, arada bir ayıp olmasın diye ağıt yakıyorlardı. Sessizce kulübenin ahır tarafına girdim; ateş aramızda kalmıştı ve beni ne görmüş ne duymuşlardı. İnek samanını çiğniyor, kedi beni seyrediyor, ateşin öte tarafındaki kadınlar konuşup gülüşüyordu ve ihtiyar adam döşeğinin üzerinde kefenine sarılmış yatıyordu. Sessizce, acele etmeden aletlerini gözden geçirdim. Güzel bir baltası, kör bir testeresi ve ayaklı, yuvarlak bir bileyi taşı vardı – tam bir hazine. Bileyi taşının ayağını alamadım ama sapını gömleğimin içine soktum, aletleri kolumun altına sıkıştırdım ve taşı iki elimle kaptığım gibi dışarı çıktım. "Kim var orda?" dedi kadınlardan biri pek de umursamadan, sonra da vazife icabı inledi.

Daha kulübemize giden yola çıkmadan taşın ağırlığından kollarım sarkmıştı, diğer aletlerle ve sapıyla birlikte hepsini ormanın az içinde bir çalının altına sakladım. Kulübenin penceresiz karan-

lığına geri döndüm ve el yordamıyla döşeğimi buldum çünkü ateş sönmüştü. Uzun müddet öylece yattım, kalbim küt küt atıyor, hikâyemi anlatıyordu: silahlarımı çaldım, şimdi büyük dikenli çiti kuşatmaya alacağım. Ama bu kelimeleri kullanmamıştım. Kuşatma neymiş, savaş, zafer neymiş, önemli tarihin bütün bu olayları neymiş bilmiyordum. Kendi hikâyemden başka hikâye bilmiyordum.

Kitapta okusa insana çok sıkıcı gelirdi. Ben de uzun uzadıya anlatamazdım. Bütün o yaz, sonbahar, kış ve baharda, sonraki yaz, sonbahar ve kışta savaştım durdum, kuşatmamı kurdum: Dikenli çalılar ve sarmaşıklardan oluşan çiti kestim, kırdım, doğradım. Kalın, sert bir gövdeyi kestim mi yerinden çıkartmak için dallarına dolanmış elli dalı daha kesmem gerekiyordu. Onu kurtardığımda sürükleyerek dışarı çekiyor, bir sonraki kalın gövdeyi kesmeye başlıyordum. Baltam defalarca köreldi. Bileyi taşı için bir tezgâh yapmıştım; onun üzerinde baltayı defalarca biledim, öyle ki artık ağzı tümüyle eridi, sadece kalın gövdesi kaldı ve bileyi tutmama-ya başladı. O ilk kış, testerem, çakmaktaşı gibi sert köklerin üzerinde titrerdi. İkinci yaz, Baron'un malikânesine giden yolun yakınlarında ormana kamp kuran gezici odunculardan bir balta bir de el testeresi çaldım. Benim alanımda, ormanda kaçak odun kesiyorlardı. Ben de buna karşılık aletlerini kaçırmıştım. Bana adil bir değiş tokuş gibi geldi.

Babam uzun süre ortalıkta görünmediğim için homurdanıyordu ama toplamaya devam ediyordum ve öyle çok kapan kurmuştum ki ne zaman istesek tavşan yiyebiliyorduk. Zaten artık bana vuracak cesareti yoktu. On altı, on yedi yaşlarındaydım herhalde ve iri yapılı, uzun boylu ya da çok güçlü olmadığım halde, kırk küsur yaşında tükenmiş, yaşlı bir adam olan babamdan daha güçlüydüm. Üvey anneme istediği zaman vuruyordu. Ufak tefek, dişsiz, kızarık gözlü, ihtiyar bir kadın olmuştu artık. Nadiren konuşurdu. Konuştuğunda babam onu tersler, karı dırdırım kesmesini söylerdi. "Bir çeneni tutamaz mısın sen?" diye bağıırırdı, kadıncağız da kaplumbağa gibi başını kambur omuzları arasına çekerek sinerdi. Yine de bazen geceleyin küllerde ısıttığı bir tas su ve bir paçavray-

la silinirken bazen gerdığı battaniye düşer, üzerine ateşin gölgeler vurduğu güzel bir teni, yumuşak göğüsleri ve yuvarlak kalçaları olduğunu görürdüm. Ona baktığımı gördüğünde korktuğu ve utandığı için başımı çevirirdim. Oğlu olmadığım halde bana "oğlum" derdi. Halbuki çok eskiden beni adıyla çağırırdı.

Bir keresinde yemek yerken beni seyrettiğini görmüştüm. O ilk sonbahar mahsul iyi olmuştu ve bütün kış yetecek kadar şalgam çıkmıştı. Yüzünde değişik bir bakış vardı, hazır babam dışarıdayken bana bütün gün ormanda ne yaptığımı, gömleğimin, yeleğimin, pantolonumun neden sürekli yırtıldığını, avuçlarımın neden nasır tuttuğunu, ellerimin üstünde neden binlerce çizik olduğunu sormak istediğini anlamıştım. Sorsaydı anlatırdım. Ama sormadı. Yüzünü gölgelere çevirdi, sessizce.

Büyük çitte açtığım gediğin içini gölgeler ve sessizlik doldurmuştu. Yukarıda dikenli ağaçlar öyle sık dallı ve uzundu ki aşağıya hiç ışık sızmıyordu.

İlk yılın sonuna doğru, çite kendi yüksekliğimde ve boyumun iki katı uzunluğunda bir oyuk açmıştım. Önemde her zamanki gibi nüfuz edilemez şekilde uzanıyordu, ne öteki taraf görünüyor ne de dallar inceliyordu. Çoğu geceler babamın horultusunu dinleyerek yatarken ancak onun gibi ihtiyar bir adam olduğumda son dalı da keseceğimi ve yine ormana çıkacağımı düşünürdüm – bütün hayatımı içinde kendisinden başka bir şey olmayan kocaman, yuvarlak bir dikenliğin altına tünel kazarak geçirmiş olacaktım. Hikâyeme böyle bir son yazardım ama inanmazdım. Başka sonlar da denerdim. Çitin içinde yeşil bir çimenlik bulacağım derdim... Bir köy... Bir manastır... Bir malikane... Taşlı bir tarla... İnsan başka ne bulur bilmiyordum. Ama bu sonlar zihnimde fazla uzun kalmazdı; çok geçmeden yolumdaki son kalın gövdeyi nasıl keseceğimi düşünmeye başladım. Benim hikâyem sonsuz bir dikenliğin içinde kendime yol açma hikâyesiydi, hepsi bu. Anlatması da yapması kadar sürerdi.

Kış sonuna doğru bir gün, kış hiç bitmeyecekmiş gibi hissetti-ren soğuk, nemli, karanlık, kasvetli, aç bir gün, bacağım kadar ge-

niş, demir kadar sert, boğumlu bir beyazdiken kesiordum testereyle. Dar alanda çömelmiş kesmekten başka hiçbir şey düşünmeden kesiyordum.

Çit her mevsim olağanüstü hızlı büyüyordu; kış ortasında bile kalın, açık renk filizler geçidin içine doğru uzanırdı, yazları da insanın tenini yakan bir sıvıyla dolu dikenli filizleri temizlemek için epey zaman harcardım her gün. Geçidim ya da tünelim artık beş metreyi bulmuştu ama en başı hariç topu topu elli santim yüksekliğindeydi; içeride sürünmeyi ve sadece girişi, baltayı ya da testereyi kullanabilmek için adam boyu yükseklikte tutmayı öğrenmiştim. Biraz daha ilerlemek uğruna ayakta durmanın rahatından feragat etmekten memnun, çömelerek çalışıyordum.

Beyazdikenin gövdesi, bu çalıllara has ters ve hain bir şekilde aniden yarıldı. Testere neredeyse bacağıma isabet edecekti; ağaç onunla içiçe geçmiş başka ağaçların arasına devrilirken uzun bir dalı yüzüme çarptı. Dikenler gözkapaklarımı ve alnımı çizdi. Kandankör olmuş vaziyette dalın gözlerime isabet ettiğini zannettim. Yere diz çöküp, bu ani kazanın heyecanı ile titreyen ellerimle kanı silmeye çalıştım. Nihayet gözlerimden önce biri açıldı sonra öteki ve gözkapaklarımı kırıştıtırırken karşımda ışığı gördüm.

Beyazdiken düşerken ardında bir boşluk bırakmıştı ve karanlık dalların labirenti arasında öteki tarafı gösteren küçük bir gedik açılmıştı, duvardaki bir delik gibi: işte o küçük aydınlık alanda gördüm şatoyu.

Şimdi ona ne diyeceğimi biliyorum. İlk gördüğüm zaman ona ne ad vereceğimi bilmiyordum. Sarı taş bir duvara vurmuş güneş ışığını gördüm. Daha dikkatli bakınca duvarda bir kapı gördüm. Kapının iki yanında, gölgede kımıldamadan duran birileri vardı; biraz zaman geçtikten sonra kilise kapısının iki yanındaki figürler gibi taş aoyulmuş heykeller olduklarını düşündüm. Başka bir şey göremiyordum; güneş ışığı, parlak taş, kapı, gölgedeki figürler. Bu küçük delik dışında her yerde, son iki yıldır olduğu gibi, önüme yığılmış dallar, gövdeler, kuru yapraklar bütün karanlığıyla duruyordu.

Yılan olsaydım şu delikten geçiverirdim! diye düşündüm.

Ama yılan olmadığım için deliği büyütmek için işe koyuldum. Ellerim hâlâ titriyordu ama baltayı alıp birbirine geçmiş kalın dallara vurmaya başladım. Artık hangi dalı keseceğimi, hangi sapı koparacağımı biliyordum: gözlerimle o altın duvarın ve kapının arasına girmiş hangisi varsa. Geçidimin yüksekliği ya da genişliği hiç önemli değildi, kollarımı, yüzümü, giysilerimi çizsem de ne gam, ilerleyeyim yeter. Kör baltamı öyle canhıraş savuruyordum ki önümde dallar uçuşuyordu; ben ilerledikçe çitin dalları ve gövdeleri inceliyor, zayıflıyordu. Aralarından ışık sızıyordu. Kış karası, sert halleri kalmamış, yeşil ve yumuşak olmuşlardı, öyle ki sonunda onları ellerime ittirmem yetiyordu. Son perdeyi de aralayıp emekleyerek güneşli bir çimenliğe çıktım.

Yukarıda gökyüzü ilkyaz zamanı olduğu gibi tatlı maviydi. Önümde, çitten aşağı doğru sarı taştan ev, yani şato, hendeği içinde duruyordu. Sivri kulelerinde asılı bayraklar hareketsizdi. Hava ılık ve durgundu. Hiçbir şey kımıldamıyordu.

Oraya çömelip diğer bütün her şey gibi hareketsiz kaldım, uzun zaman gürültüyle alıp verdiğim sık nefesler hariç. Terli, kanlı elimin yanında küçük bir arı, baldan sarhoş, kımıltısız, yonca çiçeğinin üzerinde duruyordu.

Dizlerimin üzerinde doğrulup etrafıma dikkatle baktım. Bunun köyün üzerindeki Baron'un malikanesi gibi bir şey olduğunu ve burada yaşamayan ya da çalışmayan birinin girmesinin tehlikeli olduğunu biliyordum. Baron'un malikanesinden çok daha büyük, güzel ve heybetliydi; hatta manastırdaki kiliseden bile daha büyük ve heybetliydi. Sarı duvarları ve kırmızı çatılarıyla bir çiçek gibi görüldüğünü düşündüm. Onu kıyaslayacak fazla bir şey görmemiştim daha önce. Baron'un malikanesi etrafında kümeleşmiş kulübeler ve ahırlarla bodur bir binaydı; kilise gri ve kasvetliydi, kapısının yanlarına oyulmuş figürlerin yüzleri zamanla silinmişti. Bu ev, her neyse, zarif, güzel ve tazeydi. Üzerine vuran günışığı bana üvey annemin memelerine vuran alevlerin ışığını hatırlattı.

Hendeğe inen geniş çimenlik bayırın ortasında, bir-iki karga öğlen miskinliğine kapılmış, başları yukarıda, gözleri kapalı duru-

yordu; ağızlarında bir şey bile gevelemiyorlardı. Daha ileride çayıra yayılmış bir koyun sürüsü ve son çiçekleri dökülmekte olan bir elma bahçesi vardı.

Hava çok sıcaktı. Lime lime olmuş ceketim ve gömleğimin içinde, terim üzerimde soğumaya başlasa titrerdim, çitin öteki tarafında, kış tarafında. Bu tarafta üzerimden ceketi atmıştım. Vücudumdaki çiziklerden akan kan kurumuş, derimi kaşındırıyordu, bu yüzden de hendekteki suya özlemle bakıyordum. Mavi, cam gibi, çok cazipti. Hem susamıştım da. Geçitte kalan mataram neredeyse boşalmıştı. Aklıma geldi ama arkaya bakmak için kafamı çevir-medim.

Ben büyük çitin gölgesine sinmiş her yeri iyice incelerken ne çimenliklerde ne evin etrafındaki bahçelerde ne de hendeğin üzerindeki köprüde kimse kımıldamamıştı. İnekler taş gibi yatıyordu ama ara sıra bir sineği kovmak için kahverengi böğürlerini titrettiklerini ya da kuyruklarının ucunu miskin miskin kımıldattıklarını görüyordum. Aşağı baktığımda küçük arının hâlâ yonca çiçeğinin üzerinde durduğunu gördüm. Ölüp ölmediğini anlamak için merakla kanadına dokundum. Antenleri azıcık titredi ama kımıldamadı. Tekrar eve, pencerelere, dalların arasında ilk gördüğüm kapıya –yan kapıya– baktım. Kapının iki yanındaki heykellerin canlı iki adam olduğunu anladım. Bahçeden ya da ahırlardan gelen birini karşılamak için bekler gibi kapının iki yanında duruyorlardı; birinin elinde bir asa, ötekinde mızrak vardı; ikisi de duvara dayanmış uyuyorlardı.

Bana şaşırtıcı gelmedi. Uyuyorlar, diye düşündüm. Burada doğal görünüyor. Sanırım daha o zamandan nereye geldiğimi anlamıştım.

Belki sizin de bildiğiniz hikâyeyi bildiğimi söylemiyorum. Neden uyuduklarını, nasıl böyle uykuya daldıklarını bilmiyordum. Hikâyelerinin başını da sonunu da bilmiyordum. Şatoda kimin olduğunu bilmiyordum. Ama hepsinin uykuda olduğunu biliyordum. Çok tuhaftı ve korkmam gerektiğini düşündüm ama korku hissedemiyordum.



Ayağa kalkıp güneşli bayırdan hendeğin yanındaki söğütlere doğru indim, rüyadaymış gibi değil kendim rüyaymışım gibi. Beni rüyasında gören kendim değilsem kimdi bilmiyordum ama önemi de yoktu. Söğütlerin gölgesinde eğilip yaralı ellerimi hendeğin soğuk suyuna soktum. Uzanma mesafesinde, altın pullu bir sazan, suda asılı uyuyordu. Bir su sineği, suyun derisi üzerinde dört minik gamze üzerinde hareketsiz duruyordu. Köprünün altında bir kırlangıçla yavruları, çamurdan yuvaları içinde uyuyordu. Şato duvarında açık bir pencere vardı; pencere pervazındaki tombul bir kola dayanmış, siyah ipek saçlar gördüm.

Rüya hareketleriyle, ağır ve sessizce soyunup suya girdim. Yüzme bilmesem de ormandaki sığ derelere çok girmişliğim vardı. Hendek derindi ama kenardaki taş duvara tutundum; sonra da taşların arasından çıkan bir söğüt kökü buldum ve sadece başım suyun üzerinde kalacak şekilde üstüne oturup berrak, gölgeli suda asılı duran sazı seyrettim.

Sudan çıktığımda temizlenmiş ve dinlenmişim. Terli, kış çamuruna bulanmış gömleğimle pantolonumu ıslattım, taşlarla ovaladım ve kurusunlar diye söğütlerin üzerinde çimlerde güneşe serdim. Ceketimle kalın, saman dolgulu takunyalarımı çitin altında bırakmışım. Gömleğimle pantolonum biraz kuruduğunda üzerime giydim – harika bir serinlikleri vardı ve ıslak kokuyorlardı – saçımı parmaklarımla taradım. Sonra ayağa kalkıp köprüye yürüdüm.

Ağır ve sessiz adımlarla, korkmadan, acele etmeden köprüyü geçtim.

İhtiyar kapıcı şatonun büyük kapısının yanında, çenesi göğsüne düşmüş oturuyordu. Alçak sesli, uzun horultular çıkararak uyuyordu.

Demir destekli, yüksek, meşe kapıyı ittim. Hafif gıcırdayarak açıldı. Domuz tazıları, koca koca köpekler içerideki taş zeminde yatmış uyuyorlardı. İçlerinden biri uykusunda "avlanıyordu", büyük bacaklarını koşar gibi kımıldattı, sonra tekrar hareketsiz kaldı. Şatonun dışındaki hava nasıl durgun ve güneşliyse, içindeki hava da öyle durgun ama gölgeliydi. Ne içeride ne de dışarıda ses vardı.

Ne bir kuş ne bir kadın şarkı söylüyordu; ne bir konuşma ne bir ayak sesi vardı, ne de bir çan saati vuruyordu. Aşçılar mutfaktaki kazanların başında, hizmetçiler ellerinde toz bezi ya da iğne iplik, kralla seyisleri ahırda uyuyan atların yanında, kraliçe nedimleri arasında nakışının başında uyuyordu. Kedi, fare deliğinin başında, fareler duvarların içinde. Güveler yünlerin arasında, müzik ozanın arpının telleri arasında. Saat diye bir şey yoktu. Güneş mavi gökyüzünde ve söğütlerin gölgesi suyun üzerinde hiç kımıldamıyordu.

Biliyorum benim büyüüm değildi bu. Kırpa parçalaya zorla girmiştim içine. Kaçak avcı olduğumu biliyorum. Başka bir şey olmayı öğrenmedim hiç. Ormanım, yani benim alanım dediğim şey bile asla benim olmamıştı. Kralın Ormanıydı ve kral ormanının ortasındaki şatosunda uyuyordu. Ama kralın lafı edilmeyeli çok olmuştu. Uyduruk baronlar bütün ormanı ele geçirmişti; ormancılar buradan odun çalıyordu, köylü çocuklar tavşan avlıyordu; zaman zaman kim bilir belki kızıl geyik avına çıkmış bir prens gelip geçiyordu, özel mülke tecavüz ettiğinin bile farkında olmadan.

Ben de özel mülke tecavüz ettiğimin farkındaydım ama zararı olmayacağını düşünüyordum. Yemeklerini yedim tabii. Aşçıbaşının daha yeni fırından çıkardığı geyik etli börek o kadar harika kokuyordu ki aç insan dayanamazdı. Aşçıbaşını mutfağın zemininde daha rahat bir konuma getirdim, şapkasını katlayıp başının altına yastık yaptım; sonra devasa böreğe saldırdım, bir köşesini elimle kopartıp ağızıma attım. Hâlâ sıcak, lezzetli ve güzeldi. Tıka basa yedim. Mutfağa tekrar geldiğimde börek hiç eksilmemiş, tam tek mil duruyordu. Büyü bozulmamıştı. Ben bir rüya olarak, uykunun bu derin gerçekliğini değiştirecek bir şey yapamıyor muydum acaba? Canımın çektiği kadar yiyordum ve çorba kazanı daima tekrar doluyor, ekmekler, hiç bölünmemiş kahverengi kabuklarıyla kilerde bekliyorlardı. Kırmızı şarap, kahyanın elindeki kristal sürahinin ağzına kadar geliyordu, kaç kere kahyaya teşekkür mahiyetinde kadeh kaldırıp içsem de.

Şatoyu, arazilerini, dış binalarını keşfederken – daima ağırdan alırdım, odadan odaya ağır ağır geçer, sık sık durur, bir manzara resmi, harika bir hah, aletlerde, mobilyalarda ya da süslemelerde güzel bir işçilik gördüm mü iyice inceler, genelde yumuşak, perdeli bir yatağa ya da güneşli, çimenlik bir bahçe kuytusuna uzanır uyurdum (çünkü burada gece yoktu ve yorulduğumda uyuyor, dinlendiğimde uyanıyordum) – bütün odalarda, çalışma odalarında, mahzenlerde, salonlarda, ahırlarda, hizmetçi odalarında gezindikçe mobilyalar gibi, şurada burada, büyü üzerlerine çöküp de gözkapakları ağırlaştığında, nefesleri yavaşladığında, kolları bacakları gevşediğinde her neredelerse orada, oturmuş ya da uzanarak uyuyan insanları da tanımaya başladım. Tepenin üzerinde bir yer sincabının yuvasına işemekte olan çoban, bir tümseğin üzerine yerleşmiş mutlu mutlu uyuyordu, tıpkı toprağın içinde sincabın yaptığı gibi. Aşçıbaşı, daha önce de söylediğim gibi, tam sanatını icra ederken üzerine yıldırım düşmüş gibi uyuyordu ve defalarca başının altına yastık koymaya, kolunu bacağını daha rahat bir konuma getirmeye çalışsam da "Beni rahat bırak, işim var!" der gibi kaşlarını çatıyordu. Eski elma bahçesinin yukarısında iki sevgili, benim gibi iki köylü yatıyorlardı. Adam, yüzü elma çiçekleriyle kaplı otlara gömülmüş, kadının üzerinden indiği şekilde pantolonu aşağıda, yüzünde büyük bir tatminle uykuya gömülmüştü. Kısa boylu, kumral, elma kırmızısı yanaklı ve meme uçlu genç kadın, etekleri beline kadar sıvanmış, kolları ve bacakları açık, uykusunda gülümseyerek yatıyordu. Bu da aç insanın dayanamayacağı bir şeydi. Kendimi usulca üzerine bıraktım ve kırmızı meme uçlarını öperek, bu bal gibi tatlı kadının içine daldım. Bunu her yaptığımda uykusunda gülümser, hatta bazen zevkten inler gibi mırıltılar çıkarırdı. Sonrasında yanına yatar, öteki taraftaki arkadaşı gibi uykuya dalar, uyanıldığında dallardan düşmeyen o son elma çiçeklerini görürdüm. Büyük çitin içinde uyuduğum zamanlar hiç rüya görmedim.

Neyin rüyasını görecektim ki? Arzu edebileceğim her şeye sahiptim. Yine de geçmeyen zaman geçtikçe, tek başına kalmaya ne kadar alışık olsam da kendimi yalnız hissetmeye başladım; uyu-

yanların meclisi beni usandırdı. Sakin ve zararsız olsalar da, aralarında yaşarken pek çoğuna karşı sevgi duymaya başlasam da, bir çocuğun kendi sesini ve ruhunu vermesi gereken tahta oyuncaklarından bir farkları yoktu. Sadece yemek ve yatağın karşılığını vermek için değil, çalışmaya alışık olduğum için de kendime yapacak işler buldum. Gümüşleri parlattım, tozun kıpırtısızca yattığı yerleri tekrar tekrar sildim, uyuyan atları tımar ettim, raflardaki kitapları düzelttim. Bu sırada, aylak aylak bir kitabın sayfalarını açtım ve içindeki kelimeleri çözmeye çalıştım.

Üvey annemin alfabesinden beri elime başka kitap almamış, Noel Ayininde papazın elinde gördüğüm kitaptan başka kitap görmemiştim. İlk başta sadece hayran kaldığım resimlere bakıp epey oyalandım. Ama zamanla kelimelerin resimler hakkında neler dediğini merak etmeye başladım. Harflerin şekillerini incelerken incelerken hafızamda canlanmaya başladılar: *a* oturan bir kedi gibi, *b* ve *d* koca göbekli, *t* marangoz cetveli gibi... *a-t* at diye okunuyordu, *b-a-t* bat. Okumayı öğrenmeme yetecek kadar zaman vardı, hatta fazlası bile, çok yavaş olsa da. Böyle böyle okumaya başladım, önce kraliçenin odalarındaki hikâye ve tarih kitaplarını, sonra kralın savaşlar, krallıklar, yolculuklar, ünlü adamlarla ilgili kitaplarını ve son olarak prensesin masal kitaplarını. Bu sayede şimdi şato neymiş, kral neymiş, kahya neymiş, hikâye neymiş anladım, böylece ben de kendi hikâyemi yazabiliyorum.

Ama kuledeki odaya, masalların olduğu odaya girmekten hiç bir zaman hoşlanmadım. Oraya ilk gün gitmiştim; ondan sonra sadece kapının arkasındaki raflarda duran kitaplar için gittim. Sadece raflara bakarak bir kitap alır sonra hemen çıkıp dönen merdivenden inerdim. Ona sadece bir kere baktım, ilk sefer.

Odasında yalnızdı. Küçük bir sandalyede pencerenin yanında oturuyordu. Eğirdiği iplik kucağından yere sarkmıştı. İp beyazdı; elbisesi beyaz ve yeşil. İğ, açık duran elinde duruyordu. Başparmağına batmıştı ve ucu hâlâ eklem yerinin biraz üzerindeydi. Elleri küçük ve narindi. Benim buraya ilk geldiğim zamankinden bile daha küçüktü, çocuk sayılırdı ve hayatında hiç ağır iş yapmamıştı.

Bir bakışta anlaşılıyordu. Herkesten, tombul kollu, ipek saçlı hizmetçiden, kapıcının evindeki beşikte yatan pembe beyaz bebekten, küçük güney odasındaki nineden bile daha tatlı uyuyordu. En çok da nineyi severdim, yalnızlık hissettiğimde onunla konuşurdum. Pencereden dışarı bakıyormuş gibi sessizce otururdu ve beni dinlediğine, sadece cevap vermeden önce biraz düşündüğüne inanmak çok kolaydı.

Ama prensesin uykusu hepsininkinden tatlıydı. Kelebek uykusu gibi.

Odaya girer girmez, o ilk ve tek sefer, onu görür görmez bütün şatoda sadece onun her an uyanabileceğini hissettim. Hiçbirimizin değil sadece onun rüya gördüğünü hissettim. O kule odasında konuşursam beni duyacağını hissettim: belki uyanmazdı ama uykusunda duyardı ve rüyaları değiştirdi. Ona dokunursam hatta yanına yaklaşırsam rüyalarını bozacağımı hissettim. O iğ dokunacak ol-sam, parmağını acıtmasın diye çekmeye kalksam –ki bunu yapmak için can atıyordum çünkü görmek acı vericiydi– ama bunu yapacak olsam, iği çeksem, eklemin üzerindeki hassas, küçük, ten yastığında yavaş yavaş bir damla kırmızı kan kabarcaktı. Ve gözleri açılacaktı. Gözleri ağır ağır açılacaktı; bana bakacaktı. Büyü bozulacak, rüya bitecekti.

O kadar uzun zamandır burada, çitin içinde yaşıyorum ki artık babamın bildiğim hallerinden daha yaşlıyım. Güney odasındaki nine kadar yaşlıyım, saçlarım beyaz. Senelerdir dönen merdiveni çıkmadım. Artık ne masal okuyorum ne de tatlı meyve bahçesine gidiyorum. Bahçede güneşte oturuyorum. Prens atıyla geldiğinde, ayrıcalıklı, parlak kılıcının tek bir darbesiyle –benim iki yıl uğraştığım– çiti kestiğinde, dönen merdivenden kule odasına çıktığında, onu öpmek için eğildiğinde, iğ prensesin elinden düştüğünde, kan damlası beyaz ten üzerinde küçük bir yakut gibi kabardığında, prenses gözlerini yavaşça açıp esnediğinde bakışları prensi bulacak. Şato ahalisi kımıldanmaya başlayacak, yapraklar dökülmeye, küçük arı yonca çiçeğinin üzerinde vızıldamaya ve prenses rüyanın, yüzyıllık rüya silsilesinin sisleri arasından prense bakacak; bir

an olsun "Rüyalarımda gördüğüm yüz bu mu?" diye düşünecek mi acaba? Ama o gün geldiğinde ben gübre yığınının orada olacağım, her zamankinden daha derin uykuda.

---



# URSULA K. LE GUIN

## AYA TIRMANMAK

Bu kitaptaki on sekiz öyküde Le Guin okuru tekinsiz evlere, tekinsiz konulara, zihnin gerisinde fark edilmeyi bekleyen duygulara, hayata tutunmak için verilen ince mücadeleye, bakış açısını azıcık değiştirdiğiniz anda değişiveren gerçeklere yolculuğa çağırıyor.

Durduğu yerde durmayan ücra kasabalardan, kırılmış hayatını toplamaya çalışan yalnız insanların evlerinden, tuhaf ayinlerin yapıldığı yaz kamplarından, kürtaj kliniklerinden, herşeye rağmen doğurulan bebeklerin dünyasından, masal sayfalarından, bilge ormanlardan geçen bu yolculukta, yazarın insani olan herşeye duyduğu tutku, ilgi ve şefkat eşlik ediyor bize.

Büyülü gerçekçilikten gerçeküstücülüğe farklı tarzlar denediği bu öykülerde, Le Guin ne kadar güçlü bir edebiyatçı olduğunu bir kere daha kanıtlıyor.

Metis Edebiyat | Öykü  
ISBN-13: 978-975-342-887-3



Metis Yayınları  
[www.metiskitap.com](http://www.metiskitap.com)